

2013

Regionalne Systemy Innowacji w Polsce

Raport z badań

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Regionalne Systemy Innowacji w Polsce

Regionalne Systemy Innowacji w Polsce

– raport z badań

Regionalne systemy innowacji w Polsce – Raport z badań

Raport końcowy z badania „Przegląd i analiza regionalnych systemów innowacji województw Polski w kontekście przygotowań do realizacji europejskiej polityki spójności po 2013 roku”

Autorzy:

dr hab. Bogusław Plawgo, profesor Uniwersytetu w Białymstoku

dr Tomasz Klimczak

dr Paweł Czyż

Ryszard Boguszeński

Agnieszka Kowalczyk

Recenzja:

dr Joanna Hołub-Iwan

Współpraca merytoryczna (PARP):

Grzegorz Rzeźnik

Anna Tarnawa

Poglądy i opinie wyrażone przez autorów publikacji nie muszą odzwierciedlać stanowiska Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Wydawca

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

ul. Pańska 81/83, 00-834 Warszawa

www.parp.gov.pl

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Publikacja bezpłatna.

Publikacja dostępna jest także w wersji elektronicznej na portalu www.parp.gov.pl i na stronie Ośrodka Badań nad Przedsiębiorczością PARP badania.parp.gov.pl.

ISBN: 978-83-7633-200-0

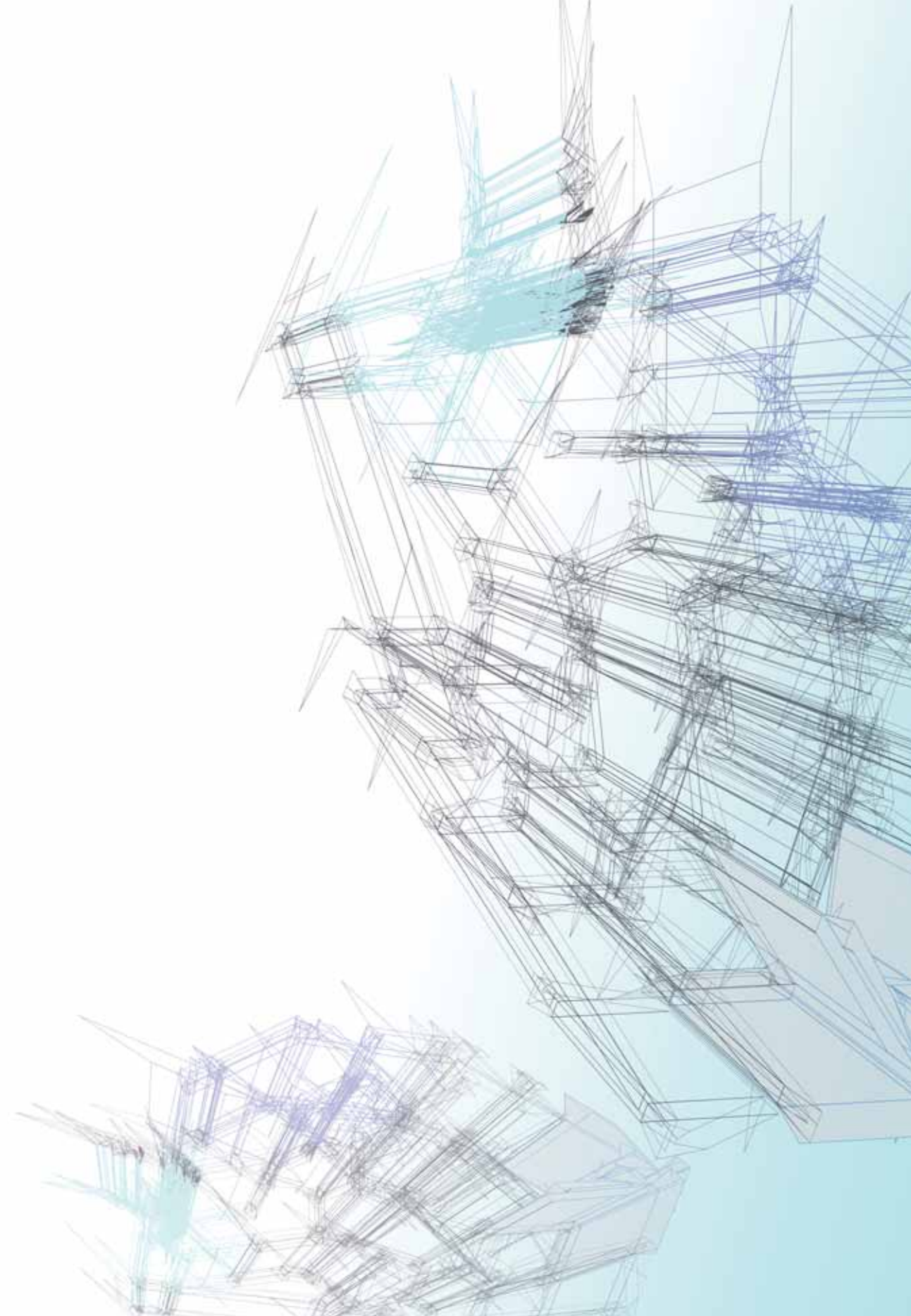
Wydanie I

Nakład: 1500 egz.

Opracowanie graficzne, ilustracje, DTP: Studio Blok

Druk i oprawa: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu

www.itee.radom.pl

Spis treści

Słowo wstępne	11
Wykaz skrótów	13
Streszczenie	15
Executive summary	21
1. Cele i metodologia badania	29
1.1. Cele badania i jego zakres	29
1.2. Metodyka badań <i>desk research</i>	32
1.2.1. Metodyka analizy efektów polityki innowacyjnej.	32
1.2.2. Metodyka oceny spójności i kompletności celów regionalnych dokumentów strategicznych	34
1.2.3. Metodyka oceny stopnia komplementarności RSI z dokumentami krajowymi i europejskimi.	35
1.2.4. Metodyka analizy realizowanych w regionie programów związanych z polityką innowacyjności	36

1.3. Metodyka badań jakościowych na grupie decydentów i przedstawicieli kluczowych instytucji w poszczególnych województwach	.38
1.4. Metodyka badania ilościowego metodą delficką na grupie ekspertów według województw	.39
2. Poziom innowacyjności regionów a jakość dokumentów strategicznych i jakość zarządzania RSI – wnioski z analizy <i>desk research</i>	40
2.1. Poziom innowacyjności regionów	.40
2.1.1. Aktualny poziom innowacyjności województw	41
2.1.2. Analiza zmian potencjału innowacyjnego województw w ujęciu dynamicznym.	50
2.2. Tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji w świetle zapisów dokumentów strategicznych województw	.59
2.3. Zarządzanie RSI i środki finansowe na realizację celów RSI	.64
2.4. Związki pomiędzy poziomem innowacyjności regionów a jakością dokumentów strategicznych i sposobem zarządzania wdrażaniem polityki innowacyjnej regionu	.66
3. Polityka innowacyjna regionów w ocenie decydentów – wyniki badania jakościowego	.71
3.1. Potencjał innowacyjny regionu w ocenie decydentów	.71
3.1.1. Poziom innowacyjności firm w województwie i wpływ innowacji na gospodarkę regionu.	72
3.1.2. Poziom świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacji.	73

3.1.3. Zwiększenie udziału sektorów innowacyjnych w gospodarce województw	75
3.1.4. Ocena potencjału sektora B+R i potencjału naukowego województwa	77
3.1.5. Proces transferu wiedzy do gospodarki.	78
3.1.6. Działalność instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu.	80
3.1.7. Dostęp przedsiębiorców do kapitału wysokiego ryzyka	81
3.2. Regionalny system innowacji w ocenie decydentów	83
3.2.1. Przydatność regionalnej strategii innowacji w procesie kierowania regionem.	84
3.2.2. Zapewnienie środków do realizacji celów polityki proinnowacyjnej określonej w RSI	86
3.2.3. Dotychczasowe zarządzanie RSI i plany na przyszłość	87
3.2.4. Stopień osiągnięcia zaplanowanych celów RSI	90
3.2.5. Stan tworzenia regionalnych systemów innowacji	91
3.2.6. Rola samorządu województwa w tworzeniu regionalnego systemu innowacji	92
3.2.7. Strategia „Europa 2020” a konieczność rewizji strategicznych kierunków rozwoju województwa.	94
3.2.8. Sukcesy i porażki RSI w województwie	95
 4. Skuteczność i efektywność regionalnych programów proinnowacyjnych – wnioski z badania delfickiego	 97
4.1. Innowacyjność jako kluczowa determinanta rozwoju gospodarki	97
4.2. Czynniki decydujące o innowacyjności regionu	99

4.3. Skuteczność programów zwiększających	
innowacyjność gospodarki	101
4.4. Ocena efektywności programów zwiększających	
innowacyjność gospodarki	103
4.5. Porównanie skuteczności i efektywności programów	
zwiększających innowacyjność gospodarki.	106
4.6. Ocena skuteczności form interwencji	
w perspektywie 5 lat	108
4.7. Ocena słabych stron programów wspierających	
innowacyjność	111
4.8. Ocena mocnych stron programów wspierających	
innowacyjność	112
4.9. Ocena rekomendacji dla działań RSI	114
 5. Rekomendacje	 116
5.1. Rekomendacje dla podmiotów administracji rządowej	116
5.2. Rekomendacje dla samorządów województw	122
5.3. Rekomendacje dla pozostałych uczestników RSI	
(przedsiębiorców, jednostek naukowych i partnerów	
społecznych)	128
 6. Bibliografia	 131
7. Aneks	134
7.1. Scenariusz indywidualnego wywiadu	
pogłębionego na grupie decydentów	134
Część I Blok pytań dotyczących innowacyjności regionu	134
Część II Polityka innowacyjna samorządu województwa	137
7.2. Kwestionariusz badania eksperckiego	139

Szanowni Państwo,

Perspektywy rozwoju gospodarczego Polski, jak i poszczególnych województw zależą od zdolności do podnoszenia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw, nauki i instytucji publicznych. Z badań wynika jednak, że procesom innowacyjnym w Polsce towarzyszy ich silne zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi regionami. Dlatego też tworzenie otoczenia sprzyjającego powstawaniu i rozwijaniu innowacji w Polsce wymaga zaangażowania władz rządowych i samorządowych oraz partnerów gospodarczych i społecznych.

Odpowiedzialność za kształtowanie warunków do wzrostu innowacyjności spoczywa zarówno na instytucjach rządowych, jak i władzach regionalnych. Polskie samorządy województw dysponują dokumentami strategicznymi w tym zakresie – są nimi strategie rozwoju województw (SRW), a zwłaszcza regionalne strategie innowacji (RSI), które od blisko dekady wyznaczają kierunki wspierania innowacyjności w polskich regionach. Po doświadczeniach pierwszej dekady polityki spójności w Polsce związanej z budową regionalnych systemów innowacji niezbędne jest przeprowadzenie oceny dotychczasowych dokonań polityki proinnowacyjnej na poziomie regionalnym i wyznaczenie jej kierunków na przyszłość.

W trakcie dyskusji na temat efektów regionalnej polityki proinnowacyjnej pojawiają się pytania badawcze o adekwatność dotychczasowych regionalnych dokumentów strategicznych i trafność podejmowanych działań. Warto także stawiać pytania o to, w jakim stopniu cele strategiczne oraz inne zapisy dokumentów programowych są kompatybilne i odpowiadają wytycznym Strategii „Europa 2020”, a przede wszystkim o to, jakie są rzeczywiste efekty polityki innowacyjnej w regionach.

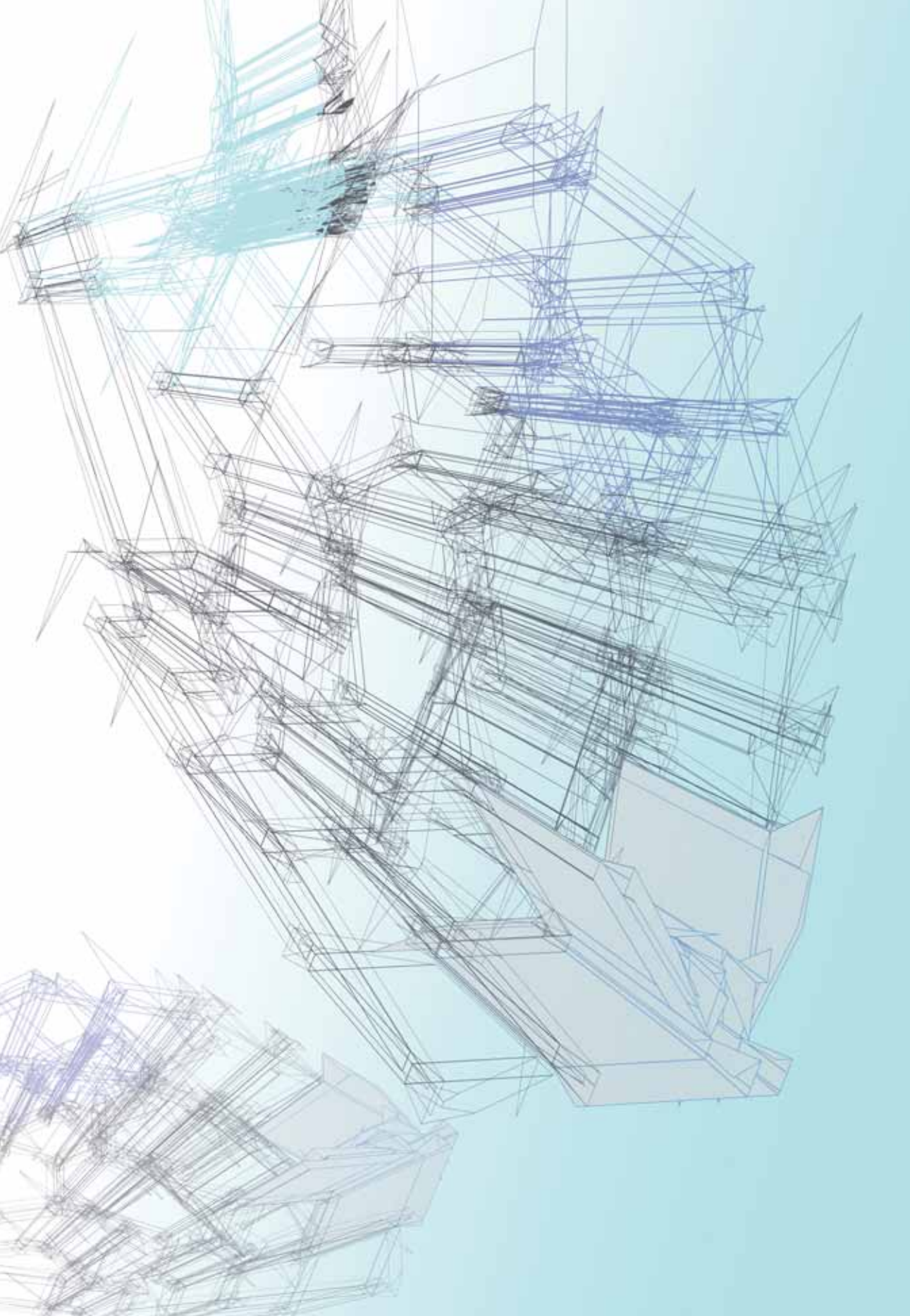
Dlatego też Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości podjęła się realizacji projektu badawczego pod tytułem **„Przegląd i analiza regionalnych systemów innowacji województw Polski w kontekście przygotowań do realizacji europejskiej polityki spójności po 2013 roku”**. Rezultatem badań przeprowadzonych w ramach niego jest ocena efektów działania wszystkich RSI z perspektywy aktualnych celów strategicznych oraz sytuacji społeczno-gospodarczej Polski i Unii Europejskiej.

Zachęcam Państwa do zapoznania się z wynikami badania. Publikacja raportu zbiega się z pracami nad programowaniem polityki spójności w Polsce na lata 2014–2020. Wprowadza ona wiele nowych rozwiązań sprzyjających rozwijaniu regionalnych systemów innowacji. Wyniki badania przedstawione w niniejszym raporcie pokazują obszary, w których nadal warto podejmować działania. Wyrażam przekonanie, że zarówno wiedza uzyskana w wyniku tego projektu, jak i proponowane rekomendacje będą dla Państwa wsparciem na etapie programowania instrumentów wspierania innowacyjności w regionach w nadchodzącym okresie budżetowym Unii Europejskiej.

Bożena Lublińska-Kasprzak
Prezes PARP

Wykaz skrótów

B+R	badania i rozwój	PD	województwo podlaskie
BIZ	bezpośrednie inwestycje zagraniczne	PO IG	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007–2013
BDL	Bank Danych Lokalnych GUS	PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013
CATI	wspomagany komputerowo telefoniczny wywiad ankierski	PM	województwo pomorskie
DL	województwo dolnośląskie	RPO	regionalne programy operacyjne
GERD	nakłady krajowe brutto na działalność badawczą i rozwojową	RSI	regionalne strategie innowacji
GUS	Główny Urząd Statystyczny	SC	seed capitals
EFS	Europejski Fundusz Społeczny	SL	województwo śląskie
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	SPO WKP	Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw 2004–2006
IDI	indywidualne wywiady pogłębione	SRW	strategie rozwoju województw
IB	instytuty badawcze	SW	województwo świętokrzyskie
IOB	instytucje otoczenia biznesu	UE	Unia Europejska
IT	technologie informacyjne	WM	województwo warmińsko-mazurskie
IUS	<i>Innovation Union Scoreboard</i>	WP	województwo wielkopolskie
JBR	jednostki badawczo-rozwojowe	VC	venture capitals
JST	jednostki samorządu terytorialnego	ZP	województwo zachodniopomorskie
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020	ZPORR	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004–2006
KP	województwo kujawsko-pomorskie		
LB	województwo lubelskie		
LD	województwo łódzkie		
LU	województwo lubuskie		
MP	województwo małopolskie		
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego		
MSP	małe i średnie przedsiębiorstwa (w tym mikrofirmy)		
MZ	województwo mazowieckie		
NSS	Narodowa Strategia Spójności na lata 2007–2013		
OP	województwo opolskie		
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości		
PK	województwo podkarpackie		
PKB	produkt krajowy brutto		

Streszczenie

Problem badawczy

Perspektywy rozwoju gospodarczego Polski, jak i poszczególnych województw, zależą od zdolności do podnoszenia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw, nauki i instytucji publicznych. Duża część odpowiedzialności za kształtowanie warunków do wzrostu innowacyjności spoczywa na władzach regionalnych. Dysponują one dokumentami strategicznymi w tym zakresie – są nimi strategie rozwoju województw (SRW), a zwłaszcza regionalne strategie innowacji (RSI, z j. angielskiego *RIS – Regional Innovation Strategy*). RSI stanowiły podstawę do realizacji wielu działań w ramach perspektywy finansowej 2004–2006 (np. w ramach programów takich jak Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego i Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw).

RSI wyznaczają kierunki wspierania innowacyjności również w obecnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2007–2013 (np. w ramach programów krajowych: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Operacyjny Kapitał Ludzki) oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Po doświadczeniach pierwszej dekady polityki regionalnej związanej z wdrażaniem RSI, co zbiega się z czasem przygotowań do kolejnego okresu programowania funduszy europejskich, niezbędne jest przeprowadzenie oceny dotychczasowych dokonań polityki proinnowacyjnej na poziomie regionalnym i wyznaczenie jej kierunków na przyszłość. W trakcie dyskusji na temat efektów regionalnej polityki proinnowacyjnej pojawiają się pytania badawcze o adekwatność dotychczasowych regionalnych dokumentów strategicznych i trafność podejmowanych działań. Warto także stawiać pytania o to, w jakim stopniu cele strategiczne oraz inne postanowienia dokumentów programowych są kompatybilne i odpowiadają wytycznym Strategii „Europa 2020”, a przede wszystkim o to, jakie są rzeczywiste efekty polityki innowacyjnej w regionach.

Cele badania

Głównym celem badania było ustalenie, czy i w jakim stopniu władze regionalne są przygotowane do realizacji polityki innowacyjnej w obecnym i przyszłym okresie programowania (2014–2020) oraz w jakim stopniu dotychczas realizowane programy wpływają na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji. Cel badania zrealizowano w oparciu o:

- analizę i ocenę innowacyjności regionów przez pryzmat wskaźników innowacyjności,
- ocenę stopnia komplementarności innowacyjnego wymiaru polityki regionalnej, wyrażo-

nego w dokumentach strategicznych, działaniach oraz opiniach władz regionalnych, z postanowieniami dokumentów na szczeblu krajowym i europejskim,

- ocenę wpływu działań podejmowanych w regionach (zrealizowanych i realizowanych programów) oraz postaw decydentów wobec wzrostu innowacyjności danego regionu.

Metodologia badań

W badaniu przyjęto trzy główne podejścia metodologiczne. Pierwsze z nich to szeroka kwerenda dostępnych źródeł techniką *desk research* oraz analiza taksonomiczna dostępnych danych statystycznych. Kolejnym podejściem było badanie metodą jakościową na grupie decydentów i przedstawicieli kluczowych instytucji w poszczególnych województwach. Wreszcie zastosowano badania ilościowe metodą delficką na grupie ekspertów we wszystkich województwach.

Celem pierwszej części badania była analiza efektów polityki innowacyjnej w polskich regionach mierzonych wskaźnikami innowacyjności na poziomie województw oraz ocena, w jakim stopniu polityka regionalna w obszarze innowacyjności, wyrażona poprzez dokumenty strategiczne, jest kompatybilna z zapisami dokumentów na szczeblu krajowym i europejskim. Wykorzystując metodę taksonomiczną, skonstruowano rankingi województw według poziomu innowacyjności. Na potrzeby analizy potencjału innowacyjnego województw zostały wykorzystane dwie grupy wskaźników szczegółowych: **wskaźniki wejścia** – obrazujące posiadany potencjał i ponoszone nakłady – oraz **wskaźniki wyjścia** – odzwierciedlające, jak posiadany potencjał i nakłady prowadzą do uzyskania konkretnych wyników w postaci nowych rozwiązań. Dodatkowo zdecydowano się na konstrukcję dwóch **ogólnych wskaźników innowacyjności**. Pierwszy z nich posłużył ocenie obecnego poziomu innowacyjności. Z kolei drugi wskaźnik ogólny posłużył ocenie dynamiki poziomu innowacyjności. W ramach badania *desk research* dokonano także oceny spójności i kompletności celów przyjętych w regionalnych dokumentach strategicznych. Analizie poddano również stopień korespondencji obecnych zapisów regionalnych dokumentów strategicznych i programów z postanowieniami krajowych i europejskich dokumentów strategicznych, w szczególności z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego (KSRR) i ze Strategią „Europa 2020” (obszarem priorytetowym „rozwój inteligentny” oraz inicjatywą „Unia innowacji”). Dokonano przeglądu i analizy realizowanych i zrealizowanych w regionach programów związanych z polityką innowacyjności, oceniono wpływ programów na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji.

Drugie podejście badawcze wiązało się z analizą opinii decydentów i przedstawicieli kluczowych instytucji w poszczególnych województwach – wykorzystano do tego celu badania jakościowe. Celem badania opinii decydentów była analiza stanu wiedzy i aktywności regionalnych podmiotów odpowiedzialnych za całokształt polityki proinnowacyjnej, a także analiza postaw/przekonań oraz oczekiwań i zamierzeń władz regionalnych w zakresie wspierania innowacji w województwie. Łącznie przeprowadzono 164 wywiady pogłębione ze 171 osobami, proporcjonalnie we wszystkich województwach.

Ostatnią zastosowaną metodą badawczą były badania ilościowe na grupie ekspertów pochodzących proporcjonalnie ze wszystkich województw. Celem badania eksperckiego była ocena wpływu realizowanych i wdrożonych programów na innowacyjność regionu. Ocenę realizowanych programów przeprowadzono z wykorzystaniem metodologii delfickiej. Wybrani eksperci w dwóch turach badania analizowali wpływ poszczególnych programów na innowacyjność regionu, odpowiadając na pytania, czy i w jakim stopniu dany program przyczynił się do zwiększenia innowacyjności regionu. W badaniu wzięło udział 1280 ekspertów. Techniką zbierania danych był miks techniki CATI (telefoniczny wywiad ankierski wspomagany komputerowo) i CAWI (kwestionariusz on-line).

Wnioski

Z badań wynika, że generalnie niskiemu poziomowi innowacyjności w Polsce towarzyszy jego silne zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi regionami. Z punktu widzenia ogólnego syntetycznego wskaźnika innowacyjności można wyróżnić siedem skupisk województw. **Pierwszą pozycję** (w kolejności od najwyższej wartości ogólnego syntetycznego wskaźnika innowacyjności) **zajmuje województwo mazowieckie**. Mazowsze tak dalece wyprzedziło inne regiony, że nie można mówić o jego podobieństwie do pozostałych województw. **Drugie skupisko** tworzą województwa śląskie i dolnośląskie. Wykazują one także wysoki potencjał innowacyjności. Nieco niżej plasują się województwa małopolskie, pomorskie i podkarpackie. Następną klasę tworzą wielkopolskie i łódzkie. Najlicniejsza jest grupa piąta złożona z województw: opolskiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego i podlaskiego. **Najniższy potencjał innowacyjności** charakteryzuje dwie ostatnie grupy. Pierwsza z nich składa się z lubuskiego i warmińsko-mazurskiego. Największy dystans od lidera rankingu innowacyjności cechuje województwo zachodniopomorskie. Przeprowadzona analiza dynamiczna wykazała, że względne zmiany pozycji innowacyjnej pomiędzy regionami, które dokonały się w latach 2003–2006 i 2006–2009, były niewielkie. Występuje znaczące powiązanie poziomu potencjału innowacyjnego poszczególnych województw z ich ogólnym poziomem rozwoju mierzonym wartością PKB. W tej sytuacji, na podstawie samej analizy danych statystycznych, trudno wnioskować o efektywności polityki proinnowacyjnej w poszczególnych województwach.

Cele poszczególnych regionalnych strategii innowacji okazały się spójne z założeniami poszczególnych strategii wojewódzkich, a zapisy RSI wskazują na ich kompletność. Oznacza to, że zapisy formalne kluczowych dokumentów strategicznych są ukierunkowane na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji. Pomimo iż strategie regionalne były najczęściej przygotowywane przed ukazaniem się nowych strategii europejskich i KSRR, cele i zapisy dokumentów RSI okazały się najbardziej kompatybilne ze Strategią „Europa 2020”, w nieco mniejszym stopniu z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego (KSRR) oraz inicjatywą „Unia innowacji”. Tym niemniej w większości regionów zachodzi potrzeba aktualizacji strategii regionalnych z punktu widzenia ich dostosowania do nowych strategii na poziomie europejskim i krajowym.

Struktury zarządzania RSI funkcjonują w większości województw, choć często w innej formie organizacyjnej, niż początkowo zakładano. Działające struktury nie zawsze realizują cztery podstawowe funkcje zarządcze (planowania, organizowania, motywowania i kontroli). W większości przypadków realizowane są tylko funkcje motywowania i kontroli.

W finansowaniu zarządzania RSI dużą rolę, w szczególności w początkowym okresie, odgrywały środki finansowe Unii Europejskiej. Obecnie coraz większe znaczenie mają środki własne samorządów przeznaczane na finansowanie struktur zarządzania RSI, powoływanych jako jednostki organizacyjne urzędów marszałkowskich, co zapewnia ciągłość i trwałość działań implementacyjnych. Analiza zapisów regionalnych strategii innowacji i dokumentów wdrożeniowych programów operacyjnych pokazała, że we wszystkich województwach wszystkie cele RSI znajdują źródła finansowania działań przyczyniających się do ich realizacji w programach operacyjnych.

Na podstawie przeprowadzonych badań nie można jednoznacznie wskazać związków pomiędzy jakością dokumentów strategicznych, typem realizowanych programów wsparcia oraz działaniami związanymi z tworzeniem i rozwojem struktur wdrażania RSI a wskaźnikami innowacyjności poszczególnych regionów. Występujące istotne różnicowania w poziomie innowacyjności regionów oraz pewne zróżnicowania w zakresie wykorzystania potencjału innowacyjnego, a także niewielkie zróżnicowania w dynamice innowacyjności wymagają pogłębionych analiz na poziomie poszczególnych województw.

Decydenci na ogół trafnie diagnozują potencjał innowacyjny swoich województw, potwierdzając znajomość specyfiki gospodarek regionalnych. Zebrane opinie na temat innowacyjności sek-

tora przedsiębiorstw, sektora nauki i B+R korespondują również z wartościami opracowanych wskaźników. Regiony najbardziej innowacyjne skutecznie identyfikują także swoje sektory innowacyjne i uwzględniają je jako istotny czynnik rozwoju gospodarczego regionu. Większość województw, w tym również tych o niższym poziomie innowacyjności, wiąże swoją przyszłość ze specjalizacją gospodarczą opartą na sektorach innowacyjnych. Większość przedstawicieli województw jako mocną stronę swojego regionu wskazuje potencjał sektora nauki. Do słabych stron innowacyjności gospodarki regionalnej badani decydenci na ogół zaliczają niewystarczający transfer wiedzy z nauki do gospodarki i brak dostępu do kapitału wysokiego ryzyka oraz niezadowalającą skuteczność działania instytucji innowacyjnego biznesu.

Samorządom województw nie udało się dotychczas stworzyć spójnych systemów innowacji w regionach. Można co najwyżej zidentyfikować poszczególne instytucje, dokumenty i działania – przejawy funkcjonowania systemu innowacji – choć ze świadomością, iż nie tworzą one jeszcze całościowego systemu innowacji. Występuje wyraźne zróżnicowanie decydentów RSI w zakresie stanu wiedzy oraz aktywnych postaw według grup województw o różnym poziomie innowacyjności. Da się zaobserwować ogólną tendencję, że im wyższy poziom innowacyjności regionu, tym większa wiedza badanych o poszczególnych aspektach regionalnych systemów innowacji, a także wyższa gotowość decydentów do podejmowania działań wzmacniających poszczególne obszary regionalnych systemów innowacji.

Na podstawie badania delfickiego podjęto próbę zidentyfikowania najsukcesowniej i najbardziej efektywnych programów zwiększających innowacyjność regionów. W opinii ekspertów (na próbie 1280 osób) „Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw” zostało uznane za najsukcesowniej program proinnowacyjny zarówno obecnie, jak i w perspektywie najbliższych 5 lat. Należy jednak zauważyć, iż niewielka przewaga wskazań na ten program w stosunku do pozostałych oraz wyrównane oceny kilku kolejnych programów pozwalają na stwierdzenie, iż eksperci nie byli w stanie jednoznacznie wyodrębnić najsukcesowniej programów wspierających innowacyjność gospodarek regionalnych. Z kolei za najmocniejszą stronę programów wspierających innowacyjność eksperci uznali „szeroki wachlarz działań, które mogą być objęte dofinansowaniem (inwestycje w środki trwałe, prowadzenie działalności badawczej, zakup licencji, patentów, wiedzy)”. W świetle powyższych wyników można stwierdzić, iż w działaniach proinnowacyjnych kluczowy jest nie tylko wybór i realizacja najlepszego typu programu, lecz równoczesne realizowanie komplementarnego wsparcia finansowego i niefinansowego obejmującego z jednej strony wsparcie inwestycyjne (np. zakup technologii), z drugiej rozwój kompetencji, stymulowanie działalności badawczej czy transferu wiedzy.

Rekomendacje

Zaproponowane w raporcie rekomendacje odnoszą się do trzech grup podmiotów.

Rekomendacje dla podmiotów administracji rządowej:

Rekomendacja 1

Stworzenie „Platformy innowacyjnych regionów”. Celem jej jest rozwój regionalnych systemów innowacji, w szczególności poprzez wymianę wiedzy i doświadczeń pomiędzy regionami oraz kluczowymi aktorami polityki proinnowacyjnej w województwach.

Rekomendacja 2

Należy zapewnić finansowanie realizacji zadań RSI, wspólnych dla wszystkich regionów, w ramach przyszłego odrębnego działania/priorytetu krajowego programu operacyjnego wspierającego innowacyjność po 2013 roku. Wskazane zadania powinny być realizowane wspólnie przez

samorządy województw, przedsiębiorców i partnerów społecznych. Cel: przyspieszyć proces budowy regionalnych systemów innowacji poprzez finansowanie wybranych aspektów funkcjonowania RSI ze środków centralnych, w szczególności w regionach o niższym poziomie innowacyjności poprzez wsparcie finansowe projektów obejmujących współpracę międzyregionalną, która zapewni upowszechnianie się aktywnych postaw wobec procesów innowacyjnych.

Rekomendacja 3

Opracowanie oraz upowszechnienie modelowych rozwiązań wsparcia transferu wiedzy do praktyki gospodarczej we współpracy z instytucjami wspierania rozwoju regionalnego, z uwzględnieniem wytycznych regionalnych systemów innowacji, które poszczególne regiony mogłyby adaptować i skutecznie wdrażać. Cel: zapewnienie wyższej efektywności wsparcia transferu wiedzy do praktyki gospodarczej w ramach regionalnych systemów innowacji.

Rekomendacja 4

Przy projektowaniu centralnie zarządzanych programów operacyjnych nastawionych na wzrost innowacyjności należy zapewnić komplementarne formy wspierania rozwoju innowacyjności obejmujące zarówno wsparcie inwestycji o wysokim komponentie innowacyjnym, jak i jednocześnie wsparcie zaplecza B+R oraz kapitału ludzkiego. Cel: zwiększenie skuteczności i efektywności programów wspierających innowacyjność dzięki wykorzystaniu komplementarności działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Rekomendacje dla samorządów województw:

Rekomendacja 1

Stworzenie oraz wdrożenie planu działań na rzecz kształtowania postaw proinnowacyjnych w regionach, w szczególności w grupie przyszłych i obecnych przedsiębiorców (może on być częścią regionalnych strategii innowacji). Cel: wzrost innowacyjności poprzez lepsze wykorzystanie kluczowego czynnika, jakim jest proinnowacyjna świadomości przedsiębiorców.

Rekomendacja 2

Regionalne strategie innowacji powinny stać się jednym z programów operacyjnych służących realizacji strategii rozwoju województwa. Cel: zwiększenie poziomu operacyjności RSI, a dzięki temu jego realnego oddziaływania na wzrost innowacyjności regionów.

Rekomendacja 3

W procesie zarządzania RSI wiodącą rolę powinien odgrywać samorząd województwa, jednakże w strukturach zarządzania musi być przestrzegana zasada partnerstwa i partycypacji kluczowych interesariuszy regionalnego systemu innowacji. Cel: zwiększyć skuteczność i efektywność funkcjonowania systemu zarządzania RSI.

Rekomendacja 4

Należy zapewnić mechanizmy wymiany poglądów, współpracę i transfer wiedzy pomiędzy ekspertami i liderami regionalnych systemów innowacji zarówno wewnątrz poszczególnych regionów, jak i w układzie międzyregionalnym. Cel: przyspieszenie procesów uczenia się uczestników regionalnych systemów innowacji.

Rekomendacja 5

Samorządy województw powinny podjąć działania w zakresie podniesienia skuteczności istniejących instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu (parki naukowo-technologiczne, klastry, centra transferu technologii itp.). Cel: zwiększenie wpływu instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu na poziom innowacyjności w regionie.

Rekomendacja 6

Należy wypracować strategię działań na rzecz rozwoju sektorów innowacyjnych, a także zapewnić wykorzystanie koncepcji *smart specialisation* w ramach strategii regionalnych.

Cel: wzrost wykorzystania sektorów innowacyjnych w myśl koncepcji *smart specialisation* w procesie podnoszenia innowacyjności regionów.

Rekomendacja 7

Przy programowaniu regionalnych programów operacyjnych wdrażanych po 2013 roku zasadne jest zapewnienie możliwości jednoczesnego wsparcia określonych przedsięwzięć proinnowacyjnych z wykorzystywaniem różnych, komplementarnych form i intensywności wsparcia obejmujących wsparcie inwestycji, zaplecza B+R, jak i kapitału ludzkiego. Cel: zapewnienie zwiększenia efektywności i skuteczności regionalnych programów wsparcia innowacyjności dzięki wykorzystaniu komplementarności działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Rekomendacje dla pozostałych uczestników RSI

(przedsiębiorców, jednostek naukowych i partnerów społecznych):

Rekomendacja 1

Należy podnosić proinnowacyjną świadomość pracowników przedsiębiorstw i instytucji.

Cel: wzrost innowacyjności zarówno poszczególnych podmiotów, jak i całej sieci regionalnego systemu innowacji.

Rekomendacja 2

Warto zwiększyć zakres aktywnego uczestnictwa w systemie zarządzania regionalnymi systemami innowacji. Cel: zwiększenie efektywności procesu zarządzania RSI oraz zwiększenie korzyści z uczestnictwa w nim przez wszystkich interesariuszy.

Executive summary

Background

Perspectives of the economic development of Poland and its voivodeships depend on the capability to enhance innovativeness of enterprises, education and public institutions. Responsibility for creating the conditions for improvement of innovativeness mainly lies with regional authorities. They have powerful tools in this regard – strategic documents such as voivodeship development strategies (VDS), and in particular regional innovation strategies (RISs). RISs constitute basis for execution of a number of measures within the financial perspective 2004–2006 (e.g. within such programmes as the Integrated Regional Development Operational Programme and the Sectoral Operational Programme “Improvement of the Competitiveness of Enterprises”).

RISs set directions for supporting innovativeness also in the current financial perspective of the European Union for the years 2007–2013 (e.g. within national programmes (Innovative Economy Operational Programme and Human Capital Operational Programme) and 16 regional operational programmes. Bearing in mind the experience of the first decade implementation of RIS, which coincides with preparations for the subsequent programming period of EU Cohesion Policy, it is necessary to make an assessment of the pro-innovation policy conducted so far at the regional level and to determine its directions for the future. In the course of a discussion on the effects of the regional pro-innovation policy there appear questions on the relevance of current regional strategic documents and effectiveness of actions taken. It is also worth posing questions as to what extent strategic goals and other statements of programme documents are compatible with and reflect the key challenges of the “Europe 2020” Strategy, and above all what the real effects of innovation policy in regions are.

Research aims

The main aim of the research was to determine whether and to what extent regional authorities are prepared for the implementation of the innovation policy in the current and future EU programming period (2014–2020) and to what extent the programmes, implemented so far, affect development and strengthening of regional innovation systems. The objectives of the research were:

- to analyse and assess polish regions innovativeness by means of indicators of innovativeness,
- to assess the level of complementarity of the innovative aspect of regional policy, expressed in strategic documents, measures and opinions of regional authorities with the content of documents at the national and European level,

- to assess the impact of actions taken in the regions (programmes that have been executed or that are currently being executed) and regional authorities' attitude towards improvement of innovativeness in the region.

Research methodology

Three methodological approaches were adopted in the study. The first one is a broad preliminary research of available sources with the use of desk research and taxonomic analysis based on available statistical data. Another approach consisted in qualitative research on a group of decision makers and representatives of key stakeholders in each voivodeship. Finally, quantitative research with the use of the Delphi method on a group of experts in all voivodeships was used.

The goal of the first part of the research was to analyse the effects of innovation policy in Polish regions measured with the use of indicators of innovativeness at the level of voivodeships as well as assessment to what extent the regional policy in the area of innovation, expressed in strategic documents, is compatible with the content of national and European documents. With the use of the taxonomic method rankings of voivodeships were developed based on the level of innovativeness. For the purposes of the analysis of the innovativeness potential of voivodeships two groups of detailed indicators were applied: baseline indicators – reflecting the existing potential and outlays made, and output indicators – reflecting how the existing potential and outlays lead to achievement of specific results in the form of new solutions. Additionally, two general indicators of innovativeness were developed. The goal of the first one was to assess the current level of innovativeness. The other general indicator, however, was used to assess the dynamics of the level of innovativeness.

Desk research allowed for the assessment of coherence and completeness of goals adopted in the regional strategic documents. The level of correspondence between the existing content of regional strategic documents and programmes and national and European strategic documents, in particular the National Strategy of Regional Development 2010-2020 (NSRD); the "Europe 2020" Strategy – the priority area of "smart growth" and the "Innovation Union" initiative was also analysed. Then, the assessment of the impact of the implemented and executed innovation programmes on the development of Regional Innovation Systems was executed.

The second research approach was to analyse opinions of decision makers and representatives of key stakeholders in individual voivodeships – qualitative research was applied for this purpose. The aim of this survey was to analyse and assess: 1) the knowledge and activities undertaken by regional stakeholders responsible for the entire pro-innovative policy, and 2) regional authorities' attitudes as well as intentions in terms of supporting innovation in the region. In total, 164 in-depth interviews with 171 people were conducted in all voivodeships.

The last research method applied was quantitative survey on a group of innovation experts. The aim of this survey was to assess the impact of implemented programmes on innovativeness in a given region. The assessment of the executed programmes was carried out with the use of the Delphi methodology. Selected experts, in two rounds of the research, analysed the impact of individual programmes on innovativeness of a region, answering questions whether and to what extent a given programme contributed to the rise of the innovativeness of a region. Altogether 1,280 experts participated in the research (in equal proportion to each voivodeships). The collection technique was a combination of CATI (Computer-Assisted Telephone Interview) and CAWI (online questionnaire).

Main findings

In general, low level of innovativeness in Poland is linked with marked discrepancies between individual regions. From the point of view of the general synthetic indicator of innovativeness seven groups of voivodeships may be differentiated. **Mazowieckie Voivodeship occupies the first place** (ranking according to the highest value of the general synthetic indicator of innovativeness). Mazovia outstripped other regions so much that it may no longer be claimed similar to other voivodeships. **The second group** is composed of Silesian and Dolnośląskie Voivodeships. They also have a high potential for innovativeness. Third group consists of: Małopolskie, Pomorskie and Podkarpackie. The next group is composed of Wielkopolskie and Łódzkie Voivodeships. The fifth group is the most numerous: Opolskie, Kujawsko-Pomorskie, Lubelskie, Świętokrzyskie and Podlaskie Voivodeships. **The weakest potential** for innovativeness characterises the last two groups. The first one of them is composed of Lubelskie and Warmińsko-Mazurskie. The largest distance to the leader of the innovativeness ranking is observed in the case of Zachodniopomorskie Voivodeship.

The dynamic analysis conducted showed that changes in innovation position between the regions, which occurred in the years 2003–2006 and 2006–2009 were slight. There is a significant correlation between the level of innovativeness potential of individual voivodeships and their general level of development measured by GDP. In such case, based on an analysis of statistical data itself, it is difficult to draw any conclusions on the effectiveness of pro-innovation policy in individual voivodeships.

The goals of individual regional innovation strategies turned out to be coherent with the assumptions of individual strategies of voivodeships and the content of RIS prove their completeness. It means that the statements of key strategic documents attend to develop and strengthen regional innovation systems. Despite the fact that regional innovation strategies were most often developed prior to the announcement of new European strategies and the National Strategy of Regional Development (NSRD), the goals and the content of RIS documents turned out to be fully compatible with the “Europe 2020” Strategy, to a lesser extent with the (NSRD) and the “Innovation Union” initiative. Nevertheless, in most regions there is a need for updating the regional strategies from the point of view of adapting them to new strategies at the European and national level.

The management structures of RIS are applied in most voivodeships, although often in a different organisational form than initially envisaged. The organizational structures do not always fulfil the four basic management functions (planning, organising, motivating and controlling). In most cases, only the functions of motivating and controlling are fulfilled.

The European Union structural funds played a significant role in financing management of RIS, in particular at the initial stage. Currently, own funds of local governments are of greater importance. They are allocated for financing structures of RISs’ management, established as organisational units of Marshal’s Offices, which ensures continuity and durability of implementation measures. The analysis of the content of the regional innovation strategies and implementation documents of operational programmes showed that in all voivodeships all the goals of RIS have financial resources attributed to them usually in a form of operational programmes.

On the basis of the research conducted it is not possible to clearly identify the links between the quality of strategic documents, the type of support programmes executed and the measures aimed at establishing and developing the structures implementing RIS and indicators of innovativeness in individual regions. The significant discrepancies in the level of innovation of the regions and some discrepancies in terms of using the innovation potential as well as little discrepancies in the dynamics of innovativeness require in-depth analyses at the level of individual voivodeships.

Regional authorities and decision makers usually correctly diagnose the innovation potential of their voivodeships, which confirms their knowledge of the regional economies and their specific nature. The collected opinions on innovativeness of the sector of enterprises, the sector of education and R&D also correspond with the values of developed indicators. Regions which are most innovative effectively identify also their innovative sectors and take them into account as significant factor of regional economic development. Most voivodeships, including also those of the lowest level of innovativeness, link their future with economic specialisation based on innovative sectors. Most representatives of voivodeships point to the potential of the sector of education as the strength of their region. The decision makers usually perceive insufficient transfer of knowledge from the sector of education to the economy and no access to high risk capital and insufficient efficiency of operation of innovative business institutions as the weakness of the regional economy.

Voivodeship's Self-governments have so far failed to develop coherent innovation systems in the regions. What may be identified are individual institutions, documents and measures – reflections of operation of an innovation system, yet they do not make a complete system of innovation. In voivodeships of various levels of innovativeness there is a clear division of RIS decision makers in terms of knowledge they possess and active attitudes. A general tendency may be observed that the higher the innovativeness level of a region, the greater decision makers knowledge about all aspects of regional innovation systems and at the same time the higher decision makers readiness to take actions which strengthen given areas of regional innovation systems.

Based on the Delphi study it was attempted to identify the most efficient and effective programmes which improve innovativeness of the regions. In the opinion of the experts *Investments grants for enterprises* was deemed the most effective pro-innovation programme, both now and in the perspective of the next 5 years. It is to be noted, however, that a slightly greater number of indications of this programme as compared with other programmes and levelling the assessment of a few subsequent programmes allow to state that the experts were not able to clearly determine the most effective programmes supporting innovativeness of regional economies. However, the greatest strengths of the programmes supporting innovativeness were: *Wide range of measures which could be covered by aid (investments in fixed assets, research activity, purchase of licences, patents, know-how)*. In the light of the above results it may be stated, that not only selection and implementation of the best programme is crucial to the pro-innovative activities. It is also important to assure for investment (e.g. purchase of technology), and development of competencies, stimulating research activity or transfer of knowledge.

Recommendations

Recommendations proposed in the report pertain to three groups of entities.

Recommendations for government administration:

Recommendation 1

Development of "Platform of innovative regions". Its goal is to develop regional innovation systems, in particular by exchange of knowledge and experience between regions and key actors of innovation policy in region.

Recommendation 2

Financing of RIS's tasks, common for all the regions, within the future separate measure/priority of a national operational programme supporting innovativeness after 2013 should be provided.

The indicated tasks should be executed together by regional self-governments, entrepreneurs and social partners. Goal: to accelerate the process of development of regional innovation systems by financing selected aspects of functioning of RIS from central funds. In particular in the regions of lower level of innovativeness by financial support of projects covering interregional cooperation which will lead to popularising active attitudes towards innovative processes.

Recommendation 3

Development and popularising model solutions for supporting transfer of knowledge to economic practice in cooperation with institutions of support of regional development, taking into account guidelines of regional innovation systems which could be adapted and effectively implemented by individual regions. Goal: to ensure higher effectiveness of support for knowledge transfer to economic practice within regional innovation systems.

Recommendation 4

When designing centrally managed operational programmes aimed at improvement of innovativeness it is necessary to provide complementary forms of support for innovation development, which would cover both support of investment of high investment component and at the same time support R&D resources and human resources. Goal: to increase the efficiency and effectiveness of programmes supporting innovativeness owing to the use of complementariness of investment and non-investment measures.

Recommendations for local governments:

Recommendation 1

Development and implementation of a plan of actions for instilling pro-innovative attitudes in the regions, in particular in the group of future and current entrepreneurs (it may constitute part of the Regional Innovation Strategies). Goal: to increase innovativeness by better use of the key indicator, i.e. pro-innovative awareness of entrepreneurs.

Recommendation 2

Regional innovation strategies should become one of the operational programmes aiming at execution of a development strategy of a voivodeships. Goal: to increase the level of operations of RIS and owing to that its real impact on the increase of innovativeness of the regions.

Recommendation 3

In the process of managing RIS the leading role should be played by the local government of the voivodeship, however the principle of partnership and participation of key stakeholders of the regional innovation system should be followed. Goal: to increase efficiency and effectiveness of functioning of the management system of RIS.

Recommendation 4

It is necessary to provide mechanisms allowing for exchange of opinions, cooperation and transfer of knowledge between experts and leaders of regional innovation systems, both in given regions and between regions. Goal: to accelerate the learning processes of participants of regional innovation systems.

Recommendation 5

Regional authorities should take actions in terms of increasing effectiveness of existing innovative business institutions (scientific and technological parks, technology transfer clusters, etc.). Goal: to increase the impact of innovative business institutions on the level of innovation in the region.

Recommendation 6

It is necessary to design strategies aiming at development of innovative sectors as well as to ensure using the concept of smart specialisation within regional strategies. Goal: to increase the use of innovative sectors in line with the concept of smart specialisation in the process of increasing innovativeness of the regions.

Recommendation 7

When programming regional operating programmes implemented after 2013, it is justified to ensure the possibility of simultaneous support of specific pro-innovative enterprises using various complementary forms and intensity of support covering investment support, R&D resources as well as human resources. Goal: to ensure better efficiency and effectiveness of regional innovativeness support programmes owing to use of complementarities of investment and non-investment measures.

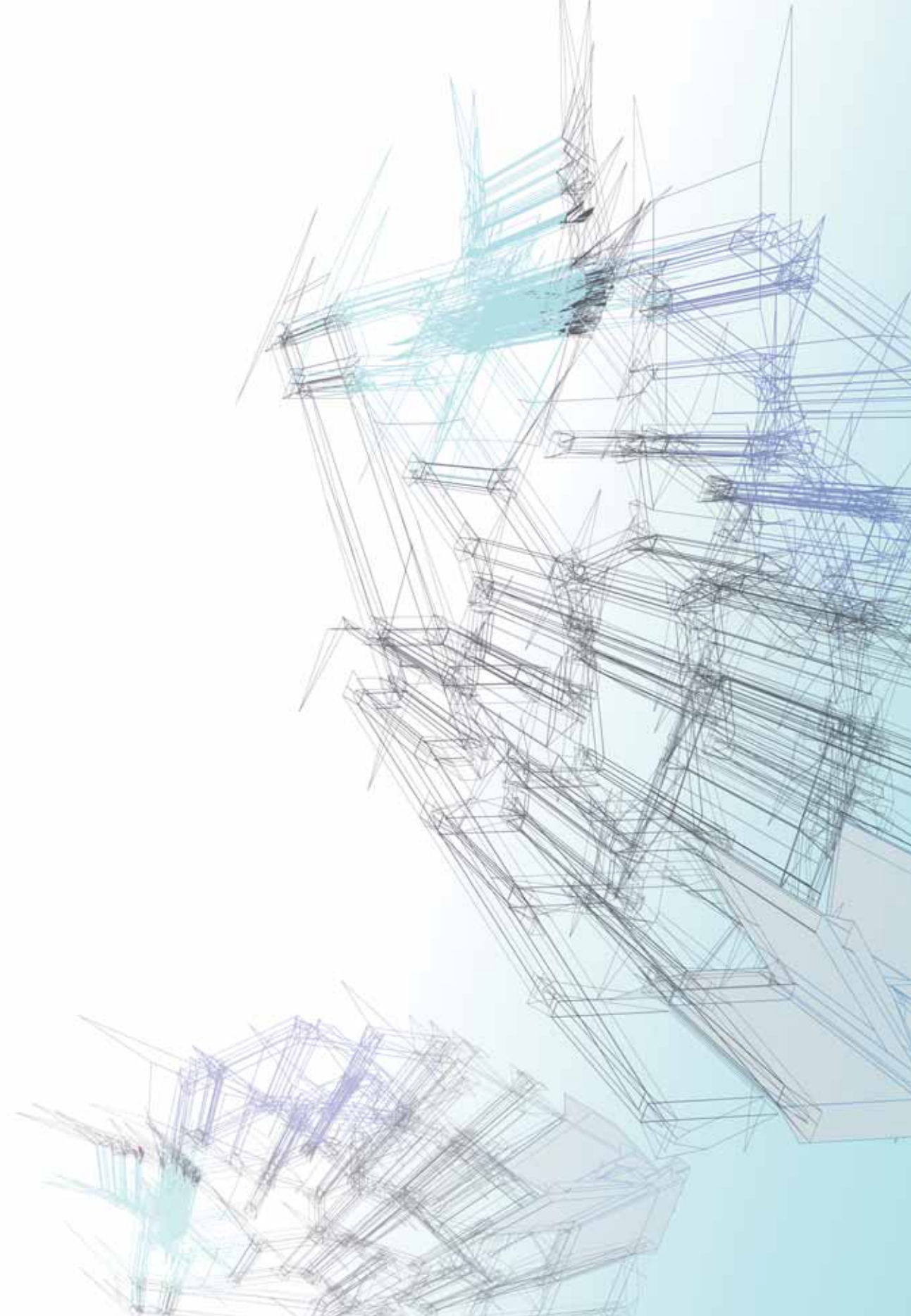
**Recommendations for other participants of RIS
(entrepreneurs, academic centres and social partners):**

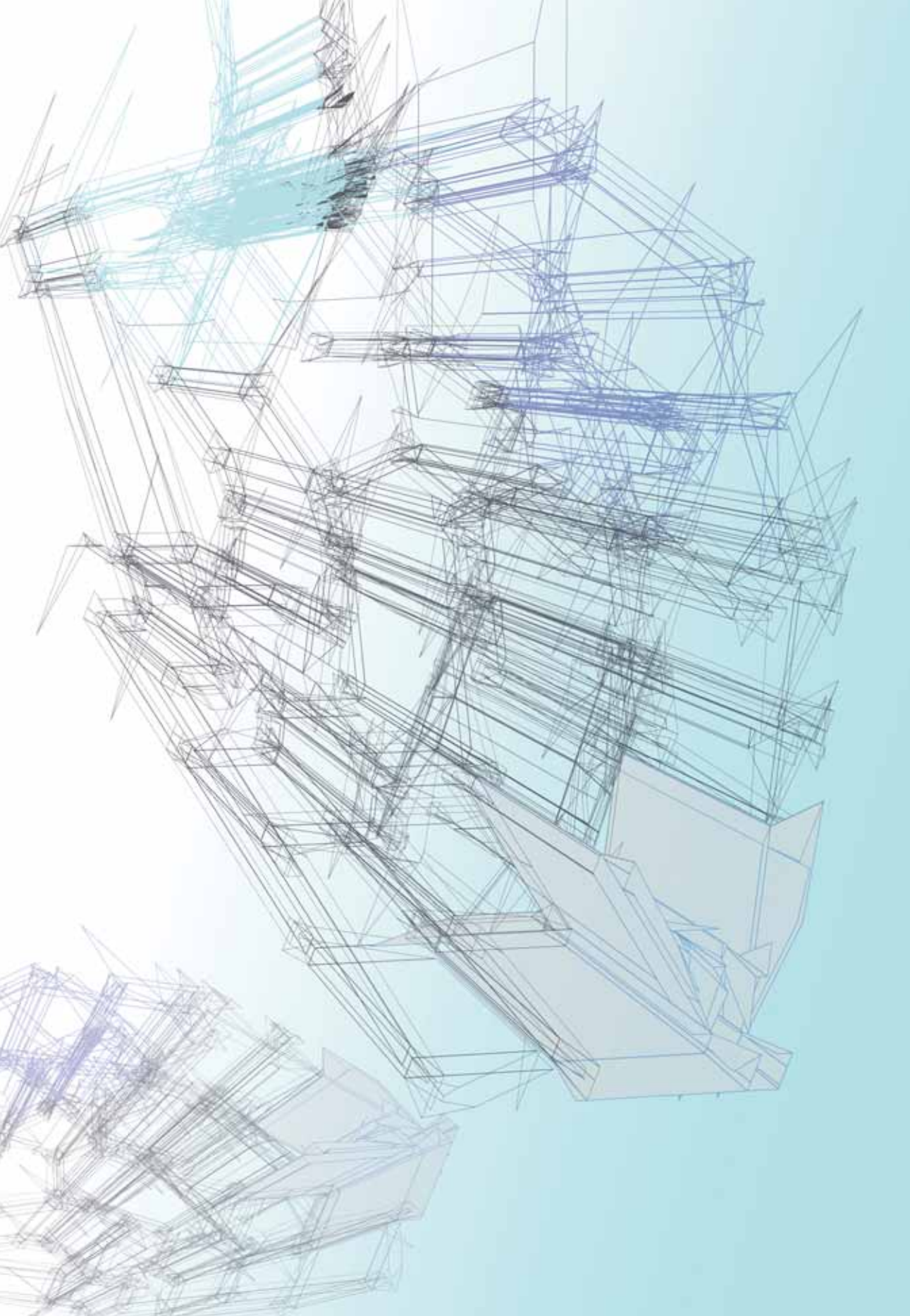
Recommendation 1

It is necessary to improve pro-innovative awareness of entrepreneurs and institutions. Goal: to increase innovativeness of each entity as well as the entire network of the regional innovation system.

Recommendation 2

It is worth increasing the scope of active participation in the system of management of the Regional Innovation Systems. Goal: to increase the effectiveness of the process of management of RIS and to increase the benefits from participation in it by all stakeholders.

1. Cele i metodologia badania

1.1. Cele badania i jego zakres

W obliczu narastającej konkurencji ze strony państw rozwijających się utrzymanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw i regionów może się opierać wyłącznie na ciągłym wprowadzaniu doskonalszych produktów, procesów wytwórczych czy sposobów organizacji. Innowacyjność jako kluczowy czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego akcentują podstawowe dokumenty strategiczne Unii Europejskiej, takie jak Strategia „Europa 2020”¹, a szczególnie jej obszar priorytetowy „rozwój inteligentny” czy inicjatywa „Unia innowacji”². Także dla Polski przyszłością jest gospodarka oparta na wiedzy, poszukująca przewag konkurencyjnych w wyższej innowacyjności. Tymczasem Polska należy do najmniej innowacyjnych krajów Unii Europejskiej³. Perspektywy dalszego rozwoju całej polskiej gospodarki, jak i poszczególnych regionów, zależą od zdolności do podniesienia poziomu innowacyjności. Znaczna część odpowiedzialności za kształtowanie warunków do wzrostu innowacyjności spoczywa na władzach regionalnych. Dysponują one dokumentami strategicznymi w tym zakresie, jakimi są strategie rozwoju województw (SRW), a w szczególności regionalne strategie innowacji (RSI). Na koniec 2005 roku wszystkie województwa (poza Mazowszem⁴) miały już zatwierdzone regionalne strategie innowacji, przyjęte do realizacji przez sejmiki wojewódzkie jako tzw. programy wojewódzkie. Strategie innowacyjności stanowiły podstawę do realizacji wielu działań w ramach perspektywy finansowej 2004–2006 (np. w ramach programów operacyjnych ZPORR i SPO WKP), a także w ramach obecnej perspektywy finansowej 2007–2013 (np. w ramach takich programów, jak 16 RPO, PO KL czy PO IG). Po tych doświadczeniach związanych z wdrażaniem RSI i w czasie przygotowań do kolejnego okresu programowania funduszy europejskich niezbędne jest przeprowadzenie oceny dotychczasowych dokonań polityki proinnowacyjnej na poziomie regionalnym i wyznaczenie kierunków jej doskonalenia na okres przyszłej perspektywy finansowej. Ważne jest zatem uzyskanie odpowiedzi na wiele pytań, takich jak:

- W jakim stopniu cele strategiczne oraz inne zapisy dokumentów strategicznych są ukierunkowane na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji?
- W jakim stopniu prowadzone przez samorządy województw działania przyczyniają się do tworzenia i wzmacniania regionalnych systemów innowacji?

1. „Europa 2020” – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju, sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji Europejskiej, COM(2010)2020, wersja ostateczna, Bruksela, 3 marca 2010 r.

2. Projekt przewodni Strategii „Europa 2020” – „Unia innowacji”, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, COM(2010)546, wersja ostateczna, Bruksela, 6 października 2010 r.

3. Polska znajduje się na 23. miejscu wśród 27 krajów Unii Europejskiej pod względem poziomu innowacyjności. Zob. Innovation Union Scoreboard za rok 2011 (Innovation Union Scoreboard 2012. The Innovation Union's performance scoreboard for Research and Innovation. <http://www.proinno-europe.eu/inno-metrics/page/innovation-union-scoreboard-2011>).

4. Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2007–2015 została przyjęta przez sejmik województwa 21 kwietnia 2008 r.

- Czy cele i inne zapisy dokumentów strategicznych na poziomie województwa są spójne i kompletne w kontekście ich oddziaływania na wzrost innowacji w regionie?
- W jakim stopniu cele strategiczne oraz inne zapisy dokumentów strategicznych są kompatybilne i odpowiadają zapisom Strategii „Europa 2020”, a w szczególności obszarowi priorytetowemu „rozwój inteligentny” oraz inicjatywie „Unia innowacji”?
- Jakie są rzeczywiste efekty polityki innowacyjnej w regionach, mierzone w odniesieniu do przyjętych wskaźników oraz wybranych obszarów analizy na poziomie województw?
- Czy istnieją związki, a jeśli tak, to jakie, pomiędzy wnioskami płynącymi z analizy rzeczywistych efektów polityki innowacyjnej w regionach (mierzonej wskaźnikami i ich dynamiką) a wnioskami wynikającymi z analizy dokumentów strategicznych, zrealizowanych programów oraz postaw decydentów?

Odpowiedzi na powyższe pytania pozwoliły zrealizować **cel główny** oraz **cele szczegółowe** niniejszego badania „Przegląd i analiza regionalnych systemów innowacji (RSI) województw Polski w kontekście przygotowań do realizacji europejskiej polityki spójności po 2013 roku”.

Cele te zostały przedstawione poniżej.

Cel główny badania

W jakim stopniu władze regionalne są przygotowane do realizacji polityki innowacyjnej w obecnym i przyszłym okresie programowania (2014–2020) oraz w jakim stopniu dotychczas realizowane programy wpływają na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji.

Cele szczegółowe badania

- analiza i ocena innowacyjności regionów przez pryzmat wskaźników innowacyjności,
- ocena, czy i w jakim stopniu polityka regionalna na rzecz innowacyjności wyrażona poprzez dokumenty strategiczne i działania oraz opinie władz regionalnych jest komplementarna z zapisami dokumentów na szczeblu krajowym i europejskim,
- ocena wpływu podejmowanych w regionach działań (zrealizowanych i realizowanych programów) oraz postaw decydentów na wzrost innowacyjności danego regionu.

Zakres przedmiotowy badania objął:

- dokumenty strategiczne na szczeblu regionalnym, krajowym i europejskim⁵;
- programy wsparcia innowacyjności zrealizowane w ramach perspektywy 2004–2006, jak i obecnie realizowane w ramach perspektywy 2007–2013;
- wiedzę, postawy i przekonania kluczowych aktorów polityki innowacyjnej w regionach: decydentów i ekspertów.

Przyjęto założenie, iż realizacja celu i udzielenie odpowiedzi na problemy badawcze wymaga zastosowania kilku metod badawczych w różnych obszarach systemu innowacji oraz nadania badaniu charakteru systemowego i wielowątkowego/wielomodułowego. Dlatego też zastosowano **triangulację metodologiczną** polegającą na zróżnicowaniu metod badań, źródeł danych, narzędzi badawczych, a także na zróżnicowaniu perspektyw badawczych.

W badaniu przyjęto trzy główne podejścia metodologiczne:

5. **Na szczeblu regionu**, w szczególności regionalne strategie innowacyjności i ich aktualizacje, strategie rozwoju województw i ich aktualizacje, oraz inne jak: plany działań do regionalnych systemów innowacyjności, postanowienia dokumentów programowych dotyczących regionalnych programów operacyjnych, programy operacyjne (Kapitał Ludzki, Innowacyjna Gospodarka) oraz inne zrealizowane na potrzeby regionów, badania i ekspertyzy (diagnozy innowacyjności, badania ewaluacyjne), istniejące publikacje i raporty. **Na szczeblu krajowym i europejskim**: w szczególności Strategia „Europa 2020”, obszar priorytetowy „rozwój inteligentny” oraz inicjatywa „Unia innowacji”, oraz inne, m.in. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (KSRR).

I. Badania desk research

Celem tej części badania była **analiza efektów polityki innowacyjnej** w regionach mierzonych wskaźnikami innowacyjności na poziomie regionów oraz ocena, na ile polityka regionalna w obszarze innowacyjności wyrażona poprzez dokumenty strategiczne jest kompatybilna z postanowieniami dokumentów na szczeblu krajowym i europejskim. Podczas badania *desk research* przygotowano:

- analizę **efektów polityki innowacyjnej** w regionach mierzonych wskaźnikami innowacyjności na poziomie regionów;
- ocenę **spójności i kompletności** celów przyjętych w regionalnych dokumentach strategicznych;
- ocenę **stopnia korespondencji** obecnych zapisów **regionalnych dokumentów strategicznych i programów** z postanowieniami **krajowych i europejskich dokumentów strategicznych**, w szczególności Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego (KSRR) oraz Strategią „Europa 2020” (obszarem priorytetowym „rozwój inteligentny” oraz inicjatywą „Unia innowacji”);
- przegląd i analizę realizowanych i zrealizowanych w regionie programów związanych z polityką innowacyjności wraz ich krótką charakterystyką, na potrzeby **oceny wpływu programów na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji**.

II. Badania jakościowe na grupie decydentów i przedstawicieli kluczowych instytucji w poszczególnych województwach

Celem badań jakościowych była analiza **stanu wiedzy i aktywności** regionalnych podmiotów odpowiedzialnych za całokształt polityki proinnowacyjnej, a także analiza postaw/przekonań oraz oczekiwań i zamierzeń decydentów w zakresie wspierania innowacji w regionie.

Pytania skierowane do decydentów obejmowały następujące aspekty regionalnych systemów innowacji:

- poziom innowacyjności firm w województwie i wpływ innowacji na gospodarkę regionu;
- poziom świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacji;
- ocenę potencjału sektora B+R i potencjału naukowego województwa; proces transferu wiedzy do gospodarki;
- działalność instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu;
- zwiększenie udziału sektorów innowacyjnych w gospodarce województw;
- działania samorządu na rzecz zwiększenia w regionie dostępu przedsiębiorców do kapitału wysokiego ryzyka;
- przydatność regionalnej strategii innowacji w procesie kierowania regionem;
- zapewnienie środków do realizacji celów polityki proinnowacyjnej określonej w RSI;
- zarządzanie RSI dotychczasowe i w przyszłości;
- stan budowy regionalnego systemu innowacji;
- rolę samorządu województwa w tworzeniu regionalnego systemu innowacji;
- stopień osiągnięcia zaplanowanych celów RSI;
- nową strategię europejską w obszarze polityki innowacyjnej i konieczność rewizji strategicznych kierunków rozwoju województwa;
- sukcesy i porażki RSI w województwie.

III. Badania ilościowe metodą delficką na grupie ekspertów według województw

Celem badania eksperckiego była ocena **wpływu realizowanych i wdrożonych programów⁶ na innowacyjność regionu**. Ocenę realizowanych programów przeprowadzono z wykorzystaniem elementów metodologii delfickiej. Wybrani eksperci ocenili, w dwóch turach badania, wpływ poszczególnych programów na innowacyjność regionu, odpowiadając na pytania, czy i w jakim stopniu dany program przyczynił się do zwiększenia innowacyjności regionu.

Problemami poruszonymi w badaniu przeprowadzonym z udziałem ekspertów były:

- ocena skuteczności realizowanych programów w obszarze innowacyjności regionu,
- ocena efektywności realizowanych programów w obszarze innowacyjności regionu, rozumiana jako stosunek nakładów do efektów,
- ocena poszczególnych programów pod kątem ich powiązania z celami strategicznych dokumentów krajowych i europejskich, szczególnie Strategii „Europa 2020”,
- ocena słabych i mocnych stron polityki proinnowacyjnej regionu w podziale na etapy planowania (dokumenty strategiczne) i wdrażania (rzeczywiste działania – zrealizowane projekty i programy),
- wskazanie najlepszych praktyk i wdrożonych rozwiązań, odznaczających się największą skutecznością w zakresie wspierania innowacyjności w poszczególnych regionach.

1.2. Metodologia badań *desk research*

1.2.1. Metodologia analizy efektów polityki innowacyjnej

Założono, iż analiza za pomocą wskaźników powinna obejmować zarówno **diagnozę** obecnego (badanie przeprowadzono w połowie roku 2011) **potencjału innowacyjnego** regionów, jak i **analizę zmian tego potencjału** w ujęciu dynamicznym. Poza tym wskaźniki powinny pozwalać nie tylko na ocenę „bezwzględnego” poziomu innowacyjności, ale także wskazać, jak skuteczne są prowadzone w poszczególnych regionach działania na rzecz poprawy tego poziomu.

Ważne jest, aby ocenić, jak różnego rodzaju zasoby i umiejętności przekładają się na wyniki w postaci wdrożonych innowacji. Należało zatem uwzględnić różnicę w wyposażeniu województw

6. Zestaw analizowanych programów zidentyfikowanych w oparciu o dostępne źródła finansowania działań proinnowacyjnych (zarówno w ramach perspektywy 2004–2006, jak i w ramach perspektywy 2007–2013) objął:

1. Wsparcie na zakup usług doradczych, eksperckich i certyfikację dla przedsiębiorstwa w tym zakup licencji, know-how itp.
2. Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw.
3. Wsparcie na działania o charakterze innowacyjnym i B+R w przedsiębiorstwach.
4. Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw.
5. Wsparcie na tworzenie i rozwój klastrów.
6. Wsparcie procesów internacjonalizacji przedsiębiorstw.
7. Wsparcie na utworzenie alternatywnych wobec kredytów, źródeł finansowania (tworzenie i rozwój funduszy pożyczkowych lub poręczeniowych, VC, S.C., Business angels).
8. Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury transferu technologii (parki, inkubatory itp.).
9. Wsparcie inwestycyjne i doradcze instytucji otoczenia biznesu (IOB).
10. Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej i edukacyjnej szkół wyższych i jednostek badawczo-rozwojowych (JBR) (obecnie instytuty badawcze).
11. Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji oraz kompetencji w zakresie innowacji przez personel sektora B+R i szkół wyższych.
12. Wsparcie działań polegających na prowadzeniu przez firmy prac B+R lub też przez jednostki B+R, na potrzeby/zlecenie firm.
13. Stypendia naukowe i staże, w tym stypendia dla studentów zamierzających komercjalizować własne pomysły.
14. Wsparcie służące finansowaniu przedsięwzięć poprawiających jakość funkcjonowania administracji.
15. Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury IT w regionie.
16. Wsparcie działań o charakterze badań strategicznych z punktu widzenia regionu (np. Foresight).
17. Wsparcie działań o charakterze tworzenia struktur zajmujących się planowaniem/wdrażaniem strategii.

w potencjał innowacyjny. Stąd podobnie jak w uznanych rankingach innowacyjności (np. Regional Innovation Scoreboard (RIS) 2011⁷ oraz Innovation Union Scoreboard 2011⁸) w celu oceny potencjału innowacyjnego regionów analizie zostały poddane **dwie grupy wskaźników** szczegółowych:

- **wskaźniki wejścia** – obrazujące posiadany potencjał i ponoszone nakłady. Wskaźniki wejścia objęły czynniki związane z kapitałem ludzkim, infrastrukturą, nakładami na działalność innowacyjną oraz działaniami podejmowanymi przez podmioty gospodarcze w zakresie innowacyjności;
- **wskaźniki wyjścia** – odzwierciedlające, jak posiadany potencjał i nakłady prowadzą do uzyskania konkretnych wyników w postaci nowych rozwiązań. Wskaźniki wyjścia uwzględniły wyniki osiągane przez firmy w związku ze sprzedażą produktów innowacyjnych oraz wdrożenie patentów.

W celu pokazania pozycji poszczególnych województw pod względem **potencjału innowacyjności** na tle innych w Polsce – w chwili opracowywania analizy, tj. w połowie 2011 roku, jak i w ujęciu dynamicznym – zastosowano **metodę taksonomiczną**.

Dobór mierników (reprezentantów) był przeprowadzony w oparciu o przesłanki natury logicznej oraz na podstawie dostępnych danych statystycznych, a także uwarunkowany celem badania – próbą wskazania jednostek terytorialnych odznaczających się najwyższym poziomem potencjału innowacyjnego. Do badania stanu obecnego wybrano siedemnaście zmiennych obserwowalnych, natomiast do badania dynamiki zmian potencjału innowacyjnego – ze względu na ograniczoną dostępność danych historycznych – jedynie osiem wskaźników. W związku z tym w niniejszym badaniu zdecydowano się na konstrukcję **dwóch ogólnych wskaźników innowacyjności**. Pierwszy z nich posłużył ocenie obecnego poziomu innowacyjności. Z kolei drugi wskaźnik ogólny posłużył ocenie dynamiki poziomu innowacyjności.

Do diagnozy obecnego potencjału innowacyjnego regionów zostały wykorzystane następujące wskaźniki:⁹

Wskaźniki wejścia (zasoby):

1. Studenci kierunków: informatycznych, fizycznych, inżynieryjno-technicznych, produkcji i przetwórstwa, na 10 tys. mieszkańców.
2. Przedsiębiorstwa mające internet (w procentach).
3. Przedsiębiorstwa, które posiadały środki automatyzacji, na 10 tys. podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON.
4. Przedsiębiorstwa przemysłowe, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej, w procencie ogółu przedsiębiorstw.
5. Zatrudnieni w B+R w sektorze przedsiębiorstw, na 100 tys. mieszkańców.
6. Relacja nakładów na działalność B+R (GERD¹⁰) do PKB.
7. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych, w złotych na 10 tys. mieszkańców.
8. Jednostki badawczo rozwojowe na 100 tys. podmiotów wpisanych do rejestru REGON.
9. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach z sektora usług, w złotych na mieszkańca.
10. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych, w złotych na mieszkańca.

7. European Regional Innovation Scoreboard (RIS), <http://www.proinno-europe.eu/page/regional-innovation-scoreboard>.

8. Innovation Union Scoreboard 2011. The Innovation Union's performance scoreboard for Research and Innovation. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard/index_en.htm.

9. Wykorzystano głównie dane dla roku 2009. Wyjątek stanowiły dane dotyczące PKB dostępne dla roku 2008 oraz dane dotyczące nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw, które dla niektórych województw zostały opublikowane tylko do 2008 r. Dlatego we wskaźnikach uwzględniających te kategorie wykorzystano dane z roku 2008. Z kolei w przypadku wskaźnika obrazującego wysokość nakładów zewnętrznych na B+R w relacji do PKB wykorzystano ostatnie dostępne dane za rok 2007.

10. Nakłady krajowe brutto na działalność badawczą i rozwojową.

Wskaźniki wyjścia (efekty):

1. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży, ogółem w procentach.
2. Przedsiębiorstwa, które wprowadziły nowe lub istotnie ulepszone produkty, w procentach.
3. Przedsiębiorstwa, które wprowadziły nowe lub istotnie ulepszone dla rynku produkty, w procentach.
4. Przedsiębiorstwa, które wprowadziły nowe lub ulepszone procesy, w procentach.
5. Wynalazki zgłoszone na milion mieszkańców.
6. Udzielone patenty na milion mieszkańców.
7. Wysoka i średnio wysoka technika w sekcji przetwórstwa przemysłowego, w procentach.

Analiza zmian potencjału innowacyjnego województw w ujęciu dynamicznym, uwzględniającym horyzont czasowy pozwalający na ustalanie tendencji rozwojowych w tym zakresie (tj. okresy 2000–2003, 2004–2006 oraz 2007–2010)¹¹ wykorzystuje następujące wskaźniki:

1. Nakłady wewnętrzne na B+R/PKB.
2. Nakłady zewnętrzne na B+R/PKB.
3. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych zatrudniających powyżej 49 osób (w milionach złotych) na 10 tys. przedsiębiorstw (zatrudniających powyżej 49 osób).
4. Gospodarstwa wyposażone w komputery z dostępem do internetu jako odsetek ogólnej liczby gospodarstw.
5. Studenci kierunków ścisłych i technicznych na 10 tys. mieszkańców.
6. Zatrudnieni w B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo.
7. Jednostki sektora B+R na 10 tys. przedsiębiorstw.
8. Wynalazki zgłoszone na milion mieszkańców.
9. Patenty na milion mieszkańców.

1.2.2. Metodyka oceny spójności i kompletności celów regionalnych dokumentów strategicznych

I. Ocena spójności regionalnych dokumentów strategicznych

Podjęta została próba **oceny spójności** regionalnych strategii innowacji ze strategiami rozwoju województw. U podstaw tego badania leży założenie, że regionalne dokumenty strategiczne powinny być ze sobą spójne, a zatem ich cele powinny wzajemnie wspierać osiągnięcie celów rozwojowych. **Ocena spójności** została wykonana przy wykorzystaniu **siatki celów** przygotowanej dla każdego województwa. Wnioski z przeprowadzonych analiz zostały przedstawione także w formie mocnych i słabych stron poszczególnych regionalnych dokumentów strategicznych. Do oceny spójności poszczególnych regionalnych strategii innowacyjności zaproponowano następujące kryteria:

1. **Spójność zewnętrzna RSI** – do jej oceny została wykorzystana siatka celów, w której oceniono poziom spójności celów zawartych w regionalnych strategiach innowacyjności z celami zawartymi w strategiach rozwoju.
2. **Komponent innowacyjności w SRW** – do jego oceny także została wykorzystana siatka celów, w której oceniono poziom spójności celów zawartych w strategiach rozwoju województw z regionalnymi strategiami innowacyjności.
3. **Spójność wewnętrzna** – ocena ta została dokonana za pomocą siatki celów, w której oceniony został charakter związków występujących pomiędzy celami RSI oraz wzajemne przenikanie się celów.

11. Do analizy wykorzystano dane z lat końcowych dla poszczególnych okresów, tj. 2003, 2006 i 2009. W przypadku ostatniego okresu do budowy wskaźników uwzględniających wartość PKB oraz nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw uwzględniono również dane za rok 2008.

Przyjęto, iż związki pomiędzy celami (działaniami) mogą mieć dwojaki charakter: komplementarny bądź substytucyjny.

Dodatkowo oceniając spójność poszczególnych RSI, wzięto pod uwagę wewnętrzną strukturę i jakość celów. Dokonano tego, stawiając pytania:

- Czy zastosowano prawidłową strukturę celów, czy wyodrębniono przynajmniej trzy poziomy celów?
- Czy cele można uznać za konkretne, określone w sposób ścisły?
- Czy cele są niesprzeczne?
- Czy dla wszystkich działań przewidziano terminy, wykonawców, źródła środków?
- Czy występuje hierarchizacja działań?
- Czy przewidziano system monitoringu realizacji celów?

II. Ocena kompletności regionalnych dokumentów strategicznych

Ocena kompletności regionalnych strategii innowacji miała na celu zbadanie, czy wszystkie płaszczyzny, na których powinien opierać się regionalny system innowacji, zostały objęte przez cele RSI oraz czy został zaplanowany w nich udział interesariuszy/adresatów.

Żałono przy tym, iż **regionalne systemy innowacji opierają się co najmniej na trzech płaszczyznach:**

1. Rozwoju **ośrodków innowacji i przedsiębiorczości**,
2. Rozwoju **instrumentów finansowania** nowej firmy oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych,
3. Pobudzaniu i promocji **przedsiębiorczości technologicznej**.

Jednocześnie przyjęto, że powinny obejmować **cztery grupy interesariuszy:**

1. Przedsiębiorców;
2. Instytucje otoczenia biznesu (IOB);
3. Jednostki badawczo-rozwojowych (JBR, obecnie: instytuty badawcze) oraz uczelnie wyższe,
4. Władze samorządowe.

W celu wykonania tej analizy została skonstruowana **macierz krzyżowa**, w kolumnach zestawione zostały trzy płaszczyzny oraz cztery grupy interesariuszy. W wierszach uwzględnione zostały cele 16 regionalnych strategii innowacyjności. Przeprowadzona analiza umożliwiła dokonanie oceny, w jakim stopniu cele RSI pokrywają ważne obszary interwencji oraz kluczowych interesariuszy¹².

1.2.3. Metodyka oceny stopnia komplementarności RSI z dokumentami krajowymi i europejskimi

Celem analizy była ocena **stopnia komplementarności** zapisów regionalnych dokumentów strategicznych i programów z założeniami krajowych i europejskich dokumentów strategicznych, w szczególności z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego (KSRR) oraz Strategią „Europa 2020” (obszarem priorytetowym „rozwój inteligentny”, a także inicjatywą wspólnotową „Unia innowacji”). Powyższe poszczególne dokumenty wyznaczają istotne cele do realizacji na różnych szczeblach, zarówno całej UE, jak i na szczeblu krajowym, a także na szczeblu regionalnym. Przyjęto zatem koncepcję **wyodrębnienia takich celów dokumentów europejskich i krajowych, które mają**

12. Szczegółowe założenia analizy macierzy krzyżowej zostały zawarte w raporcie wstępnym z badania, dostępnym u wydawcy niniejszej publikacji.

bezpośrednie odniesienia do pożądaných działań w zakresie innowacyjności na szczeblu regionalnym. Dążąc do niepowielania w analizie relacji celów RSI z podobnymi celami w strategiach wyższego szczebla oraz eksponując cele możliwe do realizacji na szczeblu regionalnym, zdefiniowano zestaw celów odniesienia w stosunku do trzech dokumentów: Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Strategii „Europa 2020” oraz „Unii innowacji”, przedstawiony poniżej.

W odniesieniu do Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego:

- Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego (cel 1.3.1 KSRR oraz Strategii „Europa 2020”),
- Wsparcie dla lokalizacji inwestycji zewnętrznych, w tym szczególnie zagranicznych (cel 1.3.2. KSRR),
- Zwiększenie możliwości wprowadzania rozwiązań innowacyjnych przez przedsiębiorstwa i instytucje regionalne (cel 1.3.3. KSRR),
- Wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu (IOB) (cel 1.3.4. KSRR),
- Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne (cel 1.3.5. KSRR).

(Cel „współpraca międzynarodowa” był analizowany w ramach „Unii innowacji”).

W odniesieniu do Strategii „Europa 2020”:

- Społeczeństwo informacyjne,
- Inwestowanie w badania i rozwój.

(Cel związany z kształceniem był analizowany w ramach dwóch pozostałych strategii).

W odniesieniu do „Unii innowacji”:

- Rozwój systemu edukacji na wszystkich szczeblach (to także cel Strategii „Europa 2020”),
- Dostęp do finansowania dla innowacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw,
- Wspieranie innowacji społecznych i w sektorze publicznym,
- Wsparcie współpracy międzynarodowej (to także cel 1.3.7 KSRR),
- Współpraca między światem nauki i biznesu.

Należy podkreślić, że w regionalnych dokumentach strategicznych możliwy i zrozumiały jest brak odwołań wprost do wzmiankowanych dokumentów, ponieważ zdecydowana większość regionalnych dokumentów strategicznych¹³ powstała wcześniej. Zwracano zatem uwagę na te obszary wskazane przez dokumenty europejskie, o które należałoby rozszerzyć dokumenty regionalne, w ramach ich aktualizacji.

1.2.4. Metodyka analizy realizowanych w regionie programów związanych z polityką innowacyjności

Celem tego badania było zidentyfikowanie zasobów finansowych, które służyły regionom do implementacji przyjętych w polityce innowacyjnej celów.

Analiza źródeł finansowania procesów zarządzania rozwojem regionalnych systemów innowacji, rozumianych jako procesy planowania oraz wdrażania regionalnych strategii innowacji, rozpatrywana była na dwóch poziomach.

13. Jak dotychczas, na koniec 2011 r., jedynie aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020 z dnia 23 sierpnia 2010 r. została przyjęta po przyjęciu Strategii „Europa 2020” w 2009 r.

Poziom pierwszy – finansowanie struktur zarządzania RSI

Analiza **źródeł finansowania działań realizowanych przez struktury zarządzania**, które odpowiedzialne są za realizację procesów:

- planowania strategii – struktury zaangażowane w opracowywanie dokumentów,
- wdrażania strategii – struktury zaangażowane w:
 - przygotowywanie programów wykonawczych do strategii (funkcja organizowania),
 - realizację procesów pobudzania uczestników regionalnych systemów innowacji do realizacji działań wdrażających jej zapisy (funkcja motywowania),
 - monitoring i ewaluację działań związanych z wdrażaniem strategii (funkcja kontroli).

Istotnym wymiarem funkcjonowania struktur powinno być zachowanie **zasady partnerstwa**. Partnerstwo ma swoje uzasadnienie operacyjne zarówno w kontekście realizacji procesów planowania, jak i wdrażania strategii – zgodnie z założeniami leżącymi u podstaw opracowania tych dokumentów, a wynikającymi z założeń odnoszących się do budowy regionalnych systemów innowacji. Istotne było więc także rozpoznanie, czy założenia dotyczące ich funkcjonowania uwzględniają zachowanie zasady partnerstwa.

Poziom drugi – finansowanie celów RSI

Poziom drugi stanowią **źródła finansowania działań podejmowanych na poziomie regionu przez poszczególnych interesariuszy** regionalnego systemu innowacji, które wpisują się w realizację celów regionalnej strategii innowacji. W tym przypadku konieczne było dokonanie pogłębionej analizy na podstawie dostępnych źródeł wtórnych, w tym stron internetowych. Wszystkie informacje o tym charakterze zostały przedstawione w specjalnie przygotowanej macierzy dla każdego województwa¹⁴. Tak zaplanowana procedura badawcza pozwoliła na udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

- w jakim stopniu **cele operacyjne** określone w danej strategii innowacji były (gdy dotyczą okresu 2004–2006) lub są (dotyczą okresu 2007–2013) zaspokajane przez źródła finansowania dostępne w regionie? (Pomiar został dokonany z zastosowaniem skali: wszystkie cele znajdują swoje źródła finansowania; większa część celów znajduje swoje źródła finansowania; mniejsza część celów znajduje swoje źródła finansowania; żaden cel nie znajduje swojego źródła finansowania),
- w jakim stopniu źródła finansowania dostępne w regionie odnoszą się do rozwoju **trzech płaszczyzn budowy regionalnych systemów innowacji?** (rozwój ośrodków innowacji i przedsiębiorczości; rozwój instrumentów finansowania nowej firmy oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych; pobudzanie i promocja przedsiębiorczości technologicznej),
- w jakim stopniu źródła finansowania dostępne w regionie są kierowane do każdego **z czterech głównych środowisk regionalnych systemów innowacji?** (przedsiębiorcy; instytucje otoczenia biznesu; uczelnie wyższe oraz jednostki badawczo-rozwojowe; władze samorządowe).

Należy dodać, że uzyskane wyniki tak zrealizowanej procedury badawczej ukazują jedynie deklaratorywny (alokowane środki, a nie wymierne efekty) wymiar oddziaływania powyższych źródeł finansowania na realizację celów regionalnych strategii innowacji, płaszczyzny rozwoju systemów, jak też interesariuszy.

14. Matryca została zamieszczona jako załącznik do raportu wstępnego.

1.3. Metodyka badań jakościowych na grupie decydentów i przedstawicieli kluczowych instytucji w poszczególnych województwach

Celem badania jakościowego była ocena stanu wiedzy, aktywności, postaw i zamierzeń decydentów w poszczególnych regionach w obszarze polityki innowacyjnej regionu. Badanie przeprowadzono techniką indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI). Wywiady przeprowadzili kompetentni i specjalnie przeszkoleni moderatorzy. W każdym z województw podmiotami badania (respondentami) byli:

1. Marszałkowie/członkowie zarządów województw zarządzających działem rozwoju regionalnego lub innowacyjności w regionach.
2. Dyrektorzy/zastępcy dyrektorów departamentów właściwych ds. rozwoju regionalnego lub innowacyjności.
3. Dyrektorzy/zastępcy dyrektorów departamentów i/lub wydzielonych agencji samorządu województwa odpowiedzialnych za zarządzanie regionalnymi programami operacyjnymi.
4. Przewodniczący lub członkowie komisji sejmików wojewódzkich właściwych ds. rozwoju regionalnego i innowacyjności.
5. Osoby kierujące organizacjami otoczenia biznesu zaangażowanymi we wdrażanie regionalnych strategii innowacji.
6. Eksperti regionalni związani z wdrażaniem regionalnych strategii innowacji.
7. Przedstawiciele instytucji sektora B+R i uczelni wyższych.

Respondenci wymienieni w punktach 1–4 reprezentują władze samorządowe, dlatego też na etapie analizy są określani jako samorządowcy, natomiast pozostali respondenci wymienieni w punktach 5–7 reprezentują instytucje otoczenia biznesu, instytucje naukowe i wiedzę ekspercką, więc przy omawianiu wyników badań zostali określani jako niesamorządowcy.

Wywiady przeprowadzono w okresie od 19 października do 15 grudnia 2011 roku. W 15 przypadkach respondenci wyznaczyli zastępców do udzielenia wywiadu, w 4 przypadkach z różnych powodów przeprowadzenie wywiadów z pierwotnie wytypowanymi respondentami okazało się niemożliwe i trzeba było wytypować dodatkowe osoby, w 1 przypadku wywiad przeprowadzono przez telefon, w 2 przypadkach (członkowie zarządu województwa) udzielono wywiadu w formie pisemnej, w 7 przypadkach wywiad miał charakter diady. **Łącznie przeprowadzono 164 wywiady ze 171 osobami.**

Analiza przeprowadzonych wywiadów miała charakter jakościowy ze względu na przyjęte założenia badawcze. Jednakże dodatkowo zaproponowano **zastosowanie kodowania swobodnych wypowiedzi respondentów** według typowych rodzajów/kategorii odpowiedzi.

Ważnym celem badań jakościowych była ocena stanu wiedzy, aktywności, postaw i zamierzeń decydentów RSI w poszczególnych regionach. Przyjęto założenie, że ocena zostanie dokonana pomocniczo za pomocą **kodowania przez moderatorów ich własnych opinii co do wiedzy, aktywności, postaw i zamierzeń decydentów** w odniesieniu do poszczególnych zagadnień badawczych, które były przedmiotem poszczególnych pytań (z wyłączeniem pytania ostatniego dotyczącego sukcesów i porażek RSI). Na podstawie uzyskanych odpowiedzi w odniesieniu do poszczególnych pytań moderatorzy określali na zakończenie badania, czy uzyskana odpowiedź świadczy o: 1) Aktywnym nastawieniu/podejściu respondenta do zagadnienia wspierania innowacji w regionie; 2) Pasywnym nastawieniu/podejściu respondenta do wspierania innowacji w regionie. W przypadku gdy moderator nie był w stanie ocenić nastawienia/podejścia respondenta do zagadnień zawartych w scenariuszu wywiadu, stosowano kodowanie: 3) Trudno ocenić nastawienie.

1.4. Metodyka badania ilościowego metodą delficką na grupie ekspertów według województw

W tej części badań została dokonana ocena wpływu realizowanych i wdrożonych programów na innowacyjność regionu za pomocą **metody eksperckiej** z wykorzystaniem elementów **procedury delfickiej**. Wybrani eksperci dokonali oceny wpływu poszczególnych programów na innowacyjność regionu, odpowiadając na pytania, czy i w jakim stopniu dany program przyczynił się do wzrostu innowacyjności regionu. W założeniu, eksperci mieli wyrazić opinie dotyczące skuteczności i efektywności programów RSI. Pojęcia „skuteczność” i „efektywność” zostały zdefiniowane na potrzeby badania. Definicje te brzmią następująco:

Skuteczność

Poprzez skuteczność programów rozumiane jest maksymalne oddziaływanie na wzrost poziomu innowacyjności przedsiębiorstw i regionu jako całości.

Efektywność

Poprzez efektywność programów rozumiany jest stosunek uzyskanych efektów (w postaci wzrostu innowacyjności w regionie) do poniesionych nakładów finansowych i organizacyjnych.

W badaniu wzięło udział po 1280 osób w każdej z dwóch rund badania. Technika zbierania danych był miks techniki CATI (telefoniczny wywiad wspomagany komputerowo) i CAWI (kwestionariusz on-line przesłany do ekspertów drogą elektroniczną).

Badanie zostało zrealizowane w następujących przedziałach czasowych:

- I runda badawcza przeprowadzona w terminie 20 stycznia – 2 marca 2012 roku;
- II runda badawcza przeprowadzona w terminie 30 kwietnia – 4 maja 2012 roku.

Badanie przeprowadzone na celowo-kwotowej próbie ekspertów ds. innowacyjności. **Kwoty** zostały wyznaczone na podstawie dwóch równorzędnych parametrów: **regionu** (województwa) i **typu instytucji**, z której pochodził badany ekspert. Próba została podzielona w sposób proporcjonalny według obydwu parametrów kwot:

- Wyróżniono 16 województw (według podziału administracyjnego Polski). W każdym regionie znalazła się dokładnie taka sama liczba ekspertów (80 ekspertów na region).
- Wyróżniono cztery typy instytucji, z której pochodzili eksperci (z każdego typu instytucji w badaniu uczestniczyło 320 ekspertów):
 - uczelnie wyższe oraz instytuty badawcze (IB),
 - instytucje otoczenia biznesu (IOB),
 - jednostki samorządu terytorialnego (JST),
 - przedsiębiorcy i zrzeszenia przedsiębiorców.

2. Poziom innowacyjności regionów a jakość dokumentów strategicznych i jakość zarządzania RSI – wnioski z analizy *desk research*

2.1. Poziom innowacyjności regionów

Problem badawczy:

Jakie są rzeczywiste efekty polityki innowacyjnej w regionach, mierzone w odniesieniu do przyjętych wskaźników oraz wybranych obszarów analizy na poziomie województw?

Wniosek:

Można zauważyć, iż generalnie niskiemu poziomowi innowacyjności w Polsce towarzyszy silne zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi regionami. Z punktu widzenia ogólnego syntetycznego wskaźnika innowacyjności można wyróżnić **siedem skupisk województw**.

Do pierwszej grupy (w kolejności od najwyższej wartości ogólnego syntetycznego wskaźnika innowacyjności) należy województwo mazowieckie. Tak dalece wyprzedziło inne regiony, że nie można mówić o jego podobieństwie do pozostałych województw.

Drugie skupisko tworzą województwa śląskie i dolnośląskie. Wykazują one także wysoki potencjał innowacyjności.

Nieco niżej plasują się województwa małopolskie, pomorskie i podkarpackie. Następną klasę tworzą wielkopolskie i łódzkie. Najliczniejsza jest grupa piąta złożona z województw: opolskiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego i podlaskiego. Najniższy potencjał innowacyjności charakteryzuje dwie ostatnie grupy. Pierwsza z nich składa się z lubuskiego i warmińsko-mazurskiego. Największa odległość od lidera rankingu cechuje województwo zachodniopomorskie.

Osobny wskaźnik ogólny posłużył ocenie dynamiki poziomu innowacyjności. Przeprowadzona analiza wykazała, że względne zmiany pozycji innowacyjnej pomiędzy regionami, które dokonały się w latach 2003–2006 i 2006–2009, były niewielkie. Zdecydowana większość województw w tym okresie nie zmieniła swojego miejsca w rankingu lub zmieniła je nieznacznie o jedną pozycję. Większe pozytywne zmiany odnotowały województwa opolskie i świętokrzyskie, które awansowały o trzy pozycje oraz lubelskie (awans o dwie pozycje). Z kolei wyraźniejsze pogorszenie pozycji nastąpiło w odniesieniu do województwa podlaskiego, które spadło o trzy pozycje, oraz województw zachodniopomorskiego i lubuskiego (spadek o dwie pozycje). Występuje znaczące powiązanie

poziomu potencjału innowacyjnego poszczególnych województw z ich ogólnym poziomem rozwoju mierzonym PKB. W tej sytuacji, na podstawie samej analizy danych statystycznych, trudno wnioskować o efektywności polityki proinnowacyjnej w poszczególnych województwach.

2.1.1. Aktualny poziom innowacyjności województw

Ranking województw na podstawie wskaźników wejścia i wyjścia.

Na mapach zamieszczonych na kolejnych stronach ukazane zostało przestrzenne zróżnicowanie wskaźników wejścia (zasoby) i wyjścia (efekty) w układzie wojewódzkim.

Jak wynika z danych zawartych w tabelach oraz na odpowiadających im mapach, choć rozkład województw z punktu widzenia poszczególnych wskaźników jest dość zróżnicowany, widoczne są pewne prawidłowości. **Na wyższych miejscach w rankingach według analizowanych wskaźników znajdują się województwa, w których poziom rozwoju gospodarczego jest wyższy (mierzony wskaźnikami obrazującymi ten poziom, przede wszystkim wskaźnikiem PKB).** Najczęściej pierwsze miejsce zajmuje województwo mazowieckie (w siedmiu przypadkach). W wielu zestawieniach wysokie pozycje zajmują również województwa: śląskie, dolnośląskie, wielkopolskie, mazowieckie i łódzkie.

Wskaźniki dla województw Polski Wschodniej przyjmują niższe pozycje. Zdecydowanym wyjątkiem jest tu województwo podkarpackie, które plasuje się na pierwszym miejscu w przypadku trzech wskaźników, w kolejnych znajdując się także w czołówce. Średni i niski poziom analizowanych wskaźników odnotowują z reguły województwa opolskie, zachodniopomorskie, kujawsko-pomorskie i lubuskie.

Rankingi województw na podstawie wskaźników zagregowanych

W tabeli 1 przedstawiono rankingi województw z punktu widzenia zagregowanego wskaźnika „na wejściu” (zasoby). Na wykresie 1 przedstawiono ten ranking w postaci mapy dla obiektów uwzględniających ranking województw według miary syntetycznej oraz macierz odległości Minkowskiego. W przypadku map w centralnym punkcie pokazano pozycję województwa – lidera rankingu (w każdym przypadku było to województwo mazowieckie). Pogrubioną linią (niebieską) zaznaczono wartość miary syntetycznej dla tego województwa. Odległość poszczególnych obiektów od tej linii świadczy o dystansie następnych województw do lidera. Z kolei odległość od środka wykresu mówi o stopniu podobieństwa struktury potencjału innowacyjnego innych obiektów do zajmującego pozycję centralną (w tym przypadku województwa mazowieckiego). Skupienie obiektów na wykresie świadczy o ich podobieństwie z punktu widzenia analizowanego wskaźnika syntetycznego i przynależności do tej samej klasy.

Analogicznie w tabeli 2 i na wykresie 2 przedstawiono rankingi dla zagregowanego wskaźnika „na wyjściu” (efekty), a w tabeli 3 i na wykresie 3 przedstawiono rankingi województw dla zagregowanego wskaźnika ogólnego (łącznie dla wszystkich wskaźników „wejścia” i „wyjścia”).

Mapa 1.

Wartości wskaźników
wejścia (zasoby)
– ranking

Zastosowane symbole
oznacza:

DL – dolnośląskie,

KP – kujawsko-

-pomorskie,

LB – lubelskie,

LU – lubuskie,

LD – łódzkie,

MP – małopolskie,

MZ – mazowieckie,

OP – opolskie,

PK – podkarpackie,

PD – podlaskie,

PM – pomorskie,

SL – śląskie,

SW – świętokrzyskie,

WM – warmińsko-

-mazurskie,

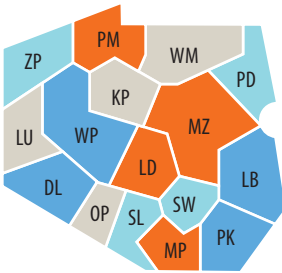
WP – wielkopolskie,

ZP – zachodniopo-
morskie

Źródło: opracowanie własne
na podstawie BDL GUS oraz
opracowań GUS „Nauka i Tech-
nika” za lata 2003–2009

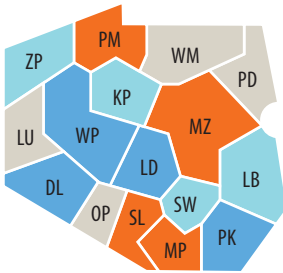
MZ	1,21
MP	0,95
PM	0,57
LD	0,54
WP	0,52
LB	0,48
DL	0,44
PK	0,37
SL	0,36
SW	0,27
PD	0,26
ZP	0,24
WM	0,23
KP	0,22
OP	0,14
LU	0,10

Relacja nakładów na działal-
ność B+R – GERD/PKB (rok
2008)

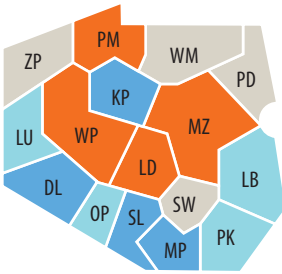
MZ	2 913,2
SL	1 644,3
MP	1 265,7
PM	1 125,8
DL	857,3
PK	658,0
LD	639,1
WP	593,7
SW	510,2
ZP	365,1
KP	328,1
LB	216,6
PD	210,3
LU	175,4
OP	104,6
WM	50,5

Nakłady na działalność badaw-
czo-rozwojową w dziedzinie
nauk inżynieryjno-technicz-
nych w zł na 10 tys. mieszkań-
ców (rok 2009)

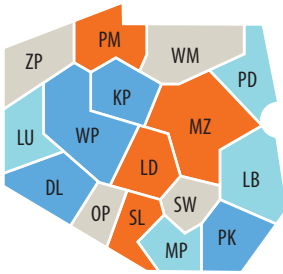
MZ	1 519,0
WP	163,5
PM	156,1
LD	135,5
KP	92,5
SL	85,3
DL	78,0
MP	74,4
LU	68,0
OP	52,8
PK	51,2
LB	46,7
ZP	42,0
WM	16,3
SW	13,1
PD	10,4

Nakłady na działalność
innowacyjną w przedsiębior-
stwach przemysłowych w zł
na mieszkańca (rok 2008)

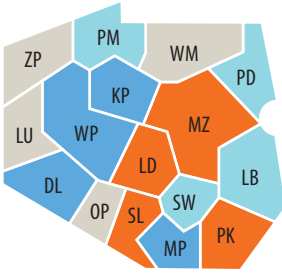
PM	1018,9
MZ	980,1
LD	939,7
SL	927,9
KP	888,1
DL	630,3
WP	475,4
PK	466,0
MP	393,9
LB	382,1
PD	373,9
LB	354,5
SW	353,7
OP	282,6
ZP	233,5
WM	217,6

Nakłady na działalność
innowacyjną w przedsiębior-
stwach z sektora usług w zł na
mieszkańca (rok 2008)

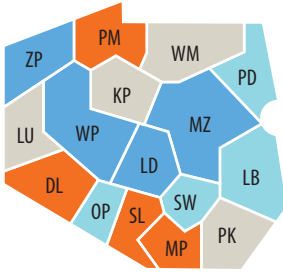
PK	31,7
MZ	29,1
SL	28,6
LD	26,7
DL	25,3
WP	24,2
KP	23,6
MP	19,7
PM	18,1
SW	16,1
LB	16,0
PD	15,6
OP	14,7
LU	11,8
WM	11,3
ZP	6,5

Jednostki B+R w sektorze
przedsiębiorstw na 100 tys.
podmiotów wpisanych do
rejestrów REGON (rok 2009)

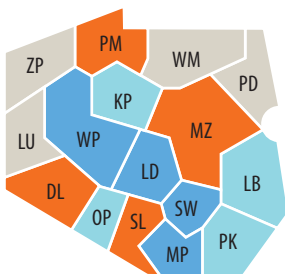
MP	125
DL	120
PM	88
SL	84
LD	81
MZ	81
ZP	74
WP	70
PD	58
SW	57
LB	56
OP	52
KP	48
PK	48
WM	41
LU	40

Studenci kierunków ścisłych
na 10 tys. ludności (rok 2009)

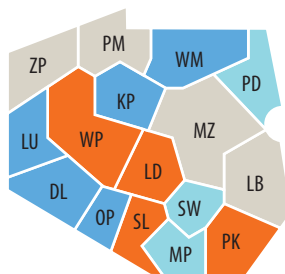
MZ	33,2
DL	31,2
SL	30,3
PM	29,6
SW	28,8
WP	28,0
MP	26,9
LD	26,0
KP	25,5
OP	24,6
PK	24,4
LB	24,2
LU	24,2
WM	24,0
PD	23,9
ZP	22,5

Przedsiębiorstwa posiadające internet w procentach (rok 2009)

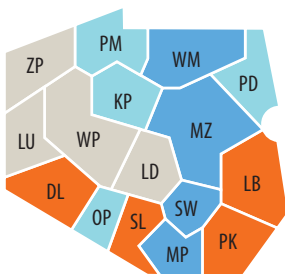
PK	25,2
LD	22,7
SL	22,2
WP	22,1
WM	20,4
KP	19,9
OP	18,7
LU	18,1
DL	17,0
PD	16,7
SW	16,3
MP	16,3
LB	13,8
MZ	13,3
PM	12,4
ZP	12,0

Przedsiębiorstwa, które posiadały środki automatyzacji, na 10 tys. podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON (rok 2009)

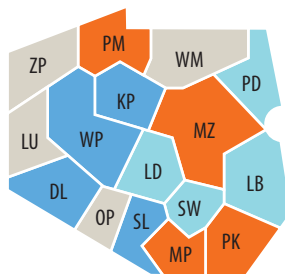
SL	9,2
DL	7,9
PK	7,5
LB	7,1
MP	6,8
WM	6,8
SW	6,7
MZ	6,2
OP	6
PD	5,6
PM	5,3
KP	5,2
LD	5,1
ZP	5,1
WP	4,9
LU	3,9

Przedsiębiorstwa przemysłowe, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej, w procencie ogółu przedsiębiorstw (rok 2009)

MZ	121
PK	68
MP	56
PM	56
SL	47
DL	45
WP	41
KP	35
LD	28
LB	27
SW	21
PD	14
LU	9
OP	7
WM	6
ZP	5

Zatrudnieni w B+R w sektorze przedsiębiorstw na 100 tys. mieszkańców (rok 2009)

Mapa 2.

Wartości wskaźników wejścia (zasoby) – ranking c.d.

Zastosowane symbole oznaczają:

DL – dolnośląskie,
 KP – kujawsko-pomorskie,
 LB – lubelskie,
 LU – lubuskie,
 LD – łódzkie,
 MP – małopolskie,
 MZ – mazowieckie,
 OP – opolskie,
 PK – podkarpackie,
 PD – podlaskie,
 PM – pomorskie,
 SL – śląskie,
 SW – świętokrzyskie,
 WM – warmińsko-mazurskie,
 WP – wielkopolskie,
 ZP – zachodniopomorskie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

Mapa 3.

Wartości wskaźników
wyjścia (efekty)

Zastosowane symbole
oznaczają:

DL – dolnośląskie,

KP – kujawsko-

-pomorskie,

LB – lubelskie,

LU – lubuskie,

LD – łódzkie,

MP – małopolskie,

MZ – mazowieckie,

OP – opolskie,

PK – podkarpackie,

PD – podlaskie,

PM – pomorskie,

SL – śląskie,

SW – świętokrzyskie,

WM – warmińsko-

-mazurskie,

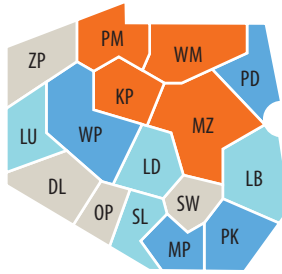
WP – wielkopolskie,

ZP – zachodniopo-
morskie.

Źródło: opracowanie własne
na podstawie BDL GUS oraz
opracowań GUS „Nauka i Tech-
nika” za lata 2003–2009

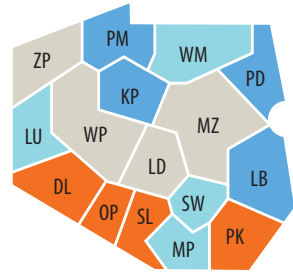
PM	23,4
MZ	14,8
KP	13,5
WM	11,4
PK	11,0
MP	10,4
PD	9,8
WP	8,0
LB	7,4
SL	7,1
LD	6,7
LU	6,1
DL	6,0
SW	6,0
OP	5,9
ZP	5,4

Udział przychodów netto ze
sprzedaży produktów inno-
wacyjnych w przychodach
netto ze sprzedaży ogółem
w procentach (rok 2009)

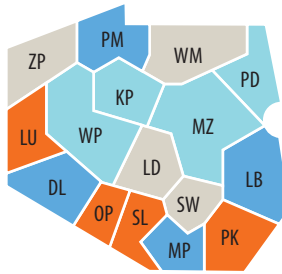
PK	17,9
DL	14,9
SL	14,5
OP	14,2
LB	13,6
PD	13,3
PM	13,1
KP	12,9
LU	12,8
WM	12,7
MP	12,3
SW	12,0
WP	11,4
MZ	11,3
LD	9,8
ZP	8,9

Przedsiębiorstwa, które
wprowadziły nowe lub istotnie
ulepszone produkty, w pro-
centach (rok 2009)

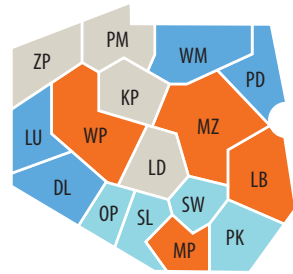
OP	9,5
PK	8,6
LU	8,0
SL	7,9
DL	7,6
MP	7,3
LB	7,2
PM	7,0
KP	6,6
PD	6,6
MZ	6,6
WP	6,5
SW	6,3
LD	6,1
WM	5,3
ZP	5,1

Przedsiębiorstwa, które
wprowadziły nowe lub istotnie
ulepszone dla rynku produkty,
w procentach (rok 2009)

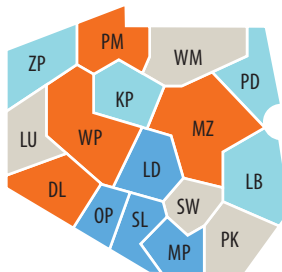
MP	18,4
LB	17,0
MZ	16,0
WP	15,9
DL	14,8
PD	14,8
WM	14,0
LU	13,9
OP	13,7
PK	13,5
SL	12,9
SW	12,7
PM	12,1
LD	11,7
ZP	10,3
KP	8,8

Przedsiębiorstwa, które wpro-
wadziły nowe lub ulepszone
procesy, w procentach
(rok 2009)

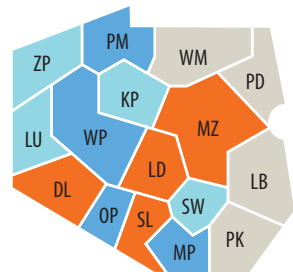
MZ	123,3
DL	99,8
PM	96,9
WP	82,7
SL	80,6
MP	78,2
OP	72,7
LD	69,6
ZP	64,4
LB	63,5
KP	55,6
PD	42,0
SW	37,0
PK	33,3
WM	24,5
LU	22,8

Wynalazki zgłoszone na milion
mieszkańców (rok 2009)

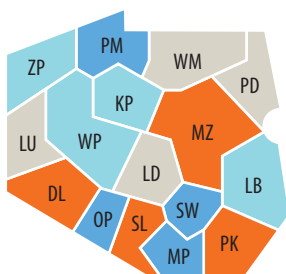
MZ	65
DL	59
SL	59
LD	45
MP	43
PM	35
OP	33
WP	31
SW	29
LU	28
KP	26
ZP	25
PK	21
LB	18
PD	13
WM	6

Udzielone patenty na milion
mieszkańców (rok 2009)

SL	21,3
DL	21,1
MZ	20,6
PK	17,9
OP	17,1
PM	17,1
MP	15,9
SW	15,2
WP	14,2
KP	13,9
ZP	13,3
LB	13,1
LD	12,9
PD	11,1
LU	10,9
WM	10,9

Wysoka i średnio wysoka technika w sekcji przetwórstwo przemysłowe, w procentach (rok 2009)

Mapa 4.

Wartości wskaźników wyjścia (efekty)

Zastosowane symbole oznaczają:

DL – dolnośląskie,
 KP – kujawsko-pomorskie,
 LB – lubelskie,
 LU – lubuskie,
 LD – łódzkie,
 MP – małopolskie,
 MZ – mazowieckie,
 OP – opolskie,
 PK – podkarpackie,
 PD – podlaskie,
 PM – pomorskie,
 SL – śląskie,
 SW – świętokrzyskie,
 WM – warmińsko-mazurskie,
 WP – wielkopolskie,
 ZP – zachodniopomorskie

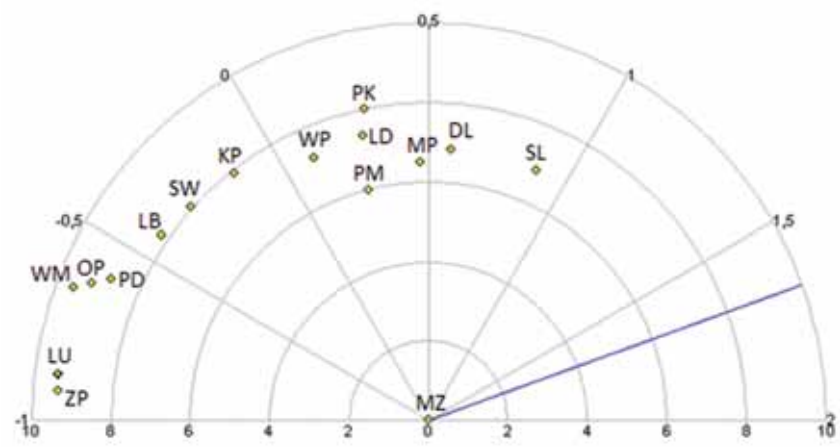
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

Tabela 1.
Pozycje województw
z punktu widzenia
miary syntetycznej dla
wskaźnika innowacyj-
ności „na wejściu”

Województwo	Pozycja	Miara syntetyczna
MAZOWIECKIE	1	1,66574203
ŚLĄSKIE	2	0,890806799
DOLNOŚLĄSKIE	3	0,57632383
MAŁOPOLSKIE	4	0,470312171
PODKARPACKIE	5	0,304838545
ŁÓDZKIE	6	0,281163053
POMORSKIE	7	0,25599445
WIELKOPOLSKIE	8	0,104065489
KUJAWSKO-POMORSKIE	9	-0,138695066
ŚWIĘTOKRZYSKIE	10	-0,301898594
LUBELSKIE	11	-0,419582892
PODLASKIE	12	-0,597100225
OPOLSKIE	13	-0,630500603
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	14	-0,657818478
LUBUSKIE	15	-0,879331425
ZACHODNIOPOMORSKIE	16	-0,924319083

Źródło: na podstawie wyników analizy taksonomicznej

Wykres 1.
Wskaźnik innowacyjno-
ści „na wejściu” – mapa
dla obiektów uwzględ-
niająca ranking
województw według
miary syntetycznej
oraz macierz odległości
Minkowskiego

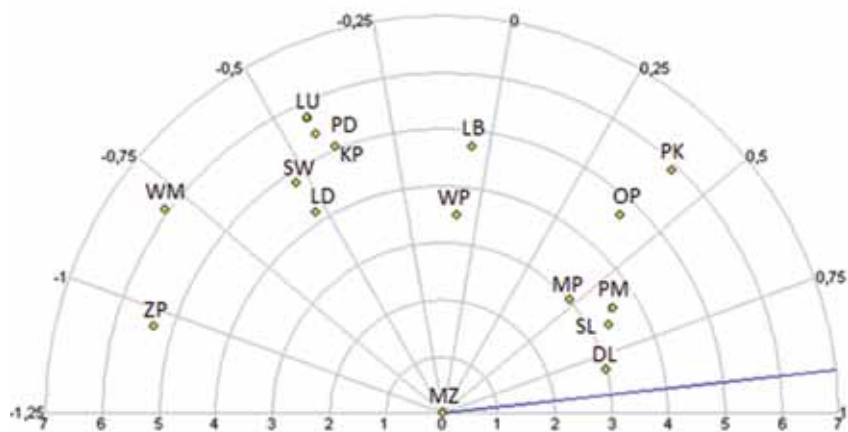
Zastosowane symbole oznaczają: DL – dolnośląskie, KP – kujawsko-pomorskie, LB – lubelskie, LU – lubuskie, LD – łódzkie, MP – małopolskie, MZ – mazowieckie, OP – opolskie, PK – podkarpackie, PD – podlaskie, PM – pomorskie, SL – śląskie, SW – świętokrzyskie, WM – warmińsko-mazurskie, WP – wielkopolskie, ZP – zachodniopomorskie.

Źródło: na podstawie wyników analizy taksonomicznej

Województwo	Pozycja	Miara syntetyczna
MAZOWIECKIE	1	0,919513148
DOLNOŚLĄSKIE	2	0,812232262
ŚLĄSKIE	3	0,6487101
POMORSKIE	4	0,602996043
MAŁOPOLSKIE	5	0,476006097
PODKARPACKIE	6	0,418081946
OPOLSKIE	7	0,399359656
LUBELSKIE	8	-0,044388132
WIELKOPOLSKIE	9	-0,072010897
KUJAWSKO-POMORSKIE	10	-0,399125389
PODLASKIE	11	-0,432083624
LUBUSKIE	12	-0,433617532
ŁÓDZKIE	13	-0,527156416
ŚWIĘTOKRZYSKIE	14	-0,530476415
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	15	-0,799292323
ZACHODNIOPOMORSKIE	16	-1,038748525

Źródło: na podstawie wyników analizy taksonomicznej

Tabela 2.
Pozycje województw
z punktu widzenia
miary syntetycznej dla
wskaźnika innowacyj-
ności „na wyjściu”

Wykres 2.
Wskaźnik innowacyjno-
ści „na wyjściu” – mapa
dla obiektów uwzględ-
niająca ranking
województw według
miary syntetycznej
oraz macierz odległości
Minkowskiego

Zastosowane symbole oznaczają: DL – dolnośląskie, KP – kujawsko-pomorskie, LB – lubelskie, LU – lubuskie, LD – łódzkie, MP – małopolskie, MZ – mazowieckie, OP – opolskie, PK – podkarpackie, PD – podlaskie, PM – pomorskie, SL – śląskie, SW – świętokrzyskie, WM – warmińsko-mazurskie, WP – wielkopolskie, ZP – zachodniopomorskie.

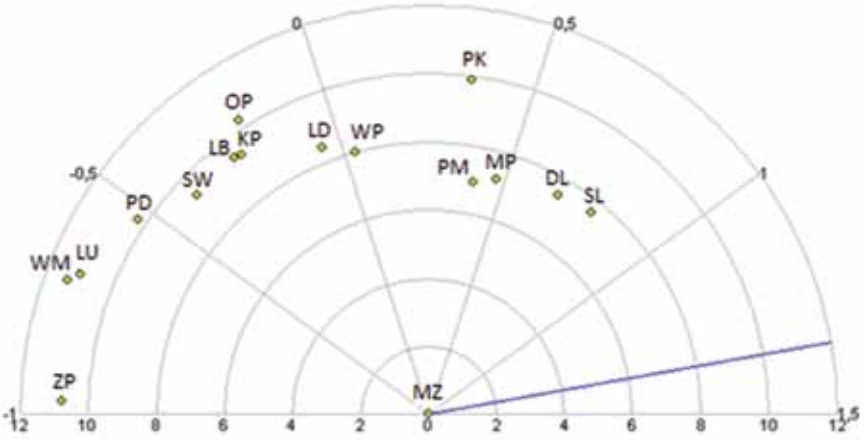
Źródło: na podstawie wyników analizy taksonomicznej

Tabela 3.
Pozycje województw
z punktu widzenia
miary syntetycznej dla
ogólnego wskaźnika
innowacyjności

Województwo	Pozycja	Miara syntetyczna
MAZOWIECKIE	1	1,358471314
ŚLĄSKIE	2	0,791119923
DOLNOŚLĄSKIE	3	0,673462596
MAŁOPOLSKIE	4	0,472656729
POMORSKIE	5	0,398877459
PODKARPACKIE	6	0,351468181
WIELKOPOLSKIE	7	0,031563447
ŁÓDZKIE	8	-0,051674376
OPOLSKIE	9	-0,206440496
KUJAWSKO-POMORSKIE	10	-0,245931081
LUBELSKIE	11	-0,265090932
ŚWIĘTOKRZYSKIE	12	-0,396018873
PODLASKIE	13	-0,529152213
LUBUSKIE	14	-0,695802175
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	15	-0,716072414
ZACHODNIOPOMORSKIE	16	-0,971437088

Źródło: na podstawie wyników analizy taksonomicznej

Wykres 3.
Ogólny wskaźnik
innowacyjności
– mapa dla obiektów
uwzględniająca
ranking województw
wg miary syntetycznej
oraz macierz odległości
Minkowskiego

Zastosowane symbole oznaczają: DL – dolnośląskie, KP – kujawsko-pomorskie, LB – lubelskie, LU – lubuskie, LD – łódzkie, MP – małopolskie, MZ – mazowieckie, OP – opolskie, PK – podkarpackie, PD – podlaskie, PM – pomorskie, SL – śląskie, SW – świętokrzyskie, WM – warmińsko-mazurskie, WP – wielkopolskie, ZP – zachodniopomorskie.

Źródło: na podstawie wyników analizy taksonomicznej

Z punktu widzenia ogólnego wskaźnika innowacyjności można wyróżnić siedem skupisk województw. Jako kryterium analizowanego podziału wykorzystano pozycje województw na mapach obiektów (por. powyższe wykresy). Do pierwszej grupy należy województwo mazowieckie. Odległość pozostałych regionów jest na tyle znaczna, że nie można mówić o ich podobieństwie do mazowieckiego. Drugie skupisko tworzą województwa śląskie i dolnośląskie. Wykazują one także wysoki poziom innowacyjności. Nieco niżej plasują się województwa małopolskie, pomorskie i podkarpackie. Następną klasę tworzą wielkopolskie i łódzkie. Najliczniejsza jest grupa piąta złożona z województw: opolskiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego i podlaskiego. Najniższy potencjał innowacyjności charakteryzuje dwie ostatnie grupy. Pierwsza z nich składa się z lubuskiego i warmińsko-mazurskiego. Drugą, cechującą się największą odległością od liderów rankingu, tworzy województwo zachodniopomorskie.

Efektywność wykorzystania zasobów

Analizie związków pomiędzy nakładami na innowacyjność a efektami procesów innowacyjnych posłużyły syntetyczne wskaźniki „wejścia” i „wyjścia” oraz ogólny wskaźnik innowacyjności. W poszczególnych województwach można zaobserwować zróżnicowaną efektywność wykorzystania potencjału innowacyjnego. Z punktu widzenia oceny potencjalnego wpływu polityki proinnowacyjnej na poziom innowacyjności gospodarki szczególnie istotna jest nie tylko ocena ogólnego syntetycznego wskaźnika innowacyjności, ale efektywności wykorzystywania posiadanych zasobów. Wskaźniki „wejścia” i „wyjścia”, zestawione ze sobą, posłużyły do oceny efektywności wykorzystania posiadanych zasobów (tabela 4). W obu rankingach widoczne są różnice w uplasowaniu województw.

Wejścia		Wyjścia	Wskaźnik ogólny
1. MAZOWIECKIE	→	1. MAZOWIECKIE	1. MAZOWIECKIE
2. ŚLĄSKIE	→	2. DOLNOŚLĄSKIE	2. ŚLĄSKIE
3. DOLNOŚLĄSKIE	→	3. ŚLĄSKIE	3. DOLNOŚLĄSKIE
4. MAŁOPOLSKIE	→	4. POMORSKIE	4. MAŁOPOLSKIE
5. PODKARPACKIE	→	5. MAŁOPOLSKIE	5. POMORSKIE
6. ŁÓDZKIE	→	6. PODKARPACKIE	6. PODKARPACKIE
7. POMORSKIE	→	7. OPOLSKIE	7. WIELKOPOLSKIE
8. WIELKOPOLSKIE	→	8. LUBELSKIE	8. ŁÓDZKIE
9. KUJAWSKO-POMORSKIE	→	9. WIELKOPOLSKIE	9. OPOLSKIE
10. ŚWIĘTOKRZYSKIE	→	10. KUJAWSKO-POMORSKIE	10. KUJAWSKO-POMORSKIE
11. LUBELSKIE	→	11. PODLASKIE	11. LUBELSKIE
12. PODLASKIE	→	12. LUBUSKIE	12. ŚWIĘTOKRZYSKIE
13. OPOLSKIE	→	13. ŁÓDZKIE	13. PODLASKIE
14. WARMIŃSKO-MAZURSKIE	→	14. ŚWIĘTOKRZYSKIE	14. LUBUSKIE
15. LUBUSKIE	→	15. WARMIŃSKO-MAZURSKIE	15. WARMIŃSKO-MAZURSKIE
16. ZACHODNIOPOMORSKIE	→	16. ZACHODNIOPOMORSKIE	16. ZACHODNIOPOMORSKIE

Tabela 4.
Pozycje województw z punktu widzenia wskaźników innowacyjności „na wejściu”, „na wyjściu” oraz ogólnego

Źródło: na podstawie wyników analizy taksonomicznej

W stosunku do województw: łódzkiego, świętokrzyskiego, śląskiego, małopolskiego, podkarpackiego, wielkopolskiego, kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, można sformułować hipotezę, iż mechanizmy wykorzystania istniejącego potencjału innowacyjnego, w tym ewentualnie system wdrażania RSI, nie pozwalają na efektywne wykorzystanie posiadanych atutów. Są to województwa, których potencjał „na wejściu” nie przekłada się na pozycję „na wyjściu”: łódzkie (spadek z pozycji szóstej na trzynastą); świętokrzyskie (spadek z pozycji dziesiątej na czternastą); śląskie, małopolskie, podkarpackie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie (niewielki spadek – o jedną pozycję). Oczywiście zarówno poziom innowacyjności, jak i skuteczność wykorzystania istniejącego potencjału zależą od wielu czynników, a nie jedynie od zarządzania RSI. Wpływ na skuteczność wykorzystania istniejącego potencjału innowacyjnego mogą mieć np. poziom kapitału społecznego w danym regionie, charakter kultury organizacyjnej na poziomie regionalnym, w szczególności otwartość na nowe rozwiązania, czy też struktura branżowa gospodarki.

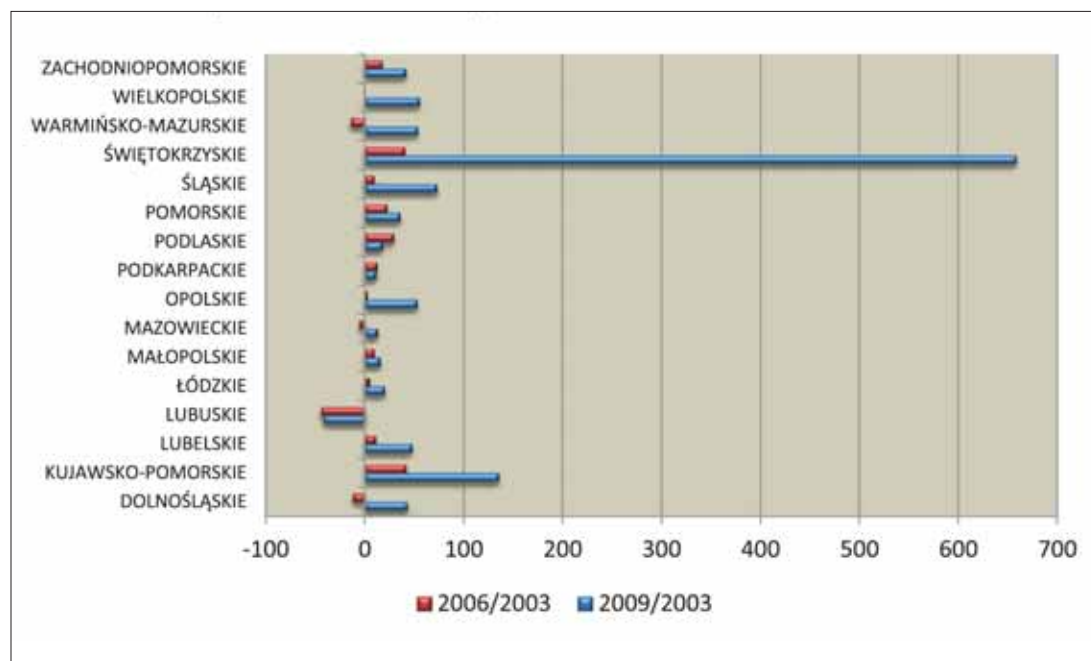
Jednocześnie **można zaobserwować, że w województwach: lubelskim, opolskim, lubuskim, dolnośląskim i podlaskim, mechanizmy wykorzystania istniejącego potencjału innowacyjnego są efektywne.**

Są to województwa, których potencjał „na wyjściu” jest wyższy, niżby to wynikało z potencjału „na wejściu”: lubelskie (awans z pozycji jedenastej na ósmą); opolskie (awans z pozycji trzynastej na szóstą); lubuskie (awans z piętnastej na dwunastą); dolnośląskie i podlaskie (awans o jedną pozycję). Także w tym przypadku należy zastrzec, iż obserwowana wysoka efektywność wykorzystania potencjału innowacyjnego nie musi być przypisywana jedynie świadomym działaniom z zakresu polityki proinnowacyjnej, ale i innym czynnikom społeczno-gospodarczym. Może na to wpływać przykładowo jakość kapitału ludzkiego, poziom kapitału społecznego czy dynamika inwestycji zewnętrznych, w tym bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIŻ). Identyfikacji tych prawidłowości powinny służyć dalsze badania w analizowanych regionach. Nie odnotowano zmian w pozycji rankingowej „na wejściu” i „na wyjściu” w przypadku dwóch skrajnych województw: pierwszego w rankingu – mazowieckiego – i ostatniego – zachodniopomorskiego.

2.1.2. Analiza zmian potencjału innowacyjnego województw w ujęciu dynamicznym

Dla potrzeb analizy w ujęciu dynamicznym z konieczności przyjęto węższy zestaw wskaźników. Niestety wskaźniki innowacyjności, szczególnie efektów innowacji, czyli wskaźniki „wyjścia”, w statystyce publicznej zostały wprowadzone stosunkowo niedawno, co zmusiło do posługiwania się w analizie dynamicznej nieco mniej reprezentatywnym wskaźnikiem syntetycznym. W tej części analizy na wykresach przedstawiono przyrosty poszczególnych wskaźników cząstkowych składających się na dynamiczny ogólny wskaźnik innowacyjności. Porównano zmiany między rokiem 2009 a 2003 oraz między rokiem 2006 a 2003. Jak wynika z poniższej prezentacji, województwa wykazują bardzo zróżnicowaną dynamikę pod względem analizowanych wskaźników szczegółowych. Jednak można stwierdzić, że **w latach 2003–2009 nie następowały istotne zmiany względnej pozycji innowacyjnej pomiędzy polskimi regionami.**

Wykres 4. Nakłady wewnętrzne na B+R /PKB – przyrost w 2009 r. w porównaniu z 2003 r. oraz w 2006 r. w porównaniu z 2003 r. (w procentach)

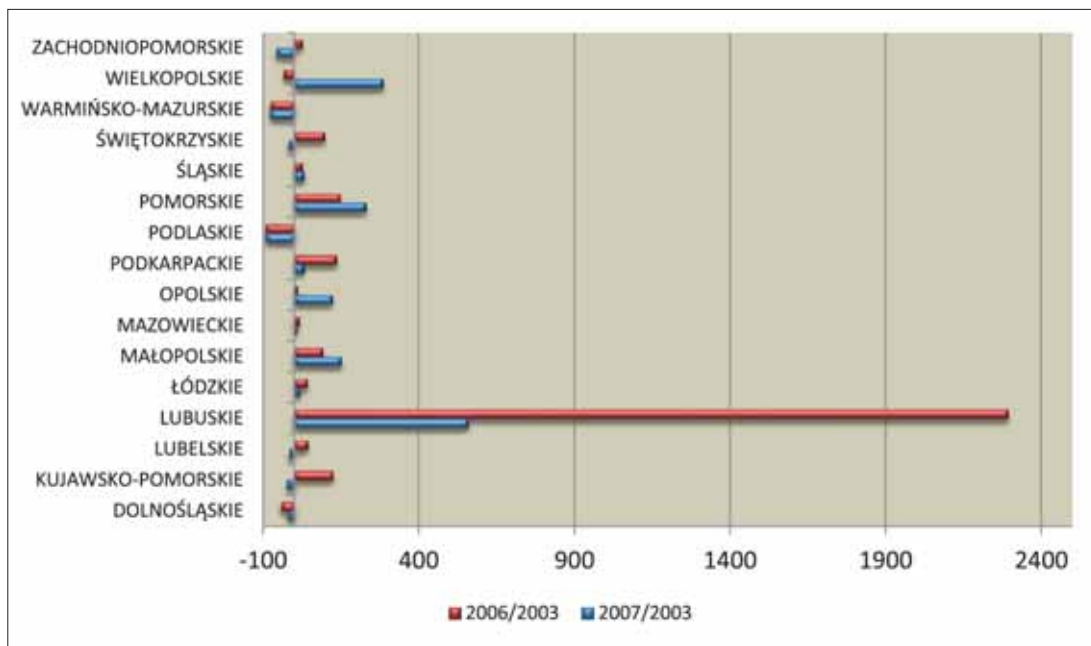

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, październik 2011 r., oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

Z powyższego wykresu wynika, że w najwyższym stopniu nakłady wewnętrzne¹⁵ na B+R w relacji do PKB przyrosły w roku 2009 w stosunku do roku 2003 w województwie świętokrzyskim. Wzrost ten nastąpił w 2009 roku. W roku 2006 nakłady wewnętrzne na B+R w województwie świętokrzyskim wyniosły 21 479,8 tys. zł (0,08% PKB), a w roku 2009 aż 146 668,8 tys. zł (0,43% PKB). W pozostałych województwach wzrosty nie były tak znaczne i były mniej zróżnicowane. W województwie lubuskim, jako jedynym, w obydwu okresach nastąpił spadek analizowanego wskaźnika (o 41% w roku 2009 w stosunku do roku 2003).

15. Nakłady wewnętrzne na B+R – nakłady poniesione w roku sprawozdawczym na prace B+R wykonane w jednostce sprawozdawczej, niezależnie od źródła pochodzenia środków. Obejmują zarówno nakłady bieżące, jak i nakłady inwestycyjne na środki trwałe związane z działalnością B+R, lecz nie obejmują amortyzacji środków trwałych. Nakłady wewnętrzne zawierają nakłady bieżące ogółem, nakłady inwestycyjne, źródła pochodzenia środków (rządowe) oraz umorzenie aparatury naukowo-badawczej.

Wykres 5. Nakłady zewnętrzne na B+R/PKB (w procentach) – przyrost w 2007 r. w porównaniu z 2003 r. oraz w 2006 r. w porównaniu z 2003 r. (w procentach)

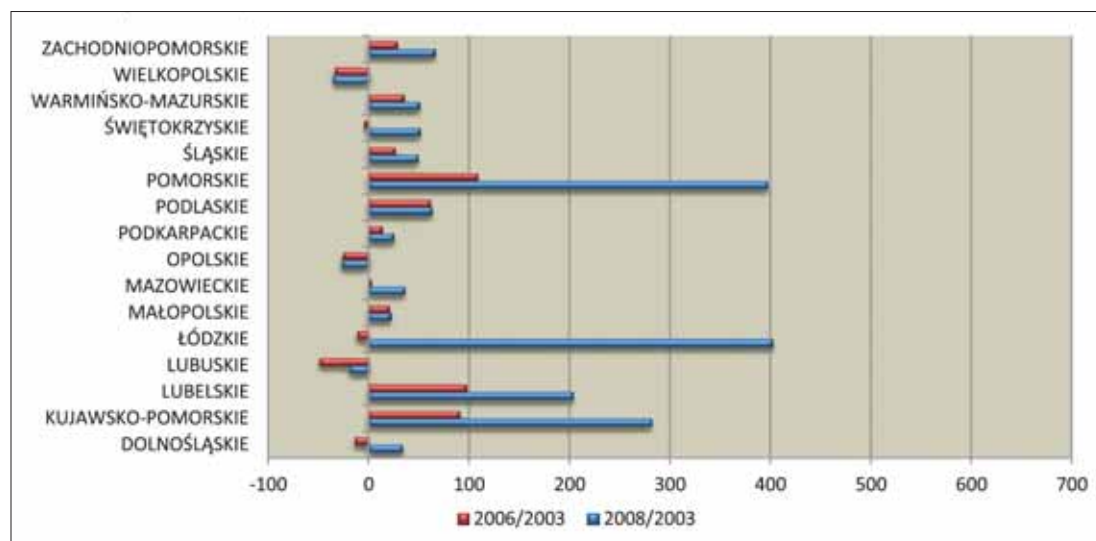

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, październik 2011 r., oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

Nieco bardziej zróżnicowane są zmiany dynamiki nakładów zewnętrznych¹⁶ na B+R w relacji do PKB. Największy przyrost (zanotowano w badanym okresie w województwie lubuskim (w porównaniu do roku 2003 – 2292% w roku 2006 i 557% w roku 2007). Istotnie wartość wskaźnika wzrosła także na koniec badanego okresu w województwach: pomorskim (229%), wielkopolskim (283%), opolskim (121%) i małopolskim (149%). Ujemny przyrost wskaźnika nakłady zewnętrzne na B+R w relacji do PKB odnotowano w województwach podlaskim (-89%), warmińsko-mazurskim (-75%) oraz w zachodniopomorskim (-57%).

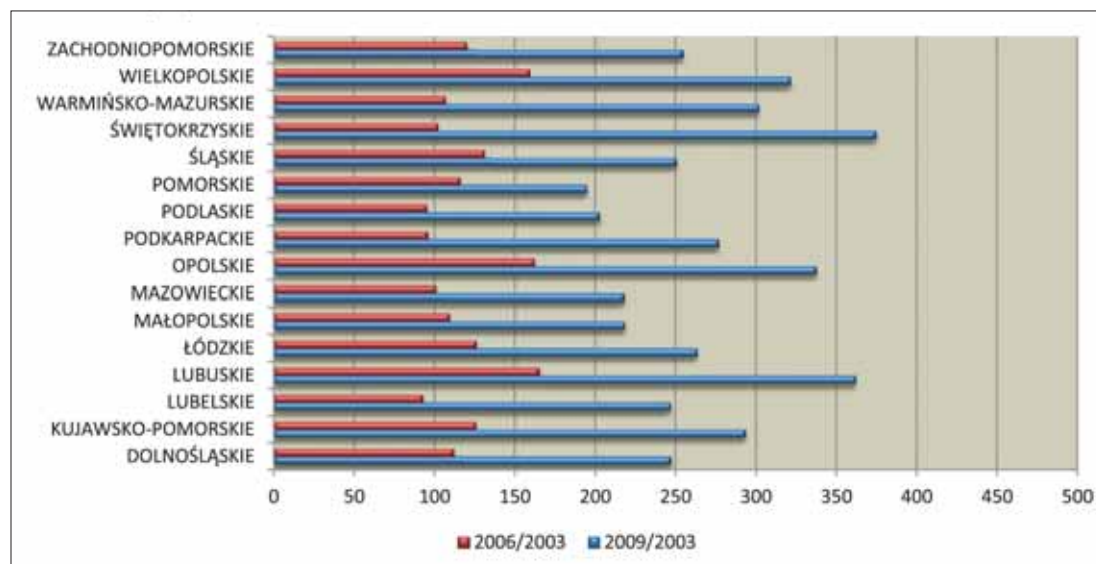
16. Nakłady zewnętrzne – nakłady na prace B+R nabyte od innych wykonawców (podwykonawców) krajowych i zagranicznych, łącznie ze składkami i innymi środkami – w części dotyczącej działalności B+R – przekazywanymi na rzecz międzynarodowych organizacji i stowarzyszeń naukowych. Dane w układzie według źródła przekazania środków za prace B+R wykonane na rzecz jednostki sprawozdawczej.

Wykres 6. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych zatrudniających powyżej 49 osób (w mln zł) na 10 tys. przedsiębiorstw (zatrudniających powyżej 49 osób) – przyrost w 2008 r. w porównaniu z 2003 r. oraz w 2006 r. w porównaniu z 2003 r. (w procentach)

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, październik 2011 r., oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

Wykres 7. Gospodarstwa wyposażone w komputery z dostępem do internetu jako odsetek ogólnej liczby gospodarstw – przyrost w 2009 r. w porównaniu z 2003 r. oraz w 2006 r. w porównaniu z 2003 r. (w procentach)

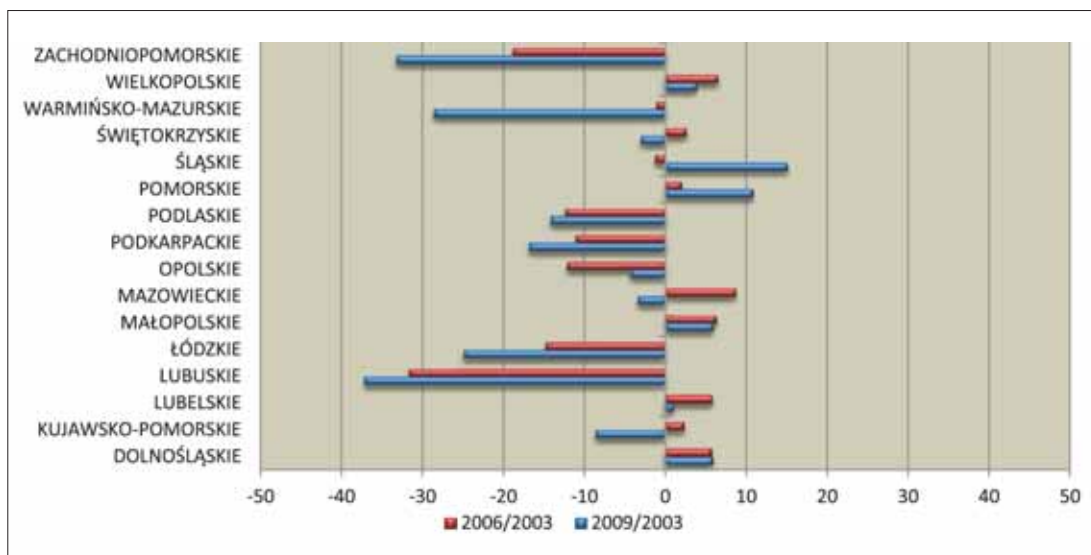

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, październik 2011 r., oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

Duże zróżnicowanie dynamiki wykazuje także wskaźnik nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych zatrudniających powyżej 49 osób (w mln zł) na 10 tys. przedsiębiorstw. Najszybciej rósł on w województwie łódzkim (402% w dłuższej perspektywie), pomorskim (397%), lubelskim (203%) i kujawsko-pomorskim (281%). Ujemne zmiany (choć w niewielkim stopniu) charakteryzują województwa: wielkopolskie (-35%), opolskie (-27%) i lubuskie (-18%). Rezultaty te oznaczają, że w badanych okresach bardzo nierównomiernie rozkładały się nakłady na analizowaną działalność.

We wszystkich województwach zanotowano znaczący wzrost wskaźnika wyposażenia gospodarstw domowych w komputery z dostępem do internetu. Chociaż poszczególne regiony w roku 2003 charakteryzowały się w tym zakresie dużą dyspersją (od 11% w województwie świętokrzyskim do 21,8% w województwie pomorskim), to w roku 2009 w zakresie wyposażenia gospodarstw domowych w komputery z dostępem do internetu nie ma istotnej różnicy między województwami.

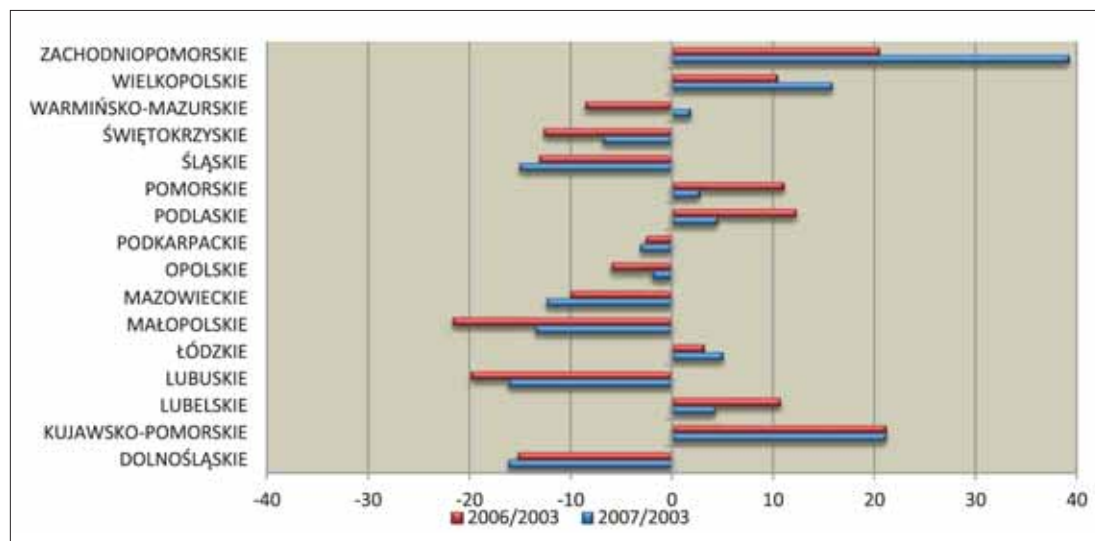
Wykres 8. Studenci kierunków ścisłych i technicznych na 10 tys. mieszkańców – przyrost w 2009 r. w porównaniu z 2003 r. oraz w 2006 r. w porównaniu z 2003 r. (w procentach)

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, październik 2011 r., oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

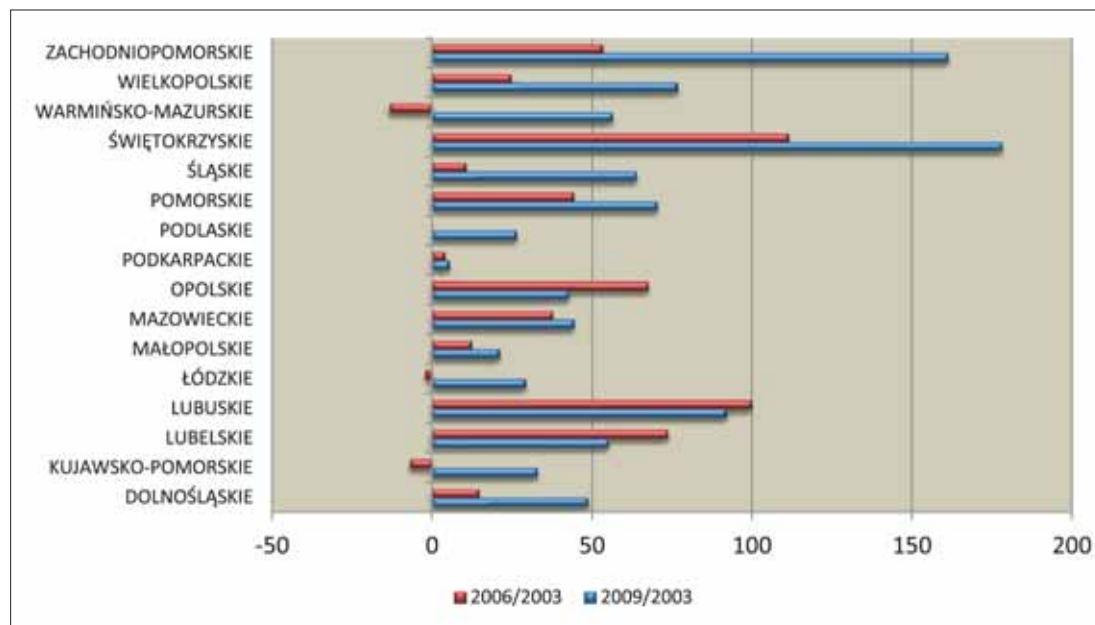
Wskaźnik obrazujący liczbę studentów wybranych kierunków ścisłych i inżynierskich na 10 tysięcy mieszkańców wykazuje znikomą dynamikę z tendencją malejącą. Podobnie kształtuje się dynamika zatrudnienia w B+R w relacji do 1000 osób aktywnych zawodowo (patrz wykres 9.).

Wykres 9. Zatrudnieni w B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo – przyrost w 2007 r. w porównaniu z 2003 r. oraz w 2006 r. w porównaniu z 2003 r. (w procentach)

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, październik 2011 r., oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

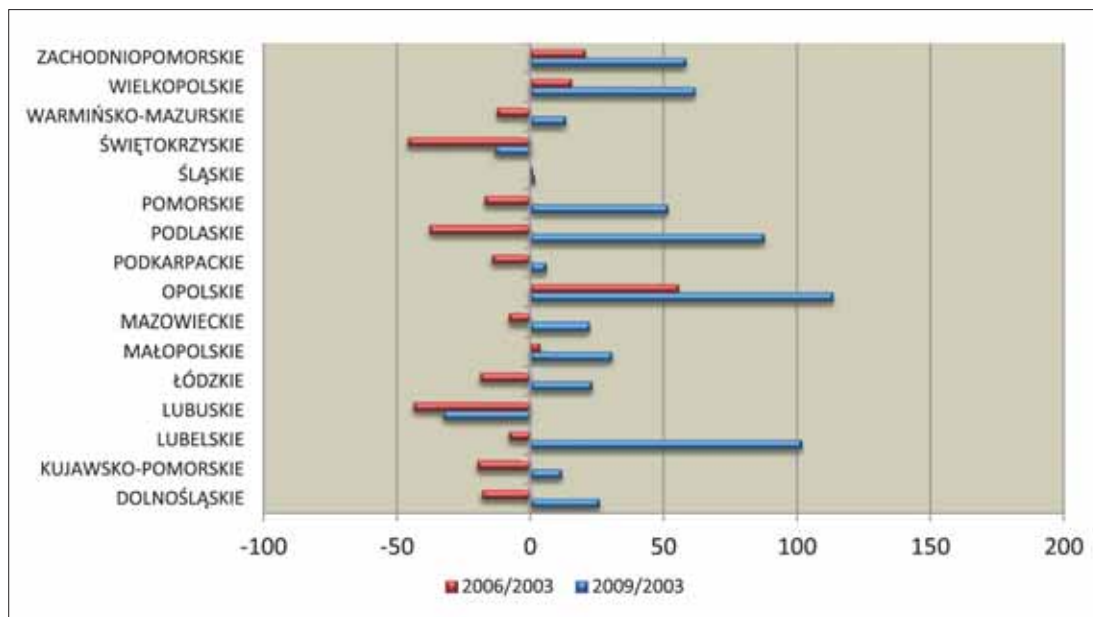
Wykres 10. Jednostki badawczo-rozwojowe (obecnie: instytuty badawcze) w sektorze przedsiębiorstw na 100 tys. podmiotów wpisanych do rejestru REGON – przyrost w 2009 r. w porównaniu z 2003 r. oraz w 2006 r. w porównaniu z 2003 r. (w procentach)

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, październik 2011 r., oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

Chociaż liczba zatrudnionych w B+R zmieniała się w badanym okresie nieznacznie, to liczba jednostek B+R (obecnie: instytuty badawcze) w sektorze przedsiębiorstw w przeliczeniu na 100 tys. podmiotów generalnie wzrosła – najwięcej przybyło ich w województwach świętokrzyskim (178%) i zachodniopomorskim (161%). Najmniej w podkarpackim (5%).

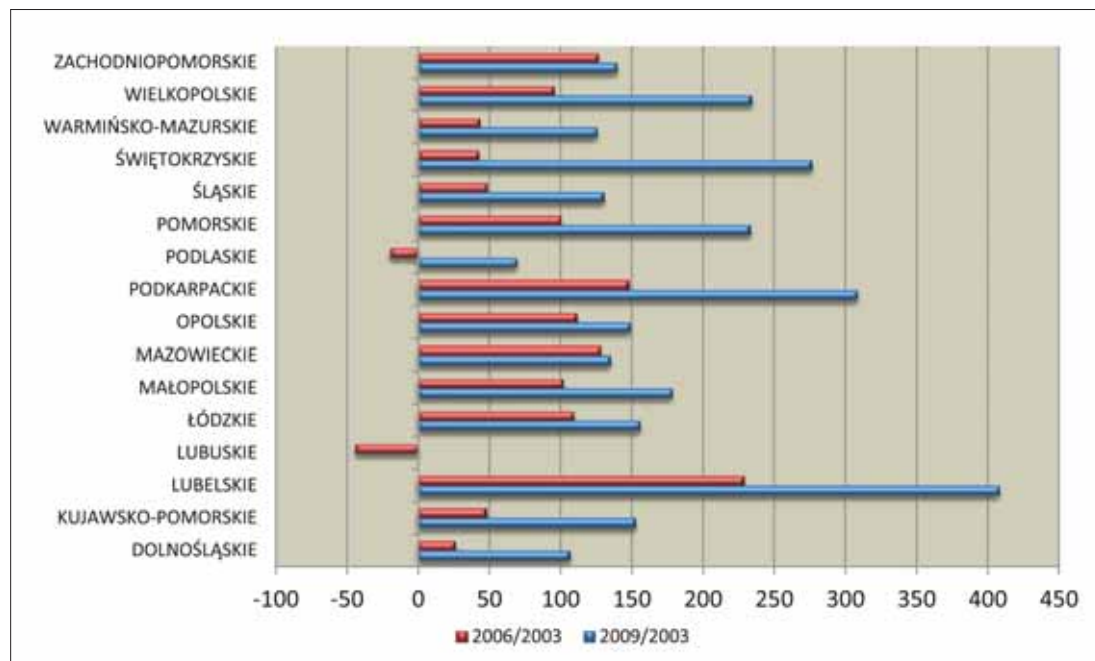
Wykres 11. Liczba zgłoszonych wynalazków na milion mieszkańców – przyrost w 2009 r. w porównaniu z 2003 r. oraz w 2006 r. w porównaniu z 2003 r. (w procentach)

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, październik 2011 r., oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

Niezbyt wysoką dynamiką w badanych okresach cechował się wskaźnik zgłoszonych wynalazków w przeliczeniu na milion mieszkańców. W województwie lubuskim liczba tych wynalazków spadła o 32%. Najbardziej wzrosła w województwie opolskim (113%) i lubelskim (102%).

Wykres 12. Liczba patentów na milion mieszkańców – przyrost w 2009 r. w porównaniu z 2003 r. oraz w 2006 r. w porównaniu z 2003 r. (w procentach)

Źródło: obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, październik 2011 r., oraz opracowań GUS „Nauka i Technika” za lata 2003–2009

Wzrosła z kolei skuteczność starań o opatentowanie nowych rozwiązań, co znajduje odzwierciedlenie w zmianach wskaźnika liczby przyznanych patentów na milion mieszkańców, który zwiększył się we wszystkich województwach – najszybciej w lubelskim (o 408%), podkarpackim (308%), świętokrzyskim (276%), pomorskim (233%) i wielkopolskim (234%). Ponieważ jednak wysoka dynamika w tym przypadku opiera się na bardzo niskich wskaźnikach bezwzględnych w Polsce, trudno wyciągać z jej analizy szersze wnioski. Na przykład w województwie lubelskim oraz wielkopolskim liczba patentów na milion mieszkańców w 2006 roku wynosiła 18, podczas gdy w województwie mazowieckim 63.

Do analizy dynamiki zmian z przedstawionych powyżej wskaźników skonstruowano ogólny wskaźnik syntetyczny, obejmujący wskaźniki cząstkowe, których wartości były dostępne dla zakładanego okresu czasu. Wartości wskaźnika dla poszczególnych województw dla lat 2003, 2006 i 2009 zaprezentowano w tabeli 5.

Tabela 5.

Wartość miary syntetycznej dla wskaźnika innowacyjności dla badań dynamiki zmian w latach 2003, 2006 i 2009

Źródło: na podstawie wyników analizy taksonomicznej

Województwo	Pozycja	Miara syntetyczna w roku 2003	Miara syntetyczna w roku 2006	Miara syntetyczna w roku 2009
MAZOWIECKIE	1	1,862426	1,881533	1,623006
MAŁOPOLSKIE	2	0,970439	1,103913	0,990293
ŚLĄSKIE	3	0,609702	0,696321	0,712072
DOLNOŚLĄSKIE	4	0,910463	0,492059	0,709008
POMORSKIE	5	0,145974	0,451858	0,647156
WIELKOPOLSKIE	6	0,141188	0,126135	0,48417
ŁÓDZKIE	7	0,273715	0,147779	0,294752
KUJAWSKO-POMORSKIE	8	-0,36081	-0,1689	-0,04686
PODKARPACKIE	9	-0,00532	0,006813	-0,23458
LUBELSKIE	10	-0,55262	-0,27642	-0,3847
OPOLSKIE	11	-0,57936	-0,40733	-0,54105
ZACHODNIOPOMORSKIE	12	-0,48695	-0,48049	-0,62613
ŚWIĘTOKRZYSKIE	13	-0,95004	-1,02689	-0,76126
PODLASKIE	14	-0,51036	-0,6032	-0,80653
LUBUSKIE	15	-0,57191	-0,85197	-0,97173
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	16	-1,09123	-1,09123	-1,08761

Przeprowadzona analiza wykazała, że względne zmiany wartości wskaźników, a co za tym idzie – zmiany pozycji innowacyjnej pomiędzy regionami, które dokonały się w latach 2003–2006 i 2006–2009, były niewielkie (tabela 6). **Województwo mazowieckie utrzymało przez cały badany okres pierwszą pozycję i duży dystans w stosunku do kolejnych regionów.** Również województwo **małopolskie** utrzymało drugą pozycję w rankingu. Województwa **dolnośląskie i śląskie** w roku 2006 zamieniły się miejscami (trzecim i czwartym), a w 2009 utrzymały swoje pozycje. Województwo **łódzkie** spadało w kolejnych okresach o jedną pozycję (w roku 2006 z miejsca piątego na szóste i w roku 2009 z miejsca szóstego na siódme). Województwo **wielkopolskie** zajęło siódmą pozycję w latach 2003 i 2006 i awansowało na miejsce szóste w roku 2009. Z kolei województwo **podkarpackie** w latach 2003 i 2006 zajmowało pozycję ósmą, a w roku 2009 spadło na dziewiątą. Kujawsko-pomorskie utrzymywało w latach 2003 i 2006 miejsce dziewiąte, awansując o jedną pozycję w roku 2009. **Zachodniopomorskie** w 2006 spadło w rankingu z pozycji dziesiątej w roku 2003 na dwunastą w roku 2006, którą utrzymało również w roku 2009. Województwo **podlaskie** spadło w roku 2006 z pozycji jedenastej na trzynastą, a w 2009 roku na czternastą. Województwo **lubelskie** awansowało w 2006 roku z pozycji dwunastej na dziesiątą, a w 2009 roku utrzymało tę pozycję. Województwo **lubuskie** spadło z pozycji trzynastej w 2003 roku na czternastą w 2006 roku i na piętnastą w 2009 roku. **Opolskie** natomiast awansowało z czternastej na jedenastą w roku 2006 i pozycję tę utrzymało w roku 2009. **Warmińsko-mazurskie** spadło w roku 2006 z pozycji piętnastej na szesnastą, którą zajmowało także w roku 2009. Województwo **świętokrzyskie** awansowało z pozycji szesnastej na piętnastą w roku 2006 i na pozycję trzynastą w roku 2009. Zaobserwowane dzięki wskaźnikowi syntetycznemu zmiany pozycji poszczególnych województw okazują się niewielkie. Można to tłumaczyć m.in. samą konstrukcją wskaźnika, w której dominują cząstkowe wskaźniki nakładów, których względna dynamika nie może być zbyt silna, gdyż jest uwarunkowana strukturą społeczno-gospodarczą poszczególnych województw. **Niemniej jednak pewne stosunkowo wyraźne zmiany pozycji, jak w przypadku spadków w rankingu, odnotowywane w kolejnych okresach przez województwa podlaskie, łódzkie czy zachodniopomorskie, powinny być uważnie analizowane, mogą bowiem świadczyć o istnieniu barier innowacyjności w tych regionach. Z drugiej strony awanse województwa opolskiego, wielkopolskiego, lubelskiego czy świętokrzyskiego w ramach badań w tych regionach być może pozwolą ujawnić źródła sukcesów, w tym określone mechanizmy planowania i wdrażania RSI.**

2003		2006		2009
1. MAZOWIECKIE	→	1. MAZOWIECKIE	→	1. MAZOWIECKIE
2. MAŁOPOLSKIE	→	2. MAŁOPOLSKIE	→	2. MAŁOPOLSKIE
3. DOLNOŚLĄSKIE	↔	3. ŚLĄSKIE	→	3. ŚLĄSKIE
4. ŚLĄSKIE	↔	4. DOLNOŚLĄSKIE	→	4. DOLNOŚLĄSKIE
5. ŁÓDZKIE	↔	5. POMORSKIE	→	5. POMORSKIE
6. POMORSKIE	↔	6. ŁÓDZKIE	↔	6. WIELKOPOLSKIE
7. WIELKOPOLSKIE	→	7. WIELKOPOLSKIE	↔	7. ŁÓDZKIE
8. PODKARPACKIE	→	8. PODKARPACKIE	↔	8. KUJAWSKO-POMORSKIE
9. KUJAWSKO-POMORSKIE	→	9. KUJAWSKO-POMORSKIE	↔	9. PODKARPACKIE
10. ZACHODNIOPOMORSKIE	↔	10. LUBELSKIE	→	10. LUBELSKIE
11. PODLASKIE	↔	11. OPOLSKIE	→	11. OPOLSKIE
12. LUBELSKIE	↔	12. ZACHODNIOPOMORSKIE	→	12. ZACHODNIOPOMORSKIE
13. LUBUSKIE	↔	13. PODLASKIE	↔	13. ŚWIĘTOKRZYSKIE
14. OPOLSKIE	↔	14. LUBUSKIE	↔	14. PODLASKIE
15. WARMIŃSKO-MAZURSKIE	↔	15. ŚWIĘTOKRZYSKIE	↔	15. LUBUSKIE
16. ŚWIĘTOKRZYSKIE	↔	16. WARMIŃSKO-MAZURSKIE	→	16. WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Tabela 6.
Pozycje województw
z punktu widzenia
dynamicznego
wskaźnika
innowacyjności i ich
podział na skupiska

Źródło: na podstawie wyników
analizy taksonomicznej

2.2. Tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji w świetle zapisów dokumentów strategicznych województw

Problem badawczy:

W jakim stopniu cele strategiczne oraz inne zapisy dokumentów strategicznych są ukierunkowane na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji?

Wniosek:

Cele poszczególnych regionalnych strategii innowacji okazały się spójne z celami poszczególnych strategii wojewódzkich, a zapisy RSI wskazują na ich kompletność. Oznacza to, że postanowienia dokumentów strategicznych są ukierunkowane na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji.

Ocena kompletności regionalnych dokumentów strategicznych

Przyjęto założenie badawcze, w myśl którego zapisy dokumentów strategicznych są ukierunkowane na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji. Powyższe warunki będą spełnione, **jeśli ich cele i priorytety:**

- **obejmują trzy obszary oddziaływania:** (i) rozwój ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, (ii) rozwój instrumentów finansowania nowo powstałych firm oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych, (iii) pobudzanie i promocja przedsiębiorczości technologicznej,
- **a adresatami polityk definiowanych przez te dokumenty strategiczne są cztery grupy interesariuszy:** (i) przedsiębiorcy, (ii) instytucje otoczenia biznesu (IOB); (iii) jednostki badawczo-rozwojowe (JBR) – obecnie: instytuty badawcze oraz uczelnie wyższe, (iv) władze samorządowe. Dokument strategiczny, który spełnia oba warunki, uznawano za kompletny.

W trakcie realizacji badań przeprowadzono analizę kompletności wszystkich 16 regionalnych strategii innowacji. **Generalnie zapisy regionalnych strategii innowacji wskazują na ich kompletność.** Cele RSI najczęściej i w największym zakresie skupiają się na interwencji w obszarach związanych z rozwojem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz pobudzaniem i promocją przedsiębiorczości technologicznej. Mniejszy nacisk kładą na tworzenie instrumentów narzędzi finansowania nowych firm oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych (brak takich celów w RSI województw: łódzkiego, mazowieckiego, śląskiego, wielkopolskiego). Pozytywnie wyróżniają się pod tym względem województwa podkarpackie i zachodniopomorskie, gdzie położono szczególny nacisk na te instrumenty. Wszystkie RSI z reguły obejmują swoim oddziaływaniem beneficjentów ze wszystkich grup interesariuszy. W niektórych regionach (łódzkie, podlaskie, śląskie, wielkopolskie) zupełnie lub w małym stopniu RSI obejmuje interwencję samorząd województwa.

Kompletność poszczególnych dokumentów przedstawia się następująco:

- Cele RSI woj. **dolnośląskiego** obejmują wszystkie grupy interesariuszy. Ponadto obejmują wszystkie trzy obszary oddziaływania, ale w niepełnym zakresie – w pełni cele RSI obejmują tylko sferę pobudzania i promocji przedsiębiorczości technologicznej.
- RSI w województwie **kujawsko-pomorskim** w niepełnym zakresie obejmuje celami sferę związaną z działaniami mającymi na celu przekształcenie wyników badań i potencjału badawczego instytucji naukowych, przedsiębiorstw oraz niezależnych wytwórców w towary i usługi.
- W województwie **lubelskim** pozytywnie trzeba ocenić objęcie w dobrym stopniu przez cele RSI dziedzinę pobudzania i promocji przedsiębiorczości technologicznej oraz wszystkich grup interesariuszy.
- RSI w województwie **lubuskim** obejmuje wszystkie obszary oraz grupy interesariuszy. W stosunkowo mniejszym zakresie obejmuje obszar: rozwój instrumentów finansowania nowo powstałej firmy oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych.
- Cele RSI w województwie **łódzkim** wysokim stopniu obejmują wszystkie dziedziny (z wyjątkiem sfery rozwoju instrumentów finansowania nowo powstałej firmy) oraz bardzo wysokim stopniu – interesariuszy: przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu, jednostki badawczo-rozwojowe i wyższe uczelnie. W niewielkim natomiast stopniu cele RSI uwzględniają władze samorządowe.
- W województwie **małopolskim** cele RSI obejmują w wysokim stopniu dziedziny związane z rozwojem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz pobudzaniem i promocją przedsiębiorczości technologicznej oraz dotyczą wszystkich grup interesariuszy. Trzeba stwierdzić, że cele RSI w niewielkim stopniu obejmują sferę rozwoju instrumentów finansowania nowo powstałych firm oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych.
- Cele RSI województwa **mazowieckiego** w wysokim stopniu dotyczą sfery interwencji (oprócz dziedziny rozwoju instrumentów finansowania nowo powstałej firmy oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych), obejmują też wszystkie grupy interesariuszy.
- RSI **opolskie** w bardzo wysokim stopniu uwzględnia sferę związaną z rozwojem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz pobudzaniem i promocją przedsiębiorczości technologicznej. Z kolei cele RSI obejmują wszystkie grupy interesariuszy.
- W województwie **podkarpackim** cele RSI uwzględniają sferę rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. W dobrym stopniu także obejmują obszar związany ze wsparciem nowych firm oraz ryzykowanych przedsięwzięć innowacyjnych. Przewidziano działania związane ze stworzeniem funduszu regionalnego, który miał zawierać w swojej ofercie fundusze venture capital i seed capital oraz wspierać powstawanie firm typu start-up.
- W województwie **podlaskim** cele RSI w pełni obejmują obszary związane z rozwojem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz pobudzaniem i promocją przedsiębiorczości technologicznej. W mniejszym stopniu obejmują rozwój instrumentów finansowania nowo powstałych firm oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych. W pełni celami RSI objęci są przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu i jednostki badawczo-rozwojowe. W mniejszym stopniu cele RSI obejmują władze samorządowe.

- RSI województwa **pomorskiego** w wysokim stopniu obejmuje celami wszystkie grupy interesariuszy, w dobrym – dziedziny związane z rozwojem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, a także promocji przedsiębiorczości technologicznej. Na uwagę zasługuje to, iż władzom samorządowym przyporządkowano także konkretne działania w postaci tworzenia w specjalnych strefach ekonomicznych skupisk innowacyjnych podmiotów.
- W województwie **śląskim** wszystkie cele RSI obejmują dziedziny związane z rozwojem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz sferę dotyczącą pobudzania i promocji przedsiębiorczości technologicznej. W RSI nie przewidziano działań, które dotyczyłyby obszaru związanego z rozwojem instrumentów finansowania nowo powstałej firmy i ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych. Jeśli chodzi o objęcie przez RSI poszczególnych grup interesariuszy, należy podkreślić, że jej cele w wysokim stopniu obejmują grupy przedsiębiorców, jednostki badawczo-rozwojowe oraz wyższe uczelnie, natomiast w przypadku władz samorządowych brak jest wskazanych dla nich działań.
- W średnim stopniu objęte zostały przez cele RSI województwa **świętokrzyskiego** dziedziny związane z rozwojem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz pobudzaniem i promocją przedsiębiorczości technologicznej. Wcale nie objęły one jednak obszaru związanego z rozwojem instrumentów finansowania nowych firm oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych. Także na średnim poziomie cele RSI uwzględniają interesariuszy.
- RSI w województwie **warmińsko-mazurskim** w wysokim stopniu uwzględniają grupy interesariuszy, natomiast na średnim poziomie obejmują dziedziny związane z rozwojem instrumentów finansowania nowo powstałej firmy oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych. Sferę związaną z rozwojem ośrodków innowacji i promocji przedsiębiorczości cele RSI obejmują w niskim stopniu.
- W województwie **wielkopolskim** w wysokim stopniu cele RSI obejmują dziedziny związane z rozwojem ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz pobudzaniem i promocją przedsiębiorczości technologicznej, natomiast brak jest instrumentów, które wspierałyby nowe firmy oraz ryzykowne przedsięwzięcia innowacyjne. W programie strategicznym nr 2 zostały zaplanowane działania związane z określeniem systemu wspierania i finansowania działań innowacyjnych w regionie. Wszystkie grupy interesariuszy zostały objęte przez cele RSI, choć władze samorządowe w mniejszym stopniu.
- Cele RSI w województwie **zachodniopomorskim** w wysokim stopniu obejmują interesariuszy, a także zaproponowano działania, które dają możliwość współpracy i wymiany informacji pomiędzy nimi wszystkimi. Przewidziano objęcie w wysokim stopniu przez cele RSI sfery rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz dziedziny pobudzania i promocji przedsiębiorczości technologicznej. Podobnie jest w przypadku sfery związanej z rozwojem instrumentów finansowania nowo powstałych firm oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych.

Ocena spójności regionalnych dokumentów strategicznych

W badaniu oceniona została **spójność zewnętrzną** RSI, której kryterium był poziom zbieżności celów zawartych w regionalnych strategiach innowacji z celami zawartymi w strategiach rozwoju województw (SRW). **Należy generalnie ocenić, iż cele poszczególnych RSI okazały się spójne z celami poszczególnych strategii wojewódzkich.** Na potrzeby dokonania syntetycznej oceny spójności RSI z SRW na poziomie celów obliczona została średnia wpływu wszystkich celów RSI na realizację celów SRW. To w pewnym, choć ograniczonym stopniu obrazuje ogólny poziom spójności celów RSI ze strategią wojewódzką. Na tak rozumiany poziom spójności będzie bowiem miał wpływ także poziom ogólności celów jednej i drugiej strategii, liczba celów i nieunikniony subiektywizm przy dokonywaniu oceny spójności poszczególnych celów.

Jednak uwzględniając powyższe zastrzeżenie, dokonano syntetycznej oceny, z której wynika, że **najbardziej spójna¹⁷ regionalna strategia innowacyjności ze strategią rozwoju regional-**

17. Ocena dokonywana jest w pięciostopniowej skali związków pomiędzy celami: od (-5) najsilniejszy negatywny związek

nego funkcjonuje w województwie kujawsko-pomorskim (średnia średnich to 3,0). Wyniki analizy średniej spójności celów RSI i SRW w pozostałych województwach kształtują się następująco: warmińsko-mazurskie (2,3), świętokrzyskie (2,3), zachodnio-pomorskie (1,9), lubelskie (1,8), śląskie (1,6), wielkopolskie (1,6), mazowieckie (1,6), małopolskie (1,5), lubuskie (1,4), opolskie (1,2), pomorskie (1,1), podkarpackie (1,1), podlaskie (0,8), łódzkie (0,5) i dolnośląskie (0,5). Niższe wskaźniki nie oznaczają jeszcze, że struktura celów RSI jest niewłaściwa. W dużej mierze zależy to również od poziomu zorientowania na cele innowacyjne strategii wojewódzkich. Inaczej mówiąc, im szersze spektrum celów strategii wojewódzkich, innych niż te, które wiążą się z polityką proinnowacyjną, tym mniejsza wartość wskaźnika.

Stopień zorientowania strategii wojewódzkich na proinnowacyjne kierunki rozwoju mierzony proporcją celów proinnowacyjnych w stosunku do wszystkich celów SRW pokazuje, jak duży jest komponent innowacyjności w strategii regionu.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że **najbardziej zorientowane na cele związane z rozwojem innowacyjności są strategie rozwoju województw kujawsko-pomorskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego**, w których wszystkie cele SRW zawierają komponent innowacyjności. Są to jednocześnie te same województwa, dla których RSI w największym stopniu są spójne z SRW. Zdając sobie sprawę, że w regionach można i należy wyznaczać cele, które nie są bezpośrednio związane z innowacyjnością, warto analizować stan komponentu innowacyjności w SRW, którego wyższy poziom może świadczyć o bardziej proinnowacyjnej orientacji danej strategii wojewódzkiej.

Tabela 7.
Spójność RSI z SRW
i komponent innowacyjności w SRW

Źródło: opracowanie własne

	Poziom spójności RSI z SRW – średnia średnich	Liczba celów RSI	Liczba celów SRW	Liczba celów RSW zawierających komponent innowacyjności/liczba celów RSW
KUJAWSKO-POMORSKIE	3,0	3	3	3/3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	2,3	4	3	3/3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	2,3	6	6	6/6
ZACHODNIOPOMORSKIE	1,9	3	6	3/6
LUBELSKIE	1,8	4	4	3/4
ŚLĄSKIE	1,6	6	3	2/3
WIELKOPOLSKIE	1,6	7	4	3/4
MAZOWIECKIE	1,6	4	5	3/5
MAŁOPOLSKIE	1,5	3	7	3/7
LUBUSKIE	1,4	3	4	2/4
OPOLSKIE	1,2	7	7	4/7
POMORSKIE	1,1	7	14	10/14
PODKARPACKIE	1,1	6	8	5/8
PODLASKIE	0,8	3	7	3/7
ŁÓDZKIE	0,5	6	14	5/14
DOLNOŚLĄSKIE	0,5	8	13	4/13

Oceniano też **spójność wewnętrzną** celów RSI, czyli charakter związków występujących pomiędzy celami RSI, oraz wzajemne przenikanie się celów. Analiza celów pod tym kątem wskazała na występowanie głównie związków komplementarnych, dzięki czemu poszczególne cele przyczy-

(cele przedstawione w SRW i RSI są wysoce z sobą sprzeczne), poprzez (0) neutralny związek, aż do (+5) w przypadku związków pozytywnie komplementarnych (cele przedstawione w SRW i RSI są wysoce z sobą spójne). Związek pozytywny występuje, gdy realizacja danego celu RSI przyczynia się do realizacji danego celu SRW, w tym także wzmacnia jego efekt. Związek negatywny to relacja odwrotna. Dodatkowo obliczono średnie wpływu wszystkich celów RSI na realizację celów SRW.

niają się łącznie do realizacji celu głównego RSI. **Powszechność komplementarnych powiązań pomiędzy celami jest niewątpliwie zaletą wszystkich analizowanych RSI.** Dodatkowym elementem oceny była ocena jakości i struktury celów. Można wskazać na następujące najczęściej występujące niedoskonałości dokumentów:

- cele nie zawsze są określone w ścisły sposób i nie są kwantyfikowalne;
- w wielu przypadkach nie dla wszystkich działań przewidziano terminy, wykonawców, źródła finansowania;
- nie zawsze zastosowano prawidłową strukturę celów, wyodrębniając przynajmniej trzy poziomy celów;
- najczęściej brak jest hierarchizacji działań;
- nie zawsze przewidziano system monitoringu realizacji celów, a nawet wskaźniki realizacji celów.

Ocena komplementarności RSI z dokumentami strategicznymi krajowymi i europejskimi

Problem badawczy:

W jakim stopniu cele strategiczne oraz inne zapisy dokumentów strategicznych są kompatybilne i odpowiadają postanowieniom Strategii „Europa 2020”, a w szczególności obszarowi priorytetowemu „rozwój inteligentny” oraz inicjatywie wspólnotowej „Unia innowacji”?

Wniosek:

Cele i zapisy dokumentów RSI są najbardziej kompatybilne ze Strategią „Europa 2020”, w nieco mniejszym stopniu z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego (KSRR) oraz inicjatywą „Unia innowacji”.

W związku z prowadzonym obecnie w niektórych województwach, a czekającym niewątpliwie wszystkie województwa procesem aktualizacji regionalnych strategii innowacji warto się przyrzec, na ile cele i priorytety obecnie obowiązujących dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym i europejskim odbiegają od przyjętych wcześniej celów w regionalnych strategiach oraz w jakim zakresie w związku z tym cele strategiczne województw będą musiały podlegać rewizji lub uzupełnieniu. Z przeprowadzonej analizy wynika, że **regionalne strategie innowacyjności wszystkich województw są najbardziej kompatybilne ze Strategią „Europa 2020”, w nieco mniejszym stopniu z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego (KSRR) oraz inicjatywą „Unia innowacji”.**

Wszystkie województwa przewidują działania wspierające badania i rozwój, które są zgodne ze Strategią „Europa 2020”. Jednak poziom zbieżności jest różny w zależności od przyjętej koncepcji w regionie. W województwie kujawsko-pomorskim przewidziane zostało nawet utworzenie regionalnego funduszu badań i wdrożeń dysponującego do 3% przychodów własnych budżetu województwa.

W przypadku KSRR można mówić o dużej zbieżności wszystkich RSI z celem 1.3.3. „Zwiększenie możliwości wprowadzenia działań innowacyjnych przez przedsiębiorstwa i instytucje regionalne”, z celem 1.3.1 „Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego” oraz z celem 1.3.4 „Wspieranie instytucji otoczenia biznesu (IOB)”.

Stopień zgodności RSI z inicjatywą „Unia innowacji” określić należy jako niski. Największą zbieżność można zaobserwować pomiędzy zapisami wszystkich RSI a celem „Unii innowacji”: „Współpraca między światem nauki i biznesu”. Stopień odpowiedności zapisów w pozostałych

dziedzinach, takich jak: dostęp do finansowania dla innowacyjnych MSP, wspieranie innowacji społecznych i w sektorze publicznym, wsparcie współpracy międzynarodowej, współpraca między światem nauki i biznesu, jest niski.

2.3. Zarządzanie RSI i środki finansowe na realizację celów RSI

Problem badawczy:

W jakim stopniu prowadzone przez samorządy województw działania przyczyniają się do tworzenia i wzmacniania regionalnych systemów innowacji?

Wniosek:

Struktury zarządzania RSI działają w większości województw, choć często w innej formie niż te powołane początkowo. Działające struktury nie zawsze realizują wszystkie funkcje zarządcze (planowania, organizowania, motywowania i kontroli) – w większości przypadków realizowane są tylko funkcje motywowania i kontroli. W finansowaniu zarządzania RSI dużą rolę, w szczególności w początkowym okresie, odgrywały dotacje. Obecnie coraz większe znaczenie mają środki własne samorządów przeznaczane na finansowanie struktur zarządzania RSI, powoływanych jako jednostki organizacyjne urzędów marszałkowskich, co zapewnia ciągłość i trwałość działań implementacyjnych. Analiza zapisów RSI i dokumentów wdrożeniowych programów operacyjnych pokazała, że we wszystkich województwach wszystkie cele RSI znajdują źródła finansowania działań przyczyniających się do ich realizacji w programach operacyjnych.

Powołanie i trwałość struktur wdrażania

Powołanie **struktur odpowiedzialnych za zarządzanie RSI** w pełnym zakresie i kształcie, jaki przewidziano w tym dokumencie w momencie jego przyjęcia przez województwo, **miało miejsce jedynie w dziewięciu województwach** (małopolskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim, śląskim, wielkopolskim, mazowieckim, pomorskim i podkarpackim). Nie we wszystkich przypadkach powołane struktury kontynuowały swoją działalność w chwili realizacji badania¹⁸. Z drugiej strony w wielu województwach takie struktury działają, choć często już w innym kształcie, niż przewidywała RSI.

Można wyodrębnić grupę jedenastu województw, w których istniejące obecnie struktury pełnią wszystkie funkcje zarządcze (planowania, organizowania, motywowania i kontroli). Do grupy tej należą województwa dolnośląskie, lubuskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, podkarpackie, śląskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie. Co ważne, większość tych województw (małopolskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie, śląskie, mazowieckie i podkarpackie) to województwa, w których powołano wszystkie struktury przewidziane w dokumencie RSI. Najczęściej nie są to w chwili obecnej te struktury, które powołano w momencie przyjęcia RSI. W jednym przypadku mamy do czynienia z pełną ciągłością struktur instytucjonalnych wdrażania RSI – jest to województwo śląskie, w którym wszystkie określone strategią struktury zostały powołane po uchwaleniu strategii i do dziś działają. Jednak także w przypadku pozostałych województw tej grupy można mówić o konsekwencji i wadze, jaką władze regionalne przywiązują do istnienia struktur zarządzających RSI.

Część regionów zbudowała **struktury niepełne**. Zdecydowanie najwięcej regionów miało w chwili realizacji badania struktury, których kompetencje obejmują realizację **funkcji motywowania oraz kontroli** (czternaście regionów). Jeżeli chodzi o struktury, których kompetencje obejmują realizację zadań **planowania i organizowania**, to jedenaście województw ma tego rodzaju struktury.

Istnieje również grupa województw, w których **nie funkcjonują wydzielone struktury zarządzania RSI**. W chwili realizacji badania zidentyfikowano także województwa (podlaskie, lubelskie, pomorskie), w których – w toku badań dostępnych materiałów informacyjnych¹⁹ – nie stwierdzono aktywności struktur odpowiedzialnych za realizację którejkolwiek z czterech funkcji zarządzania.

Finansowanie struktur wdrażania RSI

Finansowanie struktur zaangażowanych w rozwój regionalnych systemów innowacji w przebiega dwutorowo. Z jednej strony dużą rolę, w szczególności w początkowym okresie, odgrywały środki grantowe (6 Program Ramowy UE lub KBN – opracowywanie strategii, opracowanie programu wykonawczego, ZPORR 2.6 – działania animujące oraz monitoring, 8.2.2 PO KL – opracowanie programu wykonawczego drugiej generacji, działania animujące oraz monitoring), a w związku z tym same przedsięwzięcia miały charakter projektowy o ograniczonym horyzoncie czasowym. W późniejszym okresie większe znaczenie zaczęły odgrywać środki własne samorządu województwa, z których finansowana jest m.in. realizacja zadań struktur zarządzania RSI powołanych jako jednostki organizacyjne (wydziały, departamenty) w urzędach marszałkowskich. To rozwiązanie gwarantuje zachowanie **trwałości i ciągłości działań implementacyjnych RSI**.

Zachowanie zasady partnerstwa

Istotą regionalnych systemów innowacji jest **partnerstwo** wszystkich podmiotów zaangażowanych w procesy innowacyjne w regionach. Stąd także kluczowe znaczenie ma realizacja zasady partnerstwa w trakcie pełnienia wszystkich funkcji zarządczych. Najczęściej powoływane są ciała kolegialne (komitety sterujące, rady innowacyjności itp.), które gromadzą przedstawicieli wszystkich interesariuszy regionalnego systemu innowacji uczestniczących w procesie podejmowania decyzji. Wśród województw mających struktury realizujące funkcję planowania z jedenastu województw w dziewięciu zapewniono partnerskie mechanizmy planowania (9/11). W przypadku funkcji organizowania siedem na jedenaście województw mających struktury realizujące tę funkcję zasady partnerstwa zapewnione są w siedmiu przypadkach. W przypadku motywowania i kontroli – w dziesięciu na czternaście. W siedmiu (zachodniopomorskim, śląskim, mazowieckim, świętokrzyskim, małopolskim i podkarpackim) z dziesięciu województw mających pełne struktury zarządzania na podstawie badań dokumentów stwierdzono sytuacje modelową: nie tylko istnieją struktury odpowiedzialne za realizację wszystkich funkcji zarządczych (planowanie, organizowanie, motywowanie i kontrola), lecz także w ramach każdej z nich zagwarantowano działanie zasady partnerstwa w zarządzaniu.

19. Aktualnych na 31 sierpnia 2011 r.

Źródła finansowania celów regionalnych strategii innowacji

Analiza źródeł finansowania interwencji publicznej na poziomie regionu pozwala stwierdzić, że **we wszystkich regionach są dostępne środki finansowe** umożliwiające interwencję w trzech głównych obszarach objętych RSI: rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, rozwoju instrumentów finansowania nowo powstałych firm oraz ryzykownych przedsięwzięć innowacyjnych oraz pobudzania i promocji przedsiębiorczości technologicznej. **Zakres podmiotowy wsparcia finansowego dostępnego we wszystkich województwach obejmuje reprezentantów wszystkich czterech kluczowych środowisk regionalnego systemu innowacji** (przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, uczelnie wyższe oraz jednostki badawczo-rozwojowe, władze samorządowe). Działania finansujące bezpośrednio i pośrednio interesariuszy regionalnego systemu innowacji to: SPO WKP – działania 2.2.1, 2.3, ZPORR – działanie 2.6, regionalne programy operacyjne oraz PO KL – działania 8.1.2, 8.1.4 i 8.2.2.

Analiza zapisów RSI i dokumentów wdrożeniowych programów operacyjnych pokazała, że w każdym województwie wszystkie cele RSI znajdują źródła finansowania określone w programach operacyjnych na lata 2007–2013. Pewne luki można wskazać w zakresie pokrycia wszystkich celów szczegółowych RSI w programach perspektywy 2007–2013 (RPO i PO KL – oś VIII). Nieznaczące luki stwierdzono w województwach: dolnośląskim, małopolskim, łódzkim, opolskim, podlaskim i wielkopolskim.

2.4. Związki pomiędzy poziomem innowacyjności regionów a jakością dokumentów strategicznych i sposobem zarządzania wdrażaniem polityki innowacyjnej regionu

Problem badawczy:

Czy istnieją związki, a jeśli tak, to jakie, pomiędzy wnioskami płynącymi z analizy rzeczywistych efektów polityki innowacyjnej w regionach (mierzonej wskaźnikami i ich dynamiką) a wnioskami wynikającymi z analizy dokumentów strategicznych i zrealizowanych programów?

Wniosek:

Nie udało się zaobserwować związków pomiędzy jakością dokumentów strategicznych oraz działań związanych z tworzeniem i utrzymywaniem struktur wdrażania RSI oraz realizacją programów wsparcia a wskaźnikami innowacyjności poszczególnych regionów. Występujące istotne różnicowania w poziomie innowacyjności regionów oraz pewne zróżnicowania w zakresie wykorzystywania potencjału innowacyjnego oraz niewielkie zróżnicowania w dynamice innowacyjności nie mogą być – przynajmniej na razie – wyjaśniane ustalonymi faktami w dziedzinie polityki innowacyjnej w poszczególnych województwach.

W rozdziale tym przedstawiono wyniki analizy związków pomiędzy jakością dokumentów strategicznych (charakteryzowanych ich kompletnością, spójnością zewnętrzną oraz wewnętrzną), istnieniem i kompletnością struktur wdrażania i obecnością w regionie programów skierowanych do wszystkich interesariuszy RSI a poziomem innowacyjności regionu.

Kompletność RSI a poziom innowacyjności województwa

Stopień kompletności RSI nie może być odnoszony do różnic w zakresie stanu i dynamiki wskaźników innowacyjności polskich województw. Ocena kompletności regionalnych strategii innowacji miała na celu zbadanie, czy wszystkie płaszczyzny, na których powinien opierać się regionalny system innowacji, zostały objęte przez cele RSI oraz czy został zaplanowany w nich udział interesariuszy/adresatów. **Wyniki wykazały kompletność poszczególnych RSI.** Prawie we wszystkich RSI odnotowano ich odpowiedniość wobec wszystkich dziedzin, których powinny dotyczyć, oraz zainteresowanych grup podmiotów. Pewne niewielkie różnice odnotowano w jakości poszczególnych zapisów²⁰. Generalnie wysoka ogólność zapisów RSI powoduje, iż bez trudu najczęściej obejmują one tak interesariuszy, jak i obszary interwencji, nie różnicując sytuacji w poszczególnych województwach.

Spójność celów RSI a innowacyjność regionów

Nie ma podstaw do szukania powiązań między wynikami innowacyjności regionów a stopniem spójności ich celów RSI i strategii wojewódzkich. W analizie relacji celów RSI z celami strategii wojewódzkich nie zauważono występowania celów sprzecznych (związków negatywnych). Wystąpiły wyłącznie związki pozytywne bądź neutralne. Fakt ten sprawia, iż nie widać wyraźnych różnic między poszczególnymi województwami pod tym względem, stąd nie można spodziewać się, że zewnętrzna spójność celów RSI z celami SRW da się skorelować ze zróżnicowanym poziomem innowacyjności województw.

Pewne różnice zaobserwowano w zakresie częstotliwości występowania związków pozytywnych, gdy realizacja danego celu RSI przyczynia się do realizacji określonego celu SRW, w tym także wzmacnia jego efekt. Obliczone średnie wpływu wszystkich celów RSI na realizację celów SRW wykazały zróżnicowanie stopnia powiązań celów RSI w poszczególnych województwach z celami strategii wojewódzkich. Z przeprowadzonej analizy wynika, że **najbardziej spójną RSI ze strategią rozwoju województwa mają województwa: kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie, zachodniopomorskie.** Nie widać współzależności wysokiej pozycji tej grupy województw z poziomem i dynamiką wskaźników innowacyjności. Wszystkie te województwa należą do grupy regionów o niskiej czy co najwyżej średniej innowacyjności. Województwo kujawsko-pomorskie wprawdzie odnotowało wzrost pozycji w rankingu ogólnego wskaźnika innowacyjności w roku 2009 w porównaniu z 2003 rokiem o jedną pozycję, jednak równocześnie wykazuje nieco niższą pozycję w rankingu województw pod względem wskaźników wyjścia w stosunku do wskaźników wejścia, co oznacza niższą niż średnia zdolność do wykorzystywania swojego potencjału innowacyjnego. Drugie pod względem stopnia spójności celów województwo warmińsko-mazurskie wykazało raczej tendencję spadkową w zakresie dynamiki innowacyjności w stosunku do pozostałych regionów, podobnie zresztą jak województwo zachodniopomorskie. Z kolei swoją pozycję poprawiło województwo świętokrzyskie.

Zatem nie ma podstaw do wiązania wyników innowacyjności regionów ze stopniem spójności ich celów RSI i strategii wojewódzkich. Należy to przypisywać z jednej strony wzmiankowanej sytuacji, iż wszystkie RSI okazały się generalnie spójne ze strategiami województw – w tym sensie, że nie pojawiły się związki negatywne. Z drugiej zaś strony wysokiej wartości tak skonstruowanego wskaźnika spójności sprzyja poziom ogólności celów i ich liczba w jednej i drugiej strategii

20. Oceniając poszczególne RSI, dokonano przeglądu pod kątem:

1. Czy zastosowano prawidłową strukturę celów, czy wyodrębniono przynajmniej trzy poziomy celów?
2. Czy cele można uznać za konkretne, określone w sposób ścisły?
3. Czy cele są niesprzeczne?
4. Czy dla wszystkich działań przewidziano terminy, wykonawców, źródła środków?
5. Czy występuje hierarchizacja działań?
6. Czy przewidziano system monitoringu realizacji celów?

oraz stopień zorientowania SRW na proinnowacyjne kierunki rozwoju (komponenty innowacyjności w SRW) mierzony proporcją celów proinnowacyjnych w stosunku do wszystkich celów SRW (patrz wcześniej: tabela 7).

Nie zaobserwowano związku pomiędzy nasyceniem komponentami innowacyjności SRW a poziomem innowacyjności regionów. Analizie poddano powiązania celów SRW z celami RSI, co dało możliwość oceny, w jakim stopniu strategia rozwoju województwa opiera się na aspektach innowacyjności oraz czy cele/priorytety SRW są spójne i zależne od realizacji RSI. Analiza taka pozwala w istocie stwierdzić, jak dalece poszczególne strategie wojewódzkie są zorientowane proinnowacyjnie, w jakim stopniu zatem poszczególne województwa chcą się rozwijać w kierunku gospodarki opartej na wiedzy, a w jakim wyznaczają inne kierunki działań. Można zatem mówić o komponentach innowacyjności w SRW. Zdając sobie sprawę, że w regionach można i należy wyznaczać cele, które nie są bezpośrednio związane z innowacyjnością, warto jednak analizować wskaźnik komponentu innowacyjności SRW, którego wyższy poziom może świadczyć o bardziej nowoczesnej, proinnowacyjnej orientacji całej strategii. Z przeprowadzonej analizy wynika, że najwięcej komponentów innowacyjności zawierają strategie województw kujawsko-pomorskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego, gdzie wszystkie cele SRW zawierają komponent innowacyjności.

Nie zaobserwowano także związku pomiędzy nasyceniem komponentami innowacyjności SRW a poziomem i dynamiką wskaźników innowacyjności. Na przykład w województwie opolskim tylko cztery z siedmiu celów strategii wojewódzkiej (tabela 7) są związane z celami RSI. Zatem SRW opolskiego nie jest zorientowana w wysokim stopniu proinnowacyjnie. Tymczasem opolskie w największym stopniu poprawiło swoją pozycję w rankingu województw w układzie dynamicznym w 2009 roku w porównaniu z 2003 rokiem (tabela 6) oraz w układzie wskaźników „wejścia” i „wyjścia” (tabela 4). Świętokrzyskie, którego SRW jest w pełni zorientowana na proinnowacyjne kierunki rozwoju, poprawiło swoją pozycję w układzie dynamicznym 2003–2009, ale z kolei warmińsko-mazurskie, którego SRW jest również w pełni proinnowacyjna, pogorszyło swoją pozycję w układzie dynamicznym 2003–2009 (tabela 6). **Nie ma zatem podstaw, aby widzieć zależność pomiędzy proinnowacyjnym charakterem strategii wojewódzkich a faktyczną innowacyjnością regionów.** Przyczyn tego stanu należy dopatrywać się nie tylko w złożoności mechanizmów kształtujących stan innowacyjności regionów, wśród których polityka regionalna może być tylko jednym z licznych czynników. Można także postawić otwarte pytanie, na ile faktycznie realizowane w regionach działania są zdeterminowane dokumentami regionalnych strategii rozwoju? Brak związku pomiędzy proinnowacyjnym nastawieniem SRW a poziomem innowacyjności i w szczególności dynamiką zmian wskaźników innowacyjności może wskazywać na niską realną skuteczność wdrażania regionalnych dokumentów strategicznych.

Spójność wewnętrzna RSI a innowacyjność regionów

Wzajemne przenikanie się celów jest zaletą wszystkich analizowanych RSI, ale z tej racji nie różnicuje dokumentów między sobą. Dlatego też nie może być przyczyną różnic w obserwowanym poziomie innowacyjności poszczególnych województw. We wszystkich RSI obserwujemy komplementarność celu głównego z celami strategicznymi. Analiza wskazuje także komplementarność celów strategicznych i operacyjnych we wszystkich strategiach. Zaobserwowana powszechna komplementarność celów RSI może być co najmniej po części przypisywana ich ogólnemu charakterowi oraz brakowi wskazywania środków, które muszą być zaangażowane w ich osiągnięcie. W tej sytuacji wysoka komplementarność celów na poziomie deklaracyjnym nie musi przekładać się na wysoką komplementarność działań na poziomie realizacyjnym.

Funkcjonowanie struktur wdrażania RSI a poziom innowacyjności regionu

Pomimo znacznego zróżnicowania sytuacji w poszczególnych województwach pod względem istnienia i kompletności istniejących struktur zarządzania RSI nie widać związków pomiędzy tą charakterystyką a pozycją województwa w rankingu według wskaźników poziomu innowacyjności.

W chwili przeprowadzania badania **najwięcej regionów (dwanaście) miało struktury, których kompetencje obejmują realizację funkcji motywowania oraz kontroli RSI.** Jeżeli chodzi o struktury, których kompetencje obejmują realizację zadań planowania i organizowania sytuacji, ta jest mniej korzystna – jedynie dziewięć województw ma tego rodzaju struktury. Wyodrębnić można **grupę województw, w których występuje komplet struktur realizujący każdą z czterech funkcji zarządzania RSI.** Do grupy tej zaliczyć należy województwa: **dolnośląskie, małopolskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie, śląskie, lubuskie, mazowieckie i świętokrzyskie.** Są też województwa, w których w chwili realizacji badania nie działały struktury wdrażania. Sytuacja jest więc mocno zróżnicowana.

W grupie województw posiadających w chwili przeprowadzania badań pełne struktury wdrażania RSI zdolne do realizacji wszystkich funkcji zarządzania znalazły się województwa o silnie zróżnicowanym poziomie innowacyjności. Z jednej strony obserwujemy w tej grupie województwa o najwyższym poziomie syntetycznego wskaźnika innowacyjności, jak: mazowieckie, małopolskie, śląskie czy dolnośląskie (cztery pierwsze pozycje w rankingu innowacyjności), jak i regiony o niskim stanie ogólnego wskaźnika innowacyjności, jak: zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie, lubuskie, świętokrzyskie (znajdujące się wśród pięciu województw o najniższym stanie innowacyjności). Trudno zatem przypisywać określony poziom innowacyjności istnieniu bądź nieistnieniu odpowiednich struktur zarządzania RSI. Podobnie sytuacja rysuje się także, jeśli uwzględnimy prawidłowość funkcjonowania struktur zarządzania pod kątem realizacji zasady partnerstwa. Zidentyfikowano cztery województwa, w których nie tylko istnieją struktury odpowiedzialne za realizację czterech funkcji, lecz także zapewniono w ramach każdej z nich zapewnienie zasady partnerstwa – należą do nich: zachodniopomorskie, śląskie, mazowieckie, świętokrzyskie.

Fakt, że właśnie w regionach o najwyższym i najniższym poziomie innowacyjności takie pełne struktury zarządzania funkcjonują, świadczy o wadze, jaką samorządy tych województw przywiązują do zarządzania polityką innowacyjności. Można sformułować tezę, iż w pierwszej grupie motywowane jest to poczuciem realności szansy, jaką w regionie tworzy innowacyjność, w drugiej zaś grupie województw wynika ze zrozumienia dystansu, jaki należy nadrobić w sferze innowacyjności.

Wśród województw o średnim poziomie innowacyjności zidentyfikowano również takie (podlaskie, lubelskie, pomorskie, podkarpackie), dla których nie znaleziono informacji o aktywności struktur odpowiedzialnych za realizację jakiegokolwiek z czterech funkcji zarządczych. Województwa podlaskie i podkarpackie nieco pogorszyły swoją pozycję w rankingu województw w ujęciu dynamicznym (ranking 2009 rok w stosunku do roku 2003), natomiast lubelskie i pomorskie nieco poprawiły swoją pozycję. Ponadto należy odnotować, iż województwa lubelskie, podlaskie i pomorskie wykazują się wysoką efektywnością wykorzystania posiadanych nakładów na innowacyjność – zajmują lepsze pozycje w rankingu wskaźników „wyjścia” niż wskaźników „wejścia”; natomiast województwo podkarpackie przeciwnie.

Jakość struktur wdrażania RSI nie przełożyła się zatem dotychczas na wskaźniki innowacyjności poszczególnych województw. Można to tłumaczyć niedostatecznym czasem funkcjonowania RSI, w którym podejmowane działania polityki proinnowacyjnej nie mogły jeszcze przekształcić się w odnotowywane statystycznie wskaźniki innowacyjności. Podobna analiza uwzględniająca dane dla kolejnych lat mogłaby przynieść odmienne wyniki.

Źródła finansowania celów RSI a innowacyjność regionów

Stopień pokrycia źródłami finansowania celów strategii, kluczowych interesariuszy i obszarów interwencji, który okazał się pełny we wszystkich polskich województwach, nie różnicuje ich sytuacji i nie może być w związku z tym traktowany jako czynnik wyjaśniający poziom wskaźników innowacyjności czy ich dynamikę. Analiza zapisów RSI i dokumentów wdrożeniowych programów operacyjnych pokazała, że we wszystkich województwach wszystkie cele RSI znajdują źródła finansowania działań przyczyniających się do ich realizacji w programach operacyjnych.

Jednocześnie podobne podejście do finansowania działań innowacyjnych we wszystkich województwach w ramach regionalnych programów operacyjnych (i w jeszcze większym stopniu ZPORR) zdają się świadczyć, iż programowanie środków finansowych na działania proinnowacyjne nie odbywało się w oparciu o zróżnicowane polityki samorządów znajdujące swój wyraz w dokumentach strategicznych ani na podstawie zróżnicowanych mechanizmów ich wdrażania. Zbieżność struktury źródeł finansowania sugeruje raczej, iż realne działania proinnowacyjne co najmniej w dużym stopniu, jeśli nie wyłącznie, zostały zdeterminowane procesem scentralizowanego procesu programowania funduszy europejskich w Polsce. Gdyby przyjąć tę hipotezę wyjaśniałaby ona częściowo odnotowany wyżej brak związków pomiędzy spójnością celów RSI czy istnieniem struktur ich wdrażania a poziomem i dynamiką innowacyjności regionów.

3. Polityka innowacyjna regionów w ocenie decydentów – wyniki badania jakościowego

Problem badawczy:

Czy istnieją związki, a jeśli tak, to jakie, pomiędzy wnioskami płynącymi z analizy rzeczywistych efektów polityki innowacyjnej w regionach (mierzonej wskaźnikami i ich dynamiką) a wnioskami wynikającymi z postaw decydentów?

3.1. Potencjał innowacyjny regionu w ocenie decydentów

Wniosek:

Decydenci na ogół trafnie diagnozują potencjał innowacyjny swojego województwa, dowodząc znajomości składających się nań różnych elementów gospodarki regionu.

Oceny innowacyjności sektora przedsiębiorstw i sektora nauki i B+R korespondują z wartościami wskaźników je charakteryzujących.

W większości regionów poziom świadomości przedsiębiorców o konieczności wdrażania innowacji w firmach jest wysoki i nie stanowi bariery rozwoju gospodarki regionu.

Regiony najbardziej innowacyjne już obecnie rozpoznają swoje sektory innowacyjne i biorą je pod uwagę jako istotny czynnik rozwoju gospodarczego regionu. Większość regionów, w tym również tych o niższym poziomie innowacyjności, wiąże z sektorami innowacyjnymi nadzieje na przyszłość.

Większość regionów jako mocną stronę regionu wskazuje potencjał sektora nauki.

Do słabych stron regionu na ogół decydenci zaliczają transfer wiedzy z nauki do gospodarki i brak dostępu do kapitału wysokiego ryzyka oraz skuteczność działania instytucji innowacyjnego biznesu.

Oceny innowacyjności przedsiębiorstw przez decydentów korespondują z poziomem innowacyjności województwa – im wyższy poziom innowacyjności województwa, tym wyższe oceny decydentów. Przy najwyższej innowacyjności w regionach występuje prawdopodobnie tenden-

cja wśród decydentów do tego, aby porównywać się z wiodącymi regionami w Europie i związany z tym bardziej krytyczny osąd innowacyjności własnych województw.

Ogólnie poziom świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacji w firmach oceniany jest raczej wysoko i nie wydaje się barierą rozwoju w oczach decydentów. Więcej krytycznych wypowiedzi na temat niskiego poziomu świadomości innowacyjnej przedsiębiorców obserwujemy w województwach zajmujących ostatnie pozycje w rankingu innowacyjności.

Regiony najbardziej innowacyjne już obecnie rozpoznają swoje sektory innowacyjne i biorą je pod uwagę jako istotny czynnik rozwoju gospodarczego regionu. Większość regionów, w tym również tych o niższym poziomie innowacyjności, wiąże z sektorami innowacyjnymi nadzieje na przyszłość.

Decydenci dość wysoko oceniają potencjał nauki i sektora B+R w swoich regionach. Wyższa ocena potencjału sektora B+R i sektora nauki przez decydentów koresponduje z wyższym poziomem innowacyjności województwa i odwrotnie.

Jednak wysoka ocena potencjału naukowego nie idzie w parze z wysoką oceną transferu wiedzy z nauki do przedsiębiorstw. Decydenci co najwyżej są w stanie wskazać pojedyncze dobre praktyki w tym zakresie. Barierą rozwojową, zdaniem decydentów, nie jest potencjał badawczo-rozwojowy jednostek naukowych, ale zdolność jego wykorzystania do transferowania wiedzy do gospodarki.

W ocenie decydentów słabą stroną systemu wsparcia przedsiębiorstw we wszystkich regionach są instytucje otoczenia innowacyjnego biznesu. Co więcej, w polskich regionach występują poważne trudności z wdrożeniem skutecznego modelu funkcjonowania instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu. Decydenci mają kłopoty z oceną roli tych instytucji. Uznając za pozytywny fakt ich istnienia, kwestionują jednocześnie skuteczność podejmowanych przez nie działań.

Problem dostępu do kapitału wysokiego ryzyka dotyczy wszystkich regionów, choć szczególnie silnie występuje on w regionach o niższej innowacyjności.

3.1.1.

Poziom innowacyjności firm w województwie i wpływ innowacji na gospodarkę regionu

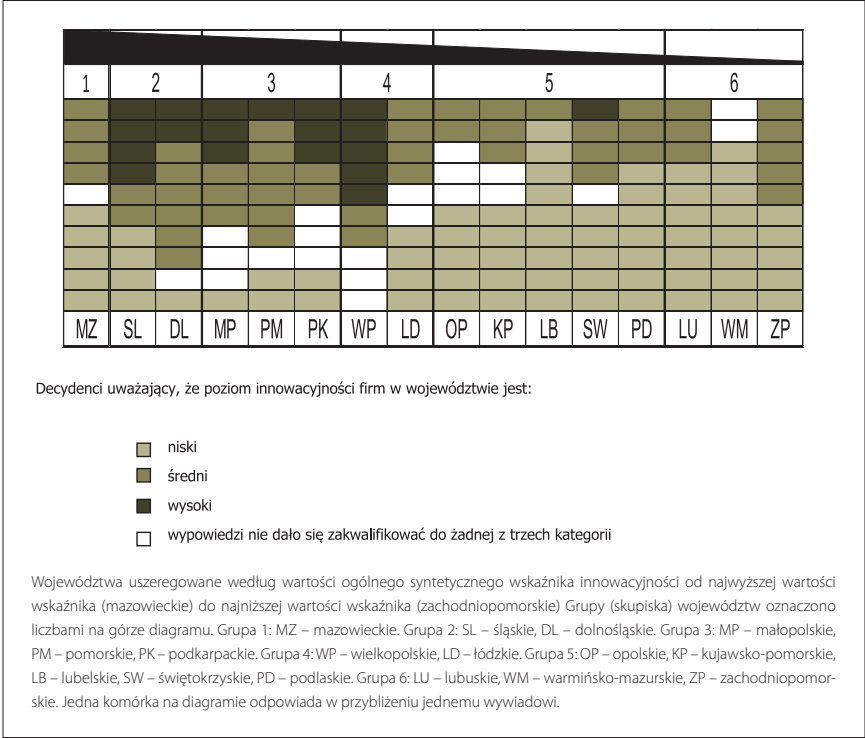
Wniosek:

Decydenci z poszczególnych regionów trafnie identyfikują poziom innowacyjności swoich województw.

Przy najwyższej innowacyjności w regionach występuje prawdopodobnie tendencja wśród decydentów do tego, aby porównywać się z wiodącymi regionami w Europie i związany z tym bardziej krytyczny osąd innowacyjności własnych województw.

Tylko nieliczni decydenci (diagram 1), głównie z województw o wysokim poziomie innowacyjności (grupy 2 i 3), ocenili stan innowacyjności firm w swoich regionach jako wysoki. Takie odpowiedzi wydają się adekwatne do rzeczywistej sytuacji. Decydenci z województw o najniższej innowacyjności – z grup 5 i 6 – wydają się doskonale zdawać sobie sprawę z niewystarczającego poziomu innowacyjności firm w swoich regionach (może poza zachodniopomorskim), na taki wariant odpowiedzi zdecydowało się średnio ponad sześciu na każdych dziesięciu przedstawicieli tych regionów (diagram 1). Zdecydowanie rzadziej wypowiedzi tego typu charakteryzowały

reprezentantów tych województw, które mają wyższy poziom wskaźnika poziomu innowacyjności. Najbardziej krytyczni w ocenie innowacyjności swoich firm są badani decydenci z województw lubelskiego i warmińsko-mazurskiego. Najmniej krytyczni są decydenci z Wielkopolski i Dolnego Śląska. Przedstawiciele liderów rankingu innowacyjności – województw mazowieckiego i śląskiego – okazali się bardziej krytyczni, niż upoważniłaby ich do tego wysoka pozycja regionu w rankingu innowacyjności. Być może jest to wynikiem tego, iż w tych regionach respondenci odnoszą swoją innowacyjność już nie tylko do pozostałych regionów kraju, ale także innych regionów europejskich i światowych.

3.1.2. Poziom świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacji

Wniosek:

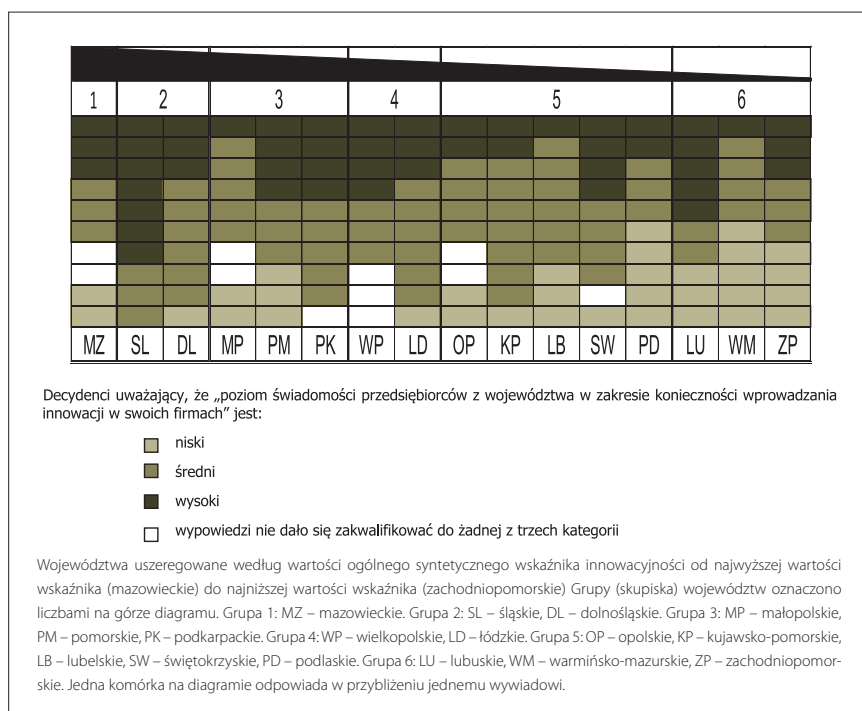
Ogólnie poziom świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacji w firmach oceniany jest raczej wysoko i nie jest barierą w oczach decydentów. Wydaje się, że uczestnicy badania mieli nadmiernie pozytywny obraz poziomu świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacji, czerpiąc swój optymizm z obserwowanego przez nich rozpoczętego procesu podnoszenia świadomości przedsiębiorców w tym zakresie.

Diagram 2 obrazuje odpowiedzi decydentów na pytanie: *Jak określił(a)by Pan(i) poziom świadomości przedsiębiorców z województwa w zakresie konieczności wprowadzania innowacji w swoich firmach?* Można poczynić kilka obserwacji. Decydenci w regionach o niższej innowacyjności czę-

ściej w swoich wypowiedziach wskazują na niską świadomość regionalnych przedsiębiorców, ale poziom świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacji w firmach nie wydaje się barierą w oczach decydentów. Mała liczba decydentów wskazuje na niski poziom świadomości przedsiębiorstw (33 na 164). Jeśli można wskazać na województwa, w których decydenci częściej niż w innych postrzegają to jako problem, to będą to województwa grupy 6 (województwo lubuskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie). Jeśli przyjąć, że respondenci trafnie identyfikują poziom świadomości przedsiębiorców w swoich regionach, to można wnioskować, iż istnieje zależność pomiędzy poziomem innowacyjności regionu a poziomem proinnowacyjnej świadomości przedsiębiorców. Identyfikacja takiej – prawdopodobnej – zależności nie przesądza o kierunku zależności przyczynowo-skutkowej: czy wysoki poziom świadomości przedsiębiorców skutkuje wysokim poziomem innowacyjności regionu, czy też jest odwrotnie – wysoki poziom innowacyjności województwa kształtuje wysoki poziom świadomości przedsiębiorców.

Diagram 2.
Ocena przez decydentów poziomu świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacji w swoich firmach

Porównując diagramy 1 i 2, można wskazać na kierunki myślenia decydentów z niektórych województw. W województwie mazowieckim i śląskim decydenci byli krytyczni co do poziomu innowacyjności firm w regionie, przy czym decydenci z województwa śląskiego nie wymieniają kwestii niskiej świadomości przedsiębiorców jako bariery – w odróżnieniu od mazowieckiego. Do podobnych wniosków prowadzi porównanie odpowiedzi decydentów województwa pomorskiego i podkarpackiego.

Wydaje się, że uczestnicy badania mieli nadmiernie pozytywny obraz poziomu świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacji. W badaniu na reprezentatywnej próbie polskich MSP przeprowadzonym w roku 2010²¹ na pytanie o przyczyny niewprowadzenia innowacji w firmie 76% respondentów odpowiedziało, że nie było takiej potrzeby. Wydaje się, że

decydenci czerpią swój optymizm z obserwowanego przez nich rozpoczętego procesu podnoszenia świadomości przedsiębiorców w tym zakresie.

Rosnąca świadomość przedsiębiorców o konieczności bycia innowacyjnym to w przeświadczeniu wielu decydentów efekt przyspieszonej edukacji wywołanej dostępnością dotacji z funduszy europejskich na inwestycje. Niekoniecznie jednak przyswojenie pojęcia „innowacje”, w związku z ubieganiem się o środki unijne, idzie w parze z wysokim poziomem świadomości konieczności wprowadzania innowacyjnych zmian w firmie. Środki unijne, choć zwiększają popularność pojęcia innowacyjności, przeznaczane w dużej części na zakup maszyn i urządzeń utrwalają, zdaniem decydentów, niekorzystny model imitacyjny innowacji, jaki stosuje większość polskich przedsiębiorców.

3.1.3. Zwiększenie udziału sektorów innowacyjnych w gospodarce województw

Wniosek:

Regiony najbardziej innowacyjne rozpoznają swoje sektory innowacyjne i biorą je pod uwagę jako istotny czynnik rozwoju gospodarczego regionu. Większość regionów, w tym również tych o niższym poziomie innowacyjności, wiąże z sektorami innowacyjnymi nadzieje na przyszłość.

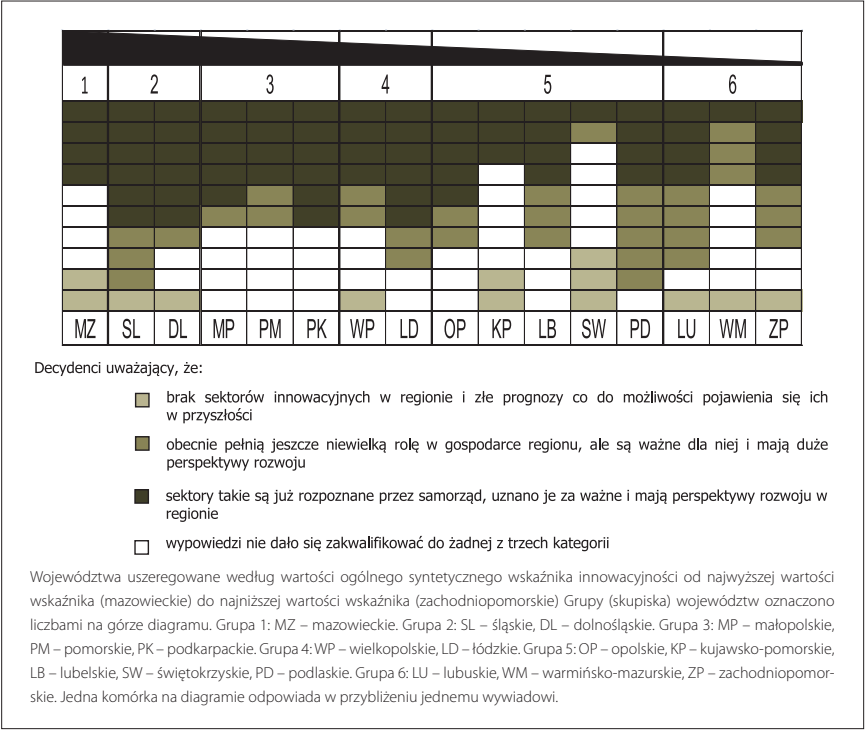
Wypowiedzi decydentów na temat miejsca innowacyjnych sektorów gospodarki w polityce gospodarczej samorządu regionalnego dały się zakwalifikować generalnie do trzech kategorii: 1) brak sektorów innowacyjnych w regionie i niekorzystne prognozy co do możliwości pojawienia się ich w przyszłości, 2) sektory innowacyjne dziś odgrywają jeszcze niewielką rolę, ale są ważne dla gospodarki regionu i mają duże perspektywy rozwoju, 3) sektory takie są już rozpoznane przez samorząd, uznano je za ważne i mają perspektywy rozwoju w regionie.

Można twierdzić, że **regiony o najwyższej pozycji w rankingu rozpoznają swoje sektory innowacyjne i biorą je pod uwagę jako istotny czynnik rozwoju gospodarczego regionu.** Takie wypowiedzi można było usłyszeć najczęściej od reprezentantów województw: śląskiego, dolnośląskiego, podkarpackiego i łódzkiego. W przypadku mniej innowacyjnych województw można mówić o tych, którzy choć nie są optymistami (niewiele wskazań w kategorii 3) co do roli sektorów innowacyjnych w gospodarce regionu, to są zwolennikami (kategoria 2) stawiania na rozwój innowacji w przyszłości (podlaskie, lubuskie, w mniejszym stopniu: opolskie, lubelskie, zachodniopomorskie) oraz tych, którzy nie widzą takich sektorów obecnie i w przyszłości (świętokrzyskie i kujawsko-pomorskie). Podobnie jak w przypadku opinii na temat roli instytucji innowacyjnego biznesu, dość sporej części wypowiedzi nie dało się zakwalifikować do przyjętego katalogu możliwych opinii. Wynikało to z braku sprecyzowanych poglądów decydentów na ten temat, **co świadczy o braku wiedzy i zainteresowania tą tematyką wielu decydentów.** Pozytywnie pod tym względem na tle innych decydentów wyróżniali się respondenci z województw: śląskiego, podlaskiego i łódzkiego.

Zasadnicze pytanie skierowane do decydentów dotyczyło działań wspierających, jakie podejmuje i może podejmować samorząd w stosunku do takich sektorów. W wielu wypowiedziach pojawiło się wiele pomysłów i działań, które są implementowane w regionach. Wymieniono np.: studia doktoranckie, wspieranie klastrów, działania związane z foresightem regionalnym, koncepcje

ukierunkowania regionu na powstawanie jednego z sektorów innowacyjnych w oparciu o prowadzone analizy uwarunkowań, wykorzystanie potencjału uczelni wyższych, w tym tworzenie odpowiednich kierunków studiów.

Diagram 3.
Ocena przez
decydujących roli
innowacyjnych
sektorów gospodarki
w regionie

Zdaniem decydentów występuje niedosyt dyskusji na temat ewentualnego powstawania w poszczególnych regionach takich sektorów i możliwości ich wsparcia ich rozwoju. Z drugiej strony podejmuje się próby oddziaływania na istniejące sektory, a nawet prognozowania, które (nieistniejące jeszcze) sektory mogłyby mieć szanse rozwoju w danym regionie.

Z wypowiedzi decydentów rysuje się **niejednoznaczny obraz zarówno stanu sektorów innowacyjnych w polskich regionach, jak i opinii o potrzebie ewentualnego wsparcia ich rozwoju**. Pewna zgodność, można powiedzieć, dotyczy tego, że dotychczas to wsparcie było małe lub wcale nie występowało. Wydaje się, że dotychczasowa praktyka polegająca na adresowaniu polityki regionalnej do bardzo szerokiego spektrum beneficjentów nie sprzyjała koncentracji uwagi na wybranych kierunkach czy sektorach. Dlatego podstawowy problem w polityce samorządów wobec tej kwestii polega obecnie na braku doświadczeń, wiedzy i szerszej refleksji nad samym zjawiskiem, nie mówiąc już o braku wypracowanej strategii działań. Możliwości bardziej efektywnego wsparcia sektorów innowacyjnych są uzależnione od działań na rzecz podnoszenia wiedzy decydentów zarówno co do roli tych sektorów, jak i form właściwego oddziaływania na ich rozwój.

3.1.4. Ocena potencjału sektora B+R i potencjału naukowego województwa

Wniosek:

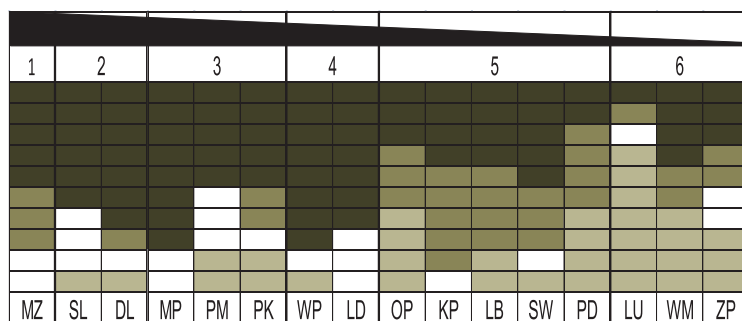
Decydenci na ogół trafnie identyfikują potencjał nauki i sektora B+R w swoich regionach.

Dobra ocena potencjału sektora B+R i sektora nauki przez decydentów koresponduje z wysokim poziomem innowacyjności województwa.

Odpowiedzi decydentów na pytanie o ocenę potencjału sektora B+R i szerzej potencjału naukowego województwa dały się zakwalifikować do trzech kategorii: 1) wysoka ocena potencjału sektora B+R i sektora nauki, 2) niska ocena sektora B+R ale wysoka ocena sektora nauki, 3) niska ocena obu sektorów. Wyniki kodowania odpowiedzi decydentów pokazuje diagram 4.

Dobra ocena potencjału sektora B+R i sektora nauki przez decydentów koresponduje z poziomem innowacyjności województwa. W województwach o najwyższym poziomie innowacyjności dominuje dobra ocena obu sektorów (grupy od 1 do 4). W grupie 5 stosunkowo wysokiej ocenie sektora nauki towarzyszy niska ocena sektora B+R. Wreszcie wśród województw o najniższym poziomie innowacyjności ocena zarówno sektora B+R, jak i sektora nauki jest niska. Najbardziej krytyczni wobec swoich regionalnych kadr naukowych i badawczo-rozwojowych byli przedstawiciele województw: opolskiego, podlaskiego, lubuskiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego.

Decydenci uważający, że:

- ☒ potencjał sektora B+R i sektora nauki jest niski
- ☒ potencjał sektora B+R jest niski, a sektora nauki jest wysoki
- ☒ potencjał sektora B+R i sektora nauki jest wysoki
- ☐ wypowiedzi nie dało się zakwalifikować do żadnej z trzech kategorii

Województwa uszeregowane według wartości ogólnego syntetycznego wskaźnika innowacyjności od najwyższej wartości wskaźnika (mazowieckie) do najniższej wartości wskaźnika (zachodniopomorskie) Grupy (skupiska) województw oznaczono liczbami na górze diagramu. Grupa 1: MZ – mazowieckie. Grupa 2: SL – śląskie, DL – dolnośląskie. Grupa 3: MP – małopolskie, PM – pomorskie, PK – podkarpackie. Grupa 4: WP – wielkopolskie, LD – łódzkie. Grupa 5: OP – opolskie, KP – kujawsko-pomorskie, LB – lubelskie, SW – świętokrzyskie, PD – podlaskie. Grupa 6: LU – lubuskie, WM – warmińsko-mazurskie, ZP – zachodniopomorskie. Jedna komórka na diagramie odpowiada w przybliżeniu jednemu wywiadowi.

Diagram 4.
Ocena przez
decydentów
potencjału sektora
B+R i potencjału
naukowego
województwa

Należy podkreślić, że związek pomiędzy poziomem innowacyjności województwa a wysoką oceną jego potencjału naukowego przez decydentów ma swoje uzasadnienie w samej budowie wskaźnika syntetycznego, który odwołuje się do wskaźników szczegółowych związanych z oceną potencjału naukowego i B+R. Potwierdza to trafność obserwacji decydentów.

Pomimo wysokiej oceny potencjału sektora B+R i sektora nauki decydenci formułowali jednak poważne zastrzeżenia co do sposobu wykorzystania tego potencjału. Z jednej strony podkreślano istnienie uczelni, laboratoriów, nowoczesnej aparatury, kadry naukowej, ale jednocześnie podnoszono w wielu wypowiedziach kwestię braku współpracy z sektorem gospodarczym, problem słabego rozwoju badań i prac mających szansę na komercjalizację – **decydenci wyraźnie dostrzegają istnienie sektora naukowego, ale jednocześnie jego znikomą, a często żadną rolę we wspieraniu innowacyjności firm.**

Można powiedzieć, iż respondenci dzielą się na tych, którzy wierzą, iż istnieje duży drżemający potencjał, przy czym stanowią oni zdecydowaną większość (diagram 4 – kategoria 3), i tych, którzy wątpią w ukryty potencjał, choć należy podkreślić, że tych ostatnich jest mniej (kategoria 1). Wśród tych, którzy są przekonani o wysokim potencjale sektora nauki, przeważają decydenci z grona samorządowców. Na ich opinię ma wpływ prawdopodobnie wiedza na temat obiektywnego przyrostu tego potencjału na skutek znacznych środków, które zostały przekazane w ramach programów operacyjnych uczelniom i instytutom badawczym na zakup aparatury i innego wyposażenia badawczego.

Nie widać w wypowiedziach decydentów głębszej refleksji i pomysłów na działania samorządu w sferze uruchomienia potencjału sektora nauki. Podobnie jak w przypadku przedsiębiorstw, gdzie programy skupiają się na dostarczeniu środków na inwestycje w maszyny i urządzenia, tak tu **istnieje niesłuszne przeświadczenie o uniwersalnej sprawczości inwestycji w laboratoria i sprzęt.**

3.1.5. Proces transferu wiedzy do gospodarki

Wniosek:

W większości regionów z grup o niższej innowacyjności (z grup: 4,5,6) występują bardzo silne bariery transferu wiedzy z nauki do praktyki, które skłaniają znaczną grupę decydentów do zajmowania skrajnego stanowiska o zupełnym braku tego transferu.

Proces transferu wiedzy z nauki do gospodarki zdaniem większości decydentów zachodzi w niewielkim stopniu (diagram 5 – „brak transferu” i „niedostateczny transfer”). Przy ogólnej negatywnej ocenie decydenci potrafili wskazać incydentalne przykłady dobrych praktyk w tym zakresie. Wypowiedzi decydentów zakwalifikowano w związku z tym do trzech kategorii: 1) brak transferu wiedzy, 2) niedostateczny transfer wiedzy, 3) niedostateczny transfer wiedzy, ale występują przykłady dobrych praktyk.

Najwięcej opinii o zupełnym braku transferu wiedzy z uczelni do gospodarki prezentują decydenci z województw o niskim poziomie innowacyjności. Warto zwrócić uwagę na znaczącą przewagę opinii o braku i niedostatecznym transferze wiedzy przy niewielu przykładach dobrych praktyk, szczególnie w przypadku województwa łódzkiego. Podobnie krytyczni, choć już nie w takim stopniu, są decydenci z województwa kujawsko-pomorskiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i lubuskiego. W przypadku województw o niskim poziomie innowacyjności te wypowiedzi współgrają z ich niską oceną potencjału sektora B+R i nauki w ich województwie (diagram 4). Można też dostrzec zależność pomiędzy pozytywnymi opiniami decydentów a wysoką wartością wskaźnika „Przedsiębiorstwa przemysłowe, które współpracowały w zakresie działalności

innowacyjnej w procencie ogółu przedsiębiorstw” w przypadku województw śląskiego, podkarpackiego i lubelskiego (mapa 2).

Jednak nawet tam, gdzie ocena potencjału naukowego była wysoka, decydenci co najwyżej są w stanie wskazać pojedyncze dobre praktyki. Potwierdza to sformułowaną już wcześniej tezę, że barierą, zdaniem decydentów, nie jest potencjał badawczo-rozwojowy jednostek naukowych, ale zdolność jego wykorzystania do transferowania wiedzy do gospodarki.

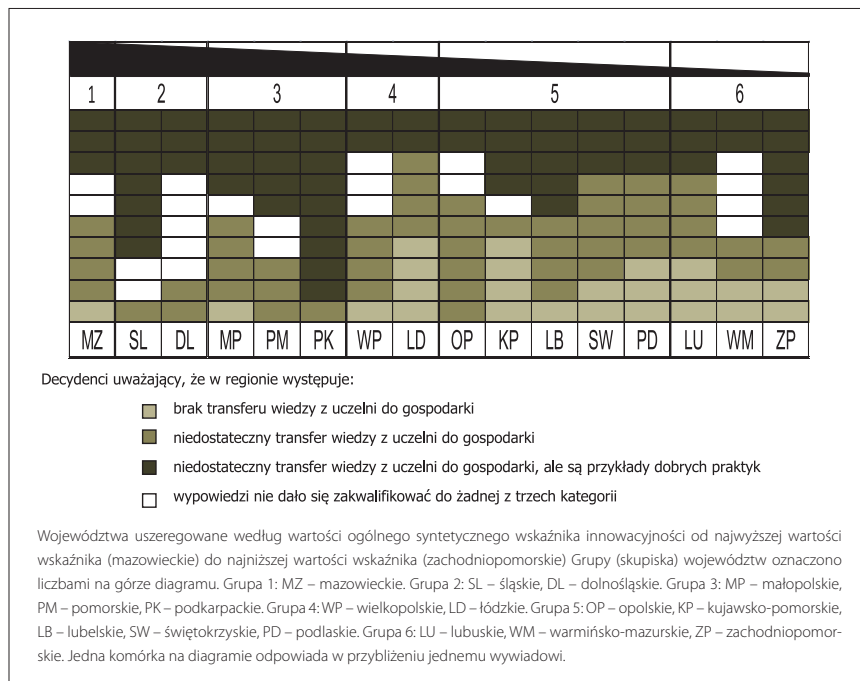

Diagram 5.
Ocena przez
decydentów procesu
transferu wiedzy
z uczelni do gospodarki

Oceny działań samorządu w tym zakresie, które stanowiły treść zasadniczego pytania zadanego decydentom, były zróżnicowane. Reprezentanci środowisk gospodarczych czasami dostrzegali aktywność samorządów, ale też podkreślali, że wynika ona raczej z wypełniania narzuconych wymagań związanych z realizacją programów europejskich, a nie własnej inicjatywy samorządu. W powyższej perspektywie ogromną większość działań sprzyjających transferowi wiedzy należy przypisywać raczej decydentom na szczeblu ponadregionalnym, którzy w większym stopniu docenili znaczenie inwestycji w rozwój struktur sprzyjających transferowi wiedzy. Warto jednak odnotować, iż ramy tworzone obecnie głównie przez działanie 8.2 regionalnych programów operacyjnych pozwoliły na wypracowywanie zróżnicowanych instrumentów przez poszczególne regiony. Można nawet powiedzieć, iż jesteśmy na etapie kreowania i testowania wielu ciekawych rozwiązań. Tworzono takie narzędzia wsparcia transferu wiedzy, jak platformy wymiany informacji i wiedzy, konferencje, fora innowacyjności, konkursy, innowacyjny voucher, staże, inkubatory akademickie, branżowe centra kompetencji. Te i inne rozwiązania są obecnie testowane i zapewne wykażą zróżnicowaną efektywność. Doświadczenia poszczególnych regionów będą jednak ograniczone do wykorzystania tych instrumentów, które aktualnie testują. Dlatego jest niezbędne strategiczne podejście biorące pod uwagę zróżnicowane doświadczenia wszystkich polskich regionów i regionów europejskich.

3.1.6. Działalność instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu

Wniosek:

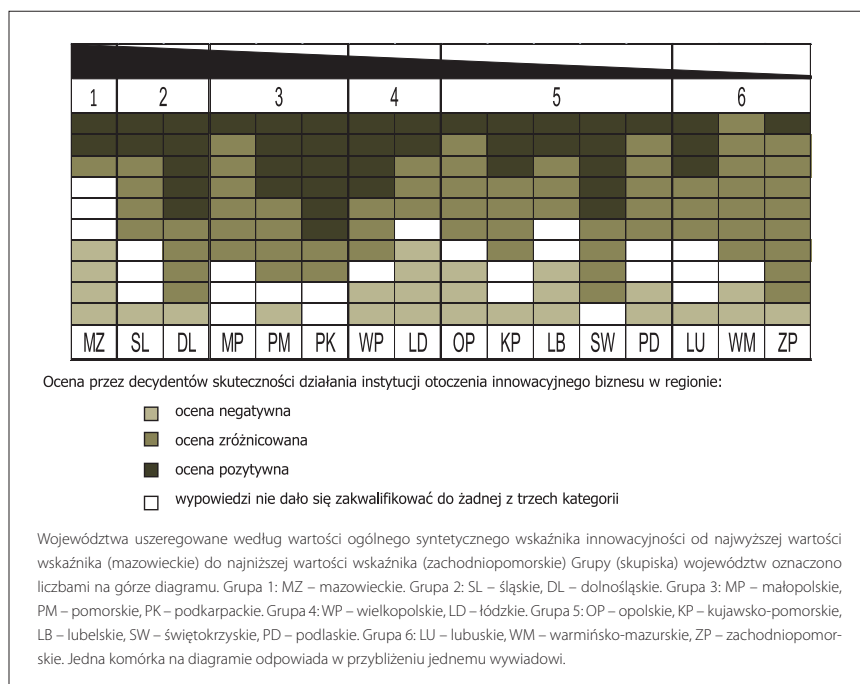
W polskich regionach występują poważne trudności z wdrożeniem skutecznego modelu funkcjonowania instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu. Decydenci mają kłopoty z oceną roli tych instytucji. Uznając za pozytywny fakt ich istnienia, kwestionują jednocześnie skuteczność podejmowanych przez nie działań.

Opinia decydentów na temat skuteczności działania instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu, takich jak centra transferu technologii, parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości, jest zróżnicowana (diagram 6). Nie daje się też zaobserwować związku między poziomem innowacyjności województwa a pozytywną oceną roli tych instytucji. Można raczej mówić o pojedynczych wyróżniających się województwach niż jakiejś tendencji ogólnej. Część decydentów ocenia skuteczność instytucji otoczenia biznesu zdecydowanie negatywnie – tu liderami są decydenci z województwa łódzkiego i mazowieckiego. Część decydentów ma zdecydowanie pozytywną opinię – np. w województwach podkarpackim, dolnośląskim i świętokrzyskim. Najwięcej decydentów nie ma skonkretyzowanego zdania, wskazując jednocześnie na pozytywne i negatywne przykłady (na diagramie 6 – „ocena zróżnicowana”). Dość sporej części wypowiedzi nie dało się zakwalifikować do tego, wydawałoby się, prawie zamkniętego katalogu możliwych opinii. Świadczyć to może o braku zainteresowania tym elementem regionalnego systemu wsparcia przedsiębiorczości u tej części decydentów.

Na ogół pozytywnie oceniano to, że takie instytucje w ogóle istnieją i działają w regionie. Jednak bardziej dogłębna analiza podejmowanych przez nie działań prowadziła rozmówcę często do konkluzji o ich małej skuteczności i efektywności, a czasem wręcz do negowania sensu istnienia tego typu podmiotów. Niewątpliwie występują w polskich regionach poważne trudności z zaaplikowaniem skutecznego modelu funkcjonowania instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu. Decydenci intuicyjnie rozumieją potrzebę ich istnienia, ale nie potrafią wskazać ich miejsca i roli w systemie.

Do głównych barier funkcjonowania instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu zaliczono barierę trwałego finansowania. Na ogół struktury te powstają w oparciu o środki z funduszy unijnych. Kiedy projekt się kończy, instytucje szukają finansowania w kolejnym projekcie, który niekoniecznie ma te same cele co poprzedni. Sprawia to, że instytucje te często nie realizują swojej misji, nie wypracowują specjalizacji i trwałych relacji z biznesem i nauką, lecz są zorientowane na zmieniające się wymagania kolejnych zasilających projektów. Oprócz finansowania drugą w skali częstości przywoływania, a być może jeszcze ważniejszą barierą (wynikającą głównie z tej pierwszej) wskazywaną przez respondentów, **była bariera kadrowa** (niewystarczające zasoby kadrowe i rotacja kadr).

Diagram 6.
Ocena przez
decydentów
skuteczności działania
instytucji otoczenia
innowacyjnego biznesu
w regionie

Można wnioskować, iż wśród decydentów następuje szybki wzrost wiedzy i świadomości znaczenia instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu przy jednoczesnym wyraźnym niedostatku koncepcji skutecznego działania w tym zakresie. Wydaje się, że pierwszy etap budowy systemu instytucjonalnego dobiega końca. W dotychczasowych działaniach koncentrowano się na powoływaniu konkretnych instytucji, budowie infrastruktury. Jednak przed regionami stoją nowe wyzwania uruchomienia stworzonego potencjału. Przy czym na razie brakuje koncepcji skutecznych działań.

3.1.7. Dostęp przedsiębiorców do kapitału wysokiego ryzyka

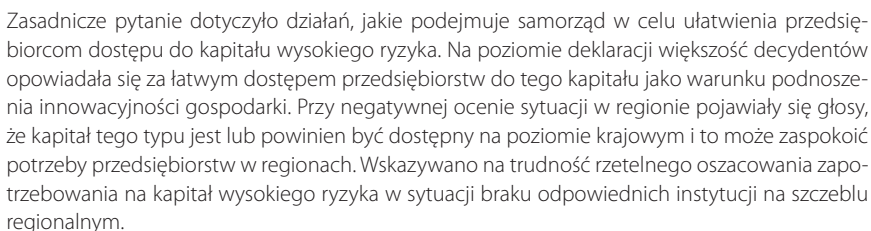
Wniosek:

Problem dostępu do kapitału wysokiego ryzyka dotyczy wszystkich regionów, choć szczególnie silnie występuje on w regionach o niższej innowacyjności.

Wydaje się, że problem dostępu do kapitału wysokiego ryzyka dotyczy wszystkich regionów, choć szczególnie silnie występuje w regionach o niższej innowacyjności. Wyjątkiem od tej reguły jest województwo zachodniopomorskie, którego decydenci nie widzą bariery dostępu do kapitału wysokiego ryzyka w swoim województwie. Warto też zwrócić uwagę na to, że w najbardziej innowacyjnych województwach najwięcej decydentów rozpoznaje w regionie instytucje oferujące taki kapitał i ocenia ich ofertę jako adekwatną do potrzeb przedsiębiorców (kategoria 3). Zdecydowanie niewystarczającą ofertę dla swoich przedsiębiorstw widzą w szczególności decydenci z województwa śląskiego i pomorskiego. Po raz kolejny zwraca uwagę duża liczba respondentów, którzy właściwie nie mieli opinii na ten temat, co dowodzi braku zainteresowania tą tematyką u części decydentów. Najbardziej widać to w przypadku województwa lubelskiego i podkarpackiego.

Ocena przez decy-
dentów dostępu
przedsiębiorców do
kapitału wysokiego
ryzyka w regionie

82

3.2. Regionalny system innowacji w ocenie decydentów

Problem badawczy:

W jakim stopniu prowadzone przez samorządy województw działania przyczyniają się do tworzenia i wzmacniania regionalnych systemów innowacji?

Wniosek:

Zdaniem decydentów w większości województw nie powstały regionalne systemy innowacji, można mówić tylko o istnieniu pewnych ich elementów.

Rola środków unijnych w realizacji polityki samorządu w zakresie polityki innowacyjnej była kluczowa i umożliwiającą działania o charakterze proinnowacyjnym w regionach. Decydenci widzą słabe strony struktur wdrażania RSI w poszczególnych województwach. Nie można jednak zauważyć związków pomiędzy oceną jakości struktur wdrażania RSI przez decydentów a obiektywnym poziomem innowacyjności przedsiębiorstw w województwach. Ocena przydatności RSI jako dokumentu strategicznego w procesie kierowania regionem jest raczej pozytywna i większość przedstawicieli regionów widzi potrzebę dostosowania go do nowych priorytetów krajowych i europejskich. Wymieniane przez respondentów sukcesy i porażki można podsumować stwierdzeniem, że największym sukcesem RSI w Polsce było to, że powstały i zaczęły zmieniać świadomość. Z kolei największą porażką regionalnych strategii innowacji było to, że nie były konsekwentnie wdrażane. Większość decydentów (samorządowców i niesamorządowców) optuje za partnerskim modelem zarządzania RSI, w którym samorząd ma rolę szczególną, pobudzającą, motywującą w stosunku do innych partnerów.

W opinii decydentów w większości województw można mówić tylko o istnieniu pewnych elementów regionalnego systemu innowacji. Nie widać związku pomiędzy postrzeganiem stanu zaawansowania budowy systemu innowacji w regionie a jego poziomem innowacyjności.

Zbyt ogólny charakter celów sformułowanych w regionalnych strategiach innowacji powoduje trudności w ocenie, czy cele RSI zostały osiągnięte. Znakomita większość decydentów nie ma zdania na temat stopnia osiągnięcia celów RSI w swoim regionie. Jednocześnie prawie nikt nie twierdzi, że cele te zostały osiągnięte w pełni.

Wymieniane przez respondentów sukcesy i porażki można spuentować, formułując stwierdzenie, że największym sukcesem regionalnych systemów innowacji w Polsce było to, że powstały i zaczęły zmieniać świadomość. Z kolei największą porażką RSI było to, że nie były konsekwentnie wdrażane.

W opinii decydentów rola środków unijnych była kluczowa i umożliwiającą w ogóle działania o charakterze proinnowacyjnym w regionach.

Według decydentów występuje zróżnicowanie jakości struktur wdrażania RSI w poszczególnych województwach. Nie można jednak zauważyć związków pomiędzy oceną jakości struktur wdrażania RSI przez decydentów a obiektywnym poziomem innowacyjności przedsiębiorstw w województwach.

Ocena przydatności RSI jako dokumentu strategicznego w procesie kierowania regionem jest raczej pozytywna, choć nie brakuje głosów krytycznych. Można zauważyć, że na jej przydatność wskazują częściej regiony o niższej innowacyjności, a na brak przydatności – regiony z czołówki rankingu. W regionach o najwyższym poziomie innowacyjności w większym stopniu przykłada się wagę zarówno do potrzeby dostosowania swoich dokumentów strategicznych do nowych

strategii europejskich, jak i równocześnie do posiadania własnych regionalnych priorytetów niezależnych od strategii europejskich.

Większość decydentów w województwach, i to zarówno związanych z instytucjami samorządowymi, jak i z nimi niezwiązanymi, optuje za partnerskim modelem zarządzania RSI, w którym samorząd ma rolę szczególną, pobudzającą, motywującą, a nawet przewodnią w stosunku do innych partnerów. Wiodąca rola samorządu jest kluczowa w początkowej fazie budowy regionalnego systemu innowacji, bowiem to na nim, zdaniem decydentów, spoczywa odpowiedzialność za inicjowanie współpracy.

3.2.1. Przydatność regionalnej strategii innowacji w procesie kierowania regionem

Wniosek:

Ocena przydatności RSI w procesie kierowania regionem jest niejednoznaczna. Wprawdzie większość decydentów dokument uznala jako przydatny, ale wystąpiło prawie równie dużo postaw sceptycznych poprzez wskazanie niskiej przydatności, potrzeby zwiększenia operacyjności RSI oraz braku możliwości oceny dokumentu.

Biorąc pod uwagę fakt, iż odpowiedzi udzielały osoby w dużym stopniu odpowiedzialne za opracowywanie i wdrażanie RSI w swoich regionach, struktura odpowiedzi sugeruje istnienie poważnych wątpliwości co do dotychczasowej przydatności RSI. Można zauważyć, że na jej większą przydatność wskazują częściej regiony o niższej innowacyjności, a na brak przydatności częściej regiony z czołówki rankingu.

Polityka innowacyjna samorządów województw została sformułowana w regionalnych strategiach innowacji. Decydentom zadano pytanie, jak oceniają przydatność tego dokumentu strategicznego w procesie kierowania regionem. Większość odpowiedzi dało się zakwalifikować do trzech kategorii: 1) regionalna strategia innowacji w niewielkim stopniu jest przydatna w procesie kierowania regionem, 2) regionalna strategia innowacji nie jest przydatna w obecnej formie, powinna mieć charakter bardziej operacyjny, 3) regionalna strategia innowacji jest bardzo przydatna w procesie kierowania regionem.

Ocena przydatności RSI jako dokumentu strategicznego do kierowania regionalną polityką innowacyjną jest niejednoznaczna. Wprawdzie pozytywne oceny formalnie przeważają (86/164), ale negatywnych wypowiedzi oraz braku opinii wystąpiło niewiele mniej (78/164). Z tych, którzy nie mają zdecydowanie pozytywnej opinii o przydatności RSI, największa część (48/164) jest zdania, że RSI w niewielkim tylko stopniu jest przydatna w procesie kierowania regionem. Część z kolei dodatkowo wskazuje bezpośrednio przyczyny niskiej skuteczności RSI, sugerując, że gdyby miała charakter bardziej operacyjny, byłaby bardziej skuteczna (16/164). Należy mieć na uwadze, że odpowiedzi udzielali decydenci, którzy w znacznym stopniu mogli być zaangażowani w proces przygotowania i wdrażania RSI w swoich regionach. Sugeruje to naturalną skłonność do formułowania pozytywnych opinii. Stąd część odpowiedzi (14/164), które trudno było jednoznacznie uznać za pozytywne czy negatywne, powinna być raczej interpretowana jako przejaw sceptycznego podejścia do wpływu RSI na zarządzanie regionem.

Powiązanie oceny przydatności RSI z poziomem innowacyjności regionu także jest niejednoznaczne. Można zaryzykować stwierdzenie, że na jej przydatność wskazują częściej regiony o niższej innowacyjności (pozycja od 12 do 16 rankingu), a na brak przydatności częściej regiony z czołówki rankingu (od 1 do 6).

Decydenci z regionów zajmujących środkowe pozycje w rankingu prezentują zróżnicowane opinie na ten temat. Spośród decydentów sceptycznych wobec przydatności RSI, którzy jednocześnie uważają, że RSI powinna mieć bardziej operacyjny charakter, najwięcej pochodziło z województw dolnośląskiego, opolskiego i podlaskiego. Na podkreślenie zasługują wypowiedzi decydentów z województw wielkopolskiego i świętokrzyskiego, gdzie prawie wszyscy pytani decydenci potwierdzili wartość RSI jako dokumentu strategicznego wspierającego proces realizacji zadań polityki regionalnej.

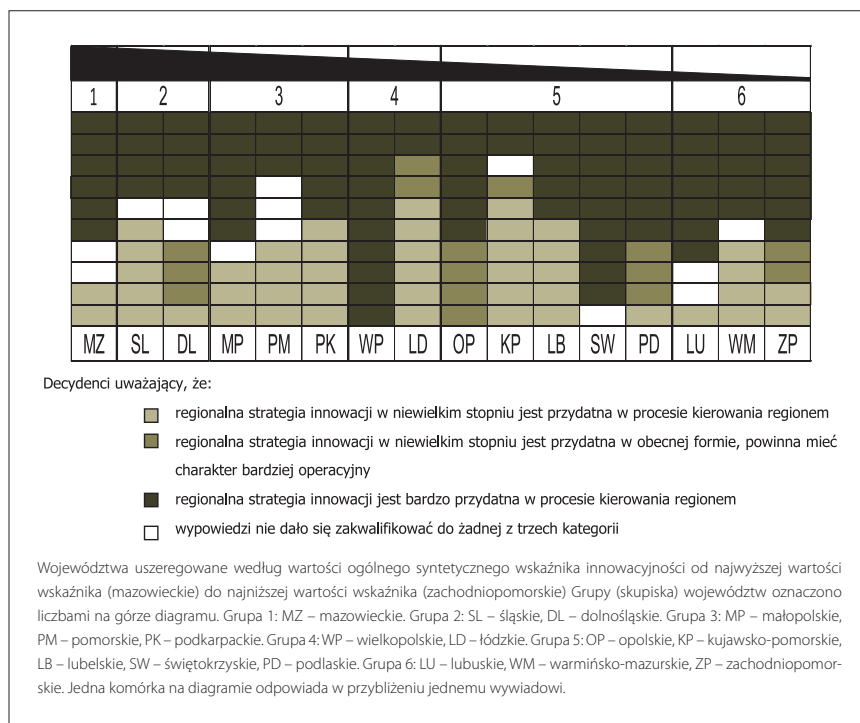

Diagram 8.
Ocena przez decydentów przydatności w kierowaniu regionem regionalnej strategii innowacji jako jednego z dokumentów strategicznych regionu

Dalsza analiza opinii decydentów pozytywnie oceniających przydatność RSI pokazała, że nieco ponad połowa respondentów (53%) uważała, że dokument regionalnej strategii innowacji jest przydatny w procesie zarządzania województwem, przy czym zdecydowanie więcej opinii tego rodzaju prezentowali respondenci reprezentujący sektor samorządowy (63%) niż niesamorządowy (44%). To w dużym stopniu wyjaśnia otrzymany wynik – samorządowcy doceniają potrzebę istnienia takiego dokumentu, widzą potrzebę oddziaływania za jego pośrednictwem na dynamizowanie procesów innowacyjnych w regionie i to skłania ich do pozytywnych opinii o przydatności dokumentu.

Jednocześnie decydenci w wypowiedziach wskazywali na niedoskonałości aktualnie istniejących dokumentów i potrzebę ich udoskonalania. Pozostali decydenci, spoza tych związanych z samorządem województwa, w swoich wypowiedziach byli na ogół bardziej krytyczni co do realnej przydatności RSI, ale łączyła ich najczęściej z samorządowcami postawa wyrażająca potrzebę doskonalenia struktury dokumentu RSI i sposobu jego wdrażania.

Próbując poszukiwać konkretnych korzyści z powstania RSI w danym regionie, respondenci najczęściej wskazywali na efekt uczenia się regionalnych partnerów zaangażowanych w przygotowanie strategii, który – ich zdaniem – może zapewnić wzrost skuteczności działań w przyszłości.

Wypowiedzi podkreślające edukacyjną rolę RSI okazały się bardzo częste i jednoznaczne. Wzrost świadomości związany z procesem przygotowania nawet niedoskonałego dokumentu

zdaniem wielu respondentów, zarówno samorządowców, jak i niesamorządowców, był zjawiskiem wysoce pozytywnym.

Respondenci, którzy bardziej krytycznie wypowiadali się o przydatności RSI, wydawali się nie tyle pozostawać w opozycji do tych, którzy mieli pozytywne zdanie o potencjalnym znaczeniu czy edukacyjnej roli strategii innowacji, ile raczej koncentrowali się na ocenie dotychczasowego oddziaływania dokumentu na gospodarkę regionu i wskazywali związane z tym słabości. Wypowiedzi krytyczne co do przydatności RSI wskazały na główne wady dokumentów. Najczęściej wymieniano: nieaktualność, brak realizacji polityki proinnowacyjnej w regionie, zbyt ogólny charakter zapisów niewskazujących na dokonywanie wyborów strategicznych, niezajomość dokumentu wśród szerszych kręgów zainteresowanych (w szczególności wśród przedsiębiorców) czy brak osób i struktur odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych zapisów. Można to podsumować, iż wielu respondentów wskazało na formalny, a nie realny – wdrożeniowy – charakter całego dokumentu. Stąd brak jego rzeczywistego wpływu na gospodarkę regionu.

Niezależnie od wielu krytycznych wypowiedzi dotyczących praktyki wdrażania RSI można powiedzieć, iż zdecydowana **większość respondentów widzi potrzebę prac nad opracowywaniem zaktualizowanych wersji dokumentu i skuteczniejszym wdrażaniem jej w praktyce**. Po pierwsze wskazano na potrzebę nowego podejścia do samego procesu budowy dokumentu, uwzględniającego większy stopień uspołecznienia. Po drugie niezbędne jest zapewnienie, aby cele były konkretne, realne i operacyjne. Część decydentów (16/164) uważa wręcz, że RSI powinna być jednym z programów operacyjnych służących realizacji strategii wojewódzkiej lub jednym z jej priorytetów.

3.2.2. Zapewnienie środków do realizacji celów polityki proinnowacyjnej zakreślonej w RSI

Wniosek:

W opinii decydentów rola środków unijnych była kluczowa i umożliwiła podjęcie działań o charakterze proinnowacyjnym w regionach.

Większość decydentów (91/162) deklaruje, że środki na realizację celów polityki proinnowacyjnej zakreślonych w RSI pochodziły ze środków europejskich i to umożliwiała wdrażanie RSI (diagram 9). W wypowiedziach kilku decydentów pojawił się wątek niespójności celów, na które przeznaczono środki europejskie z celami RSI. Badani ci podkreślali, że rola tych środków była kluczowa i umożliwiająca w ogóle działania o charakterze proinnowacyjnym. W tym kontekście dostrzegano zwłaszcza znaczenie regionalnych programów operacyjnych, a wcześniej – środków przedakcesyjnych. Wskazywano też inne źródła finansowania, które jednak po głębszej analizie najczęściej okazywały się środkami pokrywającymi udział własny w projektach unijnych.

Szczególnie respondenci spoza środowisk samorządowych podkreślali brak dedykowanych polityce proinnowacyjnej środków własnych samorządów na samodzielne (poza projektami UE) przedsięwzięcia w regionie. Choć RPO pozostają obecnie głównym źródłem finansowania działań proinnowacyjnych w regionach, sam sposób ich programowania pozostawia wiele do życzenia, deklarują decydenci. Na podstawie rozmów z decydentami można wnioskować, że programy regionalne powstały raczej niezależnie od RSI. Podobne podejście do finansowania działań proinnowacyjnych w RPO wszystkich województw potwierdza znany skądinąd fakt, że bezpośredni wpływ na konstrukcję celów służących wspieraniu innowacyjności w regionach, jak i zasady podziału środków w tym obszarze generalnie nie wynikają z zapisów regionalnych strategii innowacji, ale z wytycznych programowych 2007–2013 ze szczebla centralnego, wskazujących cych odsetek środków, które należało przeznaczyć na innowacyjność w regionach.

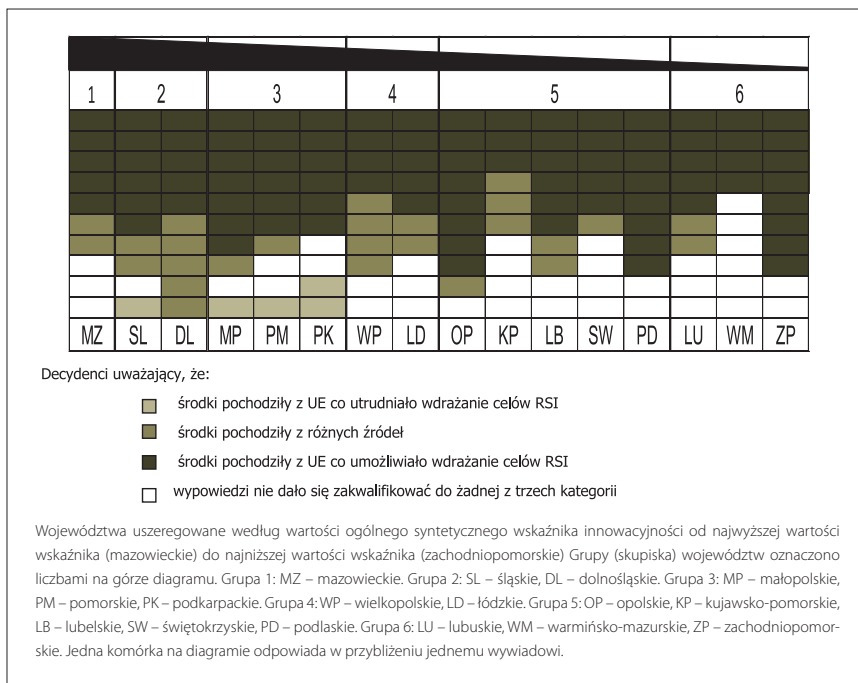

Diagram 9.
Odpowiedzi decydentów na pytanie: Jak udawało się zapewniać środki do realizacji celów polityki proinnowacyjnej określonej w RSI?

3.2.3. Dotychczasowe zarządzanie RSI i plany na przyszłość

Wniosek:

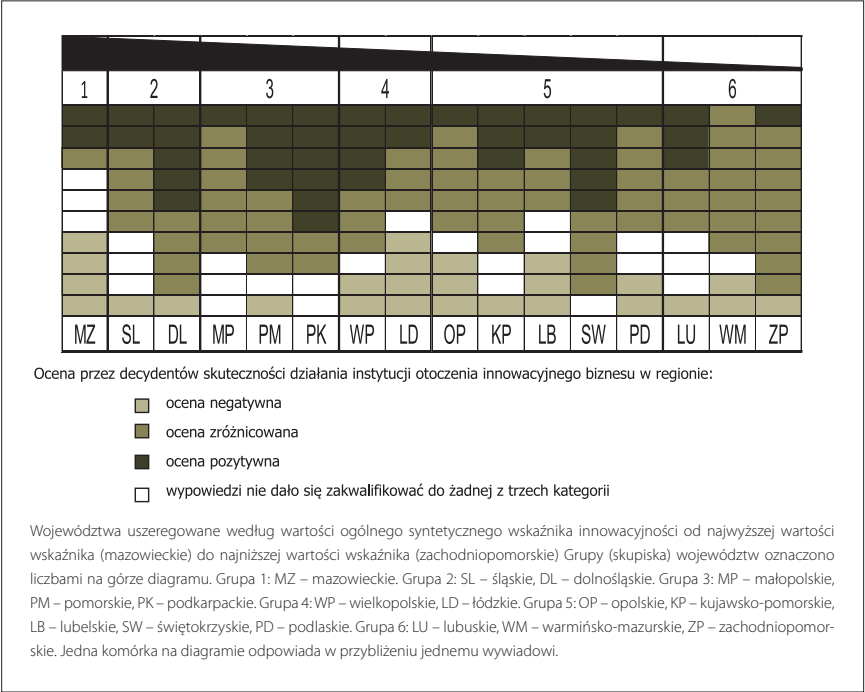
Według decydentów występuje zróżnicowanie jakości struktur wdrażania RSI w poszczególnych województwach. Nie można zauważyć związków pomiędzy oceną jakości struktur wdrażania regionalnych strategii innowacji przez decydentów a obiektywnym poziomem innowacyjności przedsiębiorstw w województwach.

Dobrze działające struktury wdrażania przyjętej strategii innowacji powinny zwiększać prawdopodobieństwo osiągnięcia wyższej pozycji innowacyjnej w porównaniu z innymi województwami. **Nie sposób jednak dostrzec zależności pomiędzy opiniami decydentów o efektywności działania regionalnych struktur wdrażania RSI a poziomem innowacyjności województwa.** Podobnej zależności nie zauważono też pomiędzy oceną ekspercką jakości tych struktur a poziomem innowacyjności (rozdział 2.3).

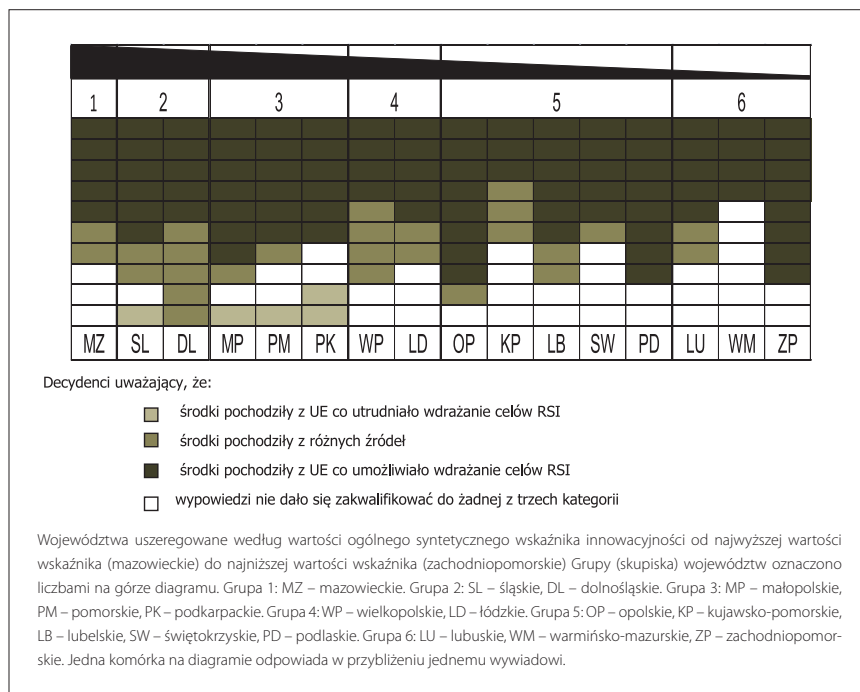
Na najlepsze oceny decydentów zasłużyły rozwiązania z województw: lubuskiego, podkarpackiego i zachodniopomorskiego. Najsłabsze oceny przyznali działającym w ich województwie strukturom decydenci z województwa łódzkiego, podlaskiego i świętokrzyskiego. Oceny respondentów korespondują z odnotowanym wcześniej (rozdział 2) faktycznym stanem struktur w województwach. Zwraca uwagę bardzo **duża liczba respondentów niemających sprecyzowanych poglądów na temat efektywności obecnie działających struktur wdrażania**, co jest zapewne odbiciem ich faktycznie niewielkiego znaczenia w wielu województwach.

Diagram 10.
Ocena przez decy-
dentów efektywności
działania struktur
wdrażania RSI
w regionie

Obecny stan struktur wdrażania RSI nie zadowala badanych decycentów – na pytanie, czy obecne struktury są wystarczające, tylko jedna osoba (1/164) uznała obecnie funkcjonujące struktury zarządzania RSI za niewymagające zmian. Część respondentów wskazała, że należy doskonalić istniejące struktury zarządzania RSI, a część chciałby powołania nowych. Jednak najczęściej badanych nie ma zdania na ten temat. Świadczy to o **niskim stanie wiedzy respondentów na temat struktur wdrażania, ich roli i osiągnięciach, co zapewne wynika z ich niskiej aktywności lub jej braku w regionie**. W wielu przypadkach struktury zaplanowane w dokumencie RSI przetrwały niewiele dłużej niż sam proces planowania, nie odgrywając w praktyce żadnej roli w procesie wdrażania. W niektórych przypadkach (podlaskie, lubelskie) respondenci wskazywali, że tego typu struktury nigdy się nie pojawiły.

Diagram 11.
Opinia decydentów
na temat struktur
wdrażania RSI
w regionie

Pozytywne wypowiedzi dotyczące struktur wdrażania RSI pojawiały się rzadziej niż negatywne, przy czym – co ważne – były powiązane ze wskazaniem, iż istotną cechą danej struktury jest jej partnerskie powiązanie z licznymi interesariuszami. Ograniczenie struktur wdrażania RSI do określonej komórki administracji samorządowej jest negatywnie odbierane przez pozostałe środowiska uczestniczące w procesach innowacyjnych (przedsiębiorcy, sektor nauki). Wydaje się, że skuteczne i efektywne funkcjonowanie struktur zarządzania RSI wymaga angażowania przedstawicieli różnych środowisk, co nie wyklucza wiodącej roli samorządu wojewódzkiego w tym procesie. Oczywiście rozumienie roli wiodącej może być różne. Z wypowiedzi przedstawicieli samorządów wobec przyszłości wylania się obraz przyszłego zarządzania RSI, który ma jednak mocno scentralizowany charakter.

Przyszłe struktury zarządzania określane w regionalnych strategiach innowacji powinny bazować na strukturach administracyjnych samorządu. W proponowanym modelu RSI uwzględnia się uspołecznione formy podejmowania decyzji, np. w formie rady doradczej czy komitetu sterującego. Jest to zrozumiałe w kontekście odpowiedzialności samorządowców za prowadzenie polityki innowacyjnej regionu i chęci zapewnienia trwałości struktur wykonawczych zgodnie z zasadą partnerstwa. Podejście samorządów województw może jednak nie spotkać się z pełną akceptacją partnerów społecznych. Kluczowe będzie to, do jakiego stopnia partnerzy społeczni, we własnym odczuciu, będą mieli realny wpływ na podejmowanie decyzji. Pierwszym sprawdzianem w tym zakresie będzie aktualizacja RSI prowadzona właśnie przez niektóre regiony.

3.2.4. Stopień osiągnięcia zaplanowanych celów RSI

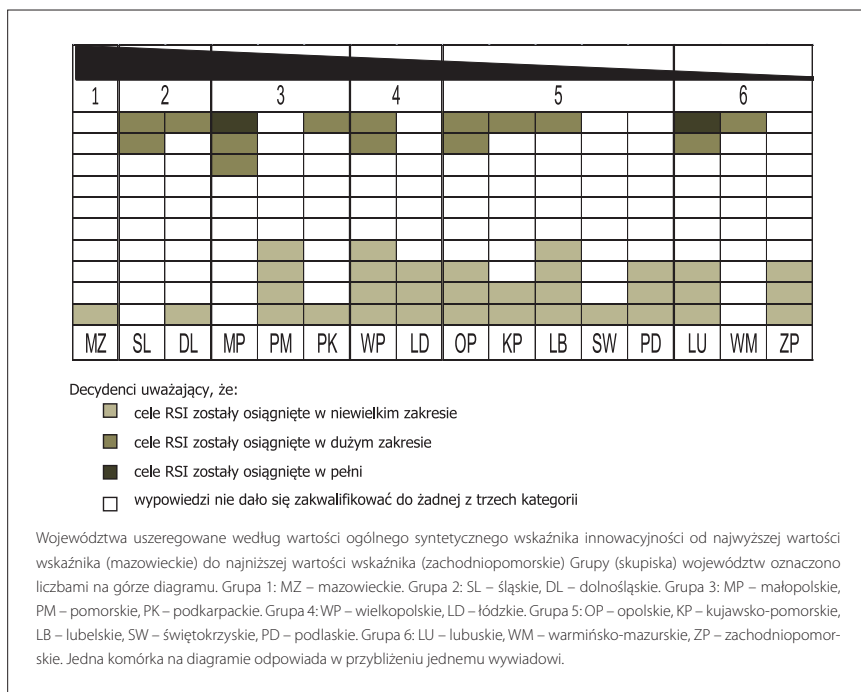

Wniosek:

Zbyt ogólny charakter celów sformułowanych w regionalnych strategiach innowacji powoduje trudności w ocenie, czy cele te zostały osiągnięte. Znakomita większość decydentów nie ma zdania na temat stopnia osiągnięcia celów RSI w swoim regionie. Jednocześnie prawie nikt nie twierdzi, że cele te zostały osiągnięte w pełni.

Z diagramu 12 wynika, że z pewnością **nie ma wśród decydentów w regionach poczucia pełnego osiągnięcia celów RSI**. Stwierdzenie, że cele RSI zostały osiągnięte w dużym stopniu, akceptuje co dziesiąty badany, a jedynie co piąty decydent zauważa jakieś rezultaty, które określa jako niewielkie (kategoria 1 na diagramie 12). Charakterystyczne jest to, że **większość badanych decydentów nie ma zdania na temat osiągnięcia celów RSI**. Przyczyną jest zapewne wcześniej stwierdzona (rozdział 2) poważna trudność w ocenie stopnia realizacji celów we wszystkich regionach ze względu na ich zbyt ogólny charakter.

Diagram 12.
Ocena przez
decydentów stopnia
osiągnięcia celów RSI
w regionie

Tam gdzie próbowano prowadzić ewaluację osiągnięć RSI, ujawniły się w całej rozciągłości trudności wynikające ze zbyt ogólnie i szeroko sformułowanych celów RSI i braku wskaźników mierzących efekty ich realizacji. Poważniejsze próby ewaluacji RSI należały do rzadkości, ale przynosiły niepokojące opinie na temat trudności w monitorowaniu zbyt ogólnych celów oraz braku zainteresowania jego wdrażaniem. Trudno przesądzać, czy sama konstrukcja dokumentów strategii zniechęcała do jej wdrażania i monitorowania, czy też wystąpił generalny brak woli w samorządach i wśród partnerów. Negatywne doświadczenia regionów z monitorowaniem RSI idą jednak w parze z rosnącą świadomością potrzeby takiego monitorowania i nowymi próbami wdrożenia systemów monitorowania RSI.

3.2.5. Stan tworzenia regionalnych systemów innowacji

Wniosek:

W opinii decydentów w większości województw można mówić tylko o istnieniu pewnych elementów systemu innowacji. Nie widać związku pomiędzy postrzeganiem stanu zaawansowania budowy systemu innowacji w regionie a jego poziomem innowacyjności.

Interesujący okazał się rozkład opinii respondentów w kontekście odpowiedzi na pytanie: *Czy można powiedzieć, że w województwie funkcjonuje regionalny system innowacji? Co o tym świadczy?* **Stosunkowo najwięcej badanych uznawało, że system taki co prawda nie powstał w pełnym zakresie, ale jego elementy występują w regionie** (69/162). Interesujące są rozkłady głosów decydentów, którzy mają zdecydowane zdanie na ten temat istnienia bądź nieistnienia systemu innowacji. Najwięcej głosów krytycznych wskazujących, że nie istnieje RSI, odnotowano w województwach: łódzkim i podlaskim. Z kolei symptomy istnienia regionalnego systemu innowacji widzą decydenci z województw: małopolskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. Są też województwa, w których podobna liczba decydentów reprezentuje skrajnie różne poglądy na temat istnienia RSI w województwie (pomorskie, opolskie, lubuskie, zachodniopomorskie). **Nie widać związku pomiędzy postrzeganiem przez decydentów stanu zaawansowania budowy regionalnego systemu innowacji a poziomem innowacyjności regionu.**

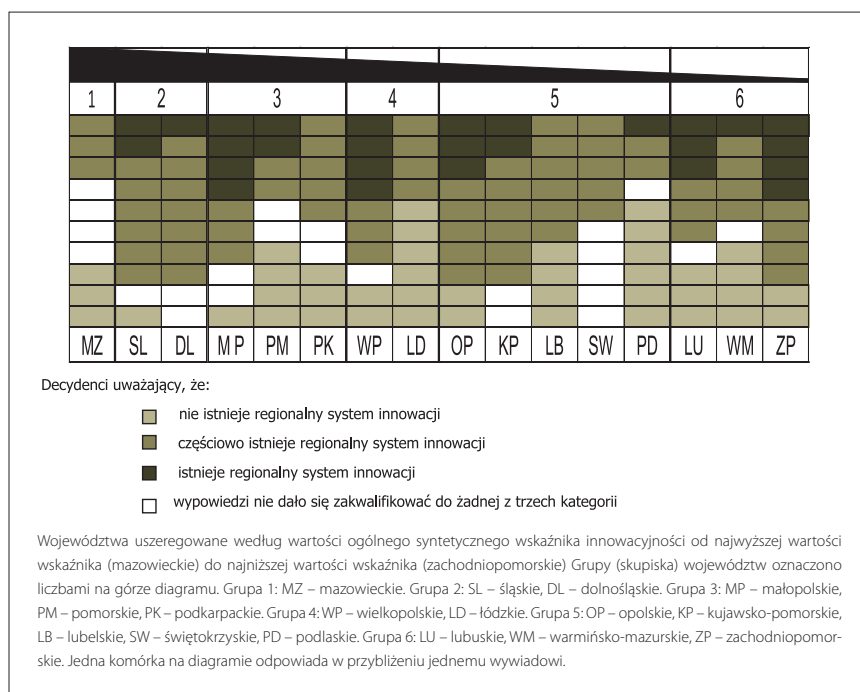

Diagram 13.

Odpowiedź decydentów na pytanie: Czy można powiedzieć, że w województwie funkcjonuje regionalny system innowacji?

Odpowiedź na drugi człon pytania: *Co świadczy, że taki system innowacji istnieje w regionie?*, rzuca światło na sposób rozumowania respondentów. O istnieniu systemu innowacji, zdaniem decydentów, których wypowiedzi można było zinterpretować jako potwierdzające ten fakt, świadczyły takie symptomy, jak: obecność w regionie tych rodzajów instytucji, które wchodziły w skład systemów innowacyjnych, odbywanie się spotkań, konferencji, realizacja projektów finansowanych

z UE w zakresie innowacyjności, istnienie grupy przedstawicieli instytucji wspólnie postrzegających wyzwania stojące przed regionem. Nawet w tych wypowiedziach pojawiały się opinie, że współpraca nie jest jeszcze dostateczna, i nadzieja, że będzie się ona rozwijać. Wydaje się, że te same symptomy innych respondentów skłaniały do opowiadania się za opinią, że system taki nie działa w pełnym zakresie w regionie.

Decydenci, jak się wydaje, w pełni rozumieli istotę systemu innowacji. W kilku wypowiedziach, w których zakładano, iż regionalny system innowacji wkrótce powstanie, zapewne błędnie utożsamiano go z systemem wdrażania samej strategii RSI. Większość respondentów jednak trafnie identyfikowała system innowacji jako trwałą sieć intensywnych powiązań pomiędzy podmiotami, której budowa wymaga dłuższego czasu.

Wypowiedzi negujące istnienie regionalnych systemów innowacji w pewnym sensie nie stoją w sprzeczności z tymi, które potwierdzają istnienie takich systemów – zależy to od poziomu oczekiwań respondentów. Bardziej krytyczni decydenci przyznają, iż istnieją w regionach odpowiednie instytucje, nie negują realizacji proinnowacyjnych projektów czy odbywania się różnego typu spotkań. To jednak ich zdaniem nie wystarcza, aby można było mówić o spójnym systemie innowacji w regionie. Decydenci wskazują, że co prawda **istnieją poszczególne elementy systemu, ale działają one indywidualnie, bez wzajemnej współpracy**. Świadczy o tym np. to, iż większość projektów realizowana jest indywidualnie, a nie w partnerstwie. Bardzo **krytycznie oceniana jest realna współpraca na linii nauka – praktyka**, w tym rzeczywiste oddziaływanie instytucji transferu technologii (co potwierdza wcześniej przytoczone opinie na temat transferu wiedzy z nauki do gospodarki – patrz powyżej: rozdział 3.1.4). Ważną rolę w tworzeniu systemu innowacji niektórzy decydenci przypisują samemu procesowi tworzenia regionalnych strategii innowacji. Szczególnie jednak niepokoi wyłaniający się z tych wypowiedzi ogólny obraz postaw kluczowych interesariuszy modelowego systemu innowacji, którzy jeśli coś mogą wykonać samodzielnie, to raczej nie szukają współpracy.

3.2.6. Rola samorządu województwa w tworzeniu regionalnego systemu innowacji

Wniosek:

Większość decydentów w województwach, i to zarówno związanych z instytucjami samorządowymi, jak i z nimi niezwiązanymi, optuje za partnerskim modelem zarządzania RSI, w którym samorząd ma rolę szczególną, pobudzającą, motywującą, a nawet przewodnią w stosunku do innych partnerów.

Wiodąca rola samorządu jest kluczowa w początkowej fazie budowy regionalnego systemu innowacji, bowiem to na nim, zdaniem decydentów, spoczywa odpowiedzialność za inicjowanie współpracy.

Model potencjalnych wariantów roli samorządu wojewódzkiego w tworzeniu regionalnych systemów innowacji może wyglądać następująco: od wariantu pierwszego, w którym w istocie samorząd ma być jedynym menedżerem RSI, z ewentualną rolą ciał doradczych; poprzez wariant drugi – oznaczający, że samorząd ma rolę szczególną, pobudzającą, motywującą, a nawet przewodnią w stosunku do innych partnerów, ale jednak RSI miałby być zarządzany w ramach partnerstwa (można powiedzieć, że w tym wariancie samorząd jest koordynatorem grupy instytucji); aż wreszcie w wariancie trzecim rola samorządu województwa jest najmniejsza, staje się on jednym z równorzędnych partnerów, którzy wspólnie zarządzają RSI.

Zdecydowanie najwięcej decydentów opowiedziało się za wariantem drugim (112/161 – diagram 14), w którym zarządzanie RSI ma charakter partnerski z wiodącą rolą samorządu. Co szczególnie warto podkreślić, nie odnotowano praktycznie żadnych różnic w opiniach sa-

morządownców i niesamorządownców. Można wysnuć stąd wniosek, że pod tym względem we wszystkich regionach panuje **w znacznej mierze konsensus: samorząd województwa powinien być wiodącym partnerem zarządzającym wraz z innymi podmiotami RSI.**

Niewielu decydentów opowiadających się za modelem partnerskim kwestionuje wiodącą rolę samorządu (14/161 – kategoria 3 na diagramie 14). Należy też odnotować, że część decydentów opowiada się za samodzielnym zarządzaniem RSI przez samorząd (15/161 – kategoria 3 na diagramie 14). Taką opinię ma 3 na 10 decydentów województwach opolskim i lubuskim.

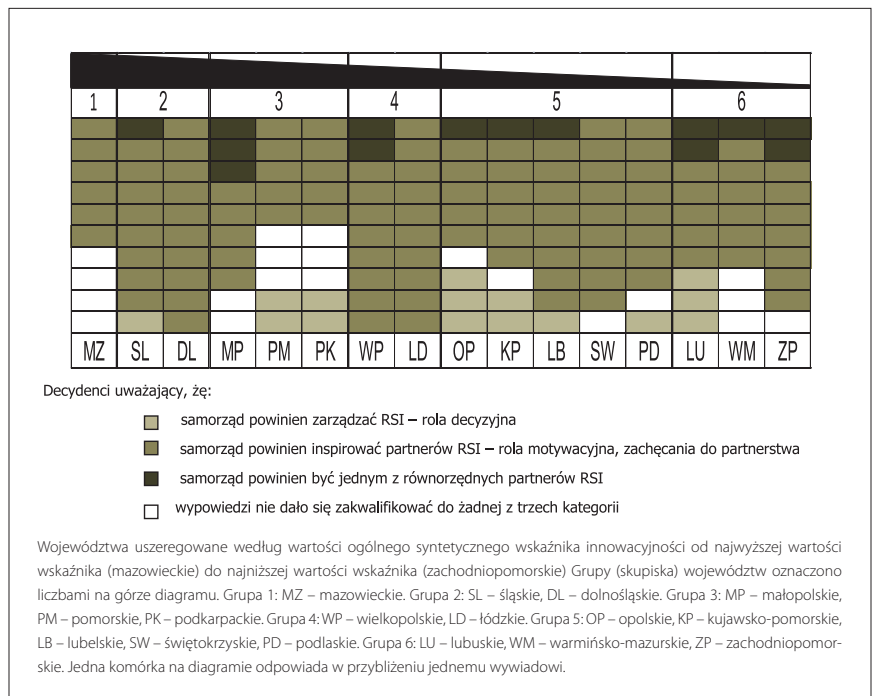

Diagram 14.
Odpowiedź decydentów na pytanie: Jaka powinna być rola samorządu w tworzeniu regionalnego systemu innowacji?

Konsensus co do wiodącej roli samorządu województwa nie jest bynajmniej wyrazem wysokiej oceny jego dotychczasowej roli w zarządzaniu RSI. W wielu wypowiedziach niesamorządownców można wyczuć brak zaufania do wydolności samorządów w ich funkcji zarządzania RSI. Nie oznacza to, że respondenci spoza środowiska samorządowego nie doceniają w ogóle znaczenia samorządu, ale w swoich wypowiedziach starają się jednak ograniczyć jego rolę. Dostrzega się przy tym, że **w fazie początkowej rola samorządu powinna być kluczowa jako podmiotu inicjującego współpracę, lecz wraz z umacnianiem się sieci powiązań rolę pierwszoplanową powinni przejmować inni partnerzy.** Ten aspekt powierzenia roli inicjującej samorządowi województwa pojawiał się w wielu wypowiedziach.

3.2.7. Strategia „Europa 2020” a konieczność rewizji strategicznych kierunków rozwoju województwa

Wniosek:

W regionach o najwyższym poziomie innowacyjności w większym stopniu przykłada się wagę zarówno do potrzeby dostosowania swoich dokumentów strategicznych do nowych strategii europejskich, jak i równocześnie do posiadania własnych regionalnych priorytetów niezależnych od strategii europejskich.

Odpowiedzi decydentów na pytanie: *Czy uważa Pan/Pani, że nowa strategia europejska i w konsekwencji Strategia Rozwoju Kraju wymusza konieczność rewizji strategicznych kierunków rozwoju województwa?*, dały się pogrupować według następujących kategorii: 1) rewizja nie jest konieczna – RSI i SRW już uwzględniają wszystkie nowe wytyczne europejskie, 2) niezbędne jest dostosowanie RSI i SRW do nowych strategii europejskich, 3) strategie RSI i SRW powinny mieć też własne priorytety, niezależnie od priorytetów europejskich.

Wyniki analizy odpowiedzi (diagram 15) decydentów wskazują, że ponad połowa badanych **(89/158) jest przeświadczona o potrzebie dostosowania RSI i SRW do nowych dokumentów szczebla UE i krajowego**. Zgodne przekonanie o słuszności takiego podejścia panuje wśród decydentów województw o najwyższym poziomie innowacyjności (mazowieckie, śląskie, dolnośląskie, pomorskie – jednak poza małopolskim i podkarpackim), a także wśród województw o nieco niższym poziomie innowacyjności (grupa 5 – świętokrzyskie, lubelskie, podlaskie i opolskie). Co ważne, w województwach o najniższym poziomie innowacyjności (grupa 6 – lubuskie, zachodniopomorskie) jest z kolei zgodne przekonanie, że obecne dokumenty strategiczne odwołują się już do nowych priorytetów europejskich i nie ma potrzeby ich przeglądu pod tym kątem. Warto zwrócić uwagę na te województwa, w których oprócz zgody co do uwzględnienia nowych priorytetów UE widzi się potrzebę uwzględnienia w dokumentach strategicznych własnych priorytetów województwa (śląskie, dolnośląskie, łódzkie).

Każde z prezentowanych podejść może być uzasadnione w konkretnych warunkach. Także wypowiedzi, iż region musi mieć swoje priorytety, jest uzasadniona, pod warunkiem że jednak bierze się pod uwagę także cele większych organizacji, których jest się częścią. Tymczasem co najmniej w niektórych przypadkach można podejrzewać, iż odpowiedzi typu „wszystko mamy już uwzględnione” czy „mamy swoje priorytety”, czy też brak odpowiedzi mogą sugerować niechęć do uwzględniania celów szerszych. Jest to potencjalne źródło utraty szans rozwojowych regionu, i to wcale nie w wymiarze ograniczenia, tylko dostępu do źródeł finansowania. Trafnie określił to jeden z respondentów, mówiąc, że **„strategia regionu nie może być sumą strategii gmin, musi nawiązywać do strategii europejskiej i krajowej”**, i dalej twierdząc, że „żyjemy w świecie globalnym, to musimy się wpisywać w cele globalne, a działać lokalne”. Można przypuszczać, że część respondentów jeszcze nie jest tego świadoma, stąd zachowuje dystans do problematyki dostosowania strategii wojewódzkich.

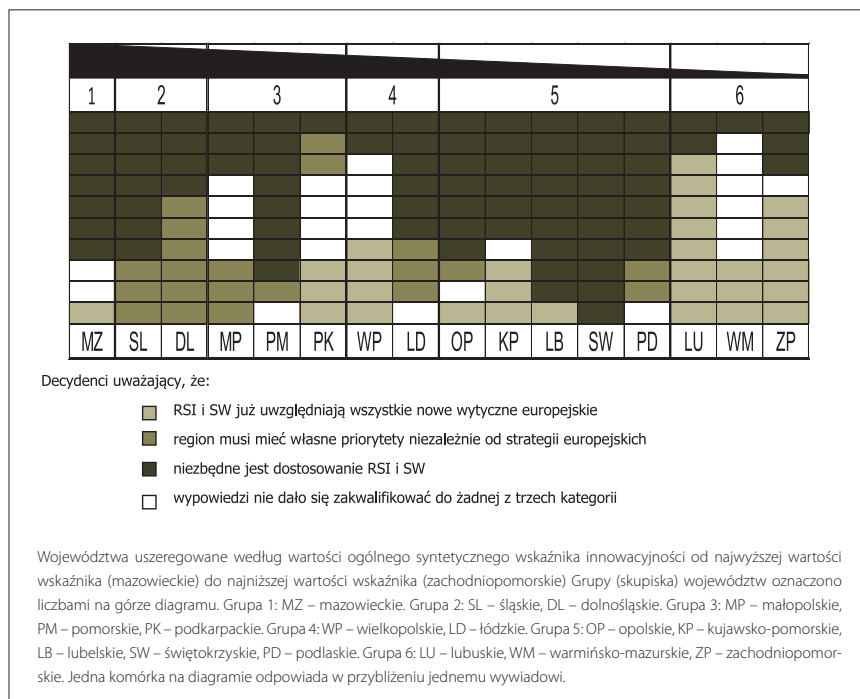

Diagram 15.
Odpowiedź decydentów na pytanie: Czy uważa Pan/i, że nowa strategia europejska i w konsekwencji nowa strategia rozwoju kraju wymusza konieczność rewizji strategicznych kierunków rozwoju województwa?

Biorąc pod uwagę rozkład powyższych odpowiedzi, można postawić hipotezę, iż **poziom myślenia strategicznego w regionach o niższej innowacyjności odbiega od strategii regionalnych liderów innowacyjności w Polsce**. W tych ostatnich w zdecydowanie większym stopniu przykłada się wagę zarówno do potrzeby dostosowania swoich dokumentów do nowych strategii europejskich, jak i równocześnie do posiadania własnych priorytetów.

3.2.8. Sukcesy i porażki RSI w województwie

Wniosek:

Wymieniane przez respondentów sukcesy i porażki można podsumować, formułując stwierdzenie, **że największym sukcesem RSI w Polsce było to, że powstały i zaczęły zmieniać świadomość wszystkich interesariuszy. Z kolei największą porażką RSI było to, że nie były konsekwentnie wdrażane.**

Ostatnim pytaniem w badaniu jakościowym było: *Jakie są sukcesy, a jakie porażki RSI w województwie?* Wypowiedzi decydentów na ten temat miały bardzo różny poziom szczegółowości – były oceny generalne, ale także przykłady dobrych praktyk czy niepowodzeń.

Należy podkreślić, że w wielu wypowiedziach wskazujących na sukcesy RSI wskazywano aspekt wzrostu świadomości wszystkich, którzy byli zaangażowani w planowanie czy wdrażanie RSI. Innym wątkiem, który się powtarzał wśród sukcesów, był aspekt zawiązywania się partnerstw. Niektórzy respondenci potrafili wskazać bardzo konkretne, choć jednak raczej wycinkowe sukcesy – pewne przedsięwzięcia czy produkty, które udało się stworzyć w regionie (wymieniano np. vouchery na prace badawcze, sieć aniołów biznesu, sieć punktów kontaktowych).

Wśród porażek, które najczęściej wymieniano, dominowały te związane z brakiem wdrażania RSI. Wskazywano także na niedostatki systemu zarządzania RSI oraz nieprawidłową zbyt ogólną konstrukcję samego dokumentu strategii. Wśród porażek często wymieniana była kwestia braku monitorowania.

Wydaje się, że ważna jest też poniższa wypowiedź jednego z decydentów, szukająca przyczyn porażek w zamykaniu się z problemami wdrażania strategii innowacji wyłącznie na poziomie regionalnym, bez otwierania się na zewnątrz, bez wystarczającej współpracy, wymiany dobrych praktyk, bez uruchomienia szerszego procesu uczenia się:

„(...) Uważam, że w ogóle błędem jest zamykanie się wewnątrz. Trochę duszenie się we własnym sosie i rozwiązywanie problemów samemu. Mamy partnerów w Komisji Europejskiej, tak? To nie są tylko urzędnicy tylko do tego, żeby nas dyscyplinować i wskazywać palcem, grozić i pokazywać: tak macie zrobić albo inaczej, albo źle zrobiliście. To są partnerzy nasi, z którymi możemy dyskutować na wiele tematów. Musimy rozmawiać z innymi regionami, również z regionami polskimi. Tak, żebyśmy się uczyli na ich błędach, na ich sukcesach. I w ten sposób budować szansę tego województwa. Musimy otworzyć się na zewnątrz, musimy zabrać tę wiedzę z zewnątrz. Po co mamy wyważać drzwi, które już ktoś kiedyś wyważył?” (reprezentant środowiska samorządowego).

Zrozumiałe stają się w tym kontekście wypowiedzi niektórych decydentów, którzy za sukces RSI uznali zainteresowanie problematyką innowacyjności w ich regionach instytucji centralnych, w tym Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

4. Skuteczność i efektywność regionalnych programów proinnowacyjnych – wnioski z badania delfickiego

4.1. Innowacyjność jako kluczowa determinanta rozwoju gospodarki

Wniosek:

Wyniki badania eksperckiego potwierdziły, iż **zdaniem zdecydowanej większości respondentów innowacyjność jest warunkiem rozwoju gospodarki**. Nie wystąpiły przy tym silne zróżnicowania opinii pomiędzy ekspertami reprezentującymi różne województwa. Pewnym wyjątkiem okazała się nieznacznie niższa zgodność z takim poglądem w województwie małopolskim, którą trudno jednak łączyć z obiektywnym stanem innowacyjności w tym regionie, należącym do liderów naszego rankingu.

Wymiana poglądów w ramach pierwszej tury badania przyczyniła się do znaczącego wzrostu poparcia dla tezy o kluczowej roli innowacyjności w rozwoju gospodarczym regionów. Szczególnie przedstawiciele samorządów uczestniczący w badaniu zostali dzięki udziałowi w pierwszej turze badania wspólnie z ekspertami wywodzącymi się z innych środowisk uwrażliwieni na znaczenie innowacyjności w rozwoju gospodarczym regionów.

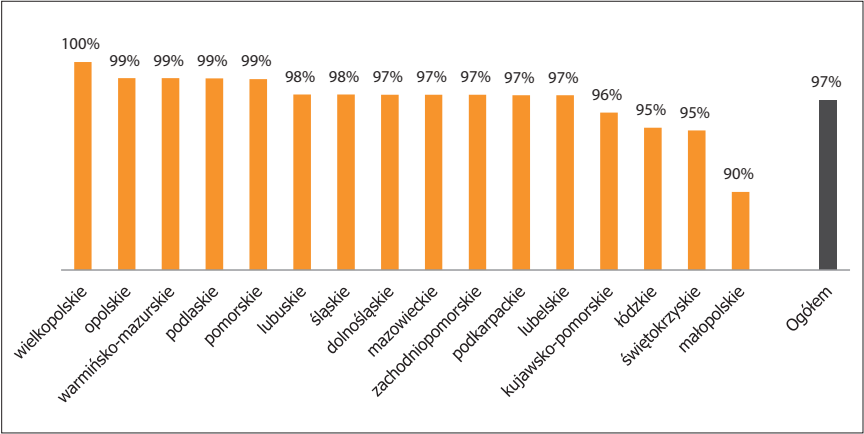

W całym kraju ponad 97% ekspertów zgodziło się z tezą, że innowacyjność jest warunkiem rozwoju gospodarki. W pierwszym etapie badania z taką tezą zgodziło znacznie mniej, bo 90% respondentów. Warto zauważyć, iż wymiana poglądów pomiędzy ekspertami w ramach pierwszej tury badania delfickiego doprowadziła do znaczącego wzrostu liczby ekspertów zgadzających się z opinią o kluczowej roli innowacyjności w rozwoju gospodarczym regionów. Można zauważyć, iż sama wymiana opinii na temat innowacyjności sprzyja docenianiu jej znaczenia. Wyniki obrazujące odpowiedź na pytanie: *Czy zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem, że kluczową determinantą rozwoju gospodarki w regionach jest innowacyjność przedsiębiorstw?*, w podziale na poszczególne województwa dla drugiego etapu badania delfickiego zaprezentowano na wykresie poniżej.

Wykres 13.

Odpowiedzi na pytanie: Czy zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem, że kluczową determinantą rozwoju gospodarki w regionach jest innowacyjność przedsiębiorstw? – dla poszczególnych województw. Skumulowany odsetek odpowiedzi „raczej się zgadzam” i „zdecydowanie się zgadzam” (Top 2 Box)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki II etapu

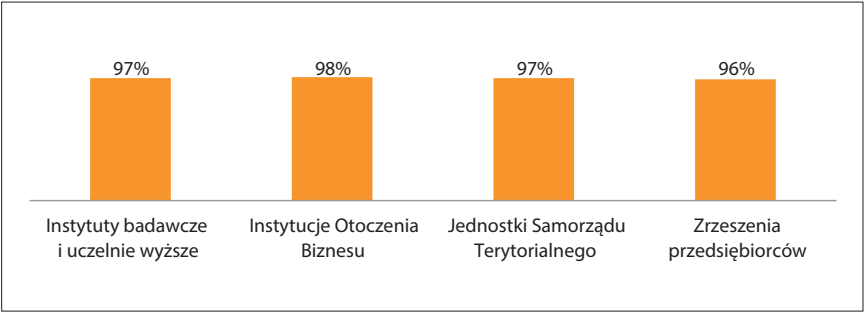
W najwyższym stopniu z poglądem o kluczowej roli innowacyjności przedsiębiorstw w rozwoju gospodarki zgodzili się eksperci z województwa wielkopolskiego (100%), opolskiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego i pomorskiego (99%). W grupie tej znalazły się regiony o bardzo zróżnicowanej pozycji innowacyjnej. Wydaje się, że uzyskane wyniki świadczą jedynie o rosnącym – przynajmniej deklaratorywnie – docenianiu roli innowacji w procesach rozwojowych. Kwestią otwartą pozostaje, na ile deklaracje badanych przekładają się na realne zachowania poszczególnych ekspertów, jak i organizacji, które reprezentują w polskich regionach.

Z analizy odpowiedzi ekspertów w podziale na poszczególne kategorie instytucji, z których się wywodzili (wykres poniżej) wynika, że wszyscy respondenci (niezależnie od typu instytucji) w zdecydowanej większości zgodzili się z tezą o ważnej roli innowacyjności przedsiębiorstw w rozwoju gospodarczym regionów. Różnice pomiędzy ekspertami z poszczególnych typów instytucji nie przekraczają 2 pp (punktów procentowych).

Wykres 14.

Czy zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem, że kluczową determinantą rozwoju gospodarki w regionach jest innowacyjność przedsiębiorstw? Wyniki dla poszczególnych grup respondentów. Skumulowany odsetek odpowiedzi „raczej się zgadzam” i „zdecydowanie się zgadzam” (Top 2 Box)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki II rundy badania

W porównaniu z etapem pierwszym w odniesieniu do każdej kategorii instytucji wzrósł odsetek ekspertów zgadzających się z tezą o kluczowej roli innowacyjności dla rozwoju gospodarki. Największą zmianę postawy zanotowano wśród ekspertów z jednostek samorządu terytorialnego (o 9 pp), a najmniejszą – wśród ekspertów z zrzeszeń przedsiębiorców. Można zaryzykować tezę, że szczególnie przedstawiciele samorządów uczestniczący w badaniu zostali dzięki udziałowi w pierwszej turze badania wspólnie z ekspertami wywodzącymi się z innych środowisk uwrażliwieni na znaczenie innowacyjności w rozwoju gospodarczym regionów.

4.2. Czynniki decydujące o innowacyjności regionu

Wniosek:

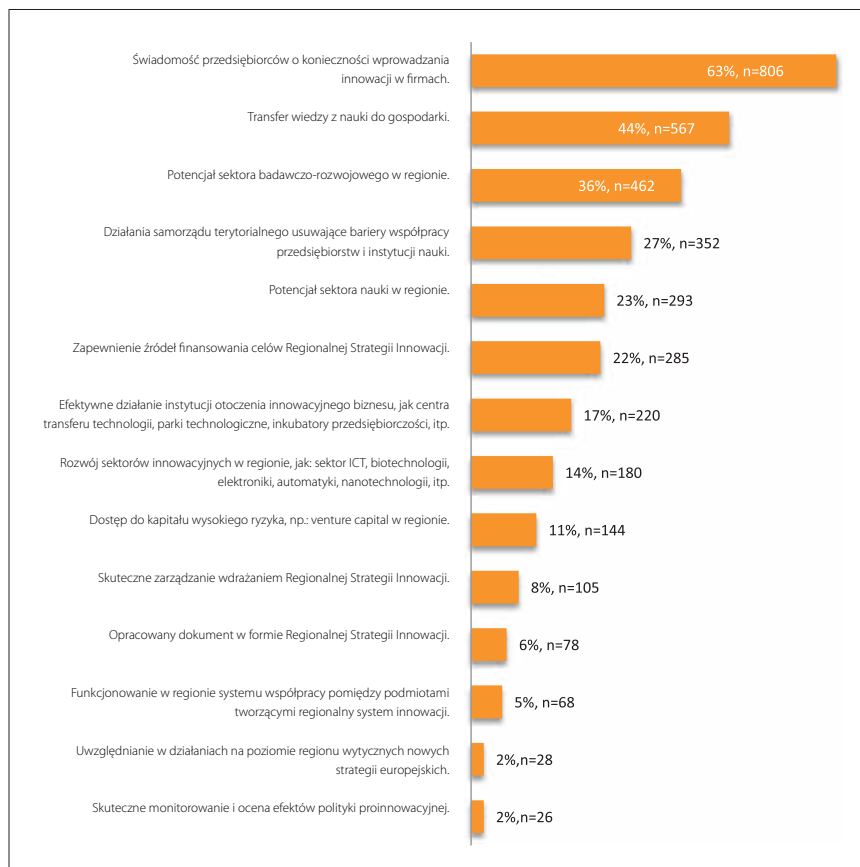
Wśród czynników decydujących o innowacyjności regionu eksperci wyraźnie wskazali jako kluczową świadomość przedsiębiorców o konieczności wprowadzania innowacji.

Wśród czynników decydujących o innowacyjności regionu eksperci spoza sektora nauki dostrzegają istotne znaczenie procesów transferu wiedzy, natomiast przedstawiciele nauki widzą raczej rolę samego rozwoju potencjału jednostek naukowych.

Świadomość przedsiębiorców o konieczności wprowadzania innowacji w firmach została wskazana za najważniejszy czynnik decydujący o innowacyjności regionów we wszystkich województwach. Większość ekspertów (63%) uznała ten czynnik za ważny (wykres poniżej). Już w pierwszym etapie badania świadomość przedsiębiorców uznano za czynnik najważniejszy, jednak w drugim etapie, w porównaniu z pierwszym, wynik wzrósł o 4 pp.

Pozostałe czynniki najczęściej wskazywane przez ekspertów to: *transfer wiedzy z nauki do gospodarki* (w jedenastu regionach czynnik ten uzyskał drugą pozycję pod względem częstości wymieniania); *potencjał sektora badawczo-rozwojowego w regionie* (w czterech regionach czynnik wymieniany był jako drugi najczęściej wskazywany, w dziewięciu regionach czynnik wymieniany był jako trzeci najczęściej wskazywany) oraz *działania samorządu terytorialnego usuwające bariery współpracy przedsiębiorstw i instytucji nauki* (w jednym regionie drugi pod względem wskazań i w dwóch regionach – trzeci pod względem wskazań).

Wykres 15.

Odsetek odpowiedzi na pytanie: Które czynniki Pani/Pana zdaniem w głównej mierze decydują o innowacyjności regionu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki II rundy badania

Tabela 8.

Trzy czynniki najczęściej wskazywane jako zwiększające innowacyjność regionu w poszczególnych typach instytucji, z których pochodzili eksperci

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki II rundy badania

Wszyscy eksperci, niezależnie od typu reprezentowanej instytucji, wskazywali najczęściej na *świadomość przedsiębiorców o konieczności wprowadzania innowacji w firmach* jako na czynnik najsilniej wpływający na innowacyjność regionów (tabela poniżej). Najczęściej czynnik ten był wskazywany w *jednostkach B+R i uczelniach wyższych* (68% wskazań), najrzadziej – w *zrzeszeniach przedsiębiorców* (56% wskazań).

Najważniejsze czynniki decydujące o innowacyjności regionu według oceny ekspertów z poszczególnych typów instytucji		
Województwo	Czynnik	Odsetek wskazań
Instytucje badawcze i uczelnie wyższe	Świadomość przedsiębiorców o konieczności wprowadzania innowacji w firmach	68%
	Potencjał sektora badawczo-rozwojowego w regionie	47%
	Transfer wiedzy z nauki do gospodarki	44%
Instytuty otoczenia biznesu	Świadomość przedsiębiorców o konieczności wprowadzania innowacji w firmach	60%
	Transfer wiedzy z nauki do gospodarki	51%
	Potencjał sektora badawczo-rozwojowego w regionie	40%
Jednostki samorządu terytorialnego	Świadomość przedsiębiorców o konieczności wprowadzania innowacji w firmach	65%
	Transfer wiedzy z nauki do gospodarki	43%
	Działania samorządu terytorialnego usuwające bariery współpracy przedsiębiorstw i instytucji nauki	34%
Jednostki samorządu terytorialnego	Świadomość przedsiębiorców o konieczności wprowadzania innowacji w firmach	56%
	Transfer wiedzy z nauki do gospodarki	38%
	Działania samorządu terytorialnego usuwające bariery współpracy przedsiębiorstw i instytucji nauki	31%

Ciekawe, że sami przedsiębiorcy czy ich przedstawiciele w najmniejszym stopniu doceniają proinnowacyjną świadomość przedsiębiorców jako czynnik decydujący o innowacyjności regionu, choć także oni spośród różnych czynników stawiają ją na pierwszym miejscu. Oprócz przedstawicieli instytutów badawczych i uczelni wyższych, którzy wskazali na potencjał sektora badawczo-rozwojowego, pozostali eksperci na drugim miejscu jako czynnik sprawczy regionalnej innowacyjności umieścili transfer wiedzy z nauki do gospodarki. Można tu dostrzec prawidłowość, iż eksperci spoza sektora nauki dostrzegają kluczową rolę procesów transferu wiedzy, natomiast przedstawiciele nauki widzą raczej rolę samego rozwoju potencjału jednostek naukowych. Istotnie ujawnia się tu pewien dylemat, czy ważniejszy jest przepływ wiedzy, czy zdolność do jej generowania. Poglądy w tym zakresie wydają się nieco zależne od doświadczeń ekspertów. Warto podkreślić w tym miejscu, iż jednak większość ekspertów w obecnych warunkach bardziej docenia rolę transferu wiedzy z nauki do praktyki gospodarczej.

4.3. Skuteczność programów zwiększających innowacyjność gospodarki

Wniosek:

Program *Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* został uznany przez ekspertów biorących udział w badaniu jako najbardziej skuteczny.

Wysoce wyrównane oceny kilku kolejnych programów pozwalają na stwierdzenie, iż eksperci nie byli w stanie jednoznacznie wyodrębnić grupy trzech najsukuteczniejszych programów.

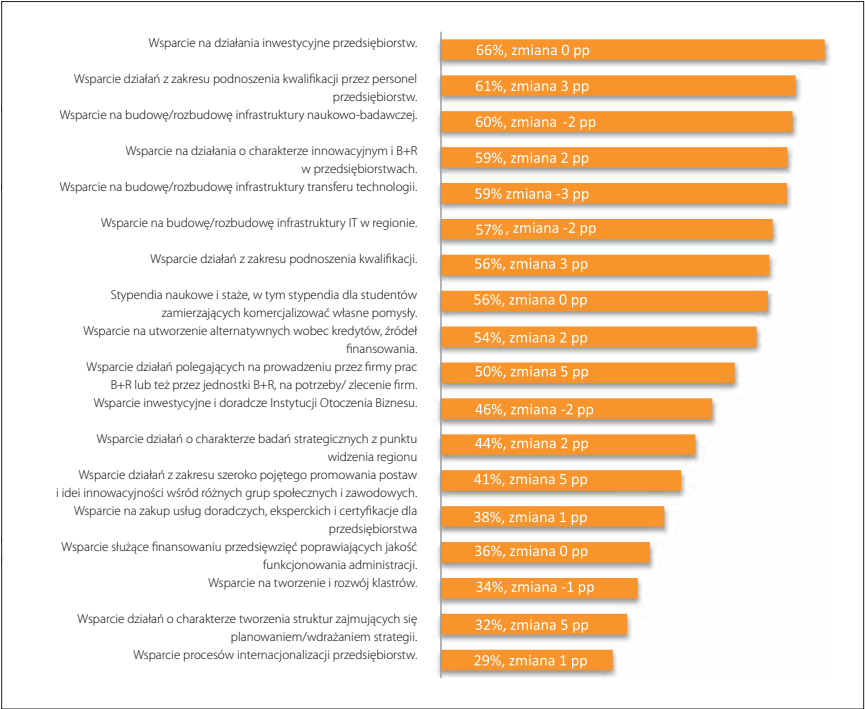
Biorąc pod uwagę opinie ekspertów wywodzących się z różnych środowisk, tylko przedstawiciele jednostek naukowych wskazali na najwyższą skuteczność programów *Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej i edukacyjnej szkół wyższych i jednostek badawczo-rozwojowych (JBR)*, pozostali byli zgodni, że najsukuteczniejsze jest *Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw*. Taki rozkład odpowiedzi może wynikać z odmiennych doświadczeń i większej wiedzy o programach wspierających budowę czy rozbudowę instytucji naukowych prezentowanych przez ekspertów z tego typu instytucji. Nie można jednak wykluczyć w tym przypadku braku obiektywizmu badanych ekspertów, którzy jako najbardziej skuteczny program wskazywali działania skierowane bezpośrednio do ich środowiska.

Jako najsukuteczniejszy program zwiększający innowacyjność regionów eksperci wskazali *Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* (66% wskazań). Program ten został oceniony na tym samym poziomie także w pierwszej rundzie badania (wykres poniżej). Na kolejnych pozycjach znalazły się programy: *wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw* (61% wskazań) oraz *wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej i edukacyjnej szkół wyższych i jednostek badawczo-rozwojowych (JBR)* (60% wskazań). Różnice w poziomie wskazań pomiędzy programem drugim i trzecim ocenianymi jako najsukuteczniejsze okazały się minimalne. Co więcej, kolejne dwa programy uzyskały po 59% wskazań, a więc na poziomie bardzo zbliżonym. Wysoce wyrównane oceny kilku kolejnych programów pozwalają na stwierdzenie, iż eksperci nie byli w stanie jednoznacznie wyodrębnić grupy trzech najsukuteczniejszych programów. Najrzadziej jako skuteczny wskazywany był program *Wsparcie procesów internacjonalizacji przedsiębiorstw* (29% ekspertów). Program ten za skuteczny uznała dokładnie taka sama liczba ekspertów zarówno w drugiej, jak i w pierwszej rundzie badania.

Wykres 16.
Jak ocenia Pani/Pan skuteczność poszczególnych programów zwiększających innowacyjność regionu? Skumulowany odsetek odpowiedzi wysoka skuteczność i najwyższa skuteczność (Top 2 Box). Obok podana wartość zmiany w porównaniu do pierwszego etapu badania

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki dla I i II tury badania

Program *Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* został uznany za najskuteczniej zwiększający innowacyjność regionu przez ekspertów z instytucji otoczenia biznesu, jednostek samorządu terytorialnego i ze zrzeszeń przedsiębiorców. Przez ekspertów pochodzących z *jednostek B+R* i uczelni wyższych za najskuteczniejszy został uznany program *Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej i edukacyjnej szkół wyższych i jednostek badawczo rozwojowych (JBR)* (tabela poniżej).

Tabela 9.
Programy najczęściej (dwa pierwsze) i najrzadziej (trzeci, wyróżniony kolorem czerwonym) wskazywane przez ekspertów z instytucji różnego typu jako skutecznie zwiększające innowacyjność regionu (na podstawie Top 2 Box)

Najbardziej skuteczne programy zwiększające innowacyjność regionu według ekspertów z różnego typu instytucji		
Typ eksperta	Program	Odsetek wskazań Top 2 Box
Instytuty badawcze i uczelnie wyższe	Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej i edukacyjnej szkół wyższych i jednostek badawczo rozwojowych (JBR) – obecnie instytutów badawczych	64%
	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	57%
	Wsparcie działań o charakterze tworzenia struktur zajmujących się planowaniem/wdrażaniem strategii	30%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki II rundy badania

Instytucje otoczenia biznesu	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	70%
	Wsparcie na działania o charakterze innowacyjnym i B+R w przedsiębiorstwach	64%
	Wsparcie służące finansowaniu przedsięwzięć poprawiających jakość funkcjonowania administracji	25%
Jednostki samorządu terytorialnego	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	70%
	Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw	64%
	Wsparcie procesów internacjonalizacji przedsiębiorstw	30%
Zrzeszenia przedsiębiorców	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	66%
	Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw	65%
	Wsparcie na tworzenie i rozwój klastrów	29%

Odmienność poglądów ekspertów wywodzących się ze środowiska naukowego na najskuteczniejszy program wspierający innowacyjność po części może być wyjaśniona ich odmiennymi doświadczeniami i lepszą wiedzą o programach wspierających budowę czy rozbudowę instytucji naukowych. Nie można jednak wykluczyć w tym przypadku także pewnego partykularyzmu biorących udział w badaniu ekspertów, którzy ocenili jako najbardziej skuteczny ten rodzaj programów, który jest skierowany bezpośrednio do ich środowiska.

4.4. Ocena efektywności programów zwiększających innowacyjność gospodarki

Wniosek:

Program *Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* został przez ekspertów uznany za najbardziej efektywny. Wskazania tego programu wcześniej uznanego za najbardziej skuteczny były jednak nieco niższe przy ocenie jego efektywności. Można domniemywać, że eksperci dostrzegają wysoką kosztowność promocji innowacyjności przy jego pomocy. Bardzo zbliżone oceny kolejnych programów świadczą o trudnościach w jednoznacznym wyodrębnieniu grupy najbardziej efektywnych programów przez grupę badanych ekspertów.

Wysoka zbieżność pomiędzy ocenami programów najbardziej skutecznych i najbardziej efektywnych może dodatkowo sugerować niepełne zrozumienie różnic pomiędzy pojęciem programu skutecznego a programu efektywnego.

Eksperti wywodzący się obecnie z instytutów badawczych i uczelni wyższych, często mieli odmienne zdanie niż pozostali eksperci, wyróżniając program skierowany bezpośrednio do ich środowiska jako najbardziej efektywny: *Stypendia naukowe i staże, w tym stypendia dla studentów zamierzających komercjalizować własne pomysły*. Ponownie trudno ocenić, czy ich opinie wynikały z doskonalszej wiedzy o tych programach, czy raczej z koncentracji na własnych instytucjach i skierowanych do nich programach.

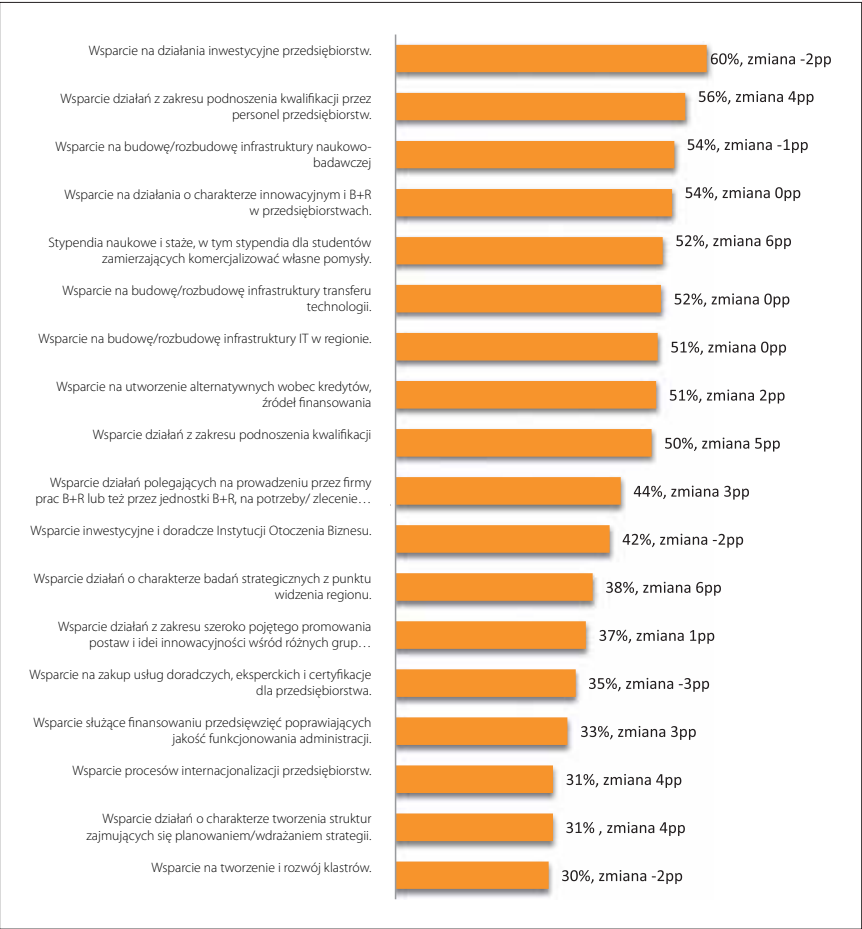
Efektywność programów zwiększających innowacyjność zdefiniowano jako relację efektów innowacyjnych uzyskiwanych dzięki wdrożeniu danego programu w stosunku do nakładów, których

Wykres 17.

Jak ocenia Pani/Pan efektywność poszczególnych programów zwiększających innowacyjność regionu? Skumulowany odsetek odpowiedzi wysoka skuteczność i najwyższa skuteczność (Top 2 Box)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280. Obok podana wartość zmiany w porównaniu do pierwszego etapu badania. Ogółem n=1280, wyniki I i II rundy badania

wymaga określony typ programu. Za najefektywniejszy program zwiększający innowacyjność regionów eksperci uznali program *Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw*. Program ten był uznawany za najbardziej efektywny przez 60% ekspertów. Kolejny program oceniany jako efektywny to *Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw*. Program ten uzyskał 56% wskazań ekspertów (wykres poniżej).

Warto zauważyć, że program uznany za najbardziej skuteczny miał wyższe wskazania ekspertów niż uznany za najbardziej efektywny (66% ekspertów uznała program *Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* za skuteczny, w stosunku do 60% ekspertów uznających ten program za efektywny). Takie rozbieżności mogą sugerować, że bezpośrednie wspieranie inwestycji przedsiębiorstw jest postrzegane wprawdzie jako skuteczne, ale także kosztowne, co sprawia, iż ocena jego efektywności jest niższa niż skuteczności. Za taką interpretacją faktycznie przemawia charakter programów wspierających inwestycje przedsiębiorstw, w ramach których nie całość środków przeznaczana jest na rozwiązania innowacyjne w skali krajowej czy międzynarodowej. Często finansowane zakupy zakup maszyn, urządzeń czy innego typu wyposażenia – innowacyjne w skali firmy, ale niekoniecznie w skali rynku – wymagają bardzo wysokich nakładów.

Zapewne niższe nakłady na programy edukacyjne spowodowały, że na ten typ programów wskazano jako drugi najbardziej efektywny, doceniając *Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw*. Jego przewaga we wskazaniach ekspertów nad kolej-

nymi była jednak niewielka. Kolejne programy związane z wsparciem i rozbudową infrastruktury B+R oraz wsparciem na działania o charakterze innowacyjnym i B+R w przedsiębiorstwach uzyskały po 54% wskazań. Zatem wysoce zbliżone oceny kolejnych programów świadczą o trudnościach w jednoznacznym wyodrębnieniu grupy najbardziej efektywnych programów przez badanych ekspertów. Dodatkowo generalnie wysoka zbieżność pomiędzy ocenami programów najbardziej skutecznych i najbardziej efektywnych (z wyjątkiem pewnego zróżnicowania ocen programu *Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw*) może dodatkowo sugerować niepełne zrozumienie różnic pomiędzy pojęciem programu skutecznego a programu efektywnego.

Program *wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* został uznany za najbardziej efektywny pod kątem wspierania innowacyjności w regionie przez ekspertów reprezentujących instytucje otoczenia biznesu, jednostki samorządu terytorialnego i zrzeszenia przedsiębiorców. Eksperci reprezentujący instytuty badawcze i uczelnie wyższe za najbardziej efektywny program uznali *Stypendia naukowe i staże, w tym stypendia dla studentów zamierzających komercjalizować własne pomysły* (tabela poniżej).

Najbardziej efektywne programy zwiększające innowacyjność regionu według typu instytucji reprezentowanej przez eksperta

Typ instytucji, z której pochodził ekspert	Program	Odsetek wskazań Top 2 Box
Instytuty badawcze i uczelnie wyższe	Stypendia naukowe i staże, w tym stypendia dla studentów zamierzających komercjalizować własne pomysły	55%
	Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej	55%
	Wsparcie na tworzenie i rozwój klastrów	27%
Instytucje otoczenia biznesu	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	64%
	Wsparcie na utworzenie alternatywnych wobec kredytów, źródeł finansowania	56%
	Wsparcie służące finansowaniu przedsięwzięć poprawiających jakość funkcjonowania administracji	23%
Jednostki samorządu terytorialnego	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	65%
	Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw	64%
	Wsparcie procesów internacjonalizacji przedsiębiorstw	30%
Zrzeszenia przedsiębiorców	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	61%
	Wsparcie na działania o charakterze innowacyjnym i B+R w przedsiębiorstwach	58%
	Wsparcie na tworzenie i rozwój klastrów	31%

Tabela 10.
Programy najczęściej (dwa pierwsze) i najrzadziej (trzeci, oznaczony na czerwono) wskazywane przez ekspertów reprezentujących różne instytucje jako efektywnie zwiększające innowacyjność regionu (na podstawie Top 2 Box)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki II rundy badania

Ponownie eksperci wywodzący się z instytutów badawczych i uczelni wyższych, często mieli odmienne zdanie niż pozostali eksperci, także wyróżniając program skierowany bezpośrednio do ich środowiska. Nie sposób jednoznacznie ocenić, czy odmienność ich opinii wynikała z doskonalszej wiedzy o tych programach, czy raczej z koncentracji na własnych instytucjach i skierowanych do nich programach.

4.5. Porównanie skuteczności i efektywności programów zwiększających innowacyjność gospodarki

Wniosek:
Eksperti biorący udział w badaniu w niewielkim stopniu identyfikowali różnice pomiędzy programami skutecznymi i efektywnymi.
Praktycznie wszystkie skuteczne programy uznali jednocześnie za efektywne. Tymczasem wydaje się, iż konkretne działania proinnowacyjne mogą być np. skuteczne, ale jednocześnie wysoce kosztowne, a przez to mniej efektywne. Na pewno jednak kwestia kosztów działań proinnowacyjnych i ich relacji do osiągniętych efektów będzie nabierała coraz większego znaczenia. Dylemat kosztów podejmowanych działań proinnowacyjnych nie jest jeszcze dostatecznie uświadamiany przez ekspertów.

Zestawienie efektywności i skuteczności ocenianych programów przedstawiono w formie macierzy (tabela poniżej). Macierz utworzono w oparciu o średnie wartości ocen. Programy, które uzyskały wynik powyżej średniej, zostały przypisane do bardzo skutecznych lub bardzo efektywnych we wspieraniu innowacyjności, te natomiast, które uzyskały wynik poniżej średniej, przypisano do kategorii programów mniej skutecznych lub mniej efektywnych.

Tabela 11.
Macierz skuteczności i efektywności programów ogółem

Programy bardzo skuteczne, ale mniej efektywne	Programy bardzo skuteczne i bardzo efektywne
Instytuty badawcze i uczelnie wyższe	• Stypendia naukowe i staże, w tym stypendia dla studentów zamierzających komercjalizować własne pomysły • Wsparcie działań polegających na prowadzeniu przez firmy prac B+R lub też przez jednostki B+R, na potrzeby/zlecenie firm • Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji oraz kompetencji w zakresie innowacji przez personel sektora B+R i szkół wyższych • Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw • Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury IT w regionie • Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej • Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury transferu technologii • Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw. • Wsparcie na działania o charakterze innowacyjnym i B+R w przedsiębiorstwach • Wsparcie na utworzenie alternatywnych wobec kredytów, źródeł finansowania

Instytucje otoczenia biznesu	Programy bardzo efektywne, ale mniej skuteczne
• Wsparcie działań o charakterze badań strategicznych z punktu widzenia regionu • Wsparcie działań o charakterze tworzenia struktur zajmujących się planowaniem/wdrażaniem strategii • Wsparcie działań z zakresu szeroko pojętego promowania postaw i idei innowacyjności wśród różnych grup społecznych i zawodowych • Wsparcie na tworzenie i rozwój klastrów • Wsparcie na zakup usług doradczych, eksperckich i certyfikację dla przedsiębiorstwa • Wsparcie procesów internacjonalizacji przedsiębiorstw • Wsparcie służące finansowaniu przedsięwzięć poprawiających jakość funkcjonowania administracji	Wsparcie inwestycyjne i doradcze instytucji otoczenia biznesu

W grupie bardzo efektywnych i bardzo skutecznych w opinii ekspertów znalazło się 10 programów, a w grupie mniej skutecznych i mniej efektywnych – 7 programów. W grupie bardzo efektywnych, ale mniej skutecznych znalazł jeden program – *wsparcie inwestycyjne i doradcze instytucji otoczenia biznesu*. Żaden program nie znalazł się w grupie bardzo skutecznych, ale mniej efektywnych. Może to świadczyć o niepełnej identyfikacji przez badanych ekspertów kategorii programów skutecznych i efektywnych. Brak programów, które zostałyby ocenione jako skuteczne, ale mało efektywne, wydaje się świadczyć, że problem kosztów podejmowanych działań proinnowacyjnych nie jest jeszcze dostatecznie uświadamiany.

Podobne wyniki jak w całej próbie wystąpiły w odniesieniu do poszczególnych grup ekspertów wywodzących się z analizowanych różnych środowisk.

4.6. Ocena skuteczności form interwencji w perspektywie 5 lat

Wniosek:

W perspektywie 5 lat za najbardziej skuteczną formę interwencji eksperci uznali *wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw*.

Porównanie opinii z pierwszej i drugiej tury badania doprowadziło ostatecznie do znacznego obniżenia liczby pozytywnych wskazań na ten program jako najbardziej przyszłościowy. Prawdopodobnie wielu ekspertów uświadomiło sobie, że występujące u innych badanych niskie oceny tego programu są uzasadnione tym, iż w przyszłości innowacje nabywane w formie nowych maszyn czy technologii nie będą tak istotne jak obecnie. Ważniejsze będzie generowanie oryginalnych rozwiązań, któremu lepiej służą raczej inne typy programów.

Przedstawiciele sektora nauki biorący udział w badaniu jako najbardziej skuteczny program w perspektywie 5 lat wskazali *wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej*. Może to być uzasadnione zrozumieniem rosnących wymagań co do większej oryginalności wprowadzanych innowacji i koniecznością prowadzenia w przyszłości własnych badań jako podstawy procesów innowacyjnych.

Jako najbardziej skuteczną formę interwencji przy wspomaganiu innowacyjności w perspektywie najbliższych 5 lat eksperci uznali program *wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw*. Program ten był uznawany za najbardziej skuteczny przez prawie 59% ekspertów. Najmniej skuteczny program to *wsparcie procesów internacjonalizacji przedsiębiorstw*. Oczywiście wskazanie wsparcia działań inwestycyjnych przedsiębiorstw jako najbardziej skutecznej formy interwencji w przyszłości powinno być ważną wskazówką w zakresie planowania kolejnej perspektywy finansowej. Jednakże siłę tej rekomendacji warto rozpatrywać w kontekście opinii ekspertów także o pozostałych programach wspierających innowacyjność oraz zmian opinii ekspertów w trakcie kolejnych rund badania delfickiego. Wyniki ukazujące najsukuteczniejsze programy w perspektywie najbliższych 5 lat uszeregowane od najbardziej skutecznych przedstawia kolejny wykres.

Wykres 18.

Formy interwencji najbardziej skutecznie wspomagające innowacyjność w perspektywie najbliższych 5 lat. Skumulowany odsetek odpowiedzi z „wysoka skuteczność” i „najwyższa skuteczność” (Top 2 Box). Obok podana wartość zmiany w porównaniu do pierwszego etapu

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki II rundy badania

Kolejne programy wskazane przez ekspertów jako najbardziej skuteczne w perspektywie 5 lat uzyskały wysoce wyrównaną liczbę wskazań. W przedziale udziału wskazań 52–54% znalazło się siedem programów. Trudno zatem mówić o wyborze grupy programów jednoznacznie uznanych za najbardziej perspektywiczne. Interesująco natomiast zmieniały się w obu rundach badania wyniki programu, który zajął pierwsze miejsce. Odnotował on największą zmianę na niekorzyść w porównaniu z pierwszą rundą badania. *Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* w drugiej rundzie badania uzyskał o 13 p.p. wskazań mniej niż w pierwszej rundzie. Może to świadczyć, iż konfrontacja poglądów w ramach pierwszej tury badania doprowadziła do przyjęcia znacznie mniej optymistycznych opinii na temat przyszłych możliwości proinnowacyjnego oddziaływania tego programu. Być może wielu ekspertów uświadomiło sobie, że niskie oceny tego programu przez innych ekspertów są uzasadnione tym, iż w przyszłości innowacje nabywane w formie nowych maszyn czy technologii nie będą tak istotne jak obecnie. Wzrośnie z kolei rola generowania oryginalnych innowacji, którym lepiej służą takie formy programów, jak: wsparcie działalności B+R w przedsiębiorstwach, stypendia naukowe, rozbudowa infrastruktury transferu technologii czy rozwój infrastruktury naukowej. Przy czym spośród tych przyszłościowych form wspierania innowacyjności eksperci nie zdecydowali jeszcze w sposób jednoznaczny, które będą najbardziej skuteczne w perspektywie 5 lat.

Program *wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* został uznany za najskuteczniejszy przez ekspertów z instytucji otoczenia biznesu, jednostek samorządu terytorialnego i zrzeszeń przedsiębiorców. Przez ekspertów z instytutów badawczych i uczelni wyższych za najskuteczniejszy został uznany program *wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej i edukacyjnej szkół wyższych i jednostek badawczo rozwojowych (JBR)* – obecnie instytutów badawczych (tabela poniżej).

Tabela 12.
 Formy interwencji
 najczęściej (dwa
 pierwsze programy)
 i najrzadziej (trzeci,
 wyróżniony kolorem
 czerwonym) wskazy-
 wane przez ekspertów
 z poszczególnych
 typów instytucji jako
 najbardziej skuteczne
 we wspomaganiu
 innowacyjności w per-
 spektywie najbliższych
 5 lat (na podstawie Top
 2 Box)
 Źródło: opracowanie własne na
 podstawie ogółem n=1280, wy-
 niki II rundy badania

Najbardziej efektywne programy zwiększające innowacyjność regionu w poszczególnych regionach		
Typ instytucji, z której pochodził ekspert	Program	Odsetek wskazań Top 2 Box
Instytuty badawcze i uczelnie wyższe	Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej	64%
	Stypendia naukowe i staże, w tym stypendia dla studentów zamierzających komercjalizować własne pomysły	57%
	Wsparcie służące finansowaniu przedsięwzięć poprawiających jakość funkcjonowania administracji	30%
Instytucje otoczenia biznesu	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	70%
	Wsparcie na utworzenie alternatywnych wobec kredytów, źródeł finansowania	64%
	Wsparcie służące finansowaniu przedsięwzięć poprawiających jakość funkcjonowania administracji	25%
Jednostki samorządu terytorialnego	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	70%
	Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw	64%
	Wsparcie działań o charakterze tworzenia struktur zajmujących się planowaniem/wdrażaniem strategii	30%
Zrzeszenia przedsiębiorców	Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw	66%
	Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury IT w regionie	65%
	Wsparcie na tworzenie i rozwój klastrów	29%

Wystąpiła w zasadzie zgodność opinii przedstawicieli różnych środowisk z wyjątkiem ekspertów z sektora nauki. W tym przypadku jednak być może wskazanie przez nich jako najbardziej skutecznego programu *wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej* jest uzasadnione zrozumieniem rosnących wymagań co do oryginalności wprowadzanych innowacji i koniecznością prowadzenia w przyszłości własnych badań jako podstawy procesów innowacyjnych.

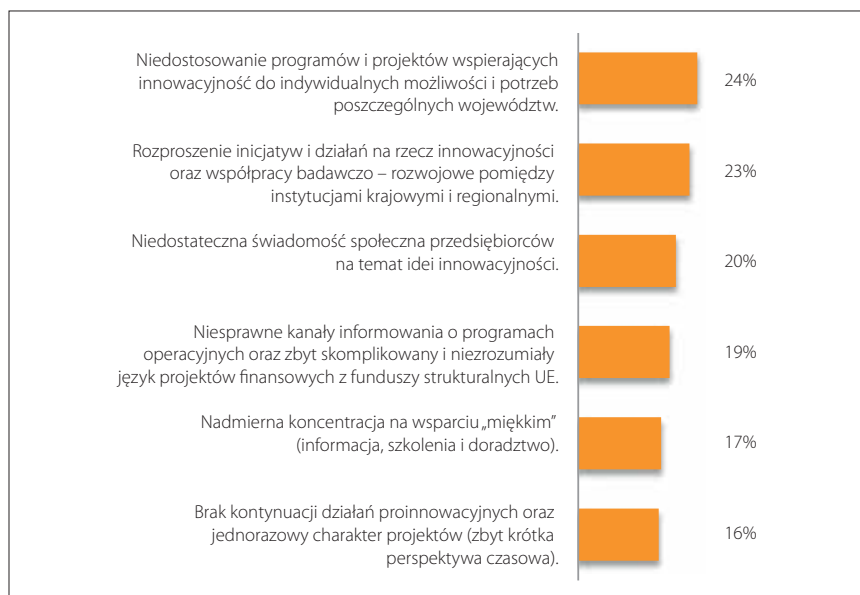
4.7. Ocena słabych stron programów wspierających innowacyjność

Wniosek:

Eksperti biorący udział w badaniu mieli trudności w zidentyfikowaniu słabych stron wdrażanych programów. Programy promujące innowacyjność w Polsce są jeszcze stosunkowo nowym zjawiskiem, co sprawia, że nie nauczyliśmy się do nich potrzebnego, krytycznego stosunku. *Niedostosowanie inicjatyw wspierających innowacyjność i współpracę B+R do indywidualnych możliwości i potrzeb poszczególnych województw oraz Rozproszenie inicjatyw i działań na rzecz innowacyjności oraz współpracy badawczo-rozwojowej* pomiędzy instytucjami krajowymi i regionalnymi zostały wskazane jako najsłabsze strony realizowanych programów. Reprezentanci przedsiębiorców i otoczenia biznesu dostrzegają przede wszystkim problemy niedostosowania programów do konkretnych potrzeb praktyki województw. Tymczasem przedstawiciele samorządów i nauki w większym stopniu widzą niedoskonałości w sferze regulacyjnej związanej z polityką proinnowacyjną, a w szczególności spójnością jej kształtowania na poziomie krajowym i regionalnym.

Za najsłabsze strony programów wspierających innowacyjność eksperci uznali: *Niedostosowanie programów i projektów wspierających innowacyjność do indywidualnych możliwości i potrzeb poszczególnych województw* (24% wskazań ekspertów) oraz *Rozproszenie inicjatyw i działań na rzecz innowacyjności oraz współpracy badawczo-rozwojowej pomiędzy instytucjami krajowymi i regionalnymi* (23% wskazań ekspertów). Niewielki procent wskazań na słabe strony programów sugeruje, że eksperci mieli trudności ze zidentyfikowaniem słabych stron wdrażanych w regionach programów. Może to świadczyć o ograniczonej znajomości szczegółów realizacyjnych poszczególnych programów. Bardziej prawdopodobne jest jednak, iż realizowane programy są stosunkowo powszechnie akceptowane, docenia się ich pewne oddziaływanie, ale jednocześnie nie poddaje społecznej krytycznej ocenie. Programy promujące innowacyjność w Polsce są jeszcze stosunkowo nowym zjawiskiem, co sprawia, że nie nauczyliśmy się do nich potrzebnego krytycznego stosunku.

Wykres 19.

Słabe strony programów wspierających innowacyjność dla ogółu. Skumulowany odsetek odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam” (na podstawie Top 2 Box)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki dla II rundy badania

Rozproszenie inicjatyw i działań na rzecz innowacyjności oraz współpracy badawczo-rozwojowej pomiędzy instytucjami krajowymi i regionalnymi zostało uznane za najistotniejszą słabą stronę przez ekspertów z jednostek B+R i uczelni wyższych oraz jednostek samorządu terytorialnego. Eksperci z instytucji otoczenia biznesu i zrzeszeń przedsiębiorców za najistotniejszą słabą stronę uznali *Niedostosowanie programów i projektów wspierających innowacyjność do indywidualnych możliwości i potrzeb poszczególnych województw*. W powyższym rozkładzie odpowiedzi przedstawicieli różnych środowisk można dostrzec pewne prawidłowości. Reprezentanci przedsiębiorców i otoczenia biznesu dostrzegają przede wszystkim problemy niedostosowania programów do konkretnych potrzeb praktyki województw. Tymczasem przedstawiciele samorządów i nauki w większym stopniu widzą niedoskonałości w sferze regulacyjnej związanej z polityką proinnowacyjną i spójnością jej kształtowania na poziomie krajowym i regionalnym. Taki rozkład opinii wydaje się naturalny ze względu na specyfikę środowisk, z których wywodzą się eksperci.

4.8. Ocena mocnych stron programów wspierających innowacyjność

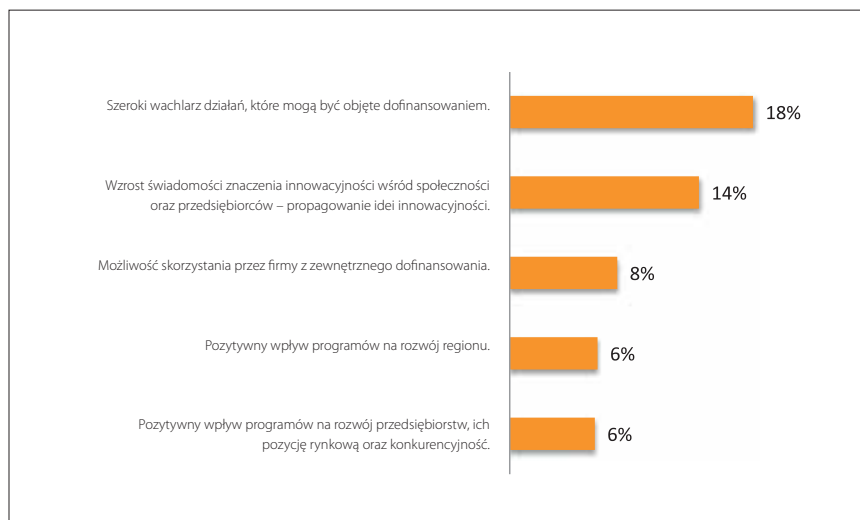
Wniosek:

Za najmocniejszą stronę programów wspierających innowacyjność eksperci uznali: ***szeroki wachlarz działań, które mogą być objęte dofinansowaniem (inwestycje w środki trwałe, prowadzenie działalności badawczej, zakup licencji, patentów, wiedzy)***.

W świetle wybranej najmocniejszej strony programów można stwierdzić, iż w działaniach proinnowacyjnych kluczowe jest nie tyle wybranie najlepszych typu programu, ile równoczesne realizowanie wsparcia wielowymiarowego obejmującego zarówno wsparcie inwestycji, jak i rozwój kompetencji, działalność badawczą czy transfer wiedzy.

Podobnie jak w przypadku słabych stron, także i w odniesieniu do silnych stron realizowanych programów eksperci biorący udział w badaniu mieli trudności z ich identyfikowaniem. Większość ekspertów nie potrafiła wskazać zdecydowanie słabej strony programów wspierających innowacyjność. Sytuacja ta wystąpiła również w przypadku mocnych stron i w konsekwencji żadna z mocnych stron programów wymieniona w badaniu nie uzyskała więcej niż 18% wskazań (wykres poniżej).

Za najmocniejszą stronę programów wspierających innowacyjność eksperci uznali *szeroki wachlarz działań, które mogą być objęte dofinansowaniem (inwestycje w środki trwałe, prowadzenie działalności badawczej, zakup licencji, patentów, wiedzy)* (18% wskazań).

Wykres 20.
Mocne strony programów wspierających innowacyjność dla ogółu. Skumulowany odsetek odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam” (na podstawie Top 2 Box)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki II rundy badania

Wskazanie *szerokiego wachlarza działań* jako najmocniejszej strony realizowanych programów nie dziwi w świetle stwierdzonych wyżej trudności ze zidentyfikowaniem grupy wyrażnie najsukcesyjniejszych czy najefektywniejszych programów. Z jednej strony ograniczone jeszcze doświadczenia z wdrażaniem poszczególnych programów utrudnia wyrobienie sobie jednoznacznych opinii o poszczególnych programach. To może prowadzić do podobnej oceny różnych programów. Z drugiej – w świetle analizowanej odpowiedzi o najmocniejszą stronę programów można stwierdzić, iż kluczowe jest nie tyle wybranie najlepszego programu, ile równoczesne realizowanie wsparcia wielowymiarowego obejmującego zarówno wsparcie inwestycji, jak i rozwój kompetencji, działalność badawczą czy transfer wiedzy.

Szeroki wachlarz działań, które mogą być objęte dofinansowaniem został uznany za najistotniejszą mocną stronę programów wspierających innowacyjność przez ekspertów z instytucji otoczenia biznesu, jednostek samorządu terytorialnego i zrzeszeń przedsiębiorców. Przez ekspertów z instytutów badawczych i uczelni wyższych za najistotniejszą mocną stronę został uznany *wzrost świadomości znaczenia innowacyjności wśród społeczności oraz przedsiębiorców – propagowanie idei innowacyjności*. W tym przypadku wybór odmiennej najmocniejszej cechy realizowanych programów przez ekspertów wywodzących się ze środowiska naukowego wynikał najprawdopodobniej z naturalnej dla nich większej wagi przykładanej do propagowania wiedzy i świadomości.

4.9. Ocena rekomendacji dla działań RSI

Wniosek:

Najbardziej trafne zdaniem biorących udział w badaniu ekspertów rekomendacje dotyczące doskonalenia RSI:

1. **Cele regionalnych strategii innowacji muszą stać się konkretne, realne i mierzalne, co umożliwi ich skuteczny monitoring. Niezbędna jest zatem gruntowna zmiana charakteru dokumentu RSI, sprawiająca, że będzie to dokument o charakterze operacyjnym.**
2. Należy zapewnić współpracę i transfer wiedzy pomiędzy regionami w zakresie wspierania procesów innowacyjnych. Jednocześnie należy zapewnić krajowe wsparcie w zakresie podnoszenia wiedzy w tych obszarach, w których występują deficyty wiedzy w regionach.

Wstępna analiza wyników niniejszego badania „Przegląd i analiza regionalnych systemów innowacji (RSI) województw Polski w kontekście przygotowań do realizacji europejskiej polityki spójności po 2013 roku” pozwoliła sformułować zestaw próbnych rekomendacji. Niektóre z nich zostały poddane ocenie ekspertów. Oceny adekwatności zaproponowanych rekomendacji w opiniach ekspertów zostały zaprezentowane na wykresie poniżej.

Za najbardziej trafną rekomendację dla efektywnego wdrażania działań RSI w regionach eksperci uznali: *cele regionalnych strategii innowacji muszą stać się konkretne, realne i mierzalne, co umożliwi ich skuteczny monitoring. Niezbędna jest zatem gruntowna zmiana charakteru dokumentu RSI, sprawiająca, że będzie to dokument o charakterze operacyjnym.* Rekomendacja ta była uznawana za trafną przez 94% ekspertów.

Drugą w kolejności najbardziej pozytywnie ocenioną przez ekspertów rekomendacją była: *należy zapewnić współpracę i transfer wiedzy pomiędzy regionami w zakresie wspierania procesów innowacyjnych. Jednocześnie należy zapewnić krajowe wsparcie w zakresie podnoszenia wiedzy w tych obszarach, w których występują deficyty wiedzy w regionach.* Rekomendacja ta była uznana za trafną przez 93% ekspertów.

Wykres 21.
Rekomendacje.
Skumulowany odsetek odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”, n=1280 (na podstawie Top 2 Box)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogółem n=1280, wyniki dla I i II rundy badania

Obie zaakceptowane przez ekspertów rekomendacje wskazują na potrzebę istotnych zmian w praktyce wdrażania RSI. Szczególne uznanie zdobyła sobie rekomendacja, która w swojej intencji bardzo wyraźnie artykułuje potrzebę zmian charakteru dokumentu RSI w kierunku jego większej operacyjności i w konsekwencji większego znaczenia w procesie zarządzania rozwojem regionalnym. Co bardzo interesujące, rekomendacja: *Cele regionalnych strategii innowacji muszą stać się konkretne, realne i mieralne, co umożliwi ich skuteczny monitoring. Niezbędna jest zatem gruntowna zmiana charakteru dokumentu RSI, sprawiająca, że będzie to dokument o charakterze operacyjnym*, została uznana za najistotniejszą przez ekspertów ze wszystkich środowisk biorących udział w badaniu. Druga z kolei wskazuje na zasadność współpracy pomiędzy regionami oraz na potrzebę wsparcia regionów przez władze centralne w niektórych aspektach wdrażania RSI. Eksperti silnie poparli tu ideę, aby procesu wdrażania regionalnych strategii innowacji nie ograniczać tylko do w pewnym stopniu autarkicznych działań w poszczególnych województwach, lecz otwierać się na wiedzę i doświadczenia innych.

Najslabiej wspierana przez ekspertów rekomendacja to: *Wdrażanie innowacji o charakterze radykalnym, związanych z wysokim ryzykiem rynkowym i kosztami finansowymi, powinno być wdrażane w ramach programów krajowych*. Warto podkreślić, iż nawet najslabiej wspierana przez ekspertów rekomendacja zyskała 82% poparcia. Świadczy to o pozytywnym podejściu ekspertów do potrzeb doskonalenia procesu wdrażania RSI.

5. Rekomendacje

5.1. Rekomendacje dla podmiotów administracji rządowej

Syntetyczne wnioski z badania

Ogólny stan regionalnych systemów innowacji:

Regionom nie udało się dotychczas samodzielnie stworzyć spójnych regionalnych systemów innowacji.

Można co najwyżej zidentyfikować pewne elementy czy symptomy systemu innowacji, choć ze świadomością, iż nie tworzą one jeszcze całościowego regionalnego systemu innowacji.

Zróżnicowanie jakości zarządzania regionalnymi systemami innowacji:

W momencie przeprowadzania badania (przełom lat 2011–2012) nie można jeszcze stwierdzić powiązań pomiędzy jakością dokumentów i struktur wdrażania RSI a obiektywnym poziomem innowacyjności przedsiębiorstw w poszczególnych województwach.

Przedstawiciele najbardziej innowacyjnej grupy regionów (województwo mazowieckie, dolnośląskie i śląskie) w zdecydowanie najmniejszym stopniu negują występowanie w ich województwach regionalnych systemów innowacji (w badaniu jakościowym na grupie 164 decydentów).

W regionach efektywnie wykorzystujących swój wewnętrzny potencjał nieco większą wagę respondenci badania przykładają do dokumentu RSI, jak i do systemu wdrażania RSI (w badaniu jakościowym na grupie 164 decydentów).

Powszechnie występujące braki w regionalnych systemach innowacji:

Występują obszary funkcjonowania regionalnych systemów innowacji, w których brakuje wiedzy, doświadczeń i umiejętności we wszystkich polskich województwach. Do takich obszarów można zaliczyć: działalność instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu, zapewnienie środków do realizacji celów polityki proinnowacyjnej, realizacja funkcji zarządzania wdrażaniem RSI, problem oceny efektów polityki proinnowacyjnej.

Nazwa i cel rekomendacji

Rekomendacja 1

Stworzenie „Platformy innowacyjnych regionów”

Cel: przyspieszenie tempa budowy regionalnych systemów innowacji, szczególnie w odniesieniu do regionów o niższej innowacyjności oraz obszarów, w których zaistniały bariery we wszystkich polskich regionach poprzez zapewnienie lepszego dostępu do najnowszej wiedzy i najlepszych praktyk.

Uzasadnienie

Dotychczasowe procesy budowy regionalnych systemów innowacji nie okazały się wystarczająco skuteczne, szczególnie w regionach o średnim i niskim poziomie innowacyjności. Występują jednocześnie obszary regionalnych systemów innowacji, w przypadku których praktycznie we wszystkich województwach pojawiają się opinie o występowaniu niedoskonałości, takich jak: niewystarczająco efektywne funkcjonowanie instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu, trudności w dostępie do kapitału wysokiego ryzyka, trudności w planowaniu działań i alokacji środków do realizacji celów polityki proinnowacyjnej, praktyczna realizacja funkcji zarządzania wdrażaniem RSI czy problemy oceny efektów polityki proinnowacyjnej. W odniesieniu do tych obszarów odnotowano braki wiedzy, koncepcji, a także wystarczająco aktywnych postaw decydentów rokujących na samodzielne przełamanie zaistniałych trudności. Jednocześnie stwierdzono wyższe uznanie dla funkcjonowania regionalnych systemów innowacji w regionach najbardziej innowacyjnych i efektywnie wykorzystujących swój potencjał. W związku z powyższym **należy prowadzić działania wspierające regiony w procesie kształtowania regionalnych strategii innowacji i rozwoju regionalnych systemów innowacji, w tych płaszczyznach, w których poszczególne regiony będą oczekiwały wsparcia. Ważne jest także zapewnienie dyfuzji wiedzy i innowacji w relacjach międzyregionalnych.**

Tak sformułowane uzasadnienie stworzenia „Platformy innowacyjnych regionów” pozostaje w zgodności z celem 3 KSRR (w szczególności 3.3 – przebudowa i wzmacnianie koordynacji w systemie wieloszczeblowego zarządzania). Cel 3 KSRR zakłada, iż należy

Proponowany sposób wdrożenia i spodziewany efekt

Podstawowym zadaniem „Platformy innowacyjnych regionów” byłoby dostarczenie wiedzy i profesjonalnego doradztwa dla polskich regionów w zakresie projektowania i wdrażania regionalnych strategii innowacji. W szczególności działania mogłyby być skoncentrowane na:

1. Dostarczaniu profesjonalnych materiałów informacyjnych, przewodników, dobrych praktyk w oparciu o najlepsze ekspertyzy i doświadczenia krajowe i zagraniczne.
2. Monitoringu i analizie procesów innowacyjnych w ujęciu regionalnym w oparciu o wspólna metodologię badań jak i wspólny system agregowania danych.
3. Identyfikacji trendów i kluczowych obszarów innowacyjności regionów na potrzeby wdrażania podejścia inteligentnej specjalizacji.
4. Wsparciu kluczowych aktorów regionalnych systemów innowacji w programowaniu i testowaniu działań i instrumentów wspierających innowacyjność gospodarek regionalnych.
5. Podnoszeniu wiedzy i kształtowaniu aktywnych postaw decydentów regionalnych systemów innowacji (w szczególności kluczowych polityków, szefów regionalnych agencji i instytucji otoczenia). Szczególnie ważne jest podnoszenie kompetencji regionalnych decydentów w zakresie zarządzania strategicznego jednostkami terytorialnymi z uwzględnieniem zagadnienia powiązań RSI, ze strategią wojewódzką oraz strategiami na poziomie krajowym i europejskim.
6. Organizowaniu międzynarodowej wymiany doświadczeń (wyjazdy studyjne, uczestnictwo w konferencjach).
7. Wypracowywaniu modelowych rozwiązań w zakresie obszarów RSI, których wdrażanie nastręcza obecnie największe trudności,

Wnioski jak przy rekomendacji 1, a dodatkowo:

Występuje wyraźne zróżnicowanie decydentów RSI w zakresie wiedzy oraz postaw według grup województw o różnym poziomie innowacyjności. Da się zaobserwować ogólną tendencję, że im wyższy poziom innowacyjności regionu (analizowany w grupach województw od 2 do 6), tym raczej wyższy poziom wiedzy i aktywnych postaw w stosunku do poszczególnych aspektach regionalnych systemów innowacji.

Występuje silne zróżnicowanie udziału „nastawień aktywnych” respondentów w sferze zamierzeń według grup województw o różnym poziomie innowacyjności. Ogólnie im wyższy poziom innowacyjności, tym więcej „nastawień aktywnych”, a zatem gotowości badanych do podejmowania działań wzmacniających poszczególne obszary regionalnych systemów innowacji.

Poziom „nastawień aktywnych” w sferze zamierzeń w regionach o względnie niższym poziomie innowacyjności budzi niepokój co do dalszego rozwoju w ramach regionalnych systemów innowacji.

Rekomendacja 2

Należy zapewnić finansowanie realizacji zadań RSI, wspólnych dla wszystkich regionów, w ramach przyszłego odrębnego działania/priorytetu krajowego programu operacyjnego wspierającego innowacyjność po 2013 roku. Wskazane zadania powinny być realizowane wspólnie przez samorządy województw, przedsiębiorców i partnerów społecznych.

Cel: przyspieszyć proces budowy regionalnych systemów innowacji poprzez finansowanie wybranych aspektów funkcjonowania RSI ze środków centralnych, w szczególności w regionach o niższym poziomie innowacyjności poprzez wsparcie finansowe projektów obejmujących współpracę międzyregionalną, która zapewni upowszechnianie się aktywnych postaw wobec procesów innowacyjnych.

Proces transferu wiedzy do praktyki gospodarczej we wszystkich polskich regionach jest daleki od doskonałości.

W większości regionów (z grupy 4, 5, 6) zapewne występują bardzo silne bariery transferu wiedzy z nauki do praktyki, które skłaniają znaczną grupę decydentów do zajmowania skrajnego stanowiska o zupełnym braku transferu.

Poszczególne regiony posiadają specyficzną praktyczną wiedzę o sposobach wdrażania różnych programów, która może służyć także innym regionom.

Rekomendacja 3

Opracowanie oraz upowszechnienie modelowych rozwiązań wsparcia transferu wiedzy do praktyki gospodarczej we współpracy z instytucjami wspierania rozwoju regionalnego, z uwzględnieniem

Uzasadnienie

między innymi prowadzić działania zwiększające współpracę między poszczególnymi poziomami władz publicznych. W ramach tego celu mają być tworzone sieci współpracy pozwalające na zwiększenie synergii działania przez rozwijanie kultury kooperacji oraz stanowiące kuźnię innowacyjnych rozwiązań, w tym instytucjonalnych.

Uzasadnienie jest także spójne z projektem Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki na lata 2012–2020 „Dynamiczna Polska”. Szczególnie z kierunkami działań w ramach celu 2:

2.2. Budowa ram dla prowadzenia efektywnej polityki innowacyjności.

2.3. Wspieranie współpracy w systemie innowacji.

Wyraźne zróżnicowanie postaw regionalnych decydentów odnośnie do przyszłych działań w zakresie wspierania innowacyjności budzi niepokój o kształtowanie się polityki proinnowacyjnej szczególnie w regionach o niskim poziomie innowacyjności.

Należy ze szczebla centralnego podejmować działania na rzecz upowszechniania aktywnych proinnowacyjnych postaw wśród interesariuszy RSI. Należy przy tym mieć na uwadze, że postawy ludzkie kształtują się raczej w procesie działania i doświadczeń praktycznych, a w mniejszym stopniu w oparciu o oddziaływanie np. przez szkolenia. Warto zatem zachęcać do współpracy, wspólnych projektów regiony najbardziej innowacyjne i regiony o niższym poziomie innowacyjności, tak aby następował transfer postaw aktywnych do regionów o niższym poziomie innowacyjności. Nastąpi przy tym wymiana praktycznych doświadczeń upowszechnienie dobrych praktyk z regionów o najwyższej innowacyjności. Wydaje się, że najlepszą formą działań na rzecz upowszechniania nastawień aktywnych w sferze zamierzeń jest bezpośrednie konfrontowanie się z tymi ośrodkami, które przejawiają aktywną postawę i mogą podzielić się konkretnymi pozytywnymi doświadczeniami.

Dodatkowo wsparcie finansowe niektórych newralgicznych obecnie aspektów funkcjonowania regionalnych systemów innowacji (wymienionych w rekomendacji 1), dystrybuowane ze szczebla centralnego zapewni komplementarność z realizacją rekomendacji 1 oraz przyczyni się do wysokiej jakości projektów realizowanych w tej formule wykorzystujących wysokie kompetencje jednostki wdrażającej.

Dotychczasowe doświadczenia regionów, które przeznaczały środki na wzmocnienie regionalnych systemów innowacji, a nie udało im się stworzyć czy utrzymać struktur zarządzania RSI, wskazują, że niewątpliwie istnieje potrzeba ich wsparcia ze szczebla krajowego i poprzez współpracę z innymi mającymi więcej doświadczeń regionami.

Niewątpliwie wyniki badania ujawniły wysoki poziom niezadowolenia ze skuteczności transferu wiedzy do praktyki gospodarczej w polskich regionach. Wydaje się, iż brakuje sprawdzonych wzorców działań, które mogliby podejmować regionalni partnerzy. Brak wiedzy i pozytywnych doświadczeń przekłada się na niską aktywność i niedostatecznie aktywne nastawienia co do przyszłych działań w tym zakresie. Jednocześnie w poszczególnych

Proponowany sposób wdrożenia i spodziewany efekt

takich jak: **działalność instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu, dostępu do kapitału wysokiego ryzyka, zapewnienie środków do realizacji celów polityki proinnowacyjnej, realizacja funkcji zarządzania wdrażaniem RSI, problem oceny efektów polityki proinnowacyjnej.**

8. Zbieraniu, analizowaniu i upowszechnianiu najnowszych informacji o stanie regionalnych systemów innowacji.
9. Uczestnictwie w badaniach naukowych służących analizom regionalnych systemów innowacji, których wyniki mogłyby potencjalnie służyć doskonaleniu regionalnych strategii innowacji.

Należy w konstrukcji nowego programu operacyjnego na lata 2014–2020 dotyczącego sfery innowacyjności zapewnić działanie/priorytet związany ze wsparciem regionalnych systemów innowacji. W ramach takiego działania dofinansowaniu mogłoby podlegać:

1. Dofinansowanie struktur zarządzania RSI.
2. Rozwój instytucji będących interesariuszami RSI.
3. Wzmocnienie potencjału kadrowego instytucji RSI.
4. Wsparcie tworzenia infrastruktury B+R o zasięgu ponadregionalnym.
5. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących proinnowacyjne usługi oraz ich sieci.

roli regionalnych systemów innowacji, które poszczególne regiony mogłyby adaptować i skutecznie wdrażać.

Cel: zapewnienie wyższej efektywności wsparcia transferu wiedzy do praktyki gospodarczej w ramach regionalnych systemów innowacji.

Jako najskuteczniejszy program zwiększający innowacyjność regionów eksperci (na próbie 1280 osób) wskazali *wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw*. Należy jednak zauważyć, iż niewielka przewaga wskazań na ten program w stosunku do pozostałych, a w jeszcze większym stopniu wysoce wyrównane oceny kilku kolejnych programów pozwalają na stwierdzenie, iż eksperci nie byli w stanie wyodrębnić grupy wyraźnie najskuteczniejszych programów.

Program *wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* został przez ekspertów uznany za najbardziej efektywny. Bardzo zbliżone oceny kolejnych programów świadczą o trudnościach w jednoznacznym wyodrębnieniu grupy najbardziej efektywnych programów przez biorących udział w badaniu ekspertów. W istocie oznacza to, że nie wskazano pojedynczego rodzaju programu najskuteczniejszego, czy najbardziej efektywnego, lecz podkreślono znaczenie różnych programów.

W szerokim badaniu eksperckim na próbie 1280 osób za najmocniejszą stronę programów wspierających innowacyjność eksperci uznali: *szeroki wachlarz działań, które mogą być objęte dofinansowaniem (inwestycje w środki trwałe, prowadzenie działalności badawczej, zakup licencji, patentów, wiedzy)*.

Rekomendacja 4
Przy projektowaniu centralnie zarządzanych programów operacyjnych nastawionych na wzrost innowacyjności należy zapewnić komplementarne formy wspierania rozwoju innowacyjności obejmujące zarówno wsparcie inwestycji o wysokim komponentie innowacyjnym, jak i jednocześnie wsparcie zaplecza B+R oraz kapitału ludzkiego.

Cel: zwiększenie skuteczności i efektywności programów wspierających innowacyjność dzięki wykorzystaniu komplementarności działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Uzasadnienie

regionach istnieją dobre praktyki.

W tej sytuacji zasadne jest, szczególnie w odniesieniu do tej sfery, wsparcie wymiany doświadczeń oraz wypracowywanie modelowych rozwiązań na szczeblu centralnym.

W oparciu o przeprowadzone badania nie można jednoznacznie wskazać jakiejś najskuteczniejszej, czy najbardziej efektywnej pojedynczej formy interwencji. Nie można zalecać koncentrowania się na wykorzystywaniu jednego rodzaju działań w procesie wspieraniu innowacyjności regionów. Jednocześnie ustaloną podstawową zaletą dotychczasowych programów okazała się ich kompleksowość.

Na tej podstawie można wnioskować, iż niezbędne jest poszukiwanie nowych rodzajów programów wsparcia innowacyjności, zapewne charakteryzujących się łączeniem różnych form interwencji.

Proponowany sposób wdrożenia i spodziewany efekt

Należy przyjąć, że preferencje/wyłącznieść w dofinansowaniu miałyby projekty zgłaszane w partnerstwie instytucji pochodzących co najmniej z dwóch regionów w tym z regionu o niższym poziomie innowacyjności (grupy 5–6).

Należy przewidzieć w ministerstwie odpowiedzialnym za sektor nauki w porozumieniu z resortem odpowiedzialnym za sferę przedsiębiorczości projekt badawczo-wdrożeniowy dotyczący wypracowania modelowych rozwiązań w zakresie transferu wiedzy do praktyki gospodarczej. Elementami takiego projektu powinny być:

1. Analizy doświadczeń europejskich i światowych.
2. Analiza dobrych praktyk w polskich regionach.
3. Badania procesów transferu wiedzy w Polsce.
4. Wypracowanie modelowych rozwiązań w zakresie transferu wiedzy, z uwzględnieniem, różnych rodzajów regionów, różnych sektorów gospodarki, różnych form transferu.
5. Upowszechnianie opracowanego modelu nie tylko z wykorzystaniem tradycyjnych form, publikacji, konferencji, ale także wyjazdów studyjnych staży, wymiany kadr.

Na wszystkich etapach projektu w jego wdrażaniu powinni uczestniczyć przedstawiciele zainteresowanych regionów.

Aby zapewnić kompleksowość interwencji, w tym komplementarność poszczególnych form wsparcia procesów innowacyjnych, należy zapewnić odpowiednią konstrukcję centralnie zarządzanych programów operacyjnych wspierających procesy innowacyjne. Konieczne jest zastosowanie odpowiednich mechanizmów, takich jak:

1. Zaprogramowanie działań łączących interwencje obejmujące wsparcie finansowe i z zakresu kapitału ludzkiego (jeżeli będzie to możliwe w świetle zasad programowania UE – programy wielofunduszowe).
2. Koordynacja na poziomie planowania i wdrażania poszczególnych centralnych programów operacyjnych finansowych tak z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jak z Europejskiego Funduszu Społecznego działań, które potencjalnie łącznie mogą zapewnić komplementarność wsparcia określonych przedsięwzięć innowacyjnych, np. powiązane wdrażanie innowacji w przedsiębiorstwach, szkoleń dla pracowników firm, współpracy firm i jednostek B+R.
3. Stosowanie odpowiedniego poziomu cross finansingu w programach jednofunduszowych.
4. Stosowanie systemu kryteriów promujących komplementarność projektów.

5.2. Rekomendacje dla samorządów województw

Syntetyczne wnioski z badania

Wszystkie analizy prowadzone w ramach badania wskazują kluczową rolę proinnowacyjnej świadomości przedsiębiorców w stymulowaniu procesów innowacyjnych (badanie eksperckie na próbie 1280 oraz badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).

Potwierdza się w Polsce zależność pomiędzy poziomem innowacyjności poszczególnych regionów i poziomem proinnowacyjnej świadomości przedsiębiorców (badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).

W polskich regionach następuje wzrost proinnowacyjnej świadomości przedsiębiorców, jednak aktualny poziom tej świadomości jest jeszcze niedostateczny (badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).

Tradycyjne formy oddziaływania (szkolenia, konferencje) na świadomość przedsiębiorców i menedżerów mają niską skuteczność (badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).

Nazwa i cel rekomendacji

Rekomendacja 1
Stworzenie oraz wdrożenie planu działań na rzecz kształtowania postaw proinnowacyjnych w regionach, w szczególności w grupie przyszłych i obecnych przedsiębiorców (może on być częścią Regionalnych Strategii Innowacji)

Cel: Wzrost innowacyjności poprzez lepsze wykorzystanie kluczowego czynnika jakim jest proinnowacyjna świadomość przedsiębiorców.

Jednym z ważnych czynników utrudniających, czy wręcz uniemożliwiających realne wdrażanie dokumentów RSI był ich zbyt ogólny charakter nie obejmujący najczęściej precyzyjnych i mierzalnych celów. Sytuacja ta uniemożliwiała najczęściej prowadzenie skutecznego monitoringu RSI i ocenę stopnia osiągnięcia celów (badanie desk research oraz badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).

Rekomendacja 2
Regionalna strategia innowacji powinna stać się jednym z programów operacyjnych służących realizacji strategii rozwoju województwa.

Uzasadnienie

Niezbędne jest w poszczególnych regionach wypracowywanie nowych bardziej skutecznych modeli i instrumentów oddziaływania na proinnowacyjną świadomość przedsiębiorców. Biorąc pod uwagę, iż stan świadomości przedsiębiorców o konieczności wdrażania innowacji jest uważany za kluczowy czynnik innowacyjności, a jednocześnie jej stan wydaje niewystarczający, zasadnym jest podjęcie działań nakierowanych na wzrost tego czynnika. Dodatkowo należy podkreślić występujące najprawdopodobniej różnicowania w stanie takiej świadomości z jej wyższym poziomem w regionach bardziej innowacyjnych i niższym w regionach o niższym poziomie innowacyjności. W związku z tym interwencję należy prowadzić na poziomie regionalnym, na którym można wypracować najbardziej dostosowane do sytuacji instrumenty. Należy przy tym uwzględnić ogólnie niską skuteczność tradycyjnych form oddziaływania i potrzebę wypracowywania nowych form oddziaływania na proinnowacyjne postawy. Uzasadnienie jest jakże spójne z projektem Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki na lata 2012-2020 – „Dynamiczna Polska”. Szczególnie z kierunkami działań w ramach celu 2: 2.4. Kształtowanie kultury innowacyjnej oraz szersze włączenie społeczeństwa w proces tworzenia innowacji.

Należy dokonać aktualizacji regionalnych strategii innowacji, w ramach których zasadne jest uwzględnienie rewizji celów, systemu monitoringu, a także relacji ze strategią województwa. W sytuacji rekomendowanego zwiększenia poziomu operacyjności celów RSI ujawni się problem jej spójności ze strategią województwa. Niezbędna jest zatem często gruntowna zmiana

Proponowany sposób wdrożenia i spodziewany efekt

Proponuje się:

1. Uwzględnianie w ramach badań monitorujących regionalne systemy innowacji systematycznego monitoringu proinnowacyjnych postaw przedsiębiorców, ale także przedstawicieli innych instytucji, w tym publicznych (ze względu na potrzebę promocji innowacji także w sektorze publicznym, zgodnie ze strategią Europa 2020). Można to realizować w ramach istniejących czy tworzonych sieci obserwatoriów regionalnych.
2. Przeprowadzenie badań i dyskusji na temat najskuteczniejszych form oddziaływania na wzrost proinnowacyjnych postaw przedsiębiorców oraz kadr innych instytucji w danym regionie, uwzględniające takie możliwe formy jak:
 - promocja dobrych praktyk,
 - wyjazdy studyjne,
 - staże w firmach innowacyjnych w kraju i na świecie,
 - zachęcanie firm i organizacji w regionie do realizacji wspólnych przedsięwzięć/projektów z innowacyjnymi firmami/organizacjami spoza regionu/kraju,
 - angażowanie przedsiębiorców liderów jako współtwórców uczestników kampanii promującej innowacyjność (badania psychologiczne wskazują, iż angażowanie się w przekonywanie innych sprzyja kształtowaniu się danych postaw).
3. W oparciu o wyżej omówione badania i wymianę doświadczeń z innymi regionami stworzenie oraz wdrożenie planu działań na rzecz podnoszenia proinnowacyjnych postaw w regionie (może on być częścią regionalnych strategii innowacji).

Zmiany dokonywane w dokumentach RSI powinny zapewnić, iż:

1. Cele regionalnych strategii innowacji będą konkretne, realne i mierzalne, co umożliwi ich skuteczny monitoring, a w samej strategii zostanie precyzyjnie skonstruowany system mierników stopnia osiągania celów.
2. Należy wdrożyć nowe systemy monitoringu RSI, zapewniające systematyczny pomiar postępów realizacji strategii oraz zmian

Syntetyczne wnioski z badania	Nazwa i cel rekomendacji
Dotychczas występowały niejasności odnośnie do relacji pomiędzy RSI i innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu regionalnym i ponad regionalnym. Wysoka formalna spójność celów RSI (wewnętrzna i ze strategią wojewódzką) była zapewniana głównie poprzez wysoki poziom ogólności celów (badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).	Cel: zwiększenie poziomu operacyjności RSI, a dzięki temu jego realnego oddziaływania na wzrost innowacyjności regionów.
Niedostatecznie sprawnemu funkcjonowaniu struktur zarządzania RSI towarzyszy niedostateczne uczestnictwo partnerów społecznych (badanie desk research oraz badanie jakościowe na próbie 164 decydentów). Skuteczne i efektywne funkcjonowanie struktur zarządzania RSI wymaga angażowania przedstawicieli różnych partnerów (badanie jakościowe na próbie 164 decydentów). Analizy ujawniły braki wystarczającej wiedzy z zakresu strategicznego zarządzania rozwojem regionalnym. Można postawić tezę o niedostatkach zrozumienia zasad zarządzania strategicznego regionem, jak i praktycznych umiejętności jego stosowania (badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).	Rekomendacja 3 W procesie zarządzania RSI wiodącą rolę powinien odgrywać samorząd województwa, jednakże w strukturach zarządzania musi być przestrzegana zasada partnerstwa i partycypacji kluczowych interesariuszy regionalnego systemu innowacji. Cel: zwiększyć skuteczność i efektywność funkcjonowania systemu zarządzania RSI.
Badania wykazały, iż sama wymiana opinii na temat roli innowacji przyczynia się do wzrostu świadomości ich znaczenia (badanie eksperckie na próbie 1280). Jednocześnie pomiędzy regionami i zapewne w samych regionach występują znaczące zróżnicowania stanu wiedzy i postaw w stosunku do poszczególnych aspektów regionalnych systemów innowacji (badanie jakościowe na próbie 164 decydentów). W poszczególnych regionach z różną skutecznością stosowano specyficzne rozwiązania w zakresie samego zarządzania RSI, jak i wdrażania określonych programów wsparcia innowacyjności. Powstały w wyniku niezależnych doświadczeń kapitał wiedzy, umiejętności i postaw może być z lepiej wykorzystany dzięki wzajemnej wymianie doświadczeń (badanie desk research oraz badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).	Rekomendacja 4 Należy zapewnić mechanizmy wymiany poglądów, współpracy i transferu wiedzy pomiędzy ekspertami i liderami regionalnych systemów innowacji zarówno wewnątrz poszczególnych regionów, jak i w układzie międzyregionalnym. Cel: przyspieszenie procesów uczenia się uczestników regionalnych systemów innowacji.
W regionach występuje wiele krytycznych opinii o funkcjonowaniu instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu. Badanie nie ujawniło wyraźnych zróżnicowań opinii respondentów o tych instytucjach w układzie regionów o różnym poziomie innowacyjności (badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).	Rekomendacja 5 Samorządy województw powinny podjąć działania w zakresie podniesienia skuteczności działania istniejących instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu (parki naukowo-technologiczne, centra transferu innowacji itp.).

Uzasadnienie

charakteru dokumentu RSI, sprawiająca, że będzie to dokument o charakterze operacyjnym.

Właściwe zarządzanie RSI musi uwzględniać zasady good governance. Badania wykazały, iż tylko wówczas przywódcza rola samorządu wojewódzkiego zostanie zaakceptowana przez partnerów społecznych, bez których realnego zaangażowania nie może funkcjonować regionalny system innowacji. Warunkiem jest jednak równocześnie poprawienie stanu wiedzy i aktywnych postaw wśród uczestników regionalnych systemów innowacji. Wiedza o potrzebie współpracy przy planowaniu i wdrażaniu RSI powinna być podzielana przez praktycznie wszystkich interesariuszy regionalnych systemów innowacji. Tylko bowiem na podstawie takiej wiedzy będą oni mogli właściwie zrozumieć proces zarządzania regionalnego i odnajdować w nim swoje odpowiednie miejsce

Efektywność regionalnych systemów innowacji w decydującej mierze zależy od szybkości procesów wzajemnego uczenia się jego uczestników. Tymczasem badania ujawniły, że np. eksperci pochodzący z różnych środowisk (uczelnia, administracja, biznes) zajmują wyraźnie odmienne stanowiska w sprawie rozwoju regionalnych systemów innowacji. W badaniu jakościowym zwrócono uwagę, iż stosunkowo dużo projektów jest realizowana przez pojedyncze organizacje bez udziału partnerstwa. Brak także współpracy ponadregionalnej. Wszystkie te szczegółowe zjawiska wydają się świadczyć o niedostatecznym uruchomieniu procesów wspólnego uczenia się w ramach regionalnych systemów innowacji. Zadaniem samorządu powinno być stymulowanie wymiany doświadczeń pomiędzy ekspertami wewnątrz danego regionu (w tym pochodzącymi z różnych środowisk), jak również pomiędzy ekspertami z danego regionu a ekspertami z innych regionów kraju i z zagranicy.

W regionach w oparciu o dotychczasowe działania stworzono wiele instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu. Niestety w świetle badania ich skuteczność rozumiana nie w skali jednostkowych sukcesów, lecz oddziaływania na poziom innowacyjności regionów wydaje się niska. Należy przejść od etapu budowy instytucji otoczenia do etapu faktycznego uruchomienia potencjału tych instytucji.

Proponowany sposób wdrożenia i spodziewany efekt

poziomu innowacyjności w regionie.

3. Należy zapewnić ścisłą integrację RSI ze strategią rozwoju województwa oraz innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu regionalnym zarówno na etapie planistycznym jak i na etapie realizacyjnym. **RSI powinna być jednym z programów operacyjnych służących realizacji strategii wojewódzkiej.**

Zaleca się:

1. Zweryfikowanie regionalnych systemów zarządzania RSI pod kątem zapewnienia zasady partnerstwa i partycypacji kluczowych interesariuszy regionalnego systemu innowacji.
2. Przeprowadzenie działań promujących uczestnictwo w zwerifikowanym systemie zarządzania RSI oraz uświadamiających znaczenie współpracy i udziału wszystkich interesariuszy.
3. Zapewnienie w ramach struktur wdrażania RSI doradztwa poszczególnym uczestnikom, które pomogło by im znaleźć właściwe miejsce w systemie zarządzania RSI, w tym odgrywać rosnącą rolę na etapie wdrożeniowym w procesach wspólnych działań na rzecz wzrostu innowacyjności.

Należy aktywnie uczestniczyć w formach współpracy międzyregionalnej organizowanej przez szczebel centralny w „Platformie innowacyjnych regionów”. Ponadto władze regionalne powinny z własnej inicjatywy stymulować procesy uczenia się uczestników regionalnych systemów innowacji poprzez:

1. Preferowanie i wspieranie realizacji wspólnych projektów realizowanych przez kilku partnerów, w tym partnerów z innych regionów, a nawet krajów. Można wprowadzać na etapie wyznaczania kryteriów oceny projektów tak zwane kryteria dostępu, kryteria strategiczne czy kryteria punktowane za udział w danym projekcie partnerów instytucjonalnych czy ekspertów z innych regionów czy krajów.
2. Promowanie współpracy ekspertów i liderów regionalnych z innymi środowiskami, w tym z innych regionów, także poprzez organizację staży, okresowej wymiany kadry, wizyty studyjne. Takie przedsięwzięcia mogłyby być finansowane specjalnym działaniem w ramach nowego RPO, ale także jak wyżej w formie wyznaczania kryteriów oceny projektów za zapewnienie w projektach pożądaných elementów współpracy i wspólnego uczenia się różnych środowisk.
3. Wprowadzanie w ramach programów regionalnych działań proinnowacyjnych wymagających realizacji przez partnerów z różnych środowisk (uczelnia, otoczenie biznesu, biznes, administracja) – postulat ten jest spójny z rekomendacją 7).

Należy podjąć działania w zakresie:

1. Zapewnienia wysokiej jakości kadr zarządzających instytucjami innowacyjnego otoczenia biznesu. W tym można zalecać pozyskiwanie kadr z zewnątrz regionu, także z zagranicy, intensywne szkolenia kadr, zapewnienie staży, w tym zagranicznych. Zadanie to poza finansowaniem na poziomie regionalnym mogłoby korzystać ze środków krajowych w oparciu o rekomendację 2 dla szczebla centralnego.

Wszystkie regiony w Polsce posiadają potencjał do rozwoju sektorów innowacyjnych. Brak w regionach wypracowanej strategii działań w obszarze innowacyjnej specjalizacji regionalnej, a także szerszej refleksji nad tym problemem (badanie jakościowe na próbie 164 decydentów).

Cel: zwiększenie wpływu instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu na poziom innowacyjności w regionie.

Rekomendacja 6

Należy wypracować strategię działań na rzecz rozwoju sektorów innowacyjnych, a także zapewnić wykorzystanie koncepcji *smart specialisation* w ramach strategii regionalnych.

Cel: wzrost wykorzystania sektorów innowacyjnych w myśl koncepcji *smart specialisation* w procesie podnoszenia innowacyjności regionów.

Jak w rekomendacji 4 sformułował krajowego:

Eksperti (w ramach badania na próbie 1280), odnosząc się zarówno do skuteczności, jak i efektywności różnych programów zwiększających innowacyjność regionów, na pierwszym miejscu wskazali na *wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw*. Jednakże przewaga tego programu nad pozostałymi nie była wysoka. Na kolejnych miejscach z bardzo zbliżonymi poziomami wskazań znalazły się programy związane ze *wsparciem działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw, wsparciem budowy i rozbudowy infrastruktury naukowo-badawczej, wsparciem o charakterze innowacyjnym B+R w przedsiębiorstwach*.

Program *wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw* został przez ekspertów uznany za najbardziej efektywny. Bardzo zbliżone oceny kolejnych programów świadczą o trudnościach w jednoznacznym wyodrębnieniu najbardziej efektywnych programów przez badanych ekspertów. W istocie oznacza to, że nie wskazano pojedynczego

Rekomendacja 7

Przy programowaniu regionalnych programów operacyjnych wdrażanych po 2013 roku zasadne jest zapewnienie możliwości jednoczesnego wsparcia określonych przedsięwzięć proinnowacyjnych z wykorzystywaniem różnych, komplementarnych form i intensywności wsparcia obejmujących wsparcie inwestycji, zaplecza B+R, jak i kapitału ludzkiego.

Cel: zapewnienie zwiększenia efektywności i skuteczności regionalnych programów wsparcia innowacyjności dzięki wykorzysta-

Badania potwierdziły, że zdaniem decydentów RSI wszystkie regiony mają potencjał do rozwoju sektorów innowacyjnych. Jednocześnie wszystkie województwa powinny wpisać się w koncepcję *smart specialisation* wynikającą ze Strategii „Europa 2020”. Możliwości wykorzystania dynamiki sektorów innowacyjnych są jednak dotychczas ograniczane poprzez brak wypracowanych spójnych strategii i działań w tym zakresie. Barierą jest także niedostateczny poziom wiedzy o sektorach innowacyjnych i możliwościach ich wspierania.

W oparciu o przeprowadzone badania nie można jednoznacznie wskazać jakiejś najskuteczniejszej czy najbardziej efektywnej pojedynczej formy interwencji. Nie można zalecać koncentrowania się na wykorzystywaniu jednego rodzaju działań w procesie wspieraniu innowacyjności regionów. Jednocześnie ustaloną podstawową zaletą dotychczasowych programów okazała się ich kompleksowość.

Na tej podstawie można wnioskować, iż niezbędne jest poszukiwanie nowych rodzajów programów wsparcia innowacyjności, charakteryzujących się łączeniem różnych form interwencji.

2. Weryfikacji/formułowania wieloletnich programów działalności instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu, konsultowanych ze środowiskiem naukowym i środowiskiem biznesu. Do przygotowania/weryfikacji tego typu programów warto angażować ekspertów z zewnątrz, w tym zagranicznych.

3. Wsparcia finansowego działalności bieżącej danych instytucji pod warunkiem realizacji przyjętych programów i intensyfikacji działań z zakresu wsparcia innowacyjności regionu.

1. Należy podnieść poziom wiedzy i aktywnych nastawień w zakresie sektorów innowacyjnych i koncepcji *smart specialisation* wśród uczestników regionalnych systemów innowacji. Zaleca się organizację warsztatów, seminariów, konferencji poszukiwawczych, w trakcie których przekazywano by

wiedzę o sektorach innowacyjnych, ale równocześnie prowadzono dyskusję o możliwościach ich rozwoju w regionie.

2. Należy opracować program/priorytet w ramach innego programu dotyczące rozwoju *smart specialisation*, w tym sektorów innowacyjnych.

3. Należy preferować wsparcie innowacji w ramach zidentyfikowanych specjalizacji regionalnych.

Swoboda poszczególnych regionów w przeznaczaniu środków finansowych na wsparcie swoich *smart specialisation* powinna iść w parze z zapewnieniem najwyższej jakości regionalnych dokumentów strategicznych. Stąd regiony powinny korzystać z uczestnictwa w „Platformie innowacyjnych regionów” (rekomen- dacja 1 dla poziomu krajowego), a w szczególności brać udział w akredytacji przygotowywanych programów wspierających innowacyjność.

Proces akredytacji miałby za zadanie nie weryfikację przyjmowa- nych priorytetów, ale jedynie weryfikację poprawności metodo- logicznej opracowywanych dokumentów, w tym w szczególności:

1. Czy przyjęte priorytety *smart specialisations* opierają się na trafnej analizie sytuacji.
2. Czy uwzględniono opinie interesariuszy.
3. Czy dokumenty są spójne i nawiązują do dokumentów szczebla krajowego i unijnego.

Aby zapewnić kompleksowość interwencji, w tym komplemen- tarność poszczególnych form wsparcia procesów innowacyjnych, należy zapewnić odpowiednią konstrukcję regionalnych progra- mów operacyjnych. Konieczne jest przewidzenie odpowiednich instrumentów, takich jak:

1. Zaprogramowanie działań łączących interwencje obejmujące wsparcie finansowe i z zakresu kapitału ludzkiego (jeżeli będzie to możliwe w świetle zasad programowania UE – programy wielofunduszowe).

2. Koordynacja na poziomie planowania i wdrażania poszczegół- nych centralnych programów operacyjnych finansowych tak z Eu- ropejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak z Europejskiego Funduszu Społecznego, działań, które potencjalnie łącznie mogą zapewnić komplementarność wsparcia określonych przed- sięwzięć innowacyjnych, np. powiązane wdrażanie innowacji

Syntetyczne wnioski z badania

Nazwa i cel rekomendacji

rodzaju programu najskuteczniejszego, czy najbardziej efektywnego, lecz podkreślono znaczenie różnych programów.

niu komplementarności działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Jednocześnie za najmocniejszą stronę programów wspierających innowacyjność eksperci uznali: *Szeroki wachlarz działań, które mogą być objęte dofinansowaniem (inwestycje w środki trwałe, prowadzenie działalności badawczej, zakup licencji, patentów, wiedzy)* (badanie eksperckie na próbie 1280).

5.3. Rekomendacje dla pozostałych uczestników RSI (przedsiębiorców, jednostek naukowych i partnerów społecznych)

Syntetyczne wnioski z badania

Nazwa i cel rekomendacji

Innowacyjność przedsiębiorstw, instytucji czy jednostek naukowych warunkowana jest proinnowacyjnymi postawami kadry.
Wnioski jak przy rekomendacji 2 dla samorządów województw.

Rekomendacja 1
Należy podnosić wzrost proinnowacyjnej świadomości pracowników przedsiębiorstw i instytucji.

Cel: wzrost innowacyjności poszczególnych podmiotów jak i całej sieci regionalnego systemu innowacji.

Poszczególne podmioty powinny uczestniczyć w realizacji wszystkich funkcji zarządzania RSI, czyli planowania, organizowania, motywowania i kontroli (badanie desk research oraz badanie na próbie 164 decydentów).

Rekomendacja 2
Warto zwiększyć zakres aktywnego uczestnictwa w systemie zarządzania regionalnymi systemami innowacji

Cel: zwiększenie efektywności procesu zarządzania RSI oraz zwiększenie korzyści z uczestnictwa w nim przez wszystkich interesariuszy.

Uzasadnienie**Proponowany sposób wdrożenia i spodziewany efekt**

w przedsiębiorstwach, szkoleń dla pracowników firm, współpracy firm i jednostek B+R.

3. Stosowanie odpowiedniego poziom cross finansingu w programach jednofunduszowych.

4. Stosowanie systemu kryteriów wyboru promujących komplementarność projektów.

Uzasadnienie

O ile w stosunku do władz samorządowych formułowano postulat potrzeby oddziaływania na świadomość samych przedsiębiorców, to w stosunku do przedsiębiorstw i innych uczestników regionalnego systemu innowacji zasadne jest proponowanie intensyfikacji działań na rzecz proinnowacyjnych postaw pracowników. Wysiłki w zakresie kształtowania proinnowacyjnych postaw kadry będą się przyczyniać do zwiększania innowacyjności danej organizacji, a przez to jej konkurencyjność w ramach danego regionalnego systemu innowacji.

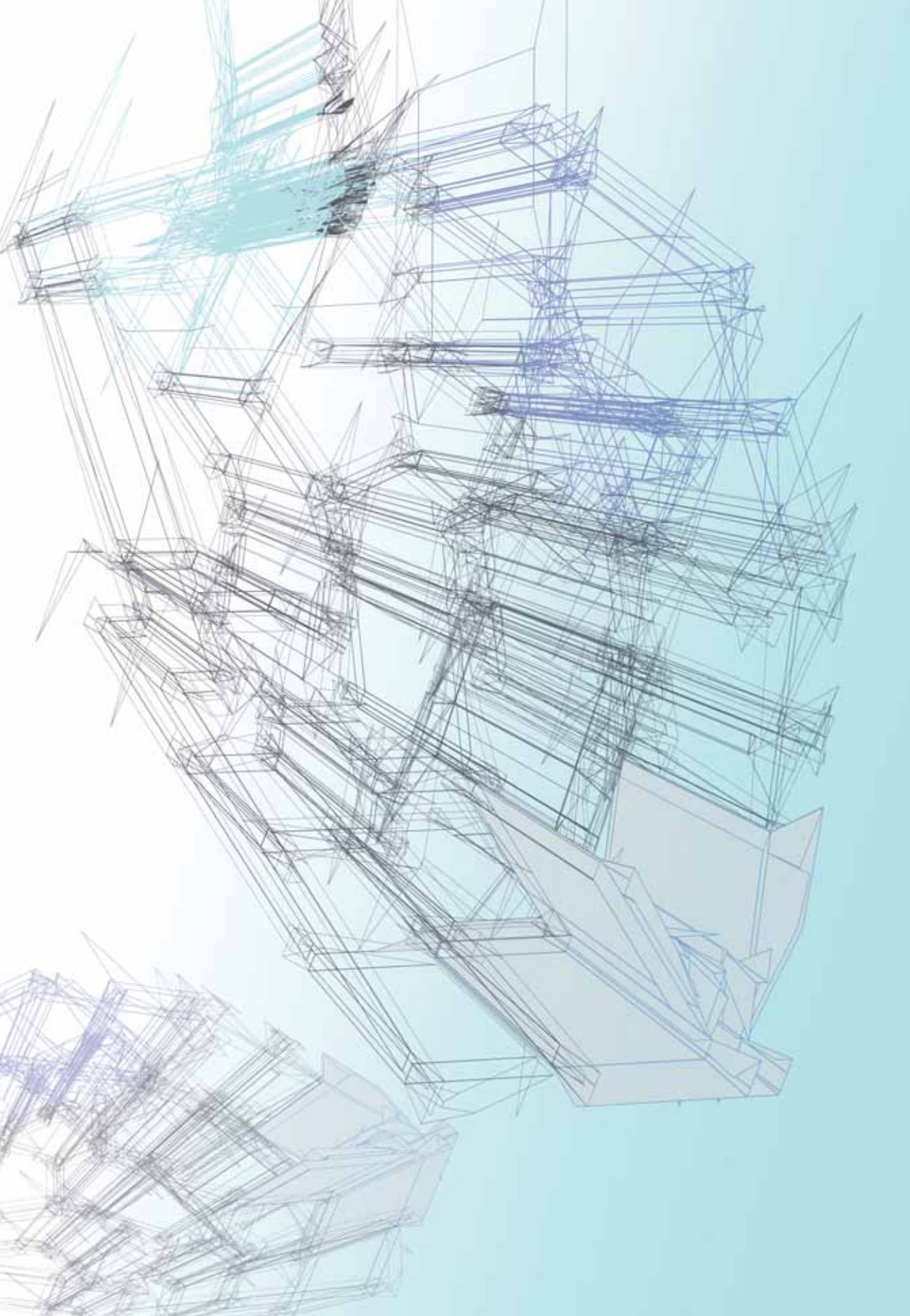
Proponowany sposób wdrożenia i spodziewany efekt

Zaleca się:

1. Tworzenie w organizacjach proinnowacyjnych systemów motywacji.
2. Zachęcanie pracowników do szerokiego udziału w działaniach organizowanych w ramach RSI.
3. Organizowanie szkoleń, warsztatów.
4. Organizowanie wymiany kadr, staży, upowszechniania dobrych praktyk i innych form przepływu wiedzy i postaw w ramach współpracy z innymi uczestnikami regionalnych systemów innowacji.

Tylko zrozumienie procesu zarządzania RSI i aktywne w nim uczestniczenie może zapewnić zdolność poszczególnym organizacjom do zajęcia korzystnego dla siebie miejsca w regionalnym systemie innowacji. Wydaje się, że istotnym krokiem w tym kierunku powinna być – w tych regionach, w których zjawiska te jeszcze nie są obecne – inicjatywa organizacji zrzeszających/reprezentujących przedsiębiorców (np. izb) w kierunku podjęcia rozmów z przedstawicielami samorządów na szczeblu regionalnym na powyższy temat.

1. Warto uczestniczyć w pracach związanych z planowaniem oraz wdrażaniem RSI w regionie.
2. Warto egzekwować za pośrednictwem swoich przedstawicieli w gremiach decyzyjnych (np. komitetach sterujących) realizację zasady partnerstwa w procesie planowania i wdrażania RSI.
3. Warto zaplanować rolę swojej instytucji w procesie wdrażania RSI.
4. Warto korzystać z możliwości podnoszenia innowacyjności przedsiębiorstw, instytucji otoczenia, i organizacji publicznych tworzonych w ramach RSI.

6.

Bibliografia

Borys T., *Metody normowania cech w statystycznych badaniach porównawczych*, „Przegląd Statystyczny”, 1978.

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komisja Europejska, Bruksela, 3 marca 2010.

European Innovation Scoreboard (EIS), 2009.

European Regional Innovation Scoreboard (RIS), <http://www.proinno-europe.eu/page/regional-innovation-scoreboard>.

Grabiński T., *Taksonometryczne metody wyodrębniania jednorodnych zbiorowości*, [w:] Zeliaś A. (red.), *Ekonometria przestrzenna*, PWE, Warszawa 1986.

Grabiński T., Wydymus S., Zeliaś A., *Metody taksonomii numerycznej w modelowaniu zjawisk społeczno-gospodarczych*, PWN, Warszawa 1989.

Hellwig Z., Siedlecka U., Siedlecki J., *Taksonometryczne modele zmian struktury gospodarczej Polski*, IRiSS, Warszawa 1997.

Hellwig Z., *Zastosowanie metody taksonomicznej do typologicznego podziału krajów ze względu na poziom ich rozwoju oraz zasady i strukturę wykwalifikowanych kadr*, „Przegląd Statystyczny”, 1968, zeszyt 4.

Innovation Union Scoreboard za rok 2010 (Innovation Union Scoreboard 2010. The Innovation Union's performance scoreboard for Research and Innovation), <http://www.proinno-europe.eu/inno-metrics/page/innovation-union-scoreboard-2010>.

Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007–2013, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 19 sierpnia 2006.

Klepka M., *Raport z inwentaryzacji regionalnych strategii innowacji (RSI) w Polsce*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 1 lipca 2005.

Klepka M., Gralak A., *Raport z „Analizy dokumentów ewaluujących RSI w Polsce”*, załącznik do Uchwały nr 3/2009 Regionalnego Komitetu Sterującego ds. Regionalnej Strategii Innowacyjności.

Kolenda M., *Taksonomia numeryczna. Klasyfikacja, porządkowanie i analiza obiektów wielocechowych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 2006.

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Wnioski z piątego sprawozdania w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej: przyszłość polityki spójności, COM(2010)642.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020. Regiony. Miasta. Obszary wiejskie, dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.

Krajowy Program Reform – Europa 2020, Warszawa, kwiecień 2011.

Kwasek M., *Wyznaczanie wzorców konsumpcji żywności metodą Warda*, „Wiadomości Statystyczne”, 2010, nr 11 (594).

Młodak A., *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2006, s. 118–160.

Młodak A., *Taksonomiczne mierniki zróżnicowania rynku pracy*, „Wiadomości Statystyczne”, 2002, nr 4.

Nauka i Technika w Polsce w 2009 r., GUS, US w Szczecinie, Warszawa 2011.

Nowak E., *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990.

Obszary aktywności polskich samorządów w zakresie polityki innowacyjnej regionu. Opracowanie analityczne, Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source”, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Poznań [b.r.w.].

Projekt przewodni Strategii Europa 2020 – Unia innowacji, komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, COM(2010)546, wersja ostateczna, Bruksela, 6 października 2010.

Przeprowadzenie ewaluacji procesu wdrażania regionalnych strategii innowacji 15 regionów Polski pod kątem implementacji projektów wynikających ze strategii, WYG International, Warszawa, listopad 2006.

Regional Innovation Scoreboard (RSI), 2009.

Regional Innovation Scoreboard. Methodology report, 2009.

Rogut A., Piasecki B., Klepka M., Czyż P., *Dobre praktyki wdrażania regionalnych strategii innowacji w Polsce*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009.

Słaby T., *Poziom i jakość życia*, [w:] Panek T., Szulc A. (red.), *Statystyka społeczna. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa 2004.

Śmiłowska T., Jabłoński R., *Przestrzenne zróżnicowanie sytuacji ekonomicznej i społecznej*, „Wiadomości Statystyczne”, 2002.

Śmiłowska T., *Statystyczna analiza poziomu życia ludności Polski w ujęciu przestrzennym. Studia i Prace*, Z Prac Zakładu Badań Statystyczno-Ekonomicznych Głównego Urzędu Statystycznego i Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 1997, zeszyt 247.

Strahl D., *Struktura typologiczna województw Polski ze względu na stan oświaty i kultury*, „Wiadomości Statystyczne”, 1981, R. XXV, nr 10., s. 20–26.

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki na lata 2011–2020, „Dynamiczna gospodarka”, projekt z 12 lipca 2011 roku przekazany pod obrady Komitetu Rady Ministrów (SlIEG), Ministerstwo Gospodarki.

Strona Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/bdl>.

Strona KBN poświęcona zasadom przygotowywania projektów, Projekty celowe dla regionalnej strategii innowacji (RSI), <http://kbn.icm.edu.pl/finauki98/rsi/pc.html>.

Sztando A., *Analiza porównawcza i ocena systemów wdrażania regionalnych strategii innowacji*, [w:] *Innowacyjność europejskiej przestrzeni regionalnej a dynamika rozwoju gospodarczego*, D. Strahl (red.), Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław 2010.

Walesiak M., *Skale pomiaru cech (w ujęciu zwężonym) a zagadnienie wyboru postaci analitycznej syntetycznych mierników rozwoju*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej”, nr 447, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Wrocław 1988.

Ward J.H., *Hierarchical grouping to optimize an objective function*, „Journal of the American Statistical Association”, 1963, No. 58.

Ward J.H., Hook M.E., *Application of an Hierarchical Grouping Procedure to a Problem of Grouping Profiles*, „Educational Psychology Measurements”, 1963, t. 23.

Wydymus S., *Taksonometryczne mierniki tempa rozwoju społeczno-gospodarczego*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. O. Langego we Wrocławiu”, nr 262, Wrocław 1984.

Zeliaś A. (red.), *Ekonometria przestrzenna*, Wydawnictwo PWE, Warszawa 1991.

Zeliaś A., *Some Notes on the Selection of Normalization of Diagnostic Variables Statistics in Transition*, 2002, vol. 5.

7. Aneks

7.1. Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego na grupie decydentów

Informacje wstępne (dla respondenta)

Wywiad przeprowadzany jest z decydentami oraz innymi osobami kluczowymi – odpowiedzialnymi za kreowanie i realizację polityki proinnowacyjnej w regionie. W każdym regionie przeprowadzamy wywiady z co najmniej 10 osobami, w tym z marszałkami/członkami zarządów województw, dyrektorami departamentów i/lub innych wydzielonych agencji samorządu województwa odpowiedzialnych za zarządzanie obszarem innowacyjności i regionalnymi programami operacyjnymi. Celem badania jest analiza stanu wiedzy i aktywności regionalnych podmiotów odpowiedzialnych za całokształt polityki proinnowacyjnej oraz oczekiwań i zamierzeń decydentów w zakresie wspierania innowacyjności w regionie.

Część I

Blok pytań dotyczących innowacyjności regionu

Blok pytań dotyczących oceny potencjału, dotychczasowych działań i planowanych działań samorządu regionalnego w obszarach istotnych dla wzrostu potencjału innowacyjnego regionu: struktury gospodarki, motywacji przedsiębiorców, poziomu inwestycji w B+R, kanałów transferu wiedzy z nauki do gospodarki, instytucji otoczenia biznesu, w tym instytucji dostarczających kapitału wysokiego ryzyka.

Stan innowacyjności

1. **Wprowadzenie:** Konkurencyjność gospodarki jest silnie uwarunkowana jej innowacyjnością. Przez innowację rozumie się wprowadzenie do praktyki w przedsiębiorstwie nowego lub znacząco ulepszanego rozwiązania w odniesieniu do produktu (towaru lub usługi), procesu, marketingu lub organizacji.

Pytanie: Jaki jest pana/pani zdaniem poziom innowacyjności firm w województwie i wpływ innowacji na gospodarkę regionu?

Czy firmy w województwie są bardziej czy mniej innowacyjne niż w innych regionach kraju i w regionach UE?

Czy istniejący stan innowacyjności firm w regionie pozytywnie, czy negatywnie wpływa na rozwój gospodarki województwa?

Czy można jakoś zróżnicować przedsiębiorców w województwie z punktu widzenia innowacyjności?

Pytanie: Jak określiłby pan/pani poziom świadomości przedsiębiorców z województwa w zakresie konieczności wprowadzania innowacji w swoich firmach?

W jakim stopniu przedsiębiorcy są świadomi korzyści z wdrażania innowacji w swoich firmach?

Czy poziom świadomości przedsiębiorców co do konieczności wprowadzania innowacji jest zróżnicowany według branż, wielkości firm, lokalizacji, charakteru własności?

Jakich kompetencji (informacji, umiejętności i postaw) może brakować przedsiębiorcom, aby skutecznie wdrażali innowacje w swoich firmach?

Jakie działania uświadamiające konieczność bycia innowacyjnym w prowadzeniu biznesu należy prowadzić w przyszłości?

Sektor B+R

2. **Wprowadzenie:** Wiedza i innowacje stanowią podstawowe narzędzia służące podnoszeniu konkurencyjności gospodarki, niezbędne jest zatem zwiększanie poziomu inwestycji w badania i rozwój.

Pytanie: Jak pan/pani ocenia potencjał sektora B+R i szerzej potencjał naukowy województwa?

Jakie instytucje w województwie zajmują się działalnością badawczo-rozwojową?

Czy liczba i potencjał instytucji B+R w regionie odpowiada potrzebom przedsiębiorców?

Pytanie: Jak samorząd może wpływać na powiększenie tego potencjału?

Czy samorząd podejmował takie działania w przeszłości? Czy i jak takie działania powinny być realizowane w przyszłości?

Transfer wiedzy do gospodarki

3. **Wprowadzenie:** Oprócz zwiększania potencjału B+R konieczne jest podejmowanie działań na rzecz zapewnienia, iż wyniki badań będą przekształcane w innowacyjne produkty, które zaistnieją na rynku. Do tego potrzebne jest udrożnienie transferu wiedzy z nauki do gospodarki. Powszechnie wiadomo, że te dwa środowiska słabo współpracują i są wobec siebie nieufne.

Pytanie: Jak można ocenić proces transferu wiedzy z nauki do gospodarki w województwie?

Jakie jest nastawienie naukowców i przedsiębiorców w zakresie wzajemnej współpracy? Jakie działania są potrzebne, aby zwiększać zainteresowanie wzajemną współpracą naukowców i przedsiębiorców?

Czy spotkał się pan/pani z promocją wyników badań i współpracy naukowców z firmami w lokalnych/regionalnych mediach/na spotkaniach i wydarzeniach branżowych?

Pytanie: Czy samorząd podjął jakieś działania niwelujące bariery transferu wiedzy?

Czy i jak takie działania powinny być realizowane w przyszłości? Czy w działaniach samorządu promujących transfer wiedzy bardziej należy skupiać się na oddziaływaniu na środowiska naukowe, czy raczej gospodarcze, i dlaczego?

Czy organizowane są spotkania/warsztaty/seminaria dla naukowców i przedsiębiorców poświęcone barierom i poznaniu potrzeb zainteresowanych stron współpracy? Ile, kto to robi, kiedy i dlaczego?

Jak są wykorzystywane wyniki badań prowadzonych obecnie w uczelniach/szkolach/JBR regionu?

Instytucje otoczenia biznesu

4. **Wprowadzenie:** Ważną rolę w transferze wiedzy z nauki do gospodarki pełnią instytucje otoczenia innowacyjnego biznesu, takie jak centra transferu technologii, parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości.

Pytanie: Jak pan/pani ocenia ich działanie?

Jakie konkretne instytucje tego typu może pan/pani wymienić? Które ze znanych panu/pani instytucji otoczenia biznesu są najskuteczniejsze w pobudzaniu innowacyjności, a które najmniej skuteczne?

Jakie są bariery i trudności w działaniu tych instytucji? Jak samorząd wspierał tworzenie i rozwój takich instytucji w województwie? Czy i jak takie działania wspierające powinny być realizowane w przyszłości?

Nowe sektory w gospodarce

5. **Wprowadzenie:** Ważną rolę z punktu widzenia efektywności polityk wspierania B+R odgrywa pożądana struktura gospodarki z wysokim udziałem sektorów innowacyjnych, do których zaliczamy sektory wysokich technologii i usług wiedzochłonnych (np. sektor technologii informacyjno-komunikacyjnych – ICT, sektor biotechnologii, chemię i farmaceutykę, elektronikę i automatykę, nanotechnologie).

Pytanie: Jakie działania podejmuje samorząd w celu zwiększenia udziału sektorów innowacyjnych w gospodarce województwa?

Jakie widzi pan/pani perspektywy rozwoju tego typu sektorów w województwie? Jakie sektory wydają się szczególnie ważne? Jakie działania powinny zostać podjęte w przyszłości?

Kapitał wysokiego ryzyka

6. **Wprowadzenie:** Przedsiębiorcy w Polsce rzadko sięgają po finansowanie zewnętrzne, co jest jedną z barier rozwoju. Jeszcze trudniej o dostęp do kapitału wysokiego ryzyka, który umożliwia finansowanie właśnie przedsięwzięć innowacyjnych.

Pytanie: Czy samorząd podejmuje działania na rzecz zwiększenia w regionie dostępu przedsiębiorców do kapitału wysokiego ryzyka?

Czy dostęp do kapitału wysokiego ryzyka w województwie jest wystarczający? Jaki jest potencjał finansowy dostępnych instrumentów zwrotnych w regionie, a w tym udział kapitału prywatnego i Instytucji Otoczenia Biznesu?

Jakie są potrzeby i plany w tym zakresie?

Jakie są potrzeby przedsiębiorców w tym zakresie?

Część II

Polityka innowacyjna samorządu województwa

Dokument RSI

7. **Wprowadzenie:** W województwie istnieje nadrzędny dokument planistyczny w postaci strategii rozwoju województwa (SRW). Polityka innowacyjna samorządu została sformułowana w dokumencie regionalna strategia innowacji.

Pytanie: Jak pan/pani ocenia przydatność tego dokumentu strategicznego w procesie kierowania regionem?

Dlaczego oprócz SRW funkcjonuje dodatkowo taki dokument? Jaka jest wartość dodana istnienia oprócz SRW również RSI? Czy była lub będzie podejmowana aktualizacja regionalnej strategii innowacji? Jakie są przesłanki aktualizacji RSI?

Praktyka wdrażania RSI

8. **Wprowadzenie:** Praktyczna realizacja planów wymaga metod i środków do ich wdrożenia, a także monitorowania efektów. Dokumenty strategiczne (RSI, SRW) określają cele. Jak wygląda praktyczna realizacja polityki innowacyjnej przez samorząd? Zacznijmy od kluczowej kwestii, czyli środków na wdrażanie strategii.

Pytanie: Jak udawało się zapewniać środki do realizacji celów polityki proinnowacyjnej określonej w RSI?

Skąd pochodziły te środki? Jak to wpłynęło na „sterowalność” procesem wdrażania celów RSI? Jakie instrumenty były sterowalne, a jakie poza kontrolą samorządu (projekty własne, konkursy)? Jak powinno wyglądać modelowe rozwiązanie w tym zakresie?

Pytanie: Jak w praktyce realizowano funkcje zarządzania wdrażaniem (planowania, organizowania, monitoringu) RSI?

Jakie struktury powołano? Czy ich działanie można uznać za efektywne? z jakich

źródeł były finansowane? Jak to wpływa na trwałość takich struktur? Jak ta kwestia powinna być rozwiązana w przyszłości?

Regionalny system powiązań

9. **Wprowadzenie:** Regionalny system innowacji należy rozumieć jako system powiązań i współpracy pomiędzy partnerami, takimi jak: przedsiębiorstwa, uczelnie, instytucje badawcze, szkoleniowe, doradcze i samorządy, dzięki którym następuje wzrost innowacyjności.

Pytanie: Czy można powiedzieć, że w województwie funkcjonuje regionalny system innowacji? Co o tym świadczy?

Co pan/pani rozumie pod pojęciem systemu innowacji w pana/pani regionie?

Czy system powstał w wyniku działań samorządu województwa, jakie to były działania? Jak można wymienić elementy systemu i czy można wskazać jakie istnieją między nimi interakcje? (jeśli w odpowiedzi na poprzednie pytanie nie zostanie wymienione „partnerstwo” i „konsensus” lub jeśli zostanie wymienione to dopytać o sposób budowania relacji)

Czy ważne jest budowanie relacji pomiędzy uczestnikami systemu opartych o zasadę partnerstwa i konsensus? (jeśli tak) Dlaczego? W jaki sposób budowano te relacje? (jeśli nie) Dlaczego jest to nieważne?

Pytanie: Jaka powinna być rola samorządu w tworzeniu regionalnego systemu innowacji?

Czy ma być to rola inicjująca bez dalszych działań wzmacniających, animująca w sposób ciągły, zarządzająca, promująca, inna?

Pytanie: Jak pan/pani ocenia efekty polityki proinnowacyjnej – stopień osiągnięcia zaplanowanych celów RSI?

Czy da się zmierzyć te efekty?

Czy stworzono system wskaźników? Czy wskaźniki zostały opracowane w sposób pozwalający na efektywny pomiar ich realizacji?

Czy realizacja jest monitorowana i czy powstała struktura monitorująca?

Czy ta struktura jest trwała (z czego finansowana)?

Jak to powinno zostać rozwiązane w przyszłości?

Spójność RSI ze strategiami europejskimi

10. **Wprowadzenie:** Zdefiniowany w Strategii „Europa 2020” inteligentny rozwój oznacza zwiększenie roli wiedzy i innowacji jako sił napędowych przyszłego rozwoju. Cel ten jest możliwy do osiągnięcia poprzez podniesienie jakości edukacji, zwiększenie wykorzystania w gospodarce wyników badań naukowych i nowych wynalazków, wspieranie transferu innowacji i wiedzy do gospodarki, pełne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także zadbanie o to, by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe pro-

dukty i usługi, które przyczyniałyby się do zwiększenia wzrostu gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych.

Pytanie: Czy uważa pan/pani, że nowa strategia europejska i w konsekwencji strategia rozwoju kraju wymusza konieczność rewizji strategicznych kierunków rozwoju województwa?

Czy dokumenty strategiczne takie jak SRW i RSI będą musiały być zrewidowane? Jeśli tak to w jakim kierunku pójdą główne zmiany? Czy będzie w związku z tym konieczność opracowania nowego dokumentu RSI?

Podsumowanie

Pytanie: Jakie są sukcesy, a jakie porażki RSI w województwie?

Co należy zmienić zarówno w dokumencie RSI, jak i w jego systemie wdrażania, aby w większym stopniu przyczyniał się do wzrostu innowacyjności? Jakie pozytywne doświadczenia RSI w województwie warto przenosić do innych regionów?

Jakich błędów należy unikać w przyszłości?

7.2. Kwestionariusz badania eksperckiego

Kwestionariusz do badań metodą delficką „Przegląd i analiza regionalnych systemów innowacji województw Polski w kontekście przygotowań do realizacji europejskiej polityki spójności po 2013 roku”

W imieniu firm **Quality Watch** i **PSDB** w ramach projektu realizowanego przez **Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości** prowadzimy badanie regionalnych systemów innowacji w Polsce w ramach przygotowań do realizacji europejskiej polityki spójności po 2013 roku. Celem badania jest ocena stanu realizacji RSI oraz wspierania władz regionalnych w realizacji obecnej i przyszłej polityki innowacyjnej poprzez odpowiedź na pytanie: *Na ile realizowane programy regionalne wpływają na rozwój innowacyjności województw w Polsce?* Celem szczegółowym badania jest przegląd najskuteczniejszych działań realizowanych w ramach RSI i ocena ich wpływu na wzrost konkurencyjności województw oraz analiza mechanizmów koordynujących regionalną politykę innowacyjną.

Innowacje są istotnym czynnikiem rozwoju współczesnej gospodarki. **Innowacyjność** w naszym badaniu rozumiana jest jako wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi), jak również procesu, nowej technologii, nowej metody finansowania czy metody marketingowej, nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub w stosunkach z otoczeniem. Skuteczna polityka innowacyjna w województwach powinna zapewniać przedsiębiorstwom zwrot oraz zysk z inwestycji i tym samym przyczyniać się do rozwoju gospodarki na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

W ramach niniejszego badania eksperckiego zmierzamy do ustalenia stanu realizacji dotychczasowych działań oraz określenia kierunków rozwoju regionalnych systemów innowacji funkcjonujących w pana/pani województwie. Szukamy również odpowiedzi na pytania, na ile powstające na szczeblu regionalnym dokumenty strategiczne, w szczególności właśnie regionalne strategie innowacyjności i strategie rozwoju województw, przyczyniają się do rozwoju regionów i jaki jest wpływ tych działań na wzrost innowacyjności w regionie. Jednocześnie informujemy, że jest to drugi i zarazem ostatni etap badania.

Chcielibyśmy podkreślić, że wszystkie pani/pana poglądy, opinie i oceny zostaną objęte całkowitą tajemnicą i będą upowszechnione jedynie w ogólnych zestawieniach statystycznych.

(Dane bazowe – system CAWI)

R1. Województwo

1. Mazowieckie
2. Lubelskie
3. Podkarpackie
4. Świętokrzyskie
5. Małopolskie
6. Śląskie
7. Opolskie
8. Dolnośląskie
9. Lubuskie
10. Zachodniopomorskie
11. Wielkopolskie
12. Kujawsko-pomorskie
13. Łódzkie
14. Pomorskie
15. Warmińsko-mazurskie
16. Podlaskie

R2. Typ placówki pochodzenia eksperta

1. Instytuty badawcze, w tym uczelnie wyższe
2. Instytucje otoczenia biznesu, w tym, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości i inkubatory technologiczne, parki naukowo-technologiczne, instytucje i firmy doradcze i szkoleniowe, instytucje wsparcia finansowego (fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, fundusze typu seed, venture capital, sieci aniołów biznesu, instytucje sektora bankowego), klastry
3. Jednostki samorządu terytorialnego
4. Zrzeszenia przedsiębiorców, innowacyjne firmy, np. notowane na NewConnect

Skuteczność realizowanych programów zwiększających innowacyjność regionu

A1. Czy zgadza się pan/pani ze stwierdzeniem, że kluczowym warunkiem rozwoju gospodarki w regionach jest innowacyjność przedsiębiorstw?

Proszę zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

- a. Zdecydowanie się zgadzam
- b. Raczej się zgadzam
- c. Raczej się nie zgadzam
- d. Zdecydowanie się nie zgadzam
- e. Nie wiem/Trudno powiedzieć

A2. Które czynniki pana/pani zdaniem w głównej mierze decydują o innowacyjności regionu? Proszę wybrać czynniki z poniższej listy, nie więcej jednak niż trzy.

- a. Świadomość przedsiębiorców o konieczności wprowadzania innowacji w firmach

- b. Potencjał sektora badawczo-rozwojowego w regionie
- c. Potencjał sektora nauki w regionie
- d. Transfer wiedzy z nauki do gospodarki
- e. Działania samorządu terytorialnego usuwające bariery współpracy przedsiębiorstw i instytucji nauki
- f. Efektywne działanie instytucji otoczenia innowacyjnego biznesu, jak centra transferu technologii, parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości itp.
- g. Rozwój sektorów innowacyjnych w regionie, jak: sektor ICT, biotechnologii, elektroniki, automatyki, nanotechnologii itp.
- h. Dostęp do kapitału wysokiego ryzyka, np. venture capital w regionie
- i. Opracowany dokument w formie regionalnej strategii innowacji
- j. Skuteczne zarządzanie wdrażaniem regionalnej strategii innowacji
- k. Zapewnienie źródeł finansowania celów regionalnej strategii innowacji
- l. Funkcjonowanie w regionie systemu współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi regionalny system innowacji
- m. Skuteczne monitorowanie i ocena efektów polityki proinnowacyjnej
- n. Uwzględnianie działań na poziomie regionu w wytycznych nowych strategii europejskich

Poniżej prezentujemy różne programy zwiększające innowacyjność regionu.

Poprosimy pana/panią o ocenę skuteczności programów zwiększających innowacyjność regionu. Poprzez skuteczność programów rozumiemy **maksymalne** oddziaływanie na wzrost poziomu innowacyjności przedsiębiorstw i regionu jako całości.

A4. Jak ocenia pani/pan skuteczność poszczególnych programów zwiększających innowacyjność regionu? Proszę wybrać dla każdego programu tylko jedną ocenę.

1)

Wsparcie na zakup usług doradczych, eksperckich i certyfikacji dla przedsiębiorstwa, w tym zakup licencji, know-how itp.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

2)

Wsparcie na działania inwestycyjne przedsiębiorstw.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

3)

Wsparcie na działania o charakterze innowacyjnym i B+R w przedsiębiorstwach.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

4)
Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji przez personel przedsiębiorstw.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

5)
Wsparcie na tworzenie i rozwój klastrów.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

6)
Wsparcie procesów internacjonalizacji przedsiębiorstw.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

7)
Wsparcie na utworzenie alternatywnych wobec kredytów, źródeł finansowania (tworzenie i rozwój funduszy pożyczkowych lub poręczeniowych, VC, S.C., Business angels).

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

8)
Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury transferu technologii (parki, inkubatory, itp.).

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

9)
Wsparcie inwestycyjne i doradcze instytucji otoczenia biznesu (IOB).

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

10)
Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury naukowo-badawczej i edukacyjnej szkół wyższych i jednostek badawczo-rozwojowych (JBR).

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

11)

Wsparcie działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji oraz kompetencji w zakresie innowacji przez personel sektora B+R i szkół wyższych.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

12)

Wsparcie działań polegających na prowadzeniu przez firmy prac B+R lub też przez jednostki B+R, na potrzeby/zlecenie firm.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

13)

Stypendia naukowe i staże, w tym stypendia dla studentów zamierzających komercjalizować własne pomysły.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

14)

Wsparcie służące finansowaniu przedsięwzięć poprawiających jakość funkcjonowania administracji.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

15)

Wsparcie na budowę/rozbudowę infrastruktury IT w regionie.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

16)

Wsparcie działań o charakterze badań strategicznych z punktu widzenia regionu (np. Foresight).

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

17)

Wsparcie działań o charakterze tworzenia struktur zajmujących się planowaniem/wdrażaniem strategii.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

18)
Wsparcie działań z zakresu szeroko pojętego promowania postaw i idei innowacyjności wśród różnych grup społecznych i zawodowych.

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

Programy, które pan/pani ocenił/a pozytywnie lub negatywnie zostaną pokazane raz jeszcze. Prosimy teraz o ocenę ich efektywności. Poprzez efektywność rozumiemy stosunek uzyskanych efektów (w postaci wzrostu innowacyjności w regionie) do poniesionych nakładów finansowych i organizacyjnych.

A5. Proszę określić, jak pan/pani ocenia efektywność programów zwiększających innowacyjność regionu? Proszę ocenić każdy z wyświetlonych programów.

Tabela pytania A4. Wyłącznie programy, które oceniono. Wyłączone zostaną programy, gdzie pojawiła się odpowiedź „nie wiem/trudno powiedzieć/nie znam programu”.

Skala ocen dla pytania A5

Najniższa skuteczność	Niska skuteczność	Ani niska, ani wysoka skuteczność	Wysoka skuteczność	Najwyższa skuteczność	Nie wiem/ Trudno powiedzieć/ Nie znam programu
-----------------------	-------------------	-----------------------------------	--------------------	-----------------------	--

A9. Proszę opisać trzy najlepsze pana/pani zdaniem praktyki/przykłady programów wspierających innowacyjność w pana/pani regionie ze względu na osiągnięte efekty.

Pierwsza praktyka:

Kto był adresem programu/beneficjentem programu/dla kogo było wsparcie?

.....

.....

Kto zrealizował program?

.....

.....

Kiedy zrealizowano program (proszę zaznaczyć miesiąc/e i rok)?

Styczeń Luty ... Grudzień

2009 2010 ... 2011 2012

Nazwa programu lub numer działania, np. Tworzenie systemu ułatwiającego inwestowanie w MSP – działanie 3.3 POIG.

.....
.....

Dru ga praktyka:

Trzecia praktyka:

Zestaw pytań do każdej praktyki jak w praktyce pierwszej

A10 Jak pani/pan uważa, które formy interwencji wspomagające rozwój innowacyjności pani/pana regionu będą najbardziej skuteczne w perspektywie najbliższych 5 lat? Ocenę proszę dokonać na skali.

Wyświetlane będą wszystkie formy wymienione w pytaniu A4, nawet jeśli respondent nie dokonał oceny efektywności i skuteczności. Ocena wszystkich form jest konieczna do II etapu badawczego i jest zgodna z metodą delficką.

A11. Jak pani/pan uważa, które z wymienionych słabych stron programów wspierających innowacyjność w pana/pani regionie są najistotniejsze?

Ocenę proszę dokonać na skali:

Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Nie wiem /Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
--------------------------	--------------------	-----------------------------	------------------------	------------------------------

1. Niedostateczna świadomość społeczna przedsiębiorców na temat idei innowacyjności na gospodarkę oraz pozytywnych efektów programów i ich wpływu na funkcjonowanie firm.
2. Niesprawne kanały informowania o programach operacyjnych oraz zbyt skomplikowany i niezrozumiały język projektów finansowych z funduszy strukturalnych UE.
3. Rozproszenie inicjatyw i działań na rzecz innowacyjności oraz współpracy badawczo-rozwojowej pomiędzy instytucjami krajowymi i regionalnymi.
4. Niedostosowanie programów i projektów wspierających innowacyjność do indywidualnych możliwości i potrzeb poszczególnych województw.
5. Brak kontynuacji działań proinnowacyjnych oraz jednorazowy charakter projektów (zbyt krótka perspektywa czasowa, za długie przerwy pomiędzy projektami), co ogranicza ich rzeczywistą efektywność.
6. Nadmierna koncentracja na wsparciu miękkim (informacja, szkolenia i doradztwo), zbyt ogólnym i nieadekwatnym do potrzeb przedsiębiorców, a zbyt mały nacisk na wsparcie inwestycyjne w konkretną, unikalną wiedzę oraz nowe technologie w firmach.

7. Inne, jakie?
-
-
-

A12. Jak pani/pan uważa, które z wymienionych mocnych stron programów wspierających innowacyjność w pana/pani regionie są najistotniejsze?

Ocenę proszę dokonać na skali:

Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Nie wiem /Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
--------------------------	--------------------	-----------------------------	------------------------	------------------------------

- Możliwość skorzystania przez firmy z zewnętrznego dofinansowania
 - Pozytywny wpływ programów na rozwój regionu
 - Pozytywny wpływ programów na rozwój przedsiębiorstw, ich pozycję rynkową oraz konkurencyjność
 - Wzrost świadomości znaczenia innowacyjności wśród społeczności oraz przedsiębiorców – propagowanie idei innowacyjności
 - Szeroki wachlarz działań, które mogą być objęte dofinansowaniem (inwestycje w środki trwałe, prowadzenie działalności badawczej, zakup licencji, patentów, wiedzy).
- Inne, jakie?
-
-
-

A13. Poniżej zaprezentowane zostaną rekomendacje dla działań zmierzających do efektywnego wdrażania RSI w regionach w najbliższej przyszłości. Proszę ocenić każdą z rekomendacji na poniższej skali:

1) W procesie zarządzania RSI wiodącą rolę powinien odgrywać samorząd województwa, jednakże w strukturach zarządzania musi być przestrzegana zasada partnerstwa i partycypacji kluczowych interesariuszy regionalnego systemu innowacji.				
Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Raczej się nie zgadzam z rekomendacją	Raczej się zgadzam z rekomendacją	Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Nie wiem/ Trudno powiedzieć
2) Należy zapewnić współpracę i transfer wiedzy pomiędzy regionami w zakresie wspierania procesów innowacyjnych. Jednocześnie należy zapewnić krajowe wsparcie w zakresie podnoszenia wiedzy w tych obszarach, w których występują deficyty wiedzy w regionach.				
Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Raczej się nie zgadzam z rekomendacją	Raczej się zgadzam z rekomendacją	Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Nie wiem/ Trudno powiedzieć

3)
Cele regionalnych strategii innowacji muszą stać się konkretne, realne i mierzalne, co umożliwi ich skuteczny monitoring. Niezbędna jest zatem gruntowna zmiana charakteru dokumentu RSI, sprawiająca, że będzie to dokument o charakterze operacyjnym.

Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Raczej się nie zgadzam z rekomendacją	Raczej się zgadzam z rekomendacją	Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Nie wiem/Trudno powiedzieć
---	---------------------------------------	-----------------------------------	---	----------------------------

4)
Potrzebne jest podnoszenie kompetencji regionalnych decydentów w zakresie zarządzania strategicznego jednostkami terytorialnymi z uwzględnieniem zagadnienia powiązań RSI, ze strategią wojewódzką oraz strategiami na poziomie krajowym i europejskim.

Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Raczej się nie zgadzam z rekomendacją	Raczej się zgadzam z rekomendacją	Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Nie wiem/Trudno powiedzieć
---	---------------------------------------	-----------------------------------	---	----------------------------

5)
Obecne funkcjonujące systemy organizacyjne województw w obszarze wdrażania regionalnych strategii innowacji nie pozwalają na efektywne wykorzystanie dostępnych czynników i źródeł rozwoju innowacyjności regionu.

Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Raczej się nie zgadzam z rekomendacją	Raczej się zgadzam z rekomendacją	Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Nie wiem/Trudno powiedzieć
---	---------------------------------------	-----------------------------------	---	----------------------------

6)
Efektywność regionalnej polityki innowacyjnej nie wynika jedynie ze świadomej działalności samorządu województwa, ale również jest wynikiem oddziaływania zewnętrznych czynników społeczno-gospodarczych, m.in. takich jak: kultura, demografia, dostępność i wielkość rynków, korzyści aglomeracji itp.

Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Raczej się nie zgadzam z rekomendacją	Raczej się zgadzam z rekomendacją	Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Nie wiem/Trudno powiedzieć
---	---------------------------------------	-----------------------------------	---	----------------------------

7)
Wdrażanie innowacji o charakterze radykalnym, związanych z wysokim ryzykiem rynkowym i kosztami finansowymi, powinno następować w ramach programów krajowych.

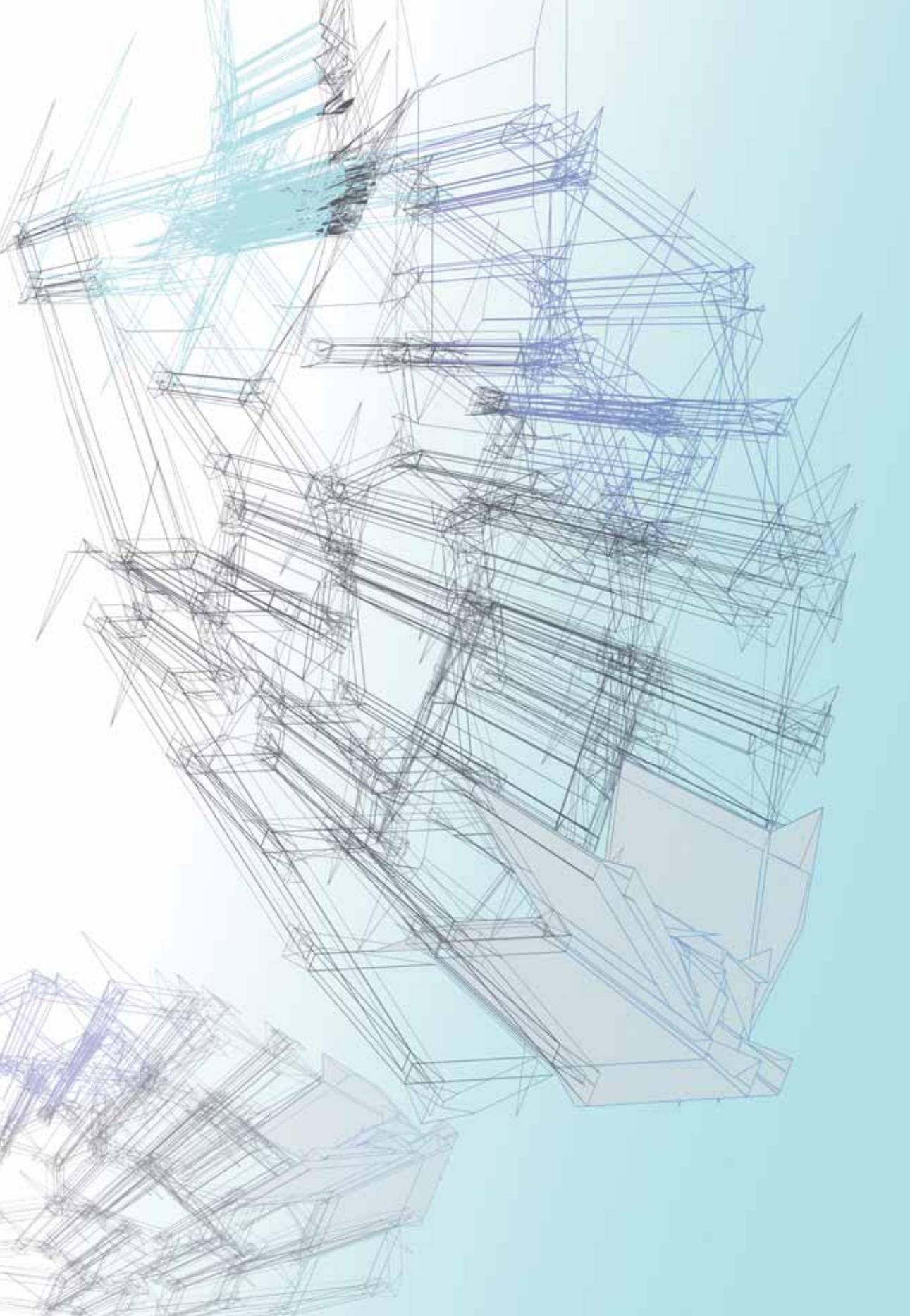
Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Raczej się nie zgadzam z rekomendacją	Raczej się zgadzam z rekomendacją	Zdecydowanie się zgadzam z rekomendacją	Nie wiem/Trudno powiedzieć
---	---------------------------------------	-----------------------------------	---	----------------------------

Jeżeli nie zgadza się pani/pan z rekomendacjami, tj. wskazano „zdecydowanie” lub „raczej się nie zgadzam” przynajmniej z jedną rekomendacją, prosimy o krótkie uzasadnienie.

.....

.....

.....

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) jest rządową agencją wykonawczą, która od 2000 roku wspiera przedsiębiorców. Celem działania PARP jest rozwój małych i średnich firm w Polsce – powstawanie nowych podmiotów, podnoszenie kwalifikacji i wzrost potencjału, wzmocnienie pozycji konkurencyjnej w oparciu o innowacyjność i nowoczesne technologie, kształtowanie przyjaznego otoczenia biznesowego, tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Realizując działania wspierające przedsiębiorców (a także: instytucje otoczenia biznesu, jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie), PARP korzysta ze środków budżetu państwa oraz funduszy europejskich. Zarówno w okresie przedakcesyjnym, jak i po wejściu przez Polskę do Unii Europejskiej, PARP oferowała przedsiębiorcom wsparcie finansowe i szkoleniowo-doradcze. W latach 2007–2015 Agencja jest odpowiedzialna za realizację działań w ramach trzech ogólnopolskich programów operacyjnych: Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki oraz Rozwój Polski Wschodniej.

PARP posiada unikalne doświadczenie nie tylko w przekazywaniu pomocy unijnej przedsiębiorcom. Od kilku lat w Agencji działa Ośrodek Badań nad Przedsiębiorczością, którego zadaniem jest prowadzenie badań z zakresu przedsiębiorczości, innowacyjności, zasobów ludzkich i usług wspierających prowadzenie działalności gospodarczej. W oparciu o ich wyniki powstają założenia dla kolejnych programów pomocowych, które odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby przedsiębiorców.

Aby ułatwić przedsiębiorcom dostęp do informacji, PARP zainicjowała utworzenie Krajowego Systemu Usług dla MŚP (KSU), który pomaga w zakładaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej. W około 200 ośrodkach KSU na terenie całej Polski przedsiębiorcy i osoby rozpoczynające działalność gospodarczą mogą uzyskać informacje, porady i szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, a także otrzymać pożyczkę lub poręczenie. PARP jest ponadto koordynatorem i członkiem jednego z 4 obecnych w Polsce konsorcjów sieci Enterprise Europe Network, w skład którego wchodzi ośrodki oferujące przedsiębiorcom nieodpłatne, kompleksowe usługi informacyjne, szkoleniowe i doradcze z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, organizacji udziału w misjach i targach oraz świadczące pomoc w znalezieniu partnerów do współpracy gospodarczej i w transferze technologii.

Zaangażowanie PARP w międzynarodowe fora i organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i innowacyjności przekłada się na jakość oferowanych usług i ich zbieżność ze światowymi tendencjami. Członkostwo w TAFTIE (Europejska Sieć Agencji Innowacyjnych) gwarantuje stały dostęp do najlepszych praktyk stosowanych w wiodących europejskich agencjach wspierających innowacyjność. PARP jest również członkiem stowarzyszonego IASP (Międzynarodowe Stowarzyszenie Parków Naukowo-Technologicznych i Stref Innowacji), dzięki czemu korzysta z bogatych doświadczeń zagranicznych parków naukowo-technologicznych.

PARP stale dopasowuje ofertę informacyjno-doradczą do zmieniających się potrzeb przedsiębiorców oraz pojawiających się nowych kanałów komunikacji. Obecnie Agencja dysponuje 25 specjalistycznymi portalami internetowymi i społecznościowymi, oferującymi szkolenia e-learningowe, e-booki, transmisje ze spotkań szkoleniowych i konferencji, informacje nt. możliwości ubiegania się o wsparcie, bazy wiedzy, publikacje, wyniki badań. Z informacji i narzędzi zawartych we wszystkich portalach PARP dostępnych za pośrednictwem głównego portalu Agencji www.parp.gov.pl korzysta ponad milion internautów miesięcznie.

Osoby zainteresowane uzyskaniem dostępnych w PARP informacji nt. programów wsparcia dla przedsiębiorców oraz instytucji otoczenia biznesu, mogą skorzystać z infolinii prowadzonej w ramach Informatorium PARP. Konsultanci udzielają informacji telefonicznie i mailowo oraz biorą udział w spotkaniach z zainteresowanymi wnioskodawcami.

Zapraszamy do skorzystania z naszych usług!

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
ul. Pańska 81/83, 00-834 Warszawa
tel. + 48 22 432 80 80, faks: + 48 22 432 86 20
biuro@parp.gov.pl, www.parp.gov.pl

Punkt informacyjny PARP
tel. + 48 22 432 89 91-93
0 801 332 202
info@parp.gov.pl